STANKO BELAJ

KAD BOG ZOVE

KASNIJA SVEĆENIČKA ZVANJA

KATEHETSKI SALEZIJANSKI CENTAR

PUČKA BIBLIOTEKA

1. KAD BOG ZOVE

STANKO BELAJ

KAD BOG ZOVE

KASNIJA SVEĆENIČKA ZVANJA

KATEHETSKI SALEZIJANSKI CENTAR
ZAGREB 1988.

Tehničko uređenje: Božo Tadić
Slog i prijelom: Rafo Mićanović
Odgovara: Božo Tadić
Izdavač: Hrvatski salezijanski provincijalat, Srebrnjak 101
41000 ZAGREB
Tisak: Vjekoslav Salkić, Kerestinečkih žrtava 51, 41133 Zagreb

PREDGOVOR

Sv. Ivan Bosco (1815–1888), utemeljitelj Salezijanske družbe, osnovao je posebnu instituciju pod nazivom „Marijini sinovi". Svrha te institucije bila je pomoći starijim mladićima koji zbog bilo kojih razloga nisu mogli završiti redovno školovanje, a željeli su postati svećenici. To su tzv. „kasnija zvanja". Don Bosco je za takve mladiće otvorio „vatrenu školu". Oni su prema skraćenom nastavnom planu završavali godišnje po dva razreda više škole.

Don Bosco je za vrijeme svoga četrdesetogodišnjeg rada s mladima u svojim zavodima odgojio i dao Crkvi preko dvije i pol tisuće svećenika. Vodio je posebnu statistiku o svojim pitomcima, te je ustvrdio da od desetorice starijih mladića, osmorica postaju svećenici, dok je kod mlađih omjer bio obratan. Preporučivao je svojim duhovnim sinovima, salezijancima: „Kamo god dođete, najprije se posvetite Marijinim sinovima. Primajte u naše zavode mladiće, odgajajte ih, školujte ih, pomozite im da postanu dobri svećenici! Ti stariji mladići, istina, neće postati učenjaci, ali će biti apostoli, a baš Crkva i Družba trebaju mnogo gorljivih svećenika – apostola." Salezijanci se još i danas drže preporuke svoga duhovnog oca don Bosca, te se posvećuju okupljanju, školovanju i odgoju starijih mladića, od kojih mnogi imaju završenu samo osnovnu školu ili su izučili neki zanat ili su već imali neko drugo životno zanimanje. Tako su salezijanci i u našoj domovini primali u svoje zavode, u svoja sjemeništa, starije mladiće, školovali ih te su mnogi postali svećenici, ne samo salezijanci, nego i dijecezanski svećenici, koji danas rade u raznim biskupijama širom naše domovine kao duhovni pastiri, župnici, katehete i kapelani.

Danas su i u Hrvatskoj mnoge župe prazne, bez duhovnih pastira, bez svećenika. Tolike duše lišene su sv. misa, primanja svetih sakramenata i mnogi umiru bez utjehe vjere. Tolika djeca i mladež bez vjeronauka, bez poznavanja Boga, Božjih zakona, bez poznavanja svetoga Evanđelja. Toliki žive crkveno nevjenčani, jer ne poznaju prednosti vjere. Mnogi, iako žive u kršćan-

skoj sredini, žive kao da nikada nisu čuli za Radosnu vijest, jer ih nije imao tko poučiti, upoznati ih s ljepotom Evanđelja i sa životom po njemu. Mnogi trpe bez Boga i mnogi propadaju. Tolike duše na praznim župama vape za svećenikom. „Žetva je velika, a radnika malo!" I baš ta žalosna činjenica potakla me da se latim prikupljanja priloga za ovu knjigu. Pisali su mi mnogi svećenici koji su već kao stariji mladići ušli u sjemenište i počeli se spremati da jednom postanu svećenici i da kao svećenici rade za Kraljevstvo Božje, za dobrobit Crkve, naroda i domovine.

Pisao sam mnogim svećenicima i, hvala Bogu, mnogi su se odazvali. Opisali su svoj životni put do svećeništva. Svi su oni u svojim dušama nosili neodoljivi Božji poziv kojemu su se odazvali, unatoč brojnim poteškoćama, križevima, te unatoč trnju i kamenju, po kojem su gazili i uz Božju pomoć i Majke Božje, te svojih sjemenišnih poglavara, odgojitelja, profesora i dobrotvora ostvarili su svoj mladenački ideal. Mnogi od njih nosili su svoj ideal skriven u svome srcu još od ranog djetinjstva.

Svrha je ove knjige pomoći starijim mladićima koji još uvijek nisu zakasnili, da po primjeru tolikih uzornih svećenika, uz naše molitve i žrtve, postanu i sami svećenici. Mnogima je bila zapreka nemogućnost redovnog školovanja radi siromaštva, bolesti ili od straha pred učenjem.

Proučite svaku ovu biografiju od blizu pedeset svećenika i nekoliko bogoslova! Razmišljajte o njihovu životnom putu koji ih je vodio u svetište. Ako ste navršili i trideset godina života, još uvijek nije kasno, da pođete u sjemenište i da postanete svećenici. Ako u sebi osjećate Božji poziv, rado se odazovite i bit ćete sretni kao svećenici sa svojim Bogom.

Nebojte se poteškoća, na koje ćete naići! Ostanite samo vjerni zvanju, sve stavite pod zaštitu i vodstvo Majke Božje, jer ona vas neće ostaviti. Pomoći će vam svladati sve poteškoće i jednog ćete dana slaviti svoju mladu misu na vlastitu radost, svojih roditelja, prijatelja i rodbine.

To vam zaista od srca želi, moli za vas i srdačno vas pozdravlja, odani u Isusu i don Boscu, svećenik – salezijanac

Stanko Belaj

KAPETAN – OBRAĆENIK – SVEĆENIK

Već smo čitali i slušali o don Jozi Felicinoviću slijedeće: opredjeljenje za liberalizam i progresizam – vojna akademija – obraćenje – vojni kapelan – dušobrižnik – organizator štrajka u solani – pisac – izdavač – križarski prvak – drugi svjetski rat – prognanik – ponovo dušobrižnik i pisac...

Don Jozo Felicinović rođen je 14. veljače 1889. u Zadru. Majka mu je umrla kad je imao tri godine. Otac mu je bio sudac. Imao je još četiri sestre, a on je bio jedino muško dijete. Iz djetinjstva se najradije sjeća igre na rivi i bušenja svrdlom talijanskih brodica.

Pitali su ga: „Don Jozo, kako to da ste se nakon gimnazije u Zadru odlučili za vojnu akademiju i časničko zvanje?"

„Htio sam se što prije oženiti jer sam imao zaručnicu pa sam se odlučio za vojnu akademiju u Grazu, samo da što prije postanem svoj čovjek", odgovorio im je.

U to vrijeme bio je vatreni pobornik liberalizma i progresizma. Onda je odjednom došlo obraćenje. Što se dogodilo?

„Dogodilo se nešto u srcu što me potaklo da napustim sve i da pođem u sjemenište. Pošao sam u Rim na bogosloviju. Studirao sam filozofiju, teologiju i sociologiju. U početku mi je bilo teško sve ostaviti: domovinu, Zadar, djevojku... Zaručnici sam rekao da me Bog zove. Dobro je to podnijela. Ispočetka mi je u sjemeništu bilo vrlo teško, ali kasnije je sve bilo lijepo."

Za svećenika je zaređen 13. studenoga 1913, a mladu misu prikazao je u rodnom Zadru. Ubrzo nakon toga, 1915, došao je u Pag za župničkog pomoćnika. U to vrijeme Evropom već hara prvi svjetski rat, a don Jozu i dalje prati stara nevolja: Talijani. Talijanska vojska u prvom svjetskom ratu okupirala je Pag. O tome je govorio don Jozo:

„Tada sam bio vjeroučitelj u Pagu. Kao Hrvata i protivnika talijanskog imperijalizma Talijani su me najprije zatvorili u Zadru, a zatim me komadant otoka, kapetan Capanni, protjeruje iz Paga u Karlobag. To se dogodilo 30. travnja 1919. godine. Tada sam u Karlobagu, Gospiću, Zagrebu, Varaždinu i Ljubljani

držao predavanja o patnjama našeg naroda u Dalmaciji pod talijanskom okupacijom. Na kraju sam se udomio u Karlobagu, u nadi da će Talijani isprazniti drugu zonu i da ću se tako vratiti u Pag. Kao bjegunca stisla me bijeda, te sam tražio da me aktiviraju u vojsci, tako da mogu živjeti kao čovjek. U austrijskoj vojsci imao sam čin kapetana. Sve se je odugovlačilo i ja sam prešao u Gospić. Ovdje sam bio gradski kapelan i vjeroučitelj u vježbaonici preparandije. Stanovao sam u župnom dvoru, gdje mi je bilo lijepo, vrlo lijepo. Jugoslavenska vlada je shvatila da Italija namjerava i dalje zadržati okupirani teritorij sjeverne Dalmacije, koji je tada bio podijeljen u tri zone. Poslije Rapalskog ugovora Italija je ispraznila prvu zonu, ali nikako se nisu micali iz druge i treće zone oko Zadra i Paga.

Beogradska vlada donijela je odluku da vojnim operacijama prestraši Talijane i da ih tako prisili na uzmak. Od vojne komande u Gospiću doznao sam da su naše čete dobile zapovijed od banjalučke divizije da okupiraju grad i otok Pag. Zamolio sam komandu u Gospiću da i ja sudjelujem u tom pothvatu i oni su mi dozvolili.

Brzo sam prešao Velebit i pun veselja stigao na vrijeme u Karlobag. Komadant naše vojske u Karlobagu bio je poručnik Vuković, bjegunac iz Gorice, koji me je bratski prigrlio i službeno me imenovao vodičem vojske po otoku i tumačem za talijanski jezik.

Privatnim putem tražili smo od talijanskog zapovjednika Paga, pristaše D'Annunzia, koji je bio okupirao Rijeku, da li je on primio iz Rima naređenje da isprazni Pag i otok. Odgovorio je da nema nikakve naredbe od vlade iz Rima, ali neka upamtimo, da će se oružjem oprijeti ulasku jugoslavenske vojske u Pag..."

Ipak, u ožujku 1921. godine, jugoslavenska vojska je pod vodstvom don Joze na prepad zauzela Pag. Međutim, na intervenciju vlade u Beogradu morala se povući, a rješenje je traženo diplomatskim putem.

„Nakon mjesec dana, ili nešto više, slavio je Pag oslobođenje od talijanske okupacije. Zadržali su samo grad Zadar. Tada sam se opet vratio s našom vojskom, da se veselim s narodom zbog odlaska Talijana iz Paga i iz Dalmacije, izuzevši moga rodnog Zadra. Igrali smo narodno kolo, ali ne na trgu, kako je običaj,

nego oko cijele četvrti grada. Toliko nas je bilo u kolu, da je cijeli grad plivao u moru zastava.

Nakon devet godina, tj. 1929, dobio sam odgovor da sam primljen kao aktivni časnik u Jadransku diviziju i da sam promaknut u činu. Dakako, odbio sam!"

Od travnja 1921. godine don Jozo opet vrši dušobrižničku službu u Pagu. Nekadašnji liberal i progresist, u svom svećeničkom zvanju diše s nevoljama naroda.

„Nisam mislio na položaj, nego mi je bila važna kršćanska socijalna nauka. Organizirao sam obustavu rada radnika na solanama u Pagu. Zašto? Zato, da narodu bude bolje!" Tako devedeset petogodišnji don Jozo sažima svoj život u jednu rečenicu. U ono vrijeme još nije bilo socijalnih zakona. Don Jozo nastavlja:

„Organizirao sam radnike, da lijekovi budu besplatni, da uvjeti rada budu bolji. Zašto sam to baš ja činio? Jer nije imao tko drugi."

Zbog toga su ga vlasti pozvale na odgovornost, ali narod ga je volio. Osim neposredne pomoći narodu, don Jozo je radio i za budućnost. Odgajao je mladež. Zajedno s predstojnicom benediktinki, časnom majkom Gertrudom Magaš, osnovao je 1923. godine dječje zabavište za četrdesetak djece, a suosnivač je i privatne gimnazije 1922. godine. Vlastitim sredstvima podigao je stan za kapelana, u kojem danas žive sestre franjevke. U prizemlju je uredio prostoriju za vjeronauk i predavanja.

Godine 1929. pozvao ga je biskup u Šibenik i imenovao ga nadstojnikom biskupskog đačkog sjemeništa. Ali i ovdje don Jozo ide korak dalje: pokreće i izdaje na svoj trošak list „Katolik" i objavljuje zapažene radove. U Zadru je pokrenuo mjesečnik „Zora". Surađuje u mnogim domaćim i stranim časopisima. Godine 1933. imenovan je kanonikom apostolske administrature, a 1934. vraća se u Pag i postaje ispovjednik benediktinki i vjeroučitelj građanske škole, ali ako treba, radi i više od toga. Vodi katoličke organizacije, gradi dvoranu „Mahnić" i u njoj vodi katoličko pučko sveučilište. Godine 1938. imenovan je ninsko-biogradskim konzultorom.

No ratnici iznova nad ljudske glave ističu zastave i traže opredjeljenja. Nastaje drugi svjetski rat. Umjesto brige da narodu bude bolje, umjesto skrbi za njegov novi dom, za voljeni otok

Pag i njegove vinograde, don Jozi je prva briga kako pred ratnim vihorom sačuvati glave i kako spašavati gole ljudske živote.

Talijani su opet prisutni.

Venecijanski lavovi

Talijanski su oficiri za vrijeme okupacije naših krajeva na Jadranu neprestano tvrdili: „Venecijanski lavovi zovu nas natrag u Dalmaciju." Don Jozo pripovijeda:

„Iza prvog svjetskog rata nastojao sam da se iz Paga odstrane svi venecijanski lavovi, koji su bili isklesani po kućama i crkvama. Molio sam konzervatora u Splitu, mons. Franu Bulića, da mi dopusti da ih odstranim, ali se on uvijek odlučno protivio. Govorio mi je: 'Neki će me osuditi i prozvati barbarom.' No, ja sam u sebi mislio: ako kulturni Talijani kod nas uništavaju austrijske i hrvatske grbove, svuda gdje ih nađu, onda i moja malenkost može tako postupiti s talijanskim lavovima, koji, iako od kamena, ipak zovu Talijane ovamo, da nas ponovo okupiraju.

Zato sam nakon drugog svjetskog rata, kada sam imao u šakama mrvičak vlasti, a dobri mons. Bulić već počivao u miru u Solinu, a da nikoga nisam pitao, dao odstraniti sve venecijanske lavove iz Paga, počevši od lava ispred portala paške katedrale. Na njegovo mjesto namjeravao sam postaviti hrvatski grb. Na žalost, klesar je umro, tako da je mjesto ostalo prazno. Sada u Pagu više nema kamenih lavova, koji bi dozivali Talijane, da ponovo dođu okupirati čisto hrvatske krajeve."

„Duh Italije"

„Vršio sam dužnost upravitelja državne građanske škole u Pagu. Pozvao me talijanski zapovjednik i naredio mi, da kao obavezni predmet moram uvesti u školu talijanski jezik, dok su mnogi roditelji željeli, da im djeca uče njemački jezik.

Prošlo je nekoliko dana i talijanski zapovjednik opet me pozvao. Naredio mi je prilično oštrim glasom: 'Velečasni gospodine direktore, mi tražimo u školi, u odgoju mladeži, ne samo talijanski jezik, nego i duh Italije, lo spirito d'Italia!'

Tužan, pokunjene glave, vratio sam se kući. Promišljao sam u sebi: Čekaj! Pokazat ću ti ja talijanski duh u hrvatskoj školi!

Sutradan sam se dogovorio sa svim nastavnicima i tada, u drugoj polovici travnja 1941, dva mjeseca ranije, zatvorio sam državnu građansku školu u Pagu i tako smo završili školsku godinu 1940/41. Započeli su ljetni praznici, a da u školu nismo uveli 'duh Italije'.

Talijanima sam javio, da moram u Zagreb pratiti načelnika Jukića radi nabave modre galice za paške vinograde. Dopustili su mi. Tako sam izbjegao hapšenje. U Zagrebu sam izvijestio predstavnike prosvjetne vlasti, zašto sam zatvorio školu i započeo praznike. Bio sam potpuno opravdan i još i pohvaljen."

Talijanske zastave

„Došao mi je talijanski vojnik i rekao mi, da me zove njegov zapovjednik. Bio je to kapetan, rodom iz Argentine, sin iseljenika. Odazvao sam se pozivu.

Netom sam došao, zapovjednik me uljudno pozdravio, ponudio da sjednem. Počeo me ispitivati, koliko sam godina proveo na naukama u Rimu, kako sam se našao u Italiji itd. Zatim mi se iznenada obrati:

—Velečasni, znate li vi, zašto sam vas pozvao? Odlučio sam da stavite talijansku zastavu na zvonik zborne crkve ovdje u Pagu i već sam dao nalog tesaru da pripremi štap. Iz kurtoazije želio sam vas prije o tome izvijestiti o ovoj odluci, da se ne iznenadite.

— Hvala, odgovorio sam mu, ali ova mi vijest nije ugodna. Na crkvu nismo nikada vješali ni austrijsku zastavu, već jedino papinu. Želim da znate, da u crkvi, na kojoj bi se vijala talijanska zastava, ja ne bih čitao sv. misu, a time bi se kod vjernika povećala antipatija za okupatorske vlasti.

Zapovjednik mi na to reče:

— Čudi me vaše oštro protivljenje, vaš neprijateljski stav prema Italiji, jer vi ste ipak odgojeni u Italiji, živjeli ste u njoj osam godina i dobro poznajete ljepote talijanske kulture, umjetnosti, literature itd.

— Istina je, ja imam talijansku naobrazbu, volim Italiju i

sve njezine veličine, ljepote, ali sve to u Italiji, ali nipošto kada se to hoće nametnuti na našu štetu, u našim hrvatskim krajevima. Mi imamo svoju povijest, svoju kulturnu tradiciju, svoje velikane; time se dičimo i imamo pravo da branimo sve što je naše.

Iza toga mi reče:

– Drago mi je da smo se sporazumjeli. Savojska zastava neće lepršati na paškom zvoniku...

Zaista, dok sam bio u Pagu, na zvoniku nije nikada vijorila talijanska zastava.

Međutim, silu smjenjuje još jača sila: talijansko mjesto zauzimaju Njemci. Don Jozo je za vrijeme rata pomagao ljudima tako, da ih je upozoravao putem oglasa, što trebaju činiti.

„Organizirao je pučku kuhinju" – pričaju paške sestre benediktinke. „Dijelilo se oko sedamsto besplatnih obroka. Mnoge je spasio od zatvora i od smrti."

Kažu da je oko tridesetak ljudi spasio od sigurne smrti, a oko sto i pedeset izvukao iz ustaškog i njemačkog logora.

Nakon rata, od 1945. do 1954. proveo je – po presudi – – deset godina u rodnom Zadru. Bio je pomoćnik župnika crkve sv. Šime. U Pag se vratio 1954. godine i preuzeo službu kapelana i ispovjednika benediktinki. Godine 1955. imenovan je rezidencijalnim kanonikom u Pagu, a iste godine Papa Pio XII. imenuje ga monsinjorom s naslovom Tajnik komornika Njegove Svetosti.

Bio je aktivan sve do 1980, dok jednog dana nije pao na ulici. Ljudi su se strčali i unijeli ga u župni stan. Od toga dana više nije napuštao sobu, iako je i dalje ostao omiljen. U istoj sobi imao je oltar, gdje je svakog dana misio sjedeći. Don Ivo Meštrović, nekadašnji don Jozin učenik, a danas svećenik u mirovini, uza sve ostale poslove, posvetio se njezi svog davnog učitelja don Joze.

Navršio je sedamdesetu obljetnicu misništva i devedeset petu obljetnicu života i umro u Pagu, 13. ožujka 1984. godine.

Iznijeli smo lik velikana, don Joze Felicinovića, koji je svoje kasno svećeničko zvanje potpuno posvetio Bogu, Crkvi i svome hrvatskom narodu, da mu bude bolje.

Iz „Kane" priredio: Stanko Belaj

OD POŠTANSKE KAPE DO BISKUPSKE MITRE

Dr. Josip Salač rodio se 22. siječnja 1908. godine u Daruvaru, kao pripadnik češke narodnosti. Gimnaziju je polazio u Daruvaru i u Novoj Gradiški, a poslije mature radi na pošti u Zagrebu i u Beogradu, kao poštanski pripravnik. Završivši u Beogradu viši poštanski tečaj, upisao se u Zagrebu na Pravni fakultet. Odavde prelazi na bogosloviju i stupa u bogoslovsko sjemenište Zagrebačke nadbiskupije. Zaređen je za svećenika 26. lipnja 1932. godine.

Nakon završenih studija na bogosloviji u Zagrebu, odlazi kao kapelan u rodni Daruvar i ovdje obavlja službu kapelana kroz tri godine. Kao profesor vjeronauka službovao je na ženskim gimnazijama u Zagrebu i u Sisku. Doktorat teologije postigao je na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, radnjom o brojčanom opadanju poroda u moslavačkom kraju, 1942. godine. Od 1943. do 1948. vršio je službu vicerektora na Bogoslovnom sjemeništu Zagrebačke nadbiskupije, a od 1947. vrši službu duhovnika. Ujedno je 1943. godine bio imenovan asistentom pri katedri moralnog bogoslovlja na Bogoslovnom fakultetu. Godine 1950. bio je osuđen i zatvoren na četiri godine, ali je 1953. pomilovan, te se vratio u sjemenište i ponovo preuzeo službu duhovnika. 29. lipnja 1969. imenovan je kanonikom Prvostolnog kaptola u Zagrebu, te je početkom akademske godine 1969/70. prestao vršiti službu u sjemeništu, jer je mons. Franjo Kuharić imenovao novu sjemenišnu upravu.

Kao naslovni docent Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu, kroz niz godina honorarno je predavao duhovno bogoslovlje i misiologiju.

Svećeničko zvanje

„Mogu reći da sam subjektivni poziv za svećeništvo na neki neodređeni način osjećao još od malih nogu. Sjećam se, bilo je to još u osnovnoj školi, tamo negdje u prvom ili drugom razre-

du. Bilo je to jednog lijepog dana. Išao sam s ocem na šetnju, i on je – ne znam kako je došlo do toga – rekao: 'A što ti ne bi bio župnik?' Međutim, ja sam tada već imao nekako svoj plan, što ću biti. Želio sam biti učitelj i to zato, da bih mogao s djećacima davati predstave. Kada mi je otac to rekao, bio sam iznenađen. I što mi je prvo došlo na pamet! Kako da ja budem župnik? Onda neću moći s djecom davati predstave. Otac mi o tome nije više nikada ništa govorio, ali u meni je to kopkalo nekoliko dana. Pomislio sam, da bih možda kao župnik mogao doći u školu, kao kateheta među đake, pa bih možda ipak mogao s njima priređivati predstave.

Roditelji su mi umrli od španjolske groznice kada mi je bilo deset godina. Kasnije sam bio i ministrant. Ali, od petog razreda gimnazije, zapustio sam Crkvu. Išao sam u crkvu samo zato, jer smo morali nedjeljom obavezno na školsku misu. Pod utjecajem literature postao sam protukatolički i protucrkveno nastrojen. Bila je to češka protukatolička literatura, uglavnom pamfleti. U ono vrijeme bila je u modi parola: 'Los von Rom!' ('Dalje od Rima!'). Počeo sam proučavati i druge religije, razne religiozne smjerove: budizam, reinkarnaciju i slično... Bilo mi je blizu osamnaest godina.

Ja nikada nisam postao ateista, ali sam bio protucrkveno orijentiran. Iza mature nisam ni jednom išao na misu, sve dok nisam došao u sjemenište. Tada sam se zaposlio na pošti. Međutim, u sebi sam stalno nosio neriješeno pitanje moga životnog poziva. Nosio sam neku slutnju, da je moje pravo mjesto – iako je to onda zapravo bilo apsurdno – da budem katolički svećenik.

Do sedmog razreda gimnazije bio sam u Daruvaru, kod kuće sa sestrama. Poslije mature u Novoj Gradiški živio sam u Zagrebu i Beogradu, gdje sam radio na pošti kao poštanski pripravnik. Ali, dogodilo se to, da sam ušao u sjemenište. Kada sam se vratio iz Beograda s višeg poštanskog tečaja opet u Zagreb, upisao sam Pravni fakultet. U to vrijeme doznao sam, da je jedan moj mlađi kolega iz Daruvara otišao u sjemenište. To me je iznenadilo. I on je najprije upisao pravo. I onda saznam, da je u sjemeništu. Umro je još kao bogoslov. Jasno je, da je taj mladić divno izvršio svoj poziv. Bog se poslužio s njime, da ja postanem svećenik.

Susreo sam ga na Pravnom fakultetu, kamo je došao po svoj

indeks. Onda mu, onako ironično, postavim pitanje: 'Čujem da si na bogosloviji?' 'Jesam', veli mi on. Rekoh mu na to, da ni sam ne znam kako mi je izletjelo: 'Pa, čuj, i ja sam mislio na to da odem u sjemenište!' On je to ozbiljno shvatio i za nekoliko dana dobio sam dopisnicu, gdje mi javlja, da je razgovarao o meni i da mogu doći. Tek tada sam počeo razmišljati.

Mjesec dana trajala je borba, dok jednog dana umjesto u ured na poštu Zagreb 2, ne odoh na Kaptol. I sada se pojavila poteškoća, kako ću ući unutra, kome ću... Jedno dva sata hodao sam okolo Kaptola i Ribnjaka, dok se konačno nisam odvažio i ušao – ravno na dekanat. U ono vrijeme bio je dekan dr. Andrija Živković. Uputio me je upravi sjemeništa. Imao sam 21 godinu, kad sam o Uskrsu 1929. godine ušao u sjemenište.

Kako su iščezle ideološke smetnje? Eto, moram priznati: studij, prvenstveno studij. Slušajući predavanja, upravo sam osjećao kako mi padaju mrene s očiju, kako mi se otvaraju sasvim drugi vidici. Onda, sigurno, asketska pouka, to, što čovjeka zahvati kada dođe u sjemenište. Moram priznati, da sam se brzo aklimatizirao, iako to nije prošlo bez kriza.

Duhovnik – biskup – smrt

Teškim, hroptećim glasom, pluća isječenih zloćudnom boleću, pitala je u petak 19. prosinca bolesna biskupova sestra: „Što to danas katedrala toliko zvoni? Gdje je Joža? Rekao je da će me obići poslije posjeta sjemeništu."

Nećemo više na Kaptolu susretati visoka čovjeka, kako u svećeničkom talaru, glave malo nagnute na desno, ide prema katedrali, ali gotovo uvijek navraća u bogosloviju, na br. 29.

Izdalo ga je srce, izmoreno teretom života i naporima, osobito posljednjih dana i noći, dok je bdio i posluživao svoju bolesnu sestru. Noć uoči njegova smrtnog dana bila je osobito teška i naporna. Tako je svoj životni put završio čovjek sa šezdeset sedam godina života, četrdeset tri godine svećeništva i četiri i pol godine biskupovanja. Završio se hod po mukama; šetnja, koja je, kako je sam rekao, započela jednog lijepog ljetnog dana u Daruvaru, s ocem.

U ponedjeljak, 22. prosinca, u 9 sati ujutro, u crkvi Krista

Kralja na Mirogoju okupili su se biskupi, svećenici, redovnici, redovnice, najbliža rodbina, predstavnici vjerske komisije, veliki broj vjernika. Stajali su u crkvi i pred crkvom. Nadbiskup dr. Franjo Kuharić predvodio je euharistijsko slavlje, a uz njega su sudjelovali biskupi: Dragutin Nežić, Pavao Žanić, Joakim Segedi, koji je zastupao i beogradskog nadbiskupa Bukatka, Celestin Bezmalinović, Ćiril Kos, Alfred Pichler, Matiša Zvekanović, Josip Arnerić, Stjepan Laszlo iz Gradišća, ljubljanski nadbiskup Jože Pogačnik, biskup Maksimilijan Držečnik, Tomislav Jablanović, Josip Pavlišić, te članovi Prvostolnog kaptola: dr. Janko Penić i dr. Antun Ivandija.

Nakon evanđeoskog navještenja, u kojem je đakon navijestio Govor na gori, nadbiskup je, očito potresen smrću svoga pomoćnog biskupa, progovorio o biskupu koji je živio duh Govora na gori:

„On nas je danas doveo na ovu granicu vječnosti. Mi moramo sazrijevati za veliki prielaz; on je već u vječnosti." Nadbiskup je naslovio pokojnog biskupa riječima: „Blagi, dragi i vjerni biskup" i nastavio s odlučnim uvjerenjem: „Ako smo na zemlji izgubili suradnika, na nebu smo dobili zagovornika." Kada je izricao zahvalnost pokojnom biskupu, nadbiskup je rekao: „Hvala za sve što je pretrpio, činio, služeći punom vjerom, neoskvrnjenim poštenjem i tihom, ali ustrajnom službom Crkvi."

Dok obavlja dužnost vjeroučitelja na gimnaziji, priprema i polaže doktorat teologije, postaje duhovnikom bogoslova i asistentom na Bogoslovnom fakultetu. Sjemenište postaje njegov „dragi dom" od 1943. do 1969. Zapravo, on ga do smrti ne ostavlja, jer i kao biskup imenovan je delegatom za sjemeništa. Posljednje njegovo bogoslužno slavlje bilo je ređenje đakona 14. prosinca u zagrebačkoj katedrali. Tada ni on, niti itko od prisutnih, nije ni slutio da će to biti njegov posljednji susret sa zajednicom sinova koje je ljubio sebi svojstvenom dobrotom očinskog srca. Njegova sigurnost u načelima, uvijek Kristovim, njegov mir u nastupu, uvijek evanđeoski intoniran, njegova blagost u postupcima, uvijek u duhu Dobrog Pastira – to je bila osnovna atmosfera u kojoj su izrastale nove generacije svećenika.

Duh Drugog vatikanskog sabora, od pripremnih radova, za vrijeme njegova zasjedanja kao i u pokoncilsko vrijeme, živio je zauzimajući se i nastojeći da sjemenište bude prvo u

provođenju želja Crkve, Učiteljstva i Svetog Oca. Osjećao je akutni problem reforme sjemeništa. Govorio je da studij treba učiniti praktičnim, više ga usmjeriti prema pastoralnom radu, mlade ljude treba osposobiti da se znaju snaći na župama, da znaju uspostaviti kontakt s ljudima. Naglašavao je, da kandidata treba stalno promatrati kao budućeg pastoralnog radnika.

Osobita ljubav biskupa Salača bila je liturgija. Svakodnevna misa u sjemeništu bila je slavlje dugo pripravljano sa svom strogošću i ozbiljnošću, da bi radost svetog čina u zajednici bila što potpunija. Zalagao se da bogoslove uvede u što točnije obavljanje svetih obreda, uvijek imajući sluha za najsuvremenije bogoslužne promjene koje je tražila Crkva.

Niz godina marljivo je radio u Dijecezanskom liturgijskom odboru Zagrebačke nadbiskupije, te priredio izdanje nekih liturgijskih tekstova. Bio je i predsjednik tog odbora. Uredio je nekoliko izdanja poznatog molitvenika „Kruh nebeski". U suradnji s duhovnicima drugih sjemeništa zalagao se za osnivanje centra za duhovna zvanja. To bi bila centrala, koja bi vodila brigu o zvanjima: propaganda za svećenička zvanja, molitvene akcije, priređivanje dana za svećenička zvanja. Svaki kutak sjemenišne zgrade bio je obilježen ličnošću nekadašnjeg poštanskog službenika, kojega je Gospodin jednog dana pozvao da napusti svoju kancelariju i da umjesto poštanskih pošiljki šalje mlade duše na put apostolata. Posljednju želju, dragi biskup i „pater", kako su ga svi rado nazivali, izrazio je tri sata prije nenadane smrti, obrativši se rektoru sjemeništa: „Doći ću danas poslije podne k vama u sjemenište da potpišem zakletve naših đakona." S velikim iznenađenjem, kako je sam rekao, primio je imenovanje za biskupa. To veliko iznenađenje kao da nikada nije minulo s njegova lica. Osnovno načelo koje je želio ostvariti bilo je: zajednički rad i otvoreni dijalog između klera i hijerarhije. Ovo njegovo načelo najdublje je doživio nadbiskup Kuharić, kada je u oproštajnoj homiliji, duboko ganut, rekao: „Svi ćete vi preboljeti njegovu smrt, ali njegovu odsutnost, prazninu, koja sad ostaje, najdublje ću osjetiti ja."

Pokojni biskup razmišljao je o decentralizaciji Zagrebačke nadbiskupije, tako da pojedine regije imaju svoje vikarijate ili slično, kako bi se mogao uspostaviti bliži kontakt.

U ponedjeljak, 22. prosinca u 17 sati, ponovo su se okupili

svećenici i vjernici na čelu s nadbiskupom u zagrebačkoj katedrali, kod svečane pogrebne mise za pokojnog biskupa. Njegov „ispovijedam se" i „i vama braćo" bio je obojen posebnim tonom bratstva i zajedništva u Kristu, a njegove propovijedi, u kojima je svjesno izbjegavao svaku retoriku, bile su duboka razmatranja božanskih istina. Uskrsni pjev „Kraljice neba, raduj se", kojeg je započeo nadbiskup na završetku pogrebnih svečanosti, uvjerio nas je u istinu „patrove" ljubavi i štovanja Marije Majke i predskazao nam uskrsni susret s Kristom, u kojem je Marija posrednica i zagovornica. Vidjevši ga u tom susretu, pjevali smo „Veliča duša moja Gospodina".

U ime mnogih svećenika, koji prođoše pod sjenom „njegova krila" možemo reći: bio nam je otac, zato i obznanjujemo općinstvu – umro je naš „pater".

Luka Depolo

ČASNIK – PRAVNIK – SVEĆENIK

Rodio se 20. svibnja 1900. u selu Konščinica, župa Sv. Martin pod Okićem, od roditelja Franje i Barbare, r. Terihaj. Osnovnu je školu pohađao u svojoj rodnoj župi, a šest razreda gimnazije završava u donjogradskoj zagrebačkoj gimnaziji. Tada odlazi u vojsku i završava vojnočasničku školu, a sedmi i osmi razred za[illegible]o s ispitom zrelosti završava u Nadbiskupskom liceju u Zagrebu.

Nakon mature upisuje Pravni fakultet i radi privatno. Međutim, u svojoj dvadeset devetoj godini života (1929) upisuje bogosloviju kao redoviti slušač i 1933. godine prima svete redove. Za svećenika ga je zaredio tadašnji zagrebački nadbiskup dr. Antun Bauer (29. VI. 1933).

Imao je zaista zanimljivi put do svećeništva. Kao i svaki svećenik, tako ni on, nije bio pošteđen od križeva i poteškoća.

Prvo mjesto njegova pastoralnog rada bio je Pakrac u Slavoniji, gdje je imenovan kapelanom, vjeroučiteljem osnovne škole i duhovnikom u bolnici. Tu je dužnost vršio dvije godine. Iz Pakraca odlazi u karlovački kraj za upravitelja župe Skakavac i to u vremenu od 1935–36. godine. Od travnja 1936. pa do rujna 1943. službuje kao župnik u župi Sv. Marije pod Okićem. Od rujna iste godine pa do svibnja 1945. župnik je u župi Karlovac–Dubovac. Poslije osude na dvadeset godina robije, od kojih je proveo sedam, opet nastavlja župničku službu. Dolazi u Varaždinske Toplice kao subsidijar, a od veljače 1953. do listopada 1971. postaje upravitelj župe Ljubeščice, kada je umirovljen. Tada odlazi svojoj nećakinji u Varaždin.

Za vrijeme mirovine, dok su mu dopuštale fizičke sile, vršio je službu u crkvi Sv. Marije u Varaždinu. Najveći dio svog svećeničkog života (53 godine) proveo je u varaždinskom kraju: devetnaest, kao aktivni župnik i četrnaest kao umirovljeni svećenik.

Veliki dio svoje svećeničke službe vršio je u Ljubeščici. Za vrijeme njegova upravljanja tom župom mnogo je učinjeno na materijalnom i duhovnom polju. Na materijalnom: poprav-

ljeno je krovište u crkvi i u župnom stanu, te na gospodarskim zgradama, uređena je fasada crkve i župnoga stana, crkva je iznutra oslikana, popravljene su električne instalacije, uređene orgulje i sagrađena ograda oko crkve. Na duhovnom polju napose treba istaknuti brigu vlč. Tome za svećenička zvanja. Poslao je mnoge mladiće u sjemenište, od kojih su danas dvojica svećenici (vlč. Franjo Mrvčić i vlč. Ivan Sakač).

Vlč. Tomo bio je jednostavan, tih, skroman svećenik, zadovoljan s malim, strpljiv u podnošenju križeva u starosti i u bolesti. U svim poteškoćama, kušnjama i patnjama života ostao je vjeran Bogu i svome svećeničkom zvanju. Gospodin ga je pozvao k sebi u njegovoj osamdeset šestoj godini života i pedeset trećoj godini svećeništva. Umro je u Varaždinu, 28. veljače 1986. godine, gdje je i pokopan 3. ožujka.

Velečasni Tomo Fabek, iako je postao svećenik u starijim godinama, ipak je iza sebe ostavio bogat život ispunjen ljubavlju, napornim svećeničkim životom, postojan poput nepomične stijene u burama i olujama života koje ga nisu skršile, nego su ga još više učvrstile u njegovu svećeničkom zvanju, učinivši iz njega apostola svećeničkih zvanja. Čitav je život proveo za dobrobit povjerenih mu duša, na dobrobit Katoličke Crkve i svoga hrvatskog naroda.

Prema nadgrobnom govoru vlč. Ivana Šarca,
priredio Stanko Belaj, SDB

(Službeni vjesnik Zagrebačke nadbiskupije, br. 2 – 1986)

OD RIBARSKE MREŽE DO RIBARA DUŠA

Rodio sam se u seljačkoj kući davne 1901. godine, u mjestu Sali na Dugom otoku. Imao sam još četiri brata i pet sestara. U rodnom mjestu završio sam osnovnu školu i želio sam poći u sjemenište. Međutim, upravo je nadošla kobna 1914. godina i s njome prvi svjetski rat. Otac nam je u to vrijeme bio u Americi, a mi, brojna djeca, zajedno s našom majkom proživljavali smo teške ratne dane. Za oca tada nismo znali i često puta smo u tim teškim ratnim vremenima i gladovali. Nije bilo govora o daljnjem školovanju. Moralo se ostati kod kuće, baviti se poljodjelstvom i ribarstvom, kako bi naša brojna obitelj nekako preživjela.

Iza rata u Salima je, posredstvom našeg učitelja Petra Matuline, osnovana Marijina kongregacija i tu smo svi mi mladi naučili sve ono što je dobro i plemenito. Iz redova Marijine kongregacije mnogi mladi oba spola krenuli smo u posvećena zvanja. Neki smo konačno uspjeli, dok su neki otišli drugim putem.

Bio sam već u dvadeset sedmoj godini, kada me šibenski biskup Mileta primio u svoje sjemenište. Duhovni vođa bio mi je Joso Felicinović, čovjek koji je napustio oficirski stalež i posvetio se svećeničkom zvanju. On mi je bio oslonac u mojem pozivu. Hvala i mojem mještaninu, pok. don Frani Grandovu. Ova trojica: Mileta, Felicinović i Grandov, zauzeli su se za mene svim svojim snagama.

Međutim, nagovarali su me, savjetovali mi da bih možda lakše prošao kod salezijanaca koji primaju starija zvanja. Poslušao sam dobre savjete i dospio k salezijancima u Zagreb, na Knežiju. Bilo je to negdje 1931/32. godine, pod vodstvom gospodina Logira, prefekta Pavišića, ekonoma Brumeca i duhovnika Spana, kada sam odlučio da pođem u novicijat na Radnu. Ovdje sam bio pet mjeseci, ali nisam izdržao. Vratio sam se u Šibenik, gdje je biskup Mileta osnovao svoju bogosloviju koju smo nazivali „Mala Sorbona". Moj najbolji prijatelj i pravi kolega, iako

mlađi, bio je kasniji biskup gospodin Josip Arnerić. Bilo nas je u svemu pedeset bogoslova.

U Šibeniku sam 1. ožujka 1936. primio red subđakonata, a 8. ožujka iste godine red prezbiterata. Punih četrnaest godina bio sam župnik na otoku Sestrunju, gdje je milost Božja silno pomagala i župljanima i meni. Teškom mukom premješten sam u Vinjerac, ali sam morao služiti pod Velebitom kroz tri godine i to u Starigradu i Selinama. Tada sam premješten u Ljubač, Ravne Kotare, gdje sam proveo dvije godine. Nakon toga vratio sam se na svoj Dugi otok, u mjesto Brbinj–Savar. Pješačio sam punih osamnaest godina, jer u ono vrijeme nije bilo ni ceste ni automobila. Umirovljen sam 1972. godine i tada sam otišao u Zadar. Punih osam godina išao sam s nadbiskupom po župama, što mi je bilo teže, nego da sam sam radio na nekoj župi.

Danas živim u Zadru, u svom stanu, kojeg mi je podigao moj nećak. Kraj sebe imam još jednog drugog anđela čuvara, svoju sestru od osamdeset tri godine, koja mi još uvijek pomaže (stariji sam od nje dvije godine).

Uvijek sam se bavio pisanjem i još uvijek mnogo pišem, napose na polju glagoljice. Mnogo sam toga napisao, prepisao i sačuvao. Pomagao sam i dr. Fučiću u otkrivanju glagoljskih spomenika u Zadarskoj nadbiskupiji. Jednom prilikom dr. Fučić mi je zahvalio na pomoći i trudu i nazvao me „nestorom" glagoljizma. Nedavno sam poslao na dar u Zagreb, Zavodu za staroslavenski „Svetozar Ritig", Institutu za filologiju i folkloristiku jednu napisanu knjigu: „Rodoslovlje stabla Sali" od 390 stranica, na kojoj mi se mnogo zahvalila gospođa dr. Anica Nazor (23. IX. 1985). Drugu knjigu darovao sam Historijskom zavodu – arhiv Zadar, kao i Zagrebu 1. travnja o.g. (1986). Dr. Šime Pavić zahvalio mi je na knjizi, dajući mi podršku u radu za narod i našu kulturu.

Još uvijek radim i radim. Mnogo sam pomagao u radu pok. don Vladi Cvitanoviću u rješavanju, prepisivanju povijesne crtice naših župa, koje smo sve manje-više obradili, osobito u prepisivanju glagoljskih kodeksa, kojih imamo dosta po našim otocima (oko četrdesetak župa). Glagoljske kodekse na kopnu uništila je Napoleonova vlada u želji da im se zatre svaki trag, ali se tu i tamo ipak ponešto nađe.

Mogu reći, da je od moga djetinjstva do danas, moj život tekao u pravom vjerskom ozračju. U kući se obavezno molio ružarij. Svibanj i listopad neizostavno se molio u crkvi. Vjeronauk sam slušao dva puta sedmično u školi i nedjeljom iza blagoslova. Korizmena jutarnja rana misa, a navečer korizmeni vjeronauk. Tako je bilo u mojem djetinjstvu, a kada sam postao svećenik, sve sam to i dalje provodio u svom pastoralnom radu. Po starom običaju sve sam to prenio u svoj pastoralni rad, tako da sam sve ove pobožnosti obavljao kao svećenik po župama gdje sam radio, sve dok nisam došao u Zadar prije četrnaest godina.

Mogu mirne savjesti reći, da u pedeset godina i dva mjeseca nikada nisam izostavio moljenje svoga časoslova.

Neka je sve, cijeli moj svećenički život na slavu Božju! Hvala mu na tolikoj milosti koju mi je udijelio!

Don Leondard-Riko Finka

STUDENT TEHNIKE – OBRAĆENIK – SVEĆENIK

Možda ste već čuli za oca Pavla Grafa, franjevca? Bio je to pojam svećenika i redovnika u Čakovcu i cijelom Međimurju. Za vrijeme njegova života rijetko se gdje što moglo pročitati o njemu. Ali, nakon njegove smrti, 7. lipnja 1981. godine, nizali su se o njemu članci gotovo u svim našim katoličkim glasilima (Glasu Koncila, Obavijesti Hrvatske franjevačke provincije sv. Čirila i Metoda, Marijin Trsat, Dobri otac Antić, Kana, Glasnik Srca Isusova i Marijina, Marija, Svjetlo domovine – vjerski list za Hrvate u južnoj Švedskoj, Brat Franjo, Drita, Srečanja). Zasebno je tiskom izdano njegovo oproštajno pismo upućeno vjernicima župe Čakovec. Izašla je i zasebna knjiga s autobiografskim zapisima o. Pavla i desetak govora izrečenih na njegovu pogrebu.

Unatoč tolikim napisima opravdano je još jednom osvježiti uspomenu na njega, jer je otac Pavao čovjek koji se pamti „ne toliko po dramatičnosti preživjelih trenutaka, nego po ustrajnosti i vjernosti pozivu" (ing. Mladen Fučić). I zaista je tako. On nije zasjao samo po svojem dramatičnom stupanju u franjevački red, nego je svijetlio kao vjerni i ustrajni Božji pastir punih trideset pet godina.

Od Savla do Pavla

Zdenko Graf rodio se 11. travnja 1921. godine u Zagrebu. Roditelji, Milan i Zora r. Kaiser bili su židovske vjere. I mali je Zdenko u njoj rastao. Kao dječaka njegova ga je dadilja, katolkinja, vodila i u katoličku crkvu. Porastavši, svakog je petka sa svojim vršnjacima polazio u hram na službu Božju. Osjećajući ovisnost o Bogu, molio je kratke molitvice koje je znao: „Müde bin ich..." i „Djela naša..." Kasnije se svakog dana povlačio u svoju sobu i tu molio.

S vremenom je stekao sve više simpatija za katoličku vjeru. Gotovo je svakog jutra rano ustajao i pod izlikom da ide na šetnju, već je u pet i trideset izlazio iz kuće. Majka se zabrinula za te njegove odlaske. Zamolila je jednog prijatelja da pogleda, kamo to Zdenko odlazi tako rano. Prijatelj je nekoliko puta pošao za Zdenkom. I uvijek ista „šetnja": Ilica, Dolac, Kaptol 9 - franjevačka crkva.

Tu je Zdenko molio u jednom kutu, iako još nije bio formalno povezan s Katoličkom Crkvom.

Kao sin bogate obitelji, dobivao je popriličnu svotu novca za džeparac. U početku ga je trošio za kina, stripove... A onda je, gledajući primjer majke Zore, počeo svoj džeparac dijeliti siromasima. Svakog je petka na vrata njihove kuće pokucalo i do trideset prosjaka, kojima je Zdenko darivao milodare od svoga džeparca.

Po svršetku gimnazije upisao se na Tehnički fakultet u Zagrebu. O tome sam iskreno kaže: „Želio sam postići karijeru, bogatstvo. Jedino zato sam molio Boga. Mislio sam da ću postići više uspjeha u karijeri ako postanem katolik. Osim majke nitko nije znao tu moju namjeru... Napokon sam imao toliko odvažnosti, da sam otišao nadrabinu i rekao da želim prijeći na katoličku vjeru. On me je ukorio, ali ja sam ostao čvrst u svojoj odluci. Morao je popustiti... Vjersku pouku, koja je bila više nego skromna (pitanja i odgovori prema „Malom katekizmu"), dao mi je jedan franjevac. Na pitanje, zašto želim postati katolik, odgovorio sam: 'Jer u židovskoj vjeri nema one svjetlosti kao u katoličkoj.' Približio se dan moga krštenja, a ja sam još uvijek isti: karijera, sreća, bogatstvo – to mi je bio cilj života... Uoči krštenja, 25. rujna 1940. nalazio sam se sa svojim prijateljima u velikom zagrebačkom parku Tuškanac. Učili smo esperanto. Spuštala se noć. Kolege odoše kući. Ostao sam sam... u mraku na klupi... milost je počela djelovati... U mraku sam prvi puta ozbiljno počeo razmišljati: zašto živim, kamo me vodi život, što me čeka iza smrti? Tek sada – nekoliko sati prije krštenja – uvidio sam važnost koraka što ga sutra kanim učiniti... I od Savla postao je Pavao. Sutradan sam kršten u prisustvu svoje dobre majke u crkvi Sv. Marka u Zagrebu. Snažno, glasno i odvažno molio sam Vjerovanje za vrijeme obreda, kao vanjski odraz vjere koju sam upravo primio. Odmah sam primio i prvu pričest. Prepun sreće govorio sam sebi: Ja sam katolik! Ja sam katolik!"

„Milošću Božjom jesam što jesam"

„Nepunih osam dana nakon krštenja evo nove milosti. Prolazio sam pokraj franjevačke crkve na Kaptolu. Kroz zatvorena vrata čulo se kako braća mole časoslov. U tom trenutku Bog mi je ulio misao: budi i ti franjevac. Premda još ništa nisam znao o redovničkom životu, kada sam majci izrazio ovu želju, sva je prenerażena odgovorila: 'Samo iza moje smrti!' Prijatelji su mi govorili: 'Jesi li poludio? Tako mlad i zdrav da se zatvoriš iza četiri zida?' (Moram priznati da sam i ja tako mislio prije krštenja.) Povjerio sam svoju želju p. Klarenciju Klariću (koji me je krstio). On mi je mirno odgovorio: 'Molite se Majci Božjoj! Ona će to najbolje urediti.' Bilo mi je strašno teško. No, da to nekako nadoknadim, stupio sam nakon dvadeset dana u Treći red sv. Franje.'

1939. godine planuo je drugi svjetski rat, čiji je plamen 1941. zahvatio i našu domovinu. Nastale su teške ratne prilike. Dolaskom Nijemaca počeli su progoni Židova. Najprije sam morao nositi dvije žute krpe, na prsima i na ledima, sa šesterokrakom zvijezdom i velikim slovom 'Ž'. S tim sam krpama i dalje išao dnevno u crkvu na sv. pričest. Kolika se tu tražila odvažnost za svladavanje stida...

U svibnju 1941. sjedio sam posve sam kod kuće i čitao. Nisam znao da su počeli hapsiti sve židovske mladiće (bez obzira na vjeru) i odvoditi u logor. Tako su uhapsili i mene. Rekli su mi da idem na nekoliko dana na rad s grupom od tisuću mladića koji su se nalazili u dvorani bivše pravoslavne škole u Zagrebu u Bogovićevoj ulici. Nismo slutili što nas čeka.

Na izvanredan način ostao sam živ. Jedan pater je, na majčinu molbu, intervenirao za mene. Majka je u tome gledala prst Božji... Složila se s time da stupim u Red. No, prije toga doživio sam još jednu veliku radost, da su se svi moji rodaci, a i majka, pokrstili. Majka je postala uvjerena katolkinja. Još sam dva mjeseca živio u svijetu, u stalnoj opasnosti, jer su neprestano Židove odvodili u logore, iz kojih više nije bilo povratka. Napokon je došao željeni dan – dan ulaska u samostan, na dan sv. Dominika, 4. kolovoza 1941. godine."

Majka mu je dan prije toga napisala: „Zdenkiću moj! Teškim srcem se od tebe rastavljam i mnogo ću suza proliti, a ipak

me tješi, da ti se tvoja vruća želja ispunila, da se posvetiš Bogu, i da budeš sretan i neka bude uvijek Bog s tobom. Tvoja mamika."

Fra Franjo Lipovac, rektor franjevačke teologije u Sarajevu, javio je na kraju školske godine 1942/43. provincijalu u Zagreb, da je fra Pavao sve ispite položio s odličnim uspjehom. Zatim nastavlja: „Vladanje njegovo ne samo da je odgovaralo propisima naše Teologije i ove redovničke kuće, nego je odavalo doista izgrađenog redovnika koji je služio na dobar izgled našim bogoslovima. Magister naših bogoslova izričito mi reče, da Vam javim, da je fra Pavao uzoran bogoslov."

A Pavlov školski kolega fra Šimo Šimić izrekao je o njemu ovo: „Bio je uzoran, bio je hrabar i nikoga se nije plašio. Bio je potpuno Bogu odan, te kada sam često puta otvorio vrata njegove sobe, zatekao sam ga da uči bogosloviju na koljenima zasukanih nogavica."

Po svršetku studija položio je 14. kolovoza 1945. svečane redovničke zavjete. Za svećenika ga je zaredio zagrebački nadbiskup Alojzije Stepinac u Zagrebu, 30. lipnja 1946. godine.

„Redovnik i svećenik, kakvog si može željeti franjevačka zajednica, župa, biskup..."

Nakon mlade mise službovao je kroz šest mjeseci kao mladomisnik u franjevačkom samostanu u Bjelovaru. Nakon toga djelovao je u samostanima: Krapina (1946), Virovitica (1947–48), Trsat. Godine 1950. provincijal ga šalje u Čakovec s napomenom, da će tamo kraće vrijeme biti na zamjeni. Ali, „nedokučivi su putovi Gospodnji..." U Čakovcu ostaje sve do svoje smrti, duže od trideset godina, s izuzetkom od šest mjeseci 1966/67, kada je bio poglavar samostana u Bjelovaru i upravitelj župe Kapela. Župa Čakovec bila je mjesto njegovog najplodonosnijeg rada. Govorilo se: „Čakovec ne može bez patra Pavla!" A i pater Pavao je „zavolio ovo pitomo Međumurje i njegove stanovnike" (oproštajno pismo vjernicima). Svi su to osjećali, pa je za njega s pravom rečeno: „... dao je Čakovcu i Međimurju pobožnost, ljubav, žar svoga srca" (vlč. Ivan Mustak).

Ljudi su ga zaista voljeli. Svi su se osjećali sretnima u njegovoj

blizini. Resila ga je istinska jednostavnost. Svakog je susretao s nenamještenim smješkom. Ono, po čemu se posebno odlikovao, bila je njegova finoća, pažnja i susretljivost prema svakom čovjeku. Zaista, prema svakom: i prema vjernicima, i prema nevjernicima, i pripadnicima drugih vjeroispovijesti. Posebno je do izražaja dolazila njegova velikodušnost prema siromasima. Za sirotinju imao je mnogo srca. Ako sam nije mogao pomoći, pronašao je dobročinitelje.

Za svakoga je našao lijepu riječ, svakoga je strpljivo saslušao, svakome nastojao pomoći. Nije poznato da je nekoga uvrijedio. Isto se tako nikada nije čulo, da bi pater Pavao povisivao ton. Bio je tako srdačan i prijateljski raspoložen, a opet odmjeren, da ga je svatko susretao s poštovanjem. Skroman, obazriv prema svakome, sućutan i pun razumijevanja za druge „plijenio je povjerenje svih ljudi" (R. Gelemanović). S pravom o njemu reče o. Mladen Majnarić: „Toliko plemenštine, toliko dobrote, ljubaznosti, ljubavi prema svakome ne susreće se svaki dan." A mogao je takav biti, jer je bio pun Boga (nadbiskup Kuharić).

Djeci je „pater Pavel" bio sinonim za svećenika. Istinite su riječi oca Bonaventure Dude na oproštaju s njim: „Zovem svu svoju braću za svjedoke, i sav ovaj ovdje skupljeni Božji narod svjedoči: Ti si pripadao svima nama, volio si nas sve i najvolio si nas vidjeti sretne i zanosne, naročito svjesne i ponosne što smo Božji sinovi i kćeri, što smo kandidati vječnoga života. Ti si za mnoge bio pojam. Često se po medimurskim domovima čulo, kako baka rješava spor ili sumnju ukućana, riječima: 'Pater Pavlek su tó rekli!' I kad bi se pojavio na proštenjima, svi su osjećali neku posebnu radost: 'I pater Pavlek su bili!'"

Svoje svećeničke i redovničke dužnosti vršio je tako zauzeto, da su ga braća franjevci i svećenici Medimurja držali za uzor. Njegove propovijedi, ispovjedne pouke, nastupi – sve je to odavalo čovjeka koji svojim životom u potpunosti stoji iza svojih riječi.

Njegov pastoralni rad u prostranoj župi Čakovec bio je ispunjen različitim dužnostima: upravitelj župe, gvardijan, kapelan, vjeroučitelj, vođa ministranata, duhovnik Trećeg reda sv. Franje, kancelarist, ispovjednik časnih sestara... Nemoguće je o svemu tome ovdje pisati. Spomenut ćemo samo nešto.

Pater Pavao bio je skroman redovnik. Doznavši da ga pojedina braća predlažu za jednu odgovornu službu, unaprijed je molio upravu da to ne učine. Pisao je: „... uvijek su moja braća opažala, da sam premekan, nemam snage u lice reći istinu, nekritičan."

Trudi se da liturgija u Čakovcu bude lijepa. Zato je oduševljeno prihvatio i sproveo u djelo smjernice Drugog vatikanskog koncila o bogoslužju.

Kao oduševljeni franjevac mnoge je mlade oduševio za redovnički i svećenički poziv. Danas iz škole „patra Pavla" djeluje dvadesetak svećenika. Plodno tlo, na kojem je otac Pavao uzgajao duhovna zvanja, bio je ministrantski zbor. Kroz tridesetak godina svoga rada u Čakovcu, okupio ih je zasigurno nekoliko stotina. I s kolikom je strpljivošću i ljubavlju vodio te male službenike oltara! Za njih je održavao ministrantske pouke, obogaćivao njihovim prisustvom liturgiju, organizirao igre, tombole, izlete, posudivao knjige, vodio „živu krunicu". Jednom svom ministrantu, kasnijem mladomisniku, pisao je: „Uvijek kad moj koji bivši ministrant dolazi do cilja – do svećeništva, srce mi zaigra od radosti, jer osjećam da se nešto zaista veliko, ozbiljno, sveto i uzvišeno za braću ljude zbilo i dogodilo..."

Kad se i kod nas počela osjećati nestašica duhovnih zvanja, otac Pavao zabrinuto je opominjao braću, da zauzetijim radom, primjerom i molitvom od Boga izmole nova zvanja.

Otac Pavao volio je braću svećenike. Posebno je bio uvidavan prema svakom novom, koji se našao u njegovoj blizini. Rado je pomagao i zamjenjivao gdje je trebalo. Učinio je to nenametljivo.

Uživao je u mnoštvu pastoralnih posala i za svaki se temeljito spremao: od propovijedi koje je pisao, do savjesnog spremanja misnog ruha i svetoga posuda koje je trebalo ponijeti u pojedinu filijalnu kapelicu.

Nadalje, treba reći, da je otac Pavao bio čovjek molitve. U tom smislu rečeno je za njega: „I kada se dan nagnuo kraju, duboko je svjestan onoga što Koncil proglašuje temeljnom dužnošću svakog svećenika, osobito dušobrižnika: molitvom biti zagovornik naroda kod Boga" (o. B. Duda). Posebno je bio odan Blaženoj Djevici Mariji. Njoj je u čast zanosno propovijedao, vodio pobožnosti, posvećivao joj mlade...

Imao je i ekumenskog duha. „Zahvaljujući njemu i drugim

ocima i braći samostana – da spomenem samo nezaboravnog oca Gabrijela Đuraka – potekle su mnoge inicijative za jedno doba koje ima za cilj jedinstvo svih kršćana" (o. Jovica Nikolić).

U jednu riječ: pater Pavao bio je „redovnik i svećenik kakvog si može željeti franjevačka zajednica, župa i biskup" – kako reče za njega nadbiskup Kuharić.

„Otišao u vječnost držeći se čvrsto za ruke – Presvete Bogorodice

Kada se život Franjinog sina i brata Pavla Grafa približavao šezdesetim godinama, pojavili su se znaci koji su nagoviještali tešku bolest. „Sestra Smrt" se približavala. On je za to znao i hrabro se pripremao za taj susret.

U najtežim časovima vodio je dnevnik koji nam očituje njegovo stanje. Među ostalim piše: „Volio bih još jednom ići u Lurd, da se posljednji put na zemlji na tom 'mjestu milosti' sretnem s Marijom i dobijem snagu za onu posljednju borbu koja me čeka..." Želja mu se ispunila. Tri dana nakon povratka iz Lurda, 7. lipnja 1981. godine, otišao je u „vječnost, držeći se čvrsto ruke ONE koju je iz dubine duše ljubio – Presvetu Bogorodicu... držeći se nje i uzdajući se u milosrdnog Spasitelja". Ovo je citat iz njegova oproštajna pisma, upućena vjernicima, koje je sastavio u Čakovcu 28. travnja 1981. godine. Po vlastitoj želji, pismo je pročitano na njegovu sprovodu. Završetak pisma glasi: „A sada da se privremeno rastanemo. Kažem, privremeno, jer čekam sve vas, sve bez iznimke, gore u boljem i ljepšem životu koji nam je dobri Bog pripravio. Zato do viđenja! I trudite se, da to zaista bude 'do viđenja', dragi i mili moji – do viđenja u nebu! Tako neka bude. Amen. Vaš pater Pavao!"

Sprovodu kojeg je predvodio nadbiskup Franjo Kuharić uz sto trideset svećenika, prisustvovalo je i više od deset tisuća vjernika. Pri kraju sprovoda spustio se proljetni pljusak. Jedna je žena savjetovala u takvoj situaciji drugoj, da se povuku sa sprovoda. Ova je to odbila riječima: „Ostat ćemo. Koliko su puta pater Pavlek za nas pokisnuli!"

Otac Pavao bio je kasnije svećeničko zvanje. Čitav svoj život stavio je u službu svoga Božanskog Učitelja, Isusa Krista, služeći mu neumorno u bližnjima, žrtvujući se za spas duša i za dobrobit svoga franjevačkog reda, kojemu je pripadao čitavim svojim bićem.

Ivan Damiš
(Preradio Stanko Belaj, SDB)

(„Danica", 1984)

UČITELJ – SVEĆENIK – ŽUPNIK

Rođen sam 3. veljače 1924. godine u željezničkoj stražarnici 57/b, nedaleko od kapelice Sv. Male Terezije, na teritoriju koji je pripadao župi Vrbovsko. Budući da su moji roditelji pripadali župi Brod–Moravice i ja sam tamo kršten 6. veljače iste godine. Moje roditelje (otac Juraj Jurković i majka Marija r. Arbanas) dobri Bog je obdario s desetero djece, od kojih smo još danas šestero živi: dva brata i tri sestre.

Nije potrebno isticati da smo svi mi crpili dobar odgoj i prve vjerske spoznaje od naših predobrih roditelja. Oni su to mogli pružati svojoj djeci, jer su i sami živjeli u strahu Božjem i u ljudskom lijepom suživotu. Otac je bio pretplatnik jeronimskih izdanja, tzv „trojke", u što su spadale kalendar Danica i još dvije poučne knjige. Bio je pretplatnik i Glasnika Srca Isusova i Marijina. Još sada čuvam te Glasnike s oznakama na svakoj stranici, kako ih je pročitao, ponajviše u noćnoj službi. Dakako da je po tome živio i nama prenosio glavni sadržaj. Kad god je bio slobodan od službe, vodio nas je na sv. misu u Brod–Moravice, pješice preko sat hoda, ili u Vrbovsko s tzv. „crkvenim" vlakom, jednu stanicu.

Tata, dobri naš tata, umro je u 78. godini života, 5. siječnja 1961, okrijepljen sv. sakramentima, a mama, draga mama, još je, hvala Bogu, na životu i navršila je 15. siječnja 1984. osamdeset šest godina. U posljednje vrijeme najviše boravi zajedno s mojom sekom Micikom kod mene, na župnom dvoru.

Svi iz obitelji moramo biti posebno zahvalni Gospodinu, što je iz naše obitelji uzeo k sebi u svoj vinograd još jednog levitu, sina najmlađe sestre Božice, udane za Leona Svažić, Emila. On je 1983, na blagdan sv. Vida, zaređen za svećenika i 3. srpnja služio je ovdje u Gerovu svoju mladu misu s velikom svečanošću i s radošću, o čemu su i naša suvremena katolička glasila donijela vijest. Sada je duhovni pomoćnik u župi Viškovo, kraj Rijeke.

Pučku školu završio sam u rodnim Srpskim Moravicama, filijala župe Vrbovsko, gimnaziju u Ogulinu, a učiteljsku školu u Karlovcu, ratne 1944. godine. Proslavili smo i četrdesetu godišnjicu mature. I, što da kažem, kako sam onda, iako s diplomom u ruci i dobivenim „kruhom", što bi se u narodu reklo, počeo razmišljati da napustim svoje zvanje i pođem u bogosloviju. Svakako, razlog se ponajviše krio u roditeljskom odgoju. Moram istaknuti, da me je upravo te godine posebno potakla mlada misa u okolici Karlovca, u župi Kamensko. Mladomisnik je bio Josip Žalac, sada župnik i kanonik u Varaždinu. On je također bio već apsolvent učiteljske škole, ali je u svoje vrijeme otišao u Zagreb na bogosloviju. Kao đakon držao je nama, kao članovima Katoličke akcije, vrlo često predavanja. Tako smo se sve više upoznali i zbližavali. Kada je došao dan njegove mlade mise, sve nas iz učiteljske škole pozvao je na tu svečanost. Obavezno smo morali doći mi maturanti. I, što da duljim? Sama procesija od kuće pa do crkve, nešto preko 2 km, pa avioni i skrivanje po obližnjem grmlju, strepnja, hoće li za vrijeme mlade mise biti uzbuna. Ipak, sretno smo stigli do crkve. Hvala Bogu, sve se lijepo obavilo, uz divnu asistenciju i propovijed p. Leona Lovrenčića, OFM, našeg ondašnjeg dobrog katehete i prijatelja mladomisnika. Svečani ručak u mladomisnikovoj rodnoj kući u Mekušju, oni divni mladi likovi bogoslova, svi u reverendama, učinili su na mene duboki dojam, tako da je lako stvorena odluka: i ja ću poći u sjemenište!

Napisao sam molbu uz pomoć tadanjeg oca gvardijana Rikarda Ribića, iz samostana oca franjevaca. Kada je stigao odgovor, da me iskuša, rekao mi je da sam odbijen. Primjetivši da sam se jako uzbudio i ožalostio, odmah se ispravio i veselo mi rekao: „Da, primljeni ste i počnite se spremati za putovanje u Zagreb."

A u ono ratno vrijeme bio je posebni podvig ići nekuda izvan grada. Trebalo je imati vezu s vojnim kolonama. Bila je povoljna okolnost, što sam zadnje dvije godine karlovačkog školovanja, opet posredstvom otaca franjevaca, bio na prehrani u bolničkoj kuhinji. Hvala im i ovom zgodom. Tu su bile časne sestre milosrdnice, kojima i sada izričem iskrenu zahvalu, napose sestri predstojnici i sestri orguljašici (jer sam na njihovu harmoniju vježbao svirati), te sestrama u kuhinji, napose sestri Akvini i sestri Simoni. Tu se nalazio i jedan liječnik, poznat s patrom

Markonijem i tajnikom Massucijem, predstavnicima Vatikana kod Nadbiskupskog duhovnog stola u Zagrebu. Morao sam odnijeti jedno pismo za njih, što je bio dobar povod da sam dobio dozvolu za putovanje u Zagreb i to s vojnom kolonom. Oni su me najprije iskrcali pred franjevačkim samostanom na Kaptolu br. 9, kao da su znali u kakvim sam vezama bio s njima, no ja sam ih zamolio da me odvezu pred bogosloviju, na Kaptol 29. Bilo je to negdje u rujnu 1944. godine.

Sretno sam započeo bogoslovske studije. U početku mi baš nije išlo sjajno, naročito ne kod prof. dr. W. Keilbacha, kod kojeg sam „Uvod u filozofiju" polagao ravno tri puta. Ali, on me je tada poučio kako se treba spremati za ispite i otada je išlo mnogo lakše. Čak sam filozofske predmete završio s vrlo dobrim uspjehom. Na početku IV. tečaja nekako sam se razbolio od neke kožne bolesti, pa mi je i zavodski liječnik, dr. Bogičević savjetovao promjenu klime. Tu stvar je potencirala jedna sretna okolnost. Naime, 1947. godine otvorilo se sjemenište na Rijeci i naš tadanji biskup dr. V. Burić predložio mi je da bi bilo najbolje da preselim u bogosloviju na Rijeku. Ovdje na Rijeci završio sam IV. i V. tečaj i 26. lipnja 1949, u katedrali Sv. Vida, zaređen sam za svećenika.

Mladu misu služio sam 10. srpnja iste godine. S blagoslovom roditelja krenula je procesija prema župnoj crkvi Sv. Nikole, župa Brod–Moravice. Sada već pokojna učiteljica, g. Danica Golubić, pripremila je manju i veću djecu u bjelinu, a bilo je i nekoliko uspjelih recitacija u crkvi. I meni, kao i gosp. Žalecu, propovijedao je o. Leon. U svojoj je propovijedi prikazao uzvišenost svećeničkog staleža, ali je naglasio, da me čeka, kao i svakog levitu, trnoviti životni put. Spomenuo je ukratko i moj curiculum vitae, ne zaboravivši spomenuti i moju maturu na učiteljskoj školi. Pjevači su došli s Trsata da uzveličaju moju mladu misu.

Kao mladomisnik bio sam neko vrijeme u Senju, a tada sam u siječnju, po odredbi g. ordinarija, bio određen da pođem za upravitelja župe u Saborsko, Lika, pedesetak kilometara od Ogulina. Tu sam ostao gotovo deset godina, sve do blagdana Svih Svetih 1959. godine, kada sam premješten na Kordun, u Lađevac. Tek što sam se malo bolje snašao, nakon četiri godine dođe novi dekret, da preuzmem sadašnju župu Gerovo, uz

upravljanje župom Hrib. Ovdje još imam na brizi lijepo Marijansko svetište Svetu Goru, udaljeno od centra oko 7 kilometara. Kako bi se lakše hodočastilo u ovo svetište, župni je ured, uz dobru pomoć općine Čabar i Šumariju Gerovo, otpočeo s probijanjem makadam-ceste od glavne „goranske" magistrale sve do svetišta, u dužini od 4 kilometra. Godine 1971. stigao je prvi „Autotransov" autobus s hodočasnicima čak iz Pazina, u Istri, pod vodstvom vlč. A. Orbanića i vlč. N. Matijašića.

O cijelom mojem pastoralnom djelovanju u spomenutim župama, svakako bi bilo vrijedno posebnog pisanja, no za sada mislim, to ne spada u naslov ovog prikaza.

Važno je da me je Gospodin pozvao i da sam postao njegov svećenik.

Ivan Jurković

ŽIVOTNI PUT DO SVEĆENIŠTVA

Rođen sam 20. listopada 1920. godine u Supetarskoj Drazi, na otoku Rabu. Otac mi je bio mlinar, a majka domaćica. Bilo nas je šestero djece, četiri brata i dvije sestre. Vjerski je život u našoj kući bio doista patrijarhalan, tako da je na prvom mjestu bio Bog i njegove zapovijedi. Zajednička obiteljska molitva bila je stalna obaveza.

Osnovnu školu, pet razreda, završio sam u rodnom mjestu. Budući da je školska zgrada bila premalena za veliki broj polaznika, nastavu smo imali svaki drugi dan naizmjence. U ono vrijeme gotovo se i nije polazilo u više škole. Polazak škole imao je za cilj samo naučiti čitati, pisati i osnovno računati. Tako je bilo i sa mnom, što se kasnije odrazilo u gimnaziji: naime, imao sam poteškoća u svladavanju gradiva. Posebnih instrukcija nije bilo; stoga sam po savjetu poglavara sjemeništa odustao od studija, ali ne i od želje da jednom ipak postanem svećenik. Nije mi odgovaralo da budem kod kuće, te sam zamolio poglavare da ostanem u sjemeništu kao pomoćnik u kuhinji, a ujedno sam bio i sakristan. Tako je bilo u tri samostana otaca trećoredaca: Preko (kod Zadra), Prvić Luka kod Šibenika, Zaglav na Dugom Otoku, te konačno krajem 1940. ponovni povratak u Školjić (Galevac) ispod Zadra, ali ovaj puta sa čvrstom odlukom da ponovno sjednem u đačku klupu i nastavim prekinuto školovanje.

Budući da oci trećoreci nisu, radi nedovoljnog prostora i profesorskog kadra, imali sve razrede gimnazije, savjetovali su mi da se obratim salezijancima u Zagreb, na Knežiju. Bilo je to u jesen 1940. godine.

Četiri razreda gimnazije već sam završio kod trećoredaca na Preku, ali kako ta gimnazija nije imala pravo javnosti, morao sam spremati gradivo za polaganje ispita na državnoj klasičnoj gimnaziji. Primljen sam kod don Boscovih duhovnih sinova, te sam se pod okriljem Marije Pomoćnice počeo spremati za ispite. Međutim te školske 1940/41. godine buknuo je drugi svjetski rat. Hitler je napao Jugoslaviju, Beograd je bombardiran i mi sjemeništarci raspušteni smo 6. travnja 1941. svojim

kućama. Jednim aktom priznate su i privatne gimnazije, tako da sam se mogao bez polaganja upisati u peti razred II. klasične gimnazije u Zagrebu. Stanovao sam među salezijanskim kandidatima. Bilo mi je već dvadeset godina.

Nakon završenog razreda vratio sam se 1942. za praznike na otok Rab. Budući da je Rab tada bio pod talijanskom okupacijom, Talijani me više nisu pustili u Zagreb, tako da sam silom prilika prešao u realnu gimnaziju u Krk. Od krčkog biskupa, dr. Josipa Srebrnića, primljen sam kao sjemeništarac Krčke biskupije. Nakon talijanske kapitulacije 1943. godine, i dalje sam ostao u krčkom sjemeništu. Boravio sam u dječačkom internatu zajedno s još sedmoricom sjemeništaraca pod vodstvom jednog krčkog duhovnika. Svakoga dana polazili smo u obližnju crkvu na sv. misu. Ovdje sam opet sreo franjevce trećorece. Duhovnik nam je svake subote održavao exzortu. U školskoj godini 1943/44, po savjetu poglavara, položio sam dva razreda u jednoj školskoj godini: sedmi i osmi. Iste godine sam i maturirao na krčkoj gimnaziji. Radi ratnih strahota nisam mogao otputovati na teologiju u talijansku Goricu, kamo me je slao biskup. Ostao sam kod kuće. Bombe su padale svakog dana, vlakovi su letjeli u zrak, brodovi tonuli. Ja sam u svom rodnom mjestu, uz svoje drage roditelje, boravio u krugu obitelji, polazeći svakog dana na sv. misu. Do crkve sam imao više od pola sata pješačenja.

Budući da se nakon talijanske kapitulacije talijanski učitelji više nisu smjeli vratiti u naše krajeve, silom prilika morao sam prihvatiti službu nastavnika – učitelja u susjednom mjestu Lopar. Radije sam to prihvatio nego da idem na frontu, a besposlen nisam ni htio, ni smio biti. To je ipak vrlo kratko trajalo. Odmah nakon svršetka rata, krčki biskup šalje me u bogoslovsko sjemenište u Goricu, koja je tada pripadala pod tzv. „zonu A", koja se nalazila pod američkom okupacijom. U Gorici nas je bilo preko osamdeset bogoslova: Istrani, Slovenci, Primorci. Kada je 1947. povučena stalna granica, u Rijeci je osnovano bogoslovno sjemenište za Istru i Primorje. Krajem 1947. pozvan sam na odsluženje vojnog roka. U vojsci sam se razbolio, tako da sam pušten kući. Početkom 1949. godine nastavio sam teologiju na Rijeci. Zaređen sam za svećenika u krčkoj katedrali 26. lipnja 1949. godine, a prvu sv. misu imao sam u Gospinu

svetištu na Trsatu. To je bio moj zavjet još iz preteških ratnih godina, kada mi je i život bio u opasnosti.

Moja zavjetna mlada misa bila je gotovo u tajnosti, dok sam svečanu sv. misu pjevao u svom rodnom mjestu na Petrovo. 1949. godine. Bilo mi je tada dvadeset devet godina. Nakon mlade mise nastavio sam studije na Rijeci. Kao svećenik exkurirao sam tada po raznim crkvama u Rijeci i okolici. Moji roditelji, braća i sestre, doživjeli su radost moje mlade mise i moga svećeništva. Pri kraju studija razbolio sam se na plućima. Dobio sam tuberkulozu, te sam morao u sanatorij u Ićiće, kraj Opatije. Spasio me novi američki lijek Streptomycin.

Iako sam već bacao krv, nakon dva mjeseca lijepo sam se oporavio. Po savjetu liječnika pošao sam na promjenu zraka u Gorski Kotar, te sam kroz pet mjeseci zamjenjivao župnika u Ravnoj Gori. Vršio sam sve pastoralne dužnosti. Tako se konačni završetak mojih studija protegao radi bolesti sve do kraja 1950. godine, kada me biskup poslao za upravitelja župe Lun na otoku Pagu. Tu sam župnikovao dvanaest godina. Četiri godine proveo sam na Garici na Krku, a iz Krka sam otišao na Rab. Bio sam župnik u Loparu na Rabu, zatim u Banjolu, također na Rabu.

Od 1981. do danas, radi slabog zdravlja, na vlastitu molbu razriješen sam dužnosti župnika i imenovan sam pastoralnim suradnikom na Rabu. Ovdje, u dogovoru sa župnikom, pomažem u pastvi, koliko mi to zdravlje dozvoljava.

U svećeništvu se osjećam sretan što radim za Kristovo kraljevstvo. Zahvaljujem Bogu na povjerenju koje je upravo meni iskazao. Svjestan sam da nisam ja odabrao Krista, nego je on odabrao mene i poslao me da rod donesem i da taj rod ostane.

Josip Gulić

NEDOKUČIVI BOŽJI ZOV

Ispričao mi je prijatelj svoj životni put do oltara:

— Prošlo je nešto više od šezdeset godina, kada sam se rodio u srcu Hrvatske, u našem Zagrebu, kao jedinac u svojih roditelja. Otac je bio obrtnik, brijač, a majka domaćica. Otac je bio pravi umjetnik u svom zanatu, ali je po naravi bio prilično ozbiljan, dok je majka bila vesele i blage naravi, plemenita i dobra srca, tako da nitko tko je pokucao na njezina vrata nije bio gladan otpremljen. U našem je dvorištu stanovao neki siromašni čovjek, kojemu je moja majka svake nedjelje po meni slala objed. Uvijek me upozoravala, da ga lijepo pozdravim i da budem obazriv prema njemu.

Majka je bila praktična vjernica i uz nju sam naučio moliti. Redovno je išla na sv. misu i često je pristupala sv. pričesti. Tako je njezin dobar primjer bio najbolje odgojno sredstvo koje je blagoslovno utjecalo na mene. Kada sam se vratio iz crkve, često me pitala, tko je služio sv. misu — župnik ili kapelan, što je rečeno u propovijedi, jesam li se lijepo vladao itd. Bilo je to izvrsno provjeravanje mojeg sudjelovanja kod sv. mise. Jednom mi je rekla (mora da joj je netko rekao):

„Danas si bio nemiran, igrao si se pred oltarom s djecom i sa sličicama. Popravi se! U crkvu ideš da se Bogu moliš, da mu se zahvališ i da mu se preporučiš, da u životu budeš dobar vjernik i pošten čovjek."

Osnovnu školu polazio sam na Borongaju, jer smo stanovali u Maksimirskoj cesti. Kada smo se preselili u Vlašku ulicu, ostala tri razreda završio sam u Ivkančevoj ulici. Imao sam dobre učitelje i divnog katehetu — vlč. Štiha, koji je dobrotom i blagošću znao osvojiti dječja srca. Na kraju drugog razreda primio sam i prvu sv. pričest, za koju me je uz katehetu spremila i moja dobra majka. Ona me je znala i poučavati o istinama svete vjere, a za tu svečanost dobio sam i novo odijelo. Nikada neću zaboraviti sreću svoje prve sv. pričesti. Bio sam sav blažen, kada sam u svoje srce primio Spasitelja.

Dobro se sjećam one subote, kada sam se vratio iz crkve,

nakon prve ispovijedi. Cijeli „grad" što sam ga izgradio iz kockica, bio je srušen. Malo mi je bilo krivo, a onda zapitam mamu: „Tko mi je to sve porušio?" Ona mirno odgovori, kao da se ništa nije dogodilo: „Ja!" „A zašto si mi to učinila?" – iznenađeno sam je pitao. „Zato, da vidim, da li si se popravio poslije ispovijedi. Znam da se ti uvijek voliš srditi, pa sam te htjela iskušati. Odsada se više ne smiješ srditi, moraš postati bolji!"

Kasnije me često poticala na primanje svetih sakramenata. S lijepim uspjehom završio sam osnovnu školu. U ono smo vrijeme majka i ja odlazili na sv. misu i na razne pobožnosti u crkvu Sv. Marije na Dolcu, gdje je radio uzoran, krepostan svećenik i župnik, monsinjor dr. Milan Beluhan. Njegov svećenički nastup gotovo je zračio pobožnošću prema Svetoj Djevici. Redovito sam svake večeri u listopadu pohađao te drage listopadske pobožnosti. I upravo ovdje, pred Marijom, počeo sam osjećati želju da i ja jednom postanem Isusov svećenik, da tako pobožno služim sv. misu i tako zanosno propovijedam Evanđelje. Želio sam da budem upravo takav kakav je bio i taj divni svećenik-župnik, dr. Milan Beluhan. Zvali su ga ocem zagrebačke sirotinje, dobrotvorom tolikih đaka, sjemeništaraca, kako sam to kasnije saznao.

Želio sam nakon osnovne škole odmah ići u sjemenište. Čak mi je i moj, već spomenuti vjeroučitelj, velečasni Štih dao preporuku, ali na moju veliku žalost otac je kategorički izjavio: „Ja te nisam u stanju školovati u sjemeništu, jer tamo treba plaćati šesto dinara mjesečno" (u ono vrijeme to je bila plaća za brijačkog pomoćnika, a seljak je za te novce mogao kupiti kravu). Dalje je pitao otac: „Što će ti faliti kod mene? Učit ćeš zanat i preuzet ćeš radnju jednoga dana od mene!"

Bio sam žalostan, plakao sam, jer tada ni na što drugo nisam mislio, nego da želim postati svećenik. I tako sam ostao kod kuće. Da ne bih gubio vrijeme (još nisam imao 14 godina, kada se moglo ući u zanat), roditelji su me upisali u građansku školu koja je trajala četiri godine. Nisam htio učiti, jer sam znao da ću kao naučnik morati pohađati stručnu produžnu školu. Tako sam na kraju prvog razreda građanske škole dobio dvije negativne ocjene: iz povijesti, koju sam kasnije zavolio, pa čak i godinama predavao sjemeništarcima i iz zemljopisa. Pozvali su me na popravni ispit, ali nisam htio ići. Pomagao sam majci u

kućnim poslovima, ali sam se najviše igrao s djecom. Imao sam već trinaest godina i otac jednoga dana reče: „Što ćeš gubiti vrijeme! Idi na zanat, iako te prije četrnaeste godine neće niti jedan majstor službeno uzeti." Pokorio sam se, premda nisam bio oduševljen brijačkim zanatom. Sapunao sam mušterije, a kako sam bio još malen, nasapunao sam ih sve do očiju, napunio im uši i nos... Na sve sam više mislio, nego na posao i to je ponekad i komično svršavalo.

Sada sam u školi dobro učio, jer sam uvijek bio prijatelj lijepe i dobre knjige. Nadošle su i pubertetske godine. Moja nemirna narav još se nije smirila. Moram ispričati jednu zgodu iz toga vremena. Moja majka načinila je salatu od krastavaca i stavila je u veliku staklenu zdjelu. Kako je bilo toplo vrijeme, a hladnjaka u ono vrijeme nije ni bilo, majka mi reče: „Stavi salatu u lavor", misleći da zdjelu položim u hladnu vodu u lavoru. Kako nisam razmišljao, istresao sam salatu u lavor. Majka, zabavljena spremanjem večere, ništa nije primijetila, sve dok otac nije došao i dok mi nije rekla: „Stavi salatu na stol!" „Kakvu salatu?", zaprepašteno sam pitao. „Pa salatu", opet je rekla mama. Okrenula se prema lavoru, te je imala što vidjeti. Krastavci zajedno s uljem i octom plivali su po vodi u lavoru. Bolje da vam ne pričam što je dalje bilo. Čim sam vidio majku onako pocrvenjelu, iz iskustva sam znao, što će biti. Pobjegao sam na dvorište. Na kraju ju je otac uspio umiriti. Bilo je zgoda i nezgoda i u samom mom zanatu, ali sve je to prolazilo, a negdje u dubini moga srca tinjala je iskra želje za svećeništvo.

Još od svoje pučke škole svake sam večeri klečeći molio prije spavanja po jednu Zdravomariju na čast Majci Božjoj, da postanem svećenik. Tako sam molio nekako do kraja svoje šesnaeste godine, kada mi jedne večeri padne na pamet: „Ta ima li smisla još moliti da postanem svećenik, kada je ionako prekasno; još malo, pa ću izučiti zanat. Moje svećeničko zvanje je sigurno propalo!" Tako sam prestao moliti i više nisam ni mislio na svećeničko zvanje. Istina, nisam bio protiv zvanja, ali nisam vidio nikakve mogućnosti da ostvarim svoj mladenački ideal.

Međutim, dobri Bog i Blažena Djevica nisu zaboravili moju večernju Zdravomariju, koju sam molio kao dijete i kao mladić. Dobri Bog zna i po krivim crtama ravno pisati. U posljednjoj

godini naukovanja dolazio se brijati neki čovjek, rodom iz Bosne. Bio je pekarski pomoćnik. Nas dvojica svakog smo se jutra sretali točno ispred isusovačke bazilike u Palmotićevoj ulici. Ja sam ulazio u crkvu da se pomolim, a primijetio sam da on ni kapu ne skida, dok prolazi kraj crkve. Jednoga dana, kada se došao brijati, zapitao je moga šefa: „A gdje je momčić?" Šef mu je odgovorio, da sam otišao na policiju brijati zatvorenike. Kada je slijedeći put došao, ja sam bio u brijačnici i on mi je, smijući se i rugajući, rekao: „Dijete, ti si samo za popa. Metni na glavu onu popovsku kapu i ti si cijeli pop!" Nasmijao sam se, ali toga trenutka, nakon nekoliko godina ponovno je u meni iskrsla zapretena iskra svećeničkog zvanja. Toliko se rasplamsala, da više nisam mislio ni na što drugo, nego kako ću postati svećenik. U to vrijeme došla mi je u ruke knjiga, životopis sv. Alojzija, koju sam upravo gutao, oduševljavajući se za kreposni život, za svećeničko zvanje. Zanimljivo, kako se Bog poslužio jednim nevjernikom, da u meni ponovno probudi želju za svećeničko zvanje. Opet sam počeo moliti kao i prijašnjih godina, klečeći ispred kreveta svake večeri, moleći Zdravomariju, da postanem svećenik.

Vrijeme je prolazilo i približavao se kraj moga naukovanja. U siječnju 1939. uspješno sam položio i teoretski i praktični ispit. Praktično sam polagao u jednoj drugoj brijačnici kroz tri dana. Uz Božju pomoć sretno sam sve položio i postao sam pomoćnik, svoj čovjek. Poslije položenog ispita još sam neko vrijeme pohađao stručnu školu. Tada me jednoga dana zapitao naš kateheta, velečasni Luka Turato: „A što ćeš ti sada, kada si položio pomoćnički ispit?" Priznao sam mu, da želim postati svećenik, bilo svjetovni, bilo redovnik. Molio sam ga da se raspita i da me negdje prime. Mislio sam na franjevce i na isusovce, jer za druge nisam ni znao. Obećao mi je da će se raspitati.

Kada je drugi puta došao, rekao mi je da se raspitivao na mnogim mjestima, ali da me mogu primiti samo kao brata laika, jer sam prestar. Nisam klonuo, ali sam i dalje molio svoju Zdravomariju na čast Majci Božjoj, da postanem svećenik. Jednoga dana opet dođe kateheta Turato i donese mi vijest, da salezijanci primaju kasnija zvanja, po uzoru na svoga osnivača don Bosca. Velečasni Turato dao mi je i pismenu preporuku za salezijance. Raspitivao sam se gdje je Knežija, gdje su salezijanci,

jer to je bilo posve na drugoj strani grada, kamo ja nikada nisam odlazio.

Vratio sam se svome gazdi u brijačnicu i dalje radio. Jednom prilikom došao se brijati neki bogati seljak. U razgovoru mi je rekao da ima lijepu kćer, koja bi bila baš za mene i pitao me, da li bih se ja njome oženio. Rekao sam: „Hvala na ponudi i na obećanom mirazu, ali ja imam druge planove: ići ću u sjemenište, jer želim postati katolički svećenik."

U to vrijeme odlazio sam franjevcima na Kaptol na večernjice i na blagoslov. Franjevački su klerici imali lijepi pjevački zbor. Divno su pjevali, a ja, dok sam ih slušao, osjećao sam kako u meni raste oduševljenje za svećeničko zvanje. Odlazio sam i isusovcima koji su također vrlo lijepo pjevali. Kod njih sam se i ispovijedao.

Iako sam već bio odrastao mladić, moja je majka strogo zahtijevala da se držim kućnog reda. Morao sam u devet sati navečer biti u krevetu, što je danas gotovo nezamislivo. Majka je govorila: „Ja neću imati u kući barabu, nego poštenog čovjeka! Ako ti nije pravo, pakuj i traži bolje!" Majka je zaista bila stroga u tom pogledu. Kada sam došao kući, znala je turnuti ruku u moj džep, da vidi, nemam li možda cigarete. Majka nije dozvoljavala pušenje, jer je u ono vrijeme tuberkuloza pluća i te kako vladala. Danas, kada se osvrnem na tu majčinu strogost, od srca sam joj zahvalan za tu njezinu disciplinu, jer je iz mene učinila čovjeka kojeg se ne mora stidjeti pred licem Božjim. Hvala joj!

Prikupio sam dokumente za sjemenište na Knežiji, došao na Knežiju, ali me pred vratima uhvatio neki čudan strah i ja sam se neobavljena posla vratio kući. Došao sam ponovo nakon dva tjedna i tu sam susreo ljubaznog svećenika, salezijanca, velečasnog Perovšeka, mojeg kasnijeg redovnog ispovjednika. Rekao sam razlog svog dolaska. Na žalost, ravnatelj je radi smrti svoje majke bio odsutan, te sam se morao ponovno vratiti pod kraj mjeseca lipnja. Sada sam upoznao ravnatelja, velečasnog Dragutina Brumeca, sada već pokojnog. Očinski me je primio, te smo skoro cijeli sat razgovarali. Od cijelog razgovora ostalo mi je u sjećanju: „Sinek, ako hoćeš biti dobar svećenik, onda se puno moli Mariji Pomoćnici i sv. Ivanu Boscu." Imao sam sve dokumente u redu, jedino mi je nedostajala izjava roditelja, da su sporazumni da idem u salezijance. Rekao mi je, da ću mjesečno

morati plaćati tristo dinara. Na kraju je dodao: „Ti si primljen, samo nastoj biti dobar, poslušan i marljiv sjemeništarac!" Zahvalio sam i sretan se vratio kući, jer još nisam znao kakve me sve kušnje čekaju.

Kada sam kod kuće iznio svoju nakanu, došlo je do loma. Otac ni čuti, majka plače cijele noći. Ne daju mi ni tristo dinara. Tvrdili su, da imam svoj zanat i – gotovo. Molio sam da mi potpišu izjavu, da me puštaju. Otac je odmah pristao, ali majka nikako. Volio sam majku i bilo mi je žao, što cijele noći plače zbog mene. Vratio sam se ravnatelju sjemeništa i iznio mu svoju nevolju. Pitao sam ga, što ćemo s plaćanjem? Gospodin ravnatelj pokazao je veliko razumijevanje. Rekao mi je: „Sinek, znaš kaj! Ti si brijač, ti ćeš u sjemeništu brijati i šišati, a zato ćeš plaćati samo sto pedeset dinara." Vratio sam se kući i ponovno ih molio da pristanu plaćati za mene barem tih sto pedeset dinara, ali ni na to nisu htjeli pristati. Obratio sam se na jednog svećenika, isusovca i za nekoliko dana ovaj plemeniti svećenik našao je jednu dobru dušu koja je redovito svakog mjeseca plaćala za mene salezijancima. Dugo sam se još morao boriti s roditeljima, dok su mi konačno potpisali traženu izjavu.

Otišao sam na Kamenita vrata Majci Božjoj, gdje sam se zavjetovao, moleći Majku Božju, da omekša srce moje majke da mi potpiše izjavu. Obećao sam, da ću njoj na čast kupiti dvije svijeće, da u znak zahvalnosti gore na njezinu oltaru. Dugo sam se molio pred čudotvornom slikom Majke Božje. Vrativši se kući, a majka nije znala gdje sam bio, nebeska Majka zaista je smekšala srce moje majke i ona mi je potpisala izjavu. Ponovno sam posjetio gospodina ravnatelja, predao mu dokument i rekao da je riješeno pitanje plaćanja. Pozvao me, da sa stvarima dođem na Malu Gospu u sjemenište. Međutim, upravo je otac bio pozvan u rezervu, a ja sam mjesto njegao morao preuzeti vođenje brijačnice. Otac se vratio osmog listopada, a ja sam već slijedećeg dana, u nedjelju, u pratnji roditelja stigao u salezijansko sjemenište, sa zakašnjenjem od mjesec dana. Brzo sam se uklopio u novi život, okružen dobrim poglavarima i sjemeništarcima.

Razumljivo da je učenje ispočetka bilo teško, jer su moji kolege već odmakli u gradivu. Uz pomoć asistenata, brzo sam sve dostigao. U sjemeništu je postojala privatna gimnazija, tako da

smo na kraju godine morali polagati ispite na državnoj klasičnoj gimnaziji. U molitvi, učenju, u vršenju kućnih poslova, u šišanju i brijanju, brzo se primakao i kraj školske godine. U sjemeništu sam sa svime bio zadovoljan, jer za mene nije postojao problem rada i discipline, što sam već u rodnoj kući naučio. Moja, naoko, stroga mama, pripremila me i neznajući za život u sjemeništu. U gimnaziji smo imali vrsne i sposobne profesore koji su zaista bili izvrsni u svim predmetima.

Jednoga dana, nekako početkom svibnja, rekao nam je gospodin ravnatelj, da ćemo za polaganje ispita na državnoj gimnaziji morati svaki donijeti tisuću petsto dinara. To je u ono vrijeme bila vrlo velika svota. Kako doći do toga novca? Opet sam molio roditelje, ali ni sada nisu htjeli ni čuti o tome, nadajući se, da ću se zbog pomanjkanja novca vratiti kući. Pokucao sam opet na plemenito srce moga dobrotvora. Uz najbolju volju ovaj puta nije mi mogao pomoći. Dao mi je pismene preporuke za neku gospodu na Kaptolu, a izmedu ostalog i za dr. Milana Beluhana. On mi je dao stotinu dinara, a na rastanku mi je rekao: „Carissime, znate gdje je Kaptol br. 3, pa kada će vam nešto zatrebati, dođite!" Zaista je on bio otac zagrebačke sirotinje. Posjetio sam i neke svoje znance, svaki mi je nešto dao, ali svota je još uvijek bila premalena. Trebalo mi je još tisuću sto i pedeset dinara. Moj pater, dobrotvor, napisao mi je pismo za jednu plemenitu gospodu, rekavši mi: „Ako od te gospođe ne dobijete novac, onda više ne znam, gdje ćete ga dobiti!" Posjetio sam gospodu koja me ljubazno primila. Pročitala je preporuku i rekla mi: „Oprostite, ali kod sebe nemam toliko novaca. Izvolite doći sutra, a ja ću novac podići u banci." Sutradan sam opet došao, a ta plemenita gospođa darovala mi je i veću svotu, nego što sam molio. Zaista, velikodušna i plemenita duša. Veseo sam se vratio u sjemenište, predao novac poglavarima i pristupio k državnim ispitima na drugoj klasičnoj gimnaziji. Profesori su bili dobri, ljubazni, ali su tražili solidno znanje, što je bilo poznato po cijeloj državi. Ispite smo polagali osam dana. Položio sam prvi razred u lipnju 1940. s vrlo dobrim uspjehom. Noseći svjedodžbu u sjemenište bio sam radostan, kao da je cijeli svijet moj. Posjetio sam svoga patra i pokazao mu svjedodžbu. I on je bio veseo zbog moga uspjeha. Na rastanku mi je rekao: „Sada samo odvažno naprijed, led je probijen! Molite se i dalje

Mariji Pomoćnici, sv. Ivanu Boscu i sv. Josipu!"

Otišao sam kući na tri tjedna, na ferije, a onda sam se opet vratio u sjemenište. Već prvog srpnja počeli smo se spremati za drugi i treći razred gimnazije. Ozbiljno smo radili od jutra do večeri i to u našoj blagovaonici koja je bila u podrumu. Tako su nam školski praznici prošli u molitvi i učenju. U veljači smo došli do zaključka, da je prekratko vrijeme da svladamo gradivo za dva razreda, jer to je značilo spremiti dvadeset pet predmeta. Zamolili smo poglavare, da nam dozvole da ustajemo nas trojica u četiri sata ujutro. Pristali su s teškom mukom, jer su se bojali za naše zdravlje.

Došao je travanj 1941. godine. Buknuo je rat. Zbog ratnih prilika ispiti za privatiste održavali su se u rujnu, a ne u lipnju. I tako smo nas trojica ostali i preko ljeta u sjemeništu i ponavljali gradivo. Mnogo smo se namučili s učenjem, žrtvovali dva puta školske praznike, ali smo sva trojica s vrlo lijepim uspjehom položili ispite. Sva je sreća bila u tome, što više nismo trebali plaćati takse za polaganje ispita. Poslije položenih ispita sva trojica upisali smo se redovno u četvrti razred gimnazije, gdje nam je razrednik bio prof. Zvonimir Zmajlović, profesor latinskog i grčkog. Mnogo je tražio, ali smo od njega i mnogo naučili. Kateheta nam je bio uzoran svećenik, velečasni prof. Fedor Orlović.

Nakon redovnog četvrtog razreda gimnazije, poglavari su me s ostalim odraslim kolegama primili u novicijat. To je bio izuzetak, jer je inače kandidat mogao u novicijat istom nakon petog razreda gimnazije. Poglavari su to učinili zbog ratnih prilika. Novicijat je u to vrijeme bio u Marijinu Dvoru kraj Daruvara.

Godinu dana novicijata proveo sam pod očinskim vodstvom dr. Serafina Pelicona i ostalih zavodskih poglavara. Bilo nam je lijepo, unatoč teškim ratnim vremenima. Zahvaljujući zaštiti i pomoći Marije Pomoćnice kršćana, te smo na kraju novicijata polagali prve svete trogodišnje zavjete u Salezijanskoj družbi, ljeti 1943. godine.

Poslije novicijata nastavio sam peti razred gimnazije i kao privatista polagao ga na drugoj klasičnoj gimnaziji. Preko praznika radili smo u zavodu ne samo u kući, nego i vani na njivi. U zavodu je bilo živo. Imali smo i razne igre, iako nismo imali prikladan teren. Božja se providnost brinula preko naših poglavara,

da nikada nismo gladovali, iako je u mnogim krajevima vladala glad. Unatoč skromnom životu, uvijek smo bili veseli i nasmijani. Tako je prošlo vrijeme praznika u radu i igri i opet je došlo doba za učenje, za moj šesti razred. Svim mladenačkim žarom prihvatio sam se knjige. Ali, neumoljivi rat prekinuo je učenje. Svi smo bili mobilizirani. Sticajem okolnosti svi smo se uskoro našli u Zagrebu, osim našeg dragog asistenta i uzornog gospodina Josipa Belovića, kojemu je kod Popovače prilikom izlaska iz vlaka pala bomba iz aviona i doslovno ga prepolovila, iako nije eksplodirala.

U Zagrebu smo nastavili učenje i sretno sam završio i šesti razred, iako mi je matematika bila Ahilova peta. Imali smo dobru profesoricu koja me je ispitivala kod ploče, te mi nimalo biranim riječima dala do znanja da ne znam ništa i da pišem same gluposti. Ipak, nekako sam se izvukao i tako sam sretno završio razred.

Vratio sam se u Marijin Dvor, ali zbog premalo vremena što su nam ga dali poglavari, bili smo namrgođeni, jer smo znali da nećemo stići naučiti gradivo. Naime, odobrili su nam samo tri dana za pripremu. Gospodin ravnatelj, Tomislav Kelenc, dosjetio se zašto smo neraspoloženi, te je u jednom selu, u kući dobrih prijatelja organizirao pravu veselicu za nas. Objed je bio bogat, kod stola se pjevalo i neraspoloženje je nestalo. U sjemenište smo se vratili po mraku, po kiši i snijegu. Poglavar je odmah naredio da odemo u krevet i svakome su u krevet donijeli vrući čaj. Bili smo zadivljeni pažnjom naših poglavara.

Opet su nas omele vanjske neprilike. Morali smo seliti. Otišli smo u Badljevinu, u napušteni župni dvor i radi uređenja istoga, izgubili smo cijeli mjesec za učenje. Unatoč svih peripetija, svladali smo gradivo i došli smo polagati sedmi razred u Zagreb na drugu klasičnu. Ovaj puta dobio sam popravak iz matematike, ali je na popravku sve dobro prošlo.

U novoj školskoj godini poglavari su sve nas klerike premjestili u Zagreb, u naš zavod na Knežiju, dok su druge odveli u konvikt u Vlašku ulicu.

Poslije mature poglavari su me odredili za asistenta u našem malom sjemeništu na Knežiji, gdje sam asistirao godinu dana. Iz Knežije smo odselili na studij filozofije i teologije u Ljubljanu. Tamo smo mi salezijanski bogoslovi stanovali u biskupskom

sjemeništu, gdje je vladao dobar duh, gdje smo svi bili zadovoljni, iako je hrana bila mršava. Tada se živjelo na karte. U Ljubljanu sam došao jako prehlađen i konačno sam se teško razbolio. Poglavari su me poslali na Rijeku, gdje je blaga klima, i tu sam se konačno upisao u drugi semestar na Visokoj teološkoj školi, kako ne bih gubio godinu. Na kraju semestra položio sam sve ispite, osim jednog koji mi je ostao za jesen. Došao je i naš provincijal na vizitaciju, te je zatražio da se vratim u Ljubljanu i da tamo još jednom polažem sve ispite. Branio sam se, da ne vladam dovoljno slovenskim jezikom, te da su ovdje profesori postigli svoje doktorate u Rimu, da nisu neznalice, pa ako po tim položenim ispitima i moji kolege mogu biti zaređeni za svećenike, zašto onda to ne bih mogao biti i ja. Tada mi reče na slovenskom jeziku: „Najbolj, da greš!" (Najbolje da odeš iz Družbe!) Rekao sam mu da nisam došao u Družbu da istupim, nego da ostanem i postanem svećenik. Malko smo se prepirali, ali ja nisam popuštao.

Otišao sam na duhovne vježbe, a kada sam se vratio u Zagreb, saznao sam, da će svi hrvatski salezijanski bogoslovi biti najesen vraćeni u Zagreb i da će ovdje nastaviti studije. Poglavari su nam, naime, našli mjesto kod otaca konventualaca. Tako smo se u novoj školskoj godini opet svi našli zajedno i ja sam upisao filozofsko-teološki fakultet u Zagrebu.

Konačno sam 1952. godine bio zaređen za svećenika. Svoju mladu misu prikazao sam u našoj župnoj crkvi Marije Pomoćnice na Knežiji, gdje sam prije trinaest godina stupio u sjemenište, s četiri razreda osnovne škole. Bio je to dugi i trnoviti put, ispunjen neprestanim naporima, žrtvama, molitvom, razmatranjem i mnogim neprilikama, ali Bog svojih ne ostavlja. Bio je divan sunčani dan. Mnoštvo vjernika ispunilo je veliku crkvu, a mnogi su još i vani stajali. Kod primicija mi je asistirao moj nekadašnji kateheta, velečasni Ferdo Orlović, zamjenivši mog velikog dobrotvora, monsinjora dr. Milana Beluhana, koji je u to vrijeme već bio teško bolestan.

Imao sam sreću, da su kod moje mlade mise bili prisutni i moji roditelji, rodbina, brojni svećenici, prijatelji, radnici, moja subraća salezijanci i kolege s bogoslovije. Tadašnji ravnatelj kuće i poglavar, danas već pokojni velečasni Antun Bajuk, pobrinuo se za stol, oko kojeg je bilo ugodno i radosno raspoloženje.

Bio je prisutan i moj dragi nezaboravni magister iz novicijata, koji mi je također asistirao kod mlade mise.

Hvala Bogu i Mariji Pomoćnici i dragom ocu don Boscu na svemu, na tolikim nezasluženim milostima! Tko bi bio u stanju opisati moju mladomisničku sreću, neopisivu radost u duši koja me je prožimala. Eto, nakon tolikih trpljenja, borbi, osvanùo je Uskrs, osvanula je pobjeda. Još dan-danas duša mi pjeva, kada se sjetim svoje mlade mise. Neka Gospodin blagoslovi sve one koji su mi na bilo koji način pomogli ostvariti svoj svećenički ideal. Svima koji su sada već pokojni, a koji su me pomagali, neka Gospodin udijeli pokoj vječni i neka im svijetli vječno svjetlo!

Svećenik sam već trideset i četiri godine. Mnogo sam zahvalan dragom Isusu i Majci Božjoj za milost svećeničkog zvanja. Mogu iskreno reći, da u ovih trideset i četiri godine, kako sam svećenik, nikada mi nije palo na pamet da pogazim svoje svećeničko zvanje, u kojem sam sretan i presretan. Svakoga dana kod sv. mise držim u svojim nevrijednim rukama Presveto Tijelo Isusovo.

Isuse, hvala ti, što si me pozvao k svojoj katoličkoj vjeri u svoje svećenike! Gospodine Isuse, umnoži moju vjeru, probudi moju vjeru, daj, da ustrajem u vjernosti do kraja tebi, svojemu Bogu, svetoj Crkvi, Salezijanskoj družbi i svojem hrvatskom narodu!

Kada bih se još jednom rodio, uvijek bih želio biti svećenik – salezijanac, ako bi me Bog pozvao u svoju službu.

Tako je moj prijatelj u jedno popodne ispričao svoju životnu priču, koju ovdje objavljujemo.

Prijatelj salezijanac

PASTIR OVACA – PASTIR DUŠA

Događaj što se zbio prije četrdesetak i nešto više godina, tako mi se duboko usjekao u pamćenje, tako mi je svjež, tako mi je prisutan, kao da se jučer dogodio.

U to vrijeme već sam, kao kasniji kandidat za svećeničko zvanje, bio u drugom razredu klasične gimnazije, u salezijanskom sjemeništu u Zagrebu, na Knežiji. Bila je divna sunčana jesen. Posvuda vedrina i radost: priroda je bubrila od svojih bogatih plodova. Nastava u školi već je trajala nekoliko dana. Tog poslijepodneva sjedilo je u velikoj učionici pedesetak sjemeništaraca, svi ozbiljno zadubljeni u svoje knjige, pripremajući se u šutnji za slijedeći dan. Profesori, salezijanci, svećenici i klerici, svi su redom bili vrlo inteligentni i naobraženi ljudi. Na nastavu su dolazili pripremljeni za svoj predmet. Predavali su nam ozbiljno i solidno, ali su i od nas đaka mnogo tražili, u prvom redu lijepo i pristojno vladanje, marljivo učenje i dobro znanje i u tome su bili nepopustljivi. Hvala im svima redom, jer su nas pripremili za život, svećenički i redovnički, položivši čvrste temelje našoj budućnosti, bez obzira kamo će nas kasnije život odnijeti.

I toga popodneva, oko tri sata, u učionici nije bilo našeg odgojitelja, gospodina asistenta. Unatoč toga, u učionici je vladao mir i disciplina. I dok smo svi bili tako zadubljeni u svoje knjige, odjednom je tu tišinu prekinulo otvaranje vratiju učionice. Pojavio se jedan mladić, osamnaestogodišnjak, srednjega stasa, čvrsto građen, s očalima, dok je na bradi imao jednu veliku ranu, koja je već zacijelivala. Po izgledu lica zaključio sam da je negdje s južnih strana naše lijepe Hrvatske domovine. Opaljen i crn u licu, dakle, Dalmatinac i – nisam se prevario. Bio je skromno odjeven. Začudo, nijedan od poglavara nije ga uveo u učionicu, nego je sam došao. Malo je gledao, tražeći mjesto da sjedne. Ali, gotovo su sva mjesta bila zauzeta, osim jednoga koje on u prvi mah nije primijetio. Jedino slobodno mjesto bilo je za katedrom, gdje je obično sjedio naš odgojitelj ili gospodin asistent, kako smo gà službeno nazivali. Naš novi kolega, sjeme-

ništarac i suškolarac odmah se snašao i ne časeći ni časa, jednostavno je sjeo na odgojiteljevo, odnosno asistentovo mjesto. Vidjevši to, svi smo se malo nasmiješili. Odmah nam je postao drag, jer se nije namrgodio na naš smijeh, te se je i sam nasmijao. Upala nam je u oči njegova skromnost koja ga je pratila cijeli život. Tada je došao odgojitelj, asistent, koji ga je odveo na jedno drugo prazno mjesto. Prema ustaljenom dnevnom redu obično smo u četiri sata imali odmor s užinom, što je trajalo sve do pet sati, a tada smo nakon odmora i igre opet nastavili učenjem.

Razumljivo, da smo se na odmoru svi skupili oko novajlije. Saznali smo da potječe iz Dalmatinske Zagore. Kod kuće je ostavio majku i brata, dok mu je otac rano preminuo, tako da ga se uopće nije sjećao. Volio ga je i često puta nam je pokazivao očevu fotografiju u mornarskoj uniformi.

Zapitali smo ga, što je radio, da je dobio tako veliku ranu na bradi? Rekao nam je da je pasao ovce i grijao se uz vatru. Odjednom je vjetar podigao plamen, a budući da je stajao preblizu vatre, plamen mu je opržio bradu. Već sam rekao da je bio skroman i dobar mladić koji se ubrzo uklopio u naš sjemenišni život. Podvrgao se dnevnom redu i marljivo učio. Nikada ga nisam vidio da za vrijeme učenja razgovara s kolegama. Bio je zaista savršen, zreo i ozbiljan, kao da već ima trideset godina, a ne da je mladić. I profesori i mi divili smo se njegovu znanju. Bio je među svima nama najbolji po učenju i uspjehu i to kroz cijelo vrijeme gimnazije. Prozvali smo ga „veleučeni". Inače smo ga od milja nazivali „Starina". Čudili smo se što je dobro znao francuski, a tek je jedva došao u školu.

Jednoga sam ga dana zapitao u razgovoru:

– Kako to da ti znaš tako dobro francuski, a svršio si samo četiri razreda pučke škole? U pučkoj školi djeca ne uče strani jezik.

– Dok sam bio kod kuće, privatno me učio francuski moj dobri župnik, a ja sam čuvajući ovce na paši učio zadane lekcije.

Svršivši kao privatisti i kao redoviti đaci propisane razrede gimnazije, zajedno smo stupili u salezijanski novicijat, u Marijinu Dvoru. U novicijatu služio je nama, svojim sunovacima, kao uzor u vršenju pravila, pobožnosti, poslušnosti i vršenju novicijatskih dužnosti. Završivši sretno novicijat, položismo privremene redovničke zavjete na tri godine. Poslije novicijata nastavismo učenje, spremajući se kao privatisti za državne ispite na drugoj klasičnoj gimnaziji. Konačno se upisasmo kao redoviti đaci u osmi razred gimnazije. Dobro se sjećam, dok smo čekali na hodniku ispred razreda na polaganje maturalnih predmeta, a bilo ih je devet, da je jedan moj kolega upitao gospodina inspektora, koji je prisustvovao maturalnim ispitima: „Gospodine inspektore, kako polaže B.?" „Pop se odlično drži", odgovorio je kratko. Položio je maturu, kao i sve razrede gimnazije s odličnim uspjehom. Kao izvanredno nadarenom i sposobnom mladiću otvarala mu se sjajna budućnost. Mogao je ostaviti svoje svećeničko, redovničko zvanje i nastaviti studij na kojem drugom fakultetu, ali ostao je vjeran, ne odstupivši niti za korak od svojega zvanja. Poslije mature upisao se na filozofski-teološki fakultet. U međuvremenu morao je na služenje vojnoga roka.

Ozbiljno je i sa svom odgovornošću shvaćao svoje svećeničko zvanje, nije bio neki kruhoborac, kome bi bio jedini cilj „uhljebljenje". Položio je vječne zavjete u Salezijanskoj družbi. Marljivo je nastavio teološki studij, kojega je također sretno završio. Došlo je također i vrijeme svećeničkog ređenja, koje je primio u zagrebačkoj katedrali, a zatim je osvanuo i dan mlade mise, koju je prikazao Bogu u svojoj rodnoj župi. Bio je sretan, što je kod njegove prve svete mise prisustvovala i njegova dobra majka, kojoj je podijelio pun sreće i zahvalnosti svoj mladomisnički blagoslov.

Poslije završenog teološkoga studija, upisao je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu klasičnu filologiju, jer je već u gimnaziji zavolio klasične jezike. I na Filozofskom fakultetu pokazao je ljubav prema studiju, zalažući se maksimalno da završi i taj fakultet, kako bi kao profesor, danas sutra mogao koristiti mladeži u našem sjemeništu.

Nakon pet godina napornog studija diplomirao je latinski i grčki i tako svršio i drugi fakultet. Tada je počeo predavati na našoj klasičnoj sjemenišnoj gimnaziji, najprije u Križevcima, a zatim na Rijeci. Uz klasične jezike već dvadeset i pet godina poučava đake i engleski jezik.

Dobro sam upoznao moga školskog kolegu i brata po svećeništvu i subrata po redovničkim zavjetima, jer smo dugi niz godina zajedno boravili pod istim krovovima. Uvijek nam je

služio kao uzoran svećenik i redovnik, savjestan profesor, sposoban, marljiv, radin, a uza sve te vrline uvijek ga je resila i pobožnost prema Majci Božjoj. I zato nikada nisam posumnjao, da bi odstupio od svećeničkog i redovničkog zvanja.

Zamolio sam ga da mi napiše članak: „Moj put do oltara". Odgovorio mi je, da neće svoje zvanje vješati na veliko zvono. U svojoj skromnosti nije se odazvao mojoj molbi. Razmišljajući o njemu, došao sam do zaključka, da bi bila velika šteta, ako ne bismo i o njemu nešto saznali, o njegovu životnom putu do oltara. Stoga rekoh u sebi: „Draga moja 'Starino', ako baš ti nećeš ništa napisati, tada ću to ja napisati o tebi, kako god ću znati, a ti se u svojoj dobroti zacijelo nećeš ljutiti na svoga prijatelja koji je iznio nekoliko redaka o tebi, kao za primjer i poticaj mladim naraštajima, kako mladić, svećenički kandidat, sa samo četiri razreda osnovne škole, može ostvariti svoje svećeničko zvanje uz duboku pobožnost, čvrstu volju, neprestani i ustrajni rad, ostajući vjeran svome svećeničkom zvanju i onda, kada se pojavi neka kriza. I ne samo to, nego da iskoristivši svoje bogodane divne talente može i svojom marljivošću, svršivši samo četiri razreda pučke škole i započevši prvi razred gimnazije u osamnaestoj godini, i prije određenog roka, s odličnim uspjehom maturirati i još osim mature završiti dva fakulteta. Dakle, učenje, studij koji je trajao bez pučke škole gotovo dvadeset godina. To može samo idealna mladenačka duša koja živi za vječne, visoke ideale, stavivši se čitavim svojim bićem u službu Bogu, Crkvi, Družbi, mladeži, dušama, idući kroz život uvijek ravnom linijom, Božjom, crkvenom, redovničkom i narodnom!

Ne plašite se poteškoća, budite odvažni, hrabri, pa da i vi, iako možda već stariji, slijedeći stope našeg dragog „Starine", uzmognete postati svećenici, da se možete posvetiti Isusu, širenju Radosne vijesti Božjega kraljevstva, radeći i žrtvujući se kao svećenici bilo gdje na svijetu, za duše, za siromašnu mladež. Tada ćete uvijek biti zadovoljni, sretni i unatoč križeva i poteškoća, jer ćete služiti za Isusa, unoseći u duše Kristovu dobrotu, ljubav, mir i sreću.

Subrat

PUT DO SVEĆENIŠTVA

Rođen sam u malom ubavom seocu podno Gorjanaca. Otac je bio mlinar i radio je u mlinu na jednom potoku, ali se djelomično bavio i zemljoradnjom. Majka je bila kućedomaćica. U obitelji nas je bilo osmero djece, pet sestara i tri brata. Bio sam najstarije dijete, pa kada se rodio moj brat, meni je bilo osamnaest mjeseci i roditelji su me tada predali djedu i baki, roditeljima moje majke. Tako sam zarana otišao od kuće.

Kod djeda i bake odgajala me teta, sestra moje majke. Tu sam pohađao i osnovnu školu i završio sam svih osam razreda. Živio sam u obitelji, gdje se lijepo gajio vjerski život. Moj djed je vrlo pozitivno utjecao na moj vjerski život. Svakoga dana barem neka molitva bila je zajednička. U kuću su nam često dolazili domaći svećenici, župnici i kapelani, i u obitelji, u kojoj sam odgajan, uvijek se s poštovanjem govorilo o svećenicima i o svećeničkom zvanju. Za svakoga člana obitelji redovito pohađanje sv. mise nedjeljom bilo je nešto sveto. Sjećam se, kako je djed uvijek s velikom pobožnošću predmolio obiteljsku molitvu.

Već kao dvanaestogodišnji dječak gajio sam u srcu tihu želju da postanem svećenik. Međutim, budući da nismo bili dosta imućni, gotovo je bilo nemoguće misliti da bih otišao u sjemenište ili da bih u nekom gradu polazio gimnaziju. Osim toga, djed i baka su računali, da bih jednoga dana preuzeo cijelo gospodarstvo u svoje ruke, jer osim moje tete nisu imali nikoga do mene.

Nakon osnovne škole djed je umro i ja sam morao preuzeti seljačke poslove. U međuvremenu i teta je otišla od kuće i nakon godinu dana je umrla. Tako smo u kući ostali sami baka i ja.

Obrađivao sam zemlju kao pravi seljak i bavio se zemljoradnjom sve do svoje dvadesete godine. Ali, u mojem je srcu još uvijek tinjala želja za svećeničkim zvanjem. Svim srcem sam želio postati svećenik, ali nisam vidio nikakve mogućnosti da bih mogao ostvariti tu svoju veliku želju. Poslova na seoskom

imanju bilo je previše, da bih mogao i pomišljati da bih sve mogao ostaviti.

Imao sam dvadeset godina, bio sam mladić. Naš župni kapelan nagovorio me da pođem k isusovcima i da kod njih obavim zatvorene duhovne vježbe. I ovdje, za vrijeme duhovnih vježbi, potpuno je sazrela moja životna odluka. Došao sam kući i iznio roditeljima svoju želju. Rekao sam im da želim u sjemenište, da želim postati svećenik. Budući da su i moji roditelji bili duboko religiozni, nisu se usprotivili mojoj odluci. Jedino se nametnulo pitanje, tko će se brinuti za baku, tko će voditi njezino gospodarstvo. Konačno smo se dogovorili, da gospodarstvo preuzme moj otac s bratom i sestrama, a baka da se preseli u moj rodni dom. U međuvremenu došao mi je u ruke „Salezijanski vjesnik", u kojem sam pročitao oglas da salezijanci u Veržeju primaju u svoj zavod starije mladiće koji žele postati svećenici. Odmah sam napisao molbu ravnateljstvu zavoda. Već nakon nekoliko dana primio sam odgovor da sam primljen. Budući da je nastava u školi već započela, morao sam odmah otputovati.

Salezijanci u Veržeju imali su svoju privatnu gimnaziju, a đaci su na kraju školske godine morali polagati ispite na državnoj gimnaziji. Tako sam i ja, dvadesetogodišnjak, sjedio među petnaestogodišnjacima u prvom razredu gimnazije. Od mene je još samo jedan mladić bio stariji. U razredu nas je bilo tridesetdvojica. Kod poglavara naišao sam na veliko razumijevanje, unatoč poteškoćama koje su me pratile u početku pri učenju.

Odmah slijedeće godine buknuo je drugi svjetski rat. Zavod je zbog rata bio raspušten i svi smo se vratili svojim kućama. Poslije nekoliko mjeseci poglavari su nas opet skupili na Rakovniku, u Ljubljani, gdje smo nastavili s učenjem i na kraju polagali na raznim državnim školama. U dvije godine položio sam četiri razreda gimnazije. Krajem rata bio sam dvije godine na odsluženju vojnog roka, a tada sam ponovno nastavio s učenjem kod salezijanaca.

U međuvremenu bio sam primljen u salezijanski novicijat i tako sam postao salezijanski klerik.

Prvu godinu bogoslovije završio sam na filozofsko-teološkom fakultetu u Zagrebu, a ostale četiri na filozofsko-teološkom fakultetu u Ljubljani. U četvrtoj godini teologije bio sam

zaređen za svećenika. Mladu misu imao sam u svom rodnom mjestu na radost mojih roditelja, brata i sestara. Ovdje moram spomenuti, da me je za cijelo vrijeme moga studija pomagala moja dobra i nezaboravna mama sa svojim molitvama i trpljenjima, jer je gotovo deset godina bila neprestano privezana uz bolesničku postelju. I Bog je uslišao njezine molitve i primio je njezino trpljenje na nakanu, da ja postanem svećenik. Doživjela je još tu sreću, da je mogla prisustvovati mojoj mladoj misi, a poslije te sv. mise više nije mogla ustati iz kreveta. Šest mjeseci kasnije podijelio sam joj sakramenat bolesničkog pomazanja i tako sam zapravo svoju majku kao prvu dušu pripremio na smrt. Nakon nekoliko dana poslije toga predala je svoju dušu Bogu. Otišla je k njemu po zasluženu plaću.

Postao sam svećenik u svojoj trideset trećoj godini života. Nikada se neću moći dovoljno zahvaliti Bogu za tu veliku milost i sreću. Sada sam već trideset dvije godine svećenik. Svoju službu duhovnog pastira vršio sam na raznim mjestima. Smatram, da je svećeničko zvanje jedno od najljepših zvanja na svijetu i kada bih se još jednom rodio, opet bih izabrao svećenički poziv, kada bih osjetio da me Gospodin zove.

Svećenik salezijanac

„VJEČNA HVALA I SLAVA PRESVETOM TROJSTVU!"

Na početku odmah izjavljujem: Vječna hvala i slava Presvetom Trojstvu, začetniku svih dobara, Majci Božjoj, našoj Zagovornici i svim svetima i anđelima Božjim! Kažem još jednom: vječna im hvala i slava, jer moje je zvanje djelo milosti, ljubavi i dobrote Božje, a nikakva, ni najmanje, moja zasluga.

Počelo je ovako: Bio je 3. ožujak, godina 1940. Bila je nedjelja, oko tri sata popodne. Imao sam nešto više od šesnaest godina. Došao sam od svete mise koja je bila u Žabljaku (općina Tešanj) i čitao sam Glasnik Srca Isusova. Odjednom je kroz svega mene, kroz cijelo moje biće, da se tako izrazim, prostrujala neka nevidljiva struja i ja sam u dnu duše osjetio božanski zov koji mi je govorio: „Ostavi sve i pođi za mnom! Pođi u svećenike! Imat ćeš dosta križeva i poteškoća dok postaneš svećenik, ali svojim će te zagovorom pomagati Blažena Djevica Marija!"

Odložio sam Glasnik i razmišljao sam, kako ću ostvariti to zvanje, kada sam završio samo četiri razreda osnovne škole. Otac mi je već umro, majka je bila nepismena, pa tko će me posavjetovati? Međutim, u jednom Glasniku sam pročitao da salezijanci primaju kasna zvanja. Obratio sam se, sada već pokojnom, salezijancu Serafinu Peliconu. Pitao sam ga, da li je moguće da jednom postanem svećenik i on mi je pozitivno odgovorio. Napisao sam molbu salezijancima u Donji Miholjac i tako sam se našao kod njih 18. rujna 1941. godine. Počeo sam pohađati gimnaziju.

Do toga vremena bio sam čobanin. Čuvao sam goveda punih dvanaest godina. Želim reći da sam rođen 8. listopada 1923. godine u selu Potočanima, općina Tešanj kod Doboja.

Kod salezijanaca ostao sam četiri godine. U to vrijeme došao sam do uvjerenja, da moje zvanje nije da budem salezijanac, već svjetovni svećenik. Zato sam 1945. godine ostavio salezijance i prijavio se, sada već pokojnom, biskupu Alaupoviću u Sarajevo i on me primio u svoju nadbiskupiju. Poslao me u Visoko franjevcima, kao kandidata svoje nadbiskupije. Tu sam

nastavio šesti razred gimnazije. (Pet sam završio kod salezijanaca.) U jesen, 1946. godine poslao me tadašnji nadbiskup Alaupović u Đakovo, u bogosloviju, gdje sam privatno učio sedmi i osmi razred gimnazije, a završio sam i bogosloviju. Zaređen sam za svećenika 8. srpnja 1951. godine, a mladu misu imao sam u Žabljaku 12. kolovoza iste godine. Bilo mi je već dvadeset osam godina.

Još jednom vječna hvala Svemogućem Bogu i čitavom Dvoru nebeskom za zagovor i blagoslov u mome životu. Sve što sam postigao, postigao sam pomoću odozgora, a ne svojim zaslugama i zalaganjem.

Hvala pokojnim biskupima Alaupoviću i Akšamoviću, kod kojih sam uvijek nailazio na razumijevanje za vrijeme školovanja. Ovdje zahvaljujem i salezijancima, bosanskim franjevcima, svjetovnim svećenicima, profesorima đakovačke bogoslovije, a zahvaljujem i ocima isusovcima na njihovu lijepom Glasniku Srca Isusova kojeg sam čitao, dok sam čuvao goveda. Dok sam bio pastir, čitao sam i slijedeće knjige što su ih izdali isusovci: Petar Barbarić, Sv. Alojzije Gonzaga i Sv. Alfonz Rodriguez. Čitao sam i druge živote svetaca i sve me je to učvršćivalo u zvanju. Zahvaljujem i žabljačkim župnicima koji su me uvijek srdačno primali u svoju kuću i pomagali me.

Kao svećenik boravio sam na slijedećim bosanskim župama: u Doboju dvije godine, u Solakovoj Kuli kod Konjica sedam i pol godina, u Morančima kod Tuzle pet i po i u Deževicama kod Fojnice osam i pol godina. Nešto manje od godine dana proveo sam u Komušini kod Teslića, pomažući župniku. Radi slabog zdravlja umirovljen sam 1976. godine.

Na kraju da reknem nešto i o mojim pokojnim roditeljima. Imali su nas četrnaestero djece. Bili su duboki vjernici. Otac mi je iza svoje smrti ostavio sandučić molitvenika i duhovnih knjiga koje sam rado čitao kao pastir. Majka je svakog tjedna postila četiri dana i dnevno je izmolila tri krunice, tj. kompletan ružarij. Vjerujem, da upravo njezinim postovima i molitvama mogu zahvaliti za svoje zvanje. Mnogo je radila i mnogo se žrtvovala za nas djecu. I otac i mati mladi su umrli. Kada mi je umro otac, ja sam imao istom sedam i pol godina, tako da ga se jedva sjećam. Majka mi je umrla kada sam završio ondašnji peti razred gimnazije, današnji prvi. Sam sam se uglavnom brinuo o se-

bi i sam sam se školovao, obrađujući preko praznika zemlju koju su nam roditelji ostavili. Bio sam jedanaesto dijete u roditelja.

I ovom im prilikom vječna hvala i slava od mene!

Zahvalan sam i svojoj braći i snahama koji su mi također pomagali za vrijeme školovanja. Na žalost i mnogi od moje braće više nisu na ovom svijetu.

Još po treći puta vječna hvala i slava Presvetom Trojstvu, Majci Božjoj i svim svetima za njihov zagovor, pomoć i blagoslov.

Da sam bio prepušten sam sebi, zacijelo ne bih ni u čemu uspio, ali što sam postigao, postigao sam samo uz pomoć Neba, uz svakodnevnu milost i blagoslov odozgo.

Marijan

NEISTRAŽIVI PUTEVI BOŽJI

Kao dječak ni sanjao nisam da bih jednom mogao postati svećenik. To je za ono vrijeme bio trošak kojeg ne bi mogla podmiriti obitelj s brojnom djecom, u kojoj sam ja stasao. Bilo nas je sedmero braće i dvije sestre, tako da nas je s roditeljima bilo ukupno jedanaestero u kući. Posjedovali smo dovoljno zemlje koja na žalost nije bila toliko plodna, da bi mogla hraniti toliku obitelj. Otac je bio kovač i njegov je zanat bio najveći izvor zarade za našu obitelj. Zbog sveukupne materijalne situacije, roditelji nisu nikada pomišljali da svoju djecu daju na više škole. Završavali smo obavezna četiri razreda osnovne škole, a onda neki zanat, ili su nas dali na obični fizički rad na nekoj ciglani ili pruzi, tj. na rad, na koji su odlazili i ostali seoski mladići.

Vjerski život na selu bio je tradicionalan, ali već prilično oslabljen i dosta zanemaren. U našu su kuću, radi kovačkih radova, svakodnevno dolazili ljudi. Većina tih ljudi često je psovala i ružno, neodgovorno govorila pred nama djecom. Istina, bilo je i onih koji su imali obzira prema malenima. Sve je to imalo priličan utjecaj na nas djecu. Jedino naša majka, iako nepismena, nije podnosila psovke. Bila je dobar pedagog. Ona je odgajala nas djecu. Uza svu svoju zaposlenost sve je vidjela i nikada nije propustila opomenuti nas za svaku našu pogrešku, bilo da se radilo o govoru, ponašanju ili čak o tjelesnom držanju. Tako se mi braća još i danas često čudimo njezinoj odlučnosti i divimo se, sada već našoj pokojnoj majci, kako je bila izvrstan odgojitelj. Ovdje je očito bila na djelu staleška milost.

Dok sam pohađao osnovnu školu, istovremeno sam radio na polju, ili čuvao ovce i goveda. Otac se nije brinuo za naše učenje, jer je bio suviše zauzet svojim radom i često puta je rekao: „Ne treba njemu škola za kopanje i čuvanje blaga!" Nakon slabe osnovne škole nastavio sam i dalje čuvati ovce i goveda, te sam tako „čobanio" sve do iza šesnaeste godine. Jedan mladić iz susjedstva pošao je u grad učiti postolarski zanat. Kada se nakon godinu dana vratio kući zapitao me, da li bih i ja išao uči-

ti stolarski zanat. Naime, neki stolar u gradu tražio je naučnika. Ja sam se odmah odazvao i tako sam sticajem okolnosti počeo učiti zanat. Nauk je trajao tri i pol godine. U gradu je postojala jedna zajednička zanatsko-trgovačka škola. Učitelj mi je rekao da će me izbaciti iz škole, ako za mjesec dana ne svladam sve četiri osnovne računske operacije. Nakon takvog „ultimatuma" pozvao me na ploču i ispitavši me, reče mi, da mogu nastaviti školovanje. Tada sam prvi puta u životu shvatio da treba učiti i uvidio sam kako je lijepo kada se znade gradivo. U osnovnoj školi učitelj je bio pristran na štetu nas mnogih đaka, ali je zato ovaj u školi učenika u privredi bio odličan pedagog, a uz to i crkveni orguljaš i svim silama je nastojao da nas nešto i nauči. Taj isti učitelj, koji mi se zaprijetio da će me izbaciti iz škole (vjerojatno da me uplaši), nakon tri godine uvrstio me među svoje najbolje đake. To je iznio i na ispitnoj komisiji prigodom polaganja ispita za pomoćnika. Htio je obrtnicima pokazati, kako je važna škola učenika u privredi. Naime, u ono vrijeme mnogi su obrtnici uskraćivali svojim naučnicima da idu u školu dva puta tjedno po dva sata, jer je trebalo raditi, da im ne izmakne koji dinar. I ja sam više puta morao izostati radi posla i to mi je uvijek bilo teško i žao. Ovdje je sve bilo suprotno od pučke škole koja mi je bila samo muka i strah od batina.

Nakon tri i pol godine zanata položio sam ispit i bio oslobođen od obaveznog „šegrtovanja"; postao sam pomoćnik (kalfa) i dobio sam zanatsku knjižicu. Do svoje dvadeset osme godine života bio sam pomoćnik uz kraće prekide, kada sam bio samostalni obrtnik. Dakle, stolarskim zanatom bavio sam se svega dvanaest godina, kada sam 1943. godine došao salezijancima. Čudan je i neshvatljiv bio taj put. Usred rata, kada sam se trebao naći na nekom frontu, ja sam ša svojih dvadeset osam godina sjeo s djecom od dvanaest i trinaest godina u prvi razred gimnazije (današni peti razred osmoljetke).

U Petrinji kod Siska prvi puta sam čuo za salezijance. Tamo sam radio kod jednog stolara i upoznao sam se s kapelanom, vlč. Nikolom Soldom, današnjim kanonikom na Kaptolu. Zamolio sam ga da mi pomogne, kako bih pošao u sjemenište ili u neki red. On se obratio isusovcima u Zagrebu i pater Müller, tadašnji poglavar isusovaca u Zagrebu, javio mu je neka se obrati na salezijance, jer oni primaju kasna zvanja. Zaista je vlč. Nikola pi-

sao salezijancima i ja sam uskoro od, sada već pokojnog, gospodina Tušeka primio pismo, gdje mi uz ostalo piše: „Spakuj što imaš i dođi! Za ostalo će se pobrinuti Božja Providnost!"

Zašto sam htio biti svećenik? Ima više motiva i više razloga. Iako potječem iz brojne obitelji, gdje nitko nije ni pomišljao na više škole iz materijalnih razloga, ja sam uvijek nosio u sebi želju za naukom. Često sam razmišljao, kakav smisao ima ovaj čovječji život. Volio sam čitati vjersku štampu i volio sam slušati propovijed kod sv. mise. Jednom sam slušao i prečasnog Grgu Starčevića, kada je govorio o Božjem pozivu, iako onda još nisam ni znao što je to zvanje. Ipak, shvatio sam da to Bog zove u duhovni stalež, u život posvećen Bogu. Iz cijele propovijedi upamtio sam samo nekoliko rečenica: „Mnogi kažu, zašto baš ja da se uputim u duhovni stalež!" K tome je dodao drugu rečenicu, kako treba pomisliti: „A zašto ne baš ja?" I ova posljednja rečenica u meni je bezbroj puta odzvanjala, kad god sam o tome počeo razmišljati: „A zašto ne baš ja?" Kada sam jednog jutra na sv. misi zornici, koja je bila pjevana i popraćena s kratkom propovijedi čuo, kako je već spomenuti vlč. Grga Starčević zapjevao: „Slava Bogu na visini", učinilo mi se da je to nešto najuzvišenije, najdostojnije za čovjeka i jedino zvanje koje daje smisao ljudskom životu: slaviti Boga. Istina, tada još uopće nisam znao, kako bih to mogao ostvariti. Mislio sam da to mogu samo izabrani i privilegirani, dok mi ostali samo suglasno s njima pristajemo na slavlje. Sve se to događalo u mojoj glavi tamo daleke 1932. ili 1933. godine. U to vrijeme još kao naučnik nisam propustio ni jedne zornice, tako da sam svakoga jutra u šest sati bio u crkvi na sv. misi. Čim je počela zornica, hladna crkva postala je odmah topla. I drugi mladići rado su dolazili na zornicu, a prisustvovali su i „kalfe". Pjevanje je vodio naš učitelj i direktor Zanatsko-trgovačke škole u Zagrebu. Pjevanje je bilo lijepo i privlačno, kao i propovijedi. Nakon deset godina, negdje u stranom svijetu, slušao sam pjevanu sv. misu na latinskom jeziku. I kada je svećenik zapjevao „Gloria in exelsis Deo", opet su me u dubini duše prožele iste misli i osjećaji: „To je nešto najdostojnije što čovjek može dati od sebe! Slaviti Boga!" Za mene je to bilo odviše lijepo, a da bih mogao zamisliti, da bih i ja osobno to mogao ostvariti. Često sam pomišljao kako bih zapravo morao poći u samostan, pa da tamo kao fratar (ta-

da sam znao samo za fratre) služim Bogu. Ni moj tadašnji značaj nije mi dozvoljavao da se predam tom zvanju.

Međutim, nakon završenog zanata pročitao sam od Marulića „Poniženi i uzvišeni Isus Krist" i od Rudolfa Vimera „Isus Krist", u meni se još više povećala želja za studijem. Više znati i spoznati i naći svu istinu, to je uvijek bilo prisutno u mojim željama. Ali, nije bilo nikakva izgleda da bih to ikada mogao ostvariti. Uvijek sam rado čitao dobre knjige. Tako sam u tuđem svijetu, za vrijeme rata, pohađao vjeronauk za odrasle svakog petka u crkvi Sv. Križa. Upoznao sam i svećenike koji su me kao stranca uvijek rado primali u posjete. Jednog sam se dana na šetnji upoznao s jednim mladim svećenikom. Bio je kateheta i pisac. Upitao sam ga, bi li i ja mogao postati svećenik. Odgovorio mi je: „Imaš malo tvrdu glavu, ali nije nemoguće!" I to njegovo „nije nemoguće", bilo je za mene presudno. Zaključio sam: ako nije nemoguće, onda mora biti moguće, a kada je moguće, onda sam odlučio učiniti sve što mogu i spreman sam bio na sve poteškoće i žrtve koje će mi stajati na tom putu. Pred Božić, 1942. godine, vratio sam se iz tuđine, nastanio se u Petrinji, zaposlio se kao stolar i tu sam se našao s vlč. Nikolom Soldom, kako sam već naprijed napisao.

Moja velika želja konačno se počela ostvarivati. Stolar kod kojeg sam radio, kada sam mu dao otkaz i rekao da idem u sjemenište, prijavio me na vojni odsjek i ja sam dobio poziv za vojsku. Neki su me nagovarali da izvadim propusnicu i odem u Donji Miholjac salezijancima, ali ja nisam želio postati vojni bjegunac. Sve sam stavio u Božje ruke. Đavao je započeo svoju sabotažu i svoje trikove, bacavši mi klipove pod noge. Ali, Bog svojih ne ostavlja, iako dopušta da ih đavao rešeta. Rekao sam bratu da idem u vojnu komandu mornarice u Zagreb, kamo sam upućen, ali dodam i to, kako nisam ja koji odlučujem, da ću se vratiti iz Zagreba. Brat mi je rekao: „Onaj tko ode u vojsku, taj se ne vraća, ode ti na front i nema ti povratka!" (Bio je rat u punom jeku.) Ipak, ja sam se javio u komandu i tamo sretnem svog nekadašnjeg školskog druga stolara iz zanatske škole. Ispričao sam mu svoj slučaj. On potraži svoga pretpostavljenog. Ovaj dođe i upita me, kada imam vlak za natrag. „U šest sati navečer", odgovorio sam mu. On ode i za kratko vrijeme se vrati s kovertom za vojnu komandu u Petrinji. Kovertu sam predao

vlč. Nikoli, koji ju je otvorio i pročitao: „Molim, ne šaljite nam ljude, dok ih mi ne pozovemo!" Vlč. Soldo mi reče, neka mu ostavim kovertu, da će to on srediti, a mene uputi da izvadim propusnicu i da odem u Donji Miholjac. Kada sam ispričao rođenom bratu što se dogodilo, jedva je povjerovao. Susjedi, koji su čuli kako sviram harmoniku, rekli su: „Vidiš, ni u vojsku ga neće!"

Krenuo sam u Donji Miholjac i u vlaku sam saznao za pad Musolinija. To me je razveselilo, jer sam dobro znao što je radio po Dalmaciji.

U Donjem Miholjcu lijepo su me primili tadašnji poglavari: vlč. Tušek, vlč. Gulešić, vlč. Žagar i drugi. Odmah sam se uključio u sjemenišni život. Kada sam čuo kako se iza svake molitve doda zaziv: „Marijo, Pomoćnice kršćana, moli za nas", bilo mi je odmah jasno da me ovamo dovela Božja Providnost, jer je upravo to bio moj omiljeli zaziv još dok sam lutao tuđinom i razmišljao, kako bih jednom započeo svoj novi životni put, za kojeg nikada nisam znao, kakav će biti.

Iako sam već prije čuo da u zajednici treba mnogo samozataje i prilagođavanja, ipak je nadošlo mnogo toga, što nisam očekivao. Bilo je mnogo iskušenja i samoprijegora, ali kada sam upoznao da mnoge kušnje proizlaze iz ljudske samovolje, nisam gubio odvažnost na putu kojim sam krenuo. Često puta sam s Davidom opravdavao: „Možda mu je tako Gospodar naredio i tko će se usprotiviti?" Tako sam u razne poteškoće morao uključiti i ljudske slabosti, s kojima ni ja ne oskudijevam.

Kolike li poteškoće, jer još nismo imali hrvatske provincije. Razlika u mentalitetu, nerazumijevanje i neuviđavnost. Živa muka prijeći iz petog razreda hrvatske gimnazije u šesti razred slovenske. To je nemoguće i za one koji tim jezikom govore od rođenja, a kamoli meni, kojemu je sve tuđe. Tako su me u novicijatu otpisali s jednim najslabijim, da posebno učimo. Ipak, vlč. Kouter, kao savjetnik za vrijeme škole u predmetu slovenščina, budući da me je bolje poznavao, želio je dokazati poglavarima da ne rade ispravno. Napisao je jednu dugu proširenu rečenicu s mnogo kombinacija i zadao mi je da je analiziram. Pitao me sve riječi u rečenici, njihovo gramatičko i adverbijalno značenje. Sve sam točno analizirao s latinskim oznakama. Kada sam završio s analizom, zapitao je gospodin Kouter jednog od

najboljih đaka, da li bi znao tako analizirati rečenicu, a on je iskreno priznao, da ne bi. I dalje je bilo neprilika sa slovenskim jezikom, napose zbog naglaska i nisu svi moji poglavari imali razumijevanja. To sam podnosio kroz pune tri godine u čvrstoj nadi, da moram izdržati, i u uvjerenju da će još biti i težih kušnji. „Per aspera ad astra!" Nije bilo druge, nego kako naši stari vele: Upri, pa duraj!

Konačno sam 1953. godine, u trideset osmoj godini života zaređen za svećenika. U svećeničkom zvanju našao sam ono za čim sam uvijek težio: spoznaju smisla života i ljepotu ovog uzvišenog zvanja. Sreća u svećeničkom zvanju za mene, a vjerujem i za druge je u tome, da zaista budem ono što trebam biti: svećenik. Što sam više svećenik, to sam sretniji. Svaki svećenik, ako se zdušno posveti Bogu i svome zvanju, zaista postaje „sol zemlje i svjetlo svijeta". Onda je svećenik sretan i u najtežim poteškoćama, kao npr. i naš duhovni otac sv. Ivan Bosco. On je znao da Bog dopušta poteškoće, ali je znao i to, da će Bog pomoći u svladavanju istih.

Kada bih se ponovno rodio, ponovno bih želio biti svećenik – salezijanac ili karmelićanin. Tada bih popravio ono što nije bilo dobro i nadoknadio bih ono što sam propustio.

Kada promatram život i rad sv. Ivana Bosca, sv. Tereziju od Djeteta Isusa, sv. Dominika Savia i mnogih drugih svetih ljudi, čini mi se da su svi oni drugi put došli na ovaj svijet, pa su sve dobro učinili i nisu žalili truda i ništa nisu propustili što je moglo poslužiti Bogu na slavu i na spasenje duša.

Iskreni „Simplicius"

TISKARSKI POMOĆNIK – SVEĆENIK

Dragi prijatelju, zamolio si me da ti opišem svoj životni put do svećeništva, što rado i činim. Počet ću od početka. Ugledao sam svjetlo svijeta kao sin naše ravne Podravine, kao sin „picoka" u Virju, 1923. godine. Moji su roditelji imali sedmero djece i to sve same sinove. Dakle, bilo nas je sedmero braće, od kojih su dvojica umrla još kao djeca, tako da se jednoga uopće i ne sjećam.

Rasli smo i odrasli u kršćanskom ozračju, jer su naši roditelji bili ljudi duboke vjere. Zato su i nas sedmero dali na svijet, jer, da nisu imali vjere, poubijali bi nas u samom začetku našeg života, kao što na žalost rade mnoge naše majke. Život i odgoj djece iziskuje mnoge i velike žrtve, a zato su samo sposobni roditelji, koji imaju ljubavi i smisla za odricanje.

Život u našoj obitelji bio je sav prožet vjerom, što je već tradicionalno stoljećima poznato u našoj Podravini.

U rodnom selu završio sam pet razreda osnovne škole, jer u ono vrijeme još nije bilo osmoljetke. Poslije završenih pet razreda osnovne škole, godinu dana radio sam kod kuće, pomažući roditeljima u raznim sitnijim poslovima koje sam u svojoj djetinjoj dobi mogao obavljati. Kada sam navršio četrnaest godina, dobio sam mjesto u domaćoj tiskari, kao tiskarski pomoćnik. Imao sam na brizi uzdržavanje strojeva. Za ono doba imao sam i lijepu plaću. U tiskari sam proveo pune tri i pol godine, a onda sam odjednom osjetio u sebi Isusov poziv: „Dođi i slijedi me! Budi moj svećenik!"

Iz dana u dan želja je postajala sve jača. U to vrijeme već je moj stariji brat bio u sjemeništu. Saznao sam da salezijanci u Donjem Miholjcu imaju svoje sjemenište za kasnija zvanja, s klasičnom privatnom gimnazijom. Napisao sam molbu ravnateljstvu sjemeništa i bio sam primljen. Tako sam stupio u sjemenište, u svojoj osamnaestoj godini, sa pet razreda osnovne škole. S mojim kolegama počeo sam pohađati prvi razred gimnazije. U jednoj školskoj godini završili smo privatno prvi i drugi razred klasične gimnazije, a na svršetku školske godine pola-

gali smo kao privatisti oba razreda na državnoj gimnaziji u Osijeku.

Sretno sam položio oba razreda, dok je moj brat u međuvremenu završio četvrti razred gimnazije i stupio u salezijanski novicijat u Marijinu Dvoru kod Daruvara. Iako sam imao završena istom dva razreda gimnazije, uputio sam molbu poglavarima, da me prime u novicijat. Tu je bilo malo teškoća, ali su me na kraju ipak primili pod uvjetom, da do kraja novicijata završim treći i četvrti razred gimnazije, jer ću u protivnom biti otpušten iz novicijata. U novicijatu sam redovno vršio sve svoje novicijatske dužnosti, ali sam se junački latio knjige, tako da sam na kraju školske godine uspio položiti treći i četvrti razred na državnoj gimnaziji u Daruvaru. Tako sam u studiju dostigao svoje kolege iz novicijata, te sam se tako u školskoj spremi potpuno izjednačio s njima.

Svršivši novicijat, položio sam prve trogodišnje, privremene zavjete i nastavio sam sa svojim kolegama, opet u privatnoj salezijanskoj gimnaziji, u Marijinu Dvoru, pohađati peti razred, kojega smo svi polagali na državnoj gimnaziji u Zagrebu. Šesti razred sam zajedno s kolegom redovno polazio u državnoj gimnaziji, a sedmi opet privatno kod salezijanaca, te sam ga kao privatista polagao na državnoj realnoj gimnaziji u Zagrebu. Poslije sedmog razreda moji su me poglavari poslali u naš zavod u Split, gdje sam vršio dužnost odgojitelja kod naših pitomaca. Istovremeno pohađao sam kao redovni đak gimnaziju, gdje sam i maturirao. Poslije mature poglavari su me zajedno s mojim kolegama poslali u Ljubljanu, na studij filozofije i teologije, jer je naš zavod u Zagrebu tada bio nacionaliziran, te za nas u Zagrebu nigdje nije bilo mjesta.

U Ljubljani smo mi, salezijanski bogoslovi, stanovali u biskupskom sjemeništu, jer je i tamo naš zavod na Rakovniku bio nacionaliziran. U Ljubljani sam završio tri godine studija, a onda sam s ostalim bogoslovima premješten u Zagreb, gdje smo nastavili studij na filozofsko-teološkom fakultetu. U ono vrijeme stanovali smo kod dragih, gostoljubivih otaca konventualaca na Sv. Duhu u Zagrebu. Bio sam tamo sve do svršetka studija, kada sam diplomirao i zatim bio zareden za svećenika u svojoj tridesetoj godini života, 28. lipnja 1953. godine. Svoju mladu misu proslavio sam u rodnoj župi Virje. Na toj svečanosti prisustvovali su moji dragi roditelji, moja braća, brojna rodbina, dijeleći sa mnom moju mladomisničku sreću.

Nemoguće je opisati moju radost i sreću, kada sam prvi puta pristupio k Božjem oltaru, kao Isusov svećenik poslije tolikih godina molitava, tolikih žrtava, neprilika i napora. Još danas sam kao svećenik zadovoljan i sretan u svojem svećeničkom zvanju, te danomice zahvaljujem Gospodinu na udijeljenoj mi milosti svetog svećeničkog zvanja, kao i na milosti, što sam postao salezijanac.

Poslije moje mlade mise poslali su me moji poglavari u Zadar, za odgojitelja naših salezijanskih sjemeništaraca. U to vrijeme je naše salezijansko sjemenište u Rijeci bilo zatvoreno zajedno s dijecezanskim sjemeništem. Nismo imali kuda s našim sjemeništarcima, ali zahvaljujući dobroti i razumijevanju tadašnjeg zadarskog biskupa, preuzvišenog gospodina Mate Garkovića, smjestili smo naše dečke pod stare zadarske sjemenišne krovove, gdje smo proveli punih šest godina. Naši su dečki pohađali sjemenišnu klasičnu gimnaziju s drugim sjemeništarcima.

Profesorski zbor bio je mješovit, sastavljen od dijecezanskih svećenika, profesora, franjevaca trećoredaca i naših salezijanaca. Po želji poglavara upisao sam se u Zadru na Filozofski fakultet, gdje sam konačno diplomirao njemački i talijanski jezik. Otada cijelo vrijeme predajem ova dva predmeta u našoj salezijanskoj gimnaziji, najprije u Križevcima, a zatim u Rijeci.

Život mi prolazi u radu s našom salezijanskom mladeži, s našim sjemeništarcima, u neprestanom radu, žrtvi i veselju, u duhu našeg osnivača sv. Ivana Bosca, zaštitnika i oca mladeži, napose one siromašne. Velike su to vrednote, za koje se isplati živjeti i žrtvovati. Zato mi je i duša povazdan puna radosti, jer je puna Boga.

U sjemeništu i u školi svi zajedno radimo u našoj salezijanskoj župi Marije Pomoćnice, zatim u povjerenoj nam župi Sv. Josipa, u župi Presvetog Otkupitelja, čiju crkvu, koja je srušena, zastupa javna kapelica časnih sestara milosrdnica. Upravljamo i kapelicom u Škurinju, te pomažemo i u župi u Lovranu, koja je povjerena nama salezijancima. Uz to, kad god smo zamoljeni ili pozvani, rado idemo na ispomoć gospodi župnicima po raznim župama.

Zaista, u svojem sam svećeništvu našao smisao i radost svoga

života, te ne bih svoje svećeničko zvanje mijenjao ni za jedno drugo zvanje na ovom svijetu, pa da je ne znam koliko časno i unosno, jer sreća je u Bogu, a ne u častima, položajima i u novcu.

Bog je jedini koji može i koji ispunja srećom i veseljem čovjekovu dušu, napose svećeničku koja vjerno služi Bogu i bližnjemu, čovjeku u Isusu.

F. C.

OD PLUGA DO OLTARA

Mi hrvatski salezijanci imali smo između dva rata, a kratko vrijeme i poslije drugog svjetskog rata, svoj zavod „Marijin Dvor" kod Daruvara. U zavodu je bio smješten novicijat i studentat, tj. klerikat, viši razred gimnazije. U našoj kleričkoj, redovničkoj zajednici nalazila su se i dva rođena brata. Budući da dugi niz godina nisu vidjeli svoje roditelje, ni svoj dom, zamolili su poglavare da ih puste kući, da posjete roditelje, braću i rodbinu. Dobili su dozvolu i otputovali prema Podravini, odakle su bili rodom.

Stigli su vlakom do Virovitice, gdje su morali prenoćiti, budući da nisu imali daljnjih prometnih veza, jer su pruge još uvijek bile razorene od ratnih razaranja. Obratili su se ocima franjevcima i oni su ih primili na prenoćište i nahranili su ih. Kod večere ih je dvorio gospodin Vinko, kandidat za brata laika. Tokom razgovora rekao je svojim gostima, da je i on poslije svršene osnovne želio poći u sjemenište, da postane svećenik, ali ga majka nije pustila. I tako je, kako je sam rekao, ostao kod kuće do svoje tridesete godine, te kao seljak bavio se zemljoradnjom. Buknuo je i drugi svjetski rat, čiji ga je vihor potegnuo u svoje krvavo kolo. Vinko je sam pričao o tome: „Bio sam mobiliziran i svrstan u brigadu. Malo mi je pozlilo, pa sam zamolio oficira da me pusti, da se malo odmorim. Pustio me, a ja korak po korak, pa ravno ovamo u ovaj franjevački samostan. Ocu gvardijanu sam iznio želju, da želim postati redovnik, franjevac kao brat laik, jer nisam završio škole, osim četiri razreda osnovne. Odmah su me primili i već po svome ustaljenom običaju, kao svoga kandidata, obukli mi franjevački habit. Budući da sam kao seljak bio vješt obrađivanju zemlje i vođenju gospodarstva, povjerili su mi brigu za cijelo njihovo imanje. Istina, ja sam ovdje i lijepo mi je, ali nikada nisam miran u srcu, jer nisam postao svećenik."

Tada su mu naši klerici, a njegovi gosti rekli:

— Još uvijek nije prekasno! Vi možete postati svećenik, salezijanac, jer salezijanci primaju i starije mladiće, tzv. kasnija

zvanja, koji zbog različitih prilika i razloga nisu mogli redovno pohađati školu. Javite se našem ravnatelju sjemeništa u Marijinu Dvoru, te s njime sve uredite, kao i sa svojim sadašnjim poglavarima, da pođete u sjemenište i počnete pohađati gimnaziju.

Nakon nekoliko dana klerici su se vratili u zavod i cijelu stvar o gospodinu Vinku ispričali tadašnjem ravnatelju zavoda, vlč. Tomislavu Kelencu. Nije prošlo dugo od povratka naših klerika, kad eto, jednog dana i spomenutog Vinka, odjevenog u franjevačkom habitu. Poglavar sjemeništa, kao i cijela zajednica, lijepo su ga primili, jer je odmah na svima ostavio dojam čestitog, veselog mladog čovjeka. Primio ga je i ravnatelj sjemeništa i poslije nekoliko dana naš junak Vinko došao je u civilu u naš zavod, gdje je počeo privatno učiti prvi razred gimnazije. Instruirali su ga neki svećenici, ali glavni teret instrukcija preuzeli smo mi klerici. Bili smo s njime oduševljeni i puni mladenačkog žara željeli smo pomoći tom idealnom mladiću da ostvari svoju želju za svećeništvom, tim više što je bio već stariji. Željeli smo Božjoj Crkvi i našem Hrvatskom narodu dati jednog svećenika više koji će služiti Kristu i dušama.

Naš Vinko je imao izvrsno pamćenje. Osim toga bio je vrlo marljiv, a da o pobožnosti i lijepom ponašanju uopće ne govorimo. To je bio čovjek zreo, duhovno izgrađen, ozbiljan, koji je znao zašto je došao u sjemenište, jer je imao pred sobom jasan cilj.

Mi klerici bili smo oduševljeni njegovim lijepim primjerom, te smo se rado žrtvovali za njega. Nakon četiri mjeseca položio je pred komisijom profesora prvi razred klasične gimnazije s vrlo dobrim uspjehom. Znao je dobro iskoristiti vrijeme. Kada smo nedjeljom poslijepodne išli na šetnju, nosio je sa sobom atlas, te smo ga sjedeći na livadi, podučavali zemljopis.

U međuvremenu morali smo svi silom prilika napustiti naše drago sjemenišno gnijezdo, te smo se dozvolom tadanjeg zagrebačkog nadbiskupa preselili u prazan župni dvor, u Badljevini. Približio se i kraj školske godine, te smo svi mi klerici i privatisti morali ići u Zagreb polagati ispite na državnoj gimnaziji: realci na realku, a klasičari na drugu klasičnu. Vinko je ostao u Badljevini, pomagao u kućnim poslovima. Znao je kada ćemo se vratiti, te nas je kasno uvečer dočekao na stanici. Čim smo se pozdravili, on brizne u plač:

— Dragi moji, sve je propalo!

— Kako propalo, pa tako si lijepo položio prvi razred? Što se dogodilo?

— Ovih dana došao je u kuću provincijal, te mi je rekao, po nagovoru školskog savjetnika, da moram napustiti sjemenište, jer da sam već prestar za vas salezijance; da osim gimnazije svaki mora završiti i godinu novicijata, te barem dvije godine asistencije, tj. praktičnog pedagoškog rada s mladeži. Kud ću sada? Tko će me primiti? Gdje ću nastaviti školovanje?

Rekao sam mu:

— Dragi Vinko, budi miran, Bog će se pobrinuti za te! Idi u Zagreb i zamoli našeg preuzvišenog nadbiskupa da ti prizna našu privatnu gimnaziju, položene privatne ispite i da te poslije šestog razreda primi u bogosloviju. Ako ti on obeća da će te primiti, onda ima smisla nastaviti učenje, a ako te neće primiti, onda se vrati k franjevcima, te služi Bogu kao brat laik, pa ćeš i tako učiniti mnogo dobra za spasenje i svoje i drugih duša.

Vinko me je poslušao i već sutradan otputovao u Zagreb preuzvišenom nadbiskupu. Ovaj ga je lijepo primio, ohrabrio, obećao da će mu priznati sve ispite i da će ga nakon šestog razreda gimnazije, kao starijeg, primiti u bogosloviju. Vinko se sav sretan vratio u naše sjemenište. Susjednom župom Obrijež tada je upravljao naš salezijanski svećenik, Ivan Cvetko. Iako baš nije trebao zvonara, ipak je Vinka primio da vrši tu službu i da se ujedno priprema za drugi razred gimnazije. Bakice su mu donosile hranu, a župnik ga je poučavao iz nekoliko predmeta uza sve svoje župničke obaveze, a jedna gospođa, umirovljena učiteljica, poučavala ga je u matematici. I tako je Vinko pred istom komisijom položio i drugi, pa i treći razred gimnazije. Radi latinskog jezika morao je svakog tjedna dva puta putovati četrdeset kilometara daleko do župe, u kojoj je župnikovao vlč. Karlo, također salezijanac. On ga je podučavao u latinskom. Unatoč teškoća i putovanja, Vinko je ustrajao. U međuvremenu mi smo svi ostali klerici bili premješteni u Zagreb, gdje smo nastavili školovanje na državnoj gimnaziji.

Nakon položenog trećeg razreda, javio mi se Vinko slijedećim pismom:

— Dragi moj, moram prekinuti daljnje školovanje, jer me više

nema tko poučavati. Naime, gospoda župnici su jako zauzeti pastoralnom službom. Javi mi, što da radim?

U Zagrebu, na Knežiji, zamolio sam našega ravnatelja da primi Vinka u zavod, pa ćemo ga mi klerici dalje instruirati. Nećemo mi našeg dragog Vinka tek tako ostaviti, kao brodolomca na pučini uzburkanog mora.

Javio sam Vinku neka odmah dođe u naš zavod na Knežiju, koji je još onda postojao. Došao je sav veseo, vidjevši da još nisu potonule sve lađe. Tako je uskoro položio i četvrti razred gimnazije. Kao redoviti đak sjemeništa pohađao je gimnaziju na Šalati, gdje je završio peti i šesti razred. Prema obećanju preuzvišenoga nadbiskupa bio je primljen na bogosloviju, gdje je započeo filozofsko-teološki studij. Išlo mu je teško, jer je već mnogo zakasnio sa školovanjem. Bio je tužan, kada je zaškripalo na strogim ispitima. Tješio sam ga i savjetovao, da zamoli poglavare da ga premjeste na Rijeku, u Visoku teološku školu, gdje studij traje samo četiri godine (dok na fakultetu traje šest godina). Ali, Vinku se nikako nije dalo ostaviti Zagreb. Bog vodi naše putove i on i po krivim crtama ravno piše. Poslije prvog semestra fakulteta, pozvali su ga iznenada na Odsjek za unutarnje poslove. Rekli su mu:

– Kako to, da vi živite u Zagrebu, a nemate pravo boravka? (Naime, u ono vrijeme za stanovanje u Zagrebu trebalo je od vlasti imati pravo boravka.) U roku od osam dana morate napustiti Zagreb!

To je bio kraj razgovora i kada se vratio u sjemenište, opet je bio sav potišten.

– Što ću sada? – upitao je. – Dakle, morat ću prekinuti studij i nikada neću postati svećenik!

– Dragi Vinko, pa zar u tom potezu vlasti ne vidiš prst Božji? Zar ne vidiš, čime se sve Bog posluži, da ti pomogne? Meni je stvar posve jasna, kao sunce. Ovdje ti studij ide teško i tko zna, kako bi to sve završilo! Sada imaš razloga da te poglavari premjeste na Rijeku, da tamo nastaviš studij, kako sam ti ja već savjetovao. Odmah idi rektoru i zamoli ga, da on uredi stvar tvoga premještaja i nastavka studija na Rijeci. Neka te tamo pošalju kao kandidata zagrebačke dijeceze, a poslije završenih studija i ređenja vratit ćeš se natrag u Zagrebačku nadbiskupiju, kao njezin svećenik.

Ovoga puta Vinko me je poslušao, prihvatio moj savjet i otputovao na Rijeku, gdje je nastavio filozofsko-teološki studij. Bio je sretan i zadovoljan.

U tamošnjim poglavarima riječkog sjemeništa imao je zaista dobre očeve, pune razumijevanja. U sjemeništu je vladao pravi sjemenišni duh pobožnosti, reda, rada, poslušnosti i discipline, bez čega nema ni dobrih Isusovih svećenika. Sretno je završio studije i zaređen je za svećenika. Pozvao me je i na mladu misu,

ali ja se na žalost nisam mogao odazvati pozivu. Mlada misa, kako su mi drugi pričali, bila je zaista izvanredan događaj ne samo za mladomisnika, nego i za cijelu rodnu župu, u kojoj se ne pamti takav događaj, da čovjek, već stariji od trideset godina i sa četiri razreda pučke škole započinje gimnaziju, ulazi u bogoslovsko sjemenište, te nakon mnogih poteškoća postaje katolički svećenik. Svi smo se radovali pobjedi i divnom uspjehu našeg dragog Vinka, napose mi, salezijanski klerici koji smo ga poučavali i hrabrili na putu prema oltaru. Postao je zaista uzoran svećenik, u čemu se nismo prevarili, gledajući u njemu njegovu duboku, ozbiljnu normalnu pobožnost prema Isusu u svetohraništu i prema Majci Božjoj.

Kako sam već rekao, bio je vesele naravi, ali i ozbiljan kada je bilo vrijeme ozbiljnosti i rada, bilo umnoga, bilo fizičkog. Kroz svoju pobožnost i kroz svoje žrtve formirao je u sebi lik Kristova svećenika, uzorna pastira svoga stada. Poslije primicija imenovan je u Zagrebačkoj nadbiskupiji za župnika, te je poslije rata, u teškim prilikama vodio odjednom tri župe preko Drave, u promjeru četrdeset pet kilometara, a sve je prolazio samo s biciklom. Te tri župe vodio je nekih osam godina.

Ja sam postao svećenik godinu dana prije njega. Pozvao me da ga dođem za jedan Božić zamijeniti na župu, jer ga je noga boljela. Rado sam se odazvao i s dopuštenjem svojih poglavara otišao sam mu u pomoć. Župa Ždala ima veliku crkvu. Narod pobožan, kako samo svećenik može poželjeti. Crkva dupkom puna pobožnih vjernika na svim svetim misama. Divno božićno raspoloženje. Mjesto župnika Vinka, obavio sam i blagoslov kuća prema starom lijepom kršćanskom, katoličkom običaju. U kojugod sam kuću došao, svuda se ponavljao isti refren: „Velečasni, kako je našem dragom gospodinu župniku Vinku? Da li mu je bolje ili će morati u bolnicu? Neka ga čuva Majka Božja, da ga ne izgubimo, jer je zaista vrijedan, uzoran svećenik!"

Iako je blagoslov kuća za mene bio prilično naporan, ipak sam bio veseo i uživao sam, slušajući tolike pohvale na račun dragog i dobrog prijatelja, velečasnog Vinka. Tako sam opipljivo doživljavao ljubav vjernika prema njemu, svome duhovnom pastiru. Kako je to divno, kako je ta ljubav vjernika prema svojem svećeniku dirljiva i radosna!

Daj nam Bože, još mnogo ovakovih uzornih, kreposnih svećenika koji će nesebično širiti Isusovo kraljevstvo ljubavi, dobrote i mira u našem narodu!

Župnik Vinko je ozdravio i još nekoliko godina ostao na istoj župi, odakle je kasnije bio premješten na jednu slavonsku župu. Na župama je proveo, koliko je u svemu proživio u svećeničkoj službi, trideset godina. Na posljednjoj je župi obolio od teške šećerne bolesti, te je morao otići u mirovinu. Na kraju je oslijepio, te je zadnje godine života proveo u Zagrebu, u svećeničkom mirovnom domu na Kaptolu. Više puta sam ga posjetio. Iako je trpio, uvijek je bio vedar, strpljivo podnoseći svoj križ. Mada je bio slijep, rado je boravio u adoraciji pred Svetohraništem, a kad sam god došao k njemu, našao sam ga s krunicom u ruci. Krunica ga je pratila, kao vjernog Marijina štovatelja, cijeli život, pa i u najtežim životnim trenucima. Zato je ustrajao do posljednjeg daha u ljubavi prema svome Božanskom Učitelju i dragoj Gospi koju je iskreno i djetinje štovao.

Svima nam je bio „Svjetlo na Gori", uzor katoličkog svećenika – duhovnog pastira, te još i danas svijetli svojim kreposnim i uzornim životom svima nama koji smo ga izbliza poznavali, prateći njegov život i svećenički pastoralni rad.

Ovaj kratki prikaz životne borbe i puta prema oltaru jednog plemenitog mladića, neka bude poticaj mnogim idealnim mladićima u našem hrvatskom narodu, da ga slijede na putevima žrtve, ljubavi, vjernosti služenja Bogu, Crkvi i svojem narodu!

Prijatelj

IPAK SAM POSTAO SVEĆENIK

Rođen sam u Lovreću, u Dalmatinskoj Zagori. Šest godina išao sam u osnovnu školu u Cisti-Provu, a svoje sam školovanje započeo s pet godina svoga života. U Lovreću, gdje su boravili franjevci, sveta se misa služila na latinskom jeziku, a u Cisti-Provu, gdje su bili biskupijski svećenici, na staroslavenski.

Budući da mi je učenje išlo dobro, a volio sam ministrirati i boraviti u crkvi, moji su roditelji odlučili da me pošalju u sjemenište u Split, gdje su primali učenike s jedanaest godina. Iako je sve bilo pripravno, iz zdravstvenih razloga nisam mogao otići u sjemenište. Moji dobri roditelji, a napose moja dobra majka, pokušali su sve da „saniraju" moje zdravlje. Vodili su me liječnicima i specijalistima na razne strane, ali pomoći nije bilo. Dijagnoza je bila vrlo loša: epilepsija – padavica. Liječničke prognoze bile su ozbiljne. Rekli su da će za mene biti vrlo kritične godine dvanaesta, devetnaesta i dvadeset peta. Sjećam se, da sam kao dijete plakao i udarao glavom o zid, ali ja nisam znao da to ja plačem, već sam mislio da to plače jedan moj rođak. Kada liječnici nisu mogli pomoći, onda su moji roditelji tražili pomoć s neba. U Podgrađu radio je jedan veoma pobožan svećenik – župnik, don Mate Luketa, pa me je moja majka često vodila k njemu, da se moli za mene. Roditelji su me vodili i u Makarsku, gdje sam jednom zaspao na grobu biskupa Bijankovića. Na blagdan Uznesenja Marijina, na Veliku Gospu, moja sirota majka na golim je koljenima puzala po ulicama grada Sinja, gdje su u procesiji nosili čudotvornu sliku Gospe Sinjske. Teška je to bila žrtva: koljena su bila potpuno krvava. Majka, kada je u pitanju njezino dijete, ne zna što je žrtva, a tako je bilo i s mojom majkom.

Gospa Sinjska je uslišala moje roditelje i pomogla. Sve kritične prognoze liječnika nisu se ispunile: nestalo je opasnosti. Međutim, prohujale su i godine u neizvjesnosti i ja se više nisam mogao redovno upisati u sjemenište. No, nikada nisam izgubio nadu. Uvijek sam rado ministrirao, prisustvovao procesijama i raznim svečanostima.

Jednom sam pročitao u vjerskom tjedniku, da salezijanci u Donjem Miholjcu primaju i odrasle mladiće koji žele postati svećenici ili redovnici. Odmah sam napisao molbu na salezijanski zavod u D. Miholjcu i ubrzo sam primio pozitivan odgovor. Nakon male mature preselio sam se iz Donjeg Miholjca u Zagreb, u konvikt, Vlaška 36, kojeg su također vodili salezijanci. Maturirao sam na II klasičnoj gimnaziji u Zagrebu. Uslijed teških obiteljskih prilika nisam mogao pristupiti salezijancima, već sam se upisao na Bogoslovski fakultet u Zagrebu. Po završetku studija odslužio sam vojni rok i poslije došao na Rijeku, gdje sam 3. srpnja 1955. bio zaređen za svećenika. Svoju mladu misu odslužio sam 10. srpnja u Cisti-Provo.

Brzo nakon toga dobio sam imenovanje za upravitelja župa Krasno i Kutarevo, sa sjedištem u Krasnu, kamo sam trebao nastupiti na Veliku Gospu. Ovdje sam ostao gotovo deset godina, a onda nakon kraće stanke u Križevcima, premješten sam u Austriju, gdje radim još i danas kao dušobrižnik naših gostujućih radnika u nadbiskupiji Salzburg.

Sveti Ivan Bosco znao je reći, da je milost već time, što netko stupi pod Marijin krov, tj. k salezijancima. Ako za ikoga vrijedi ta don Boscova uzrečica, onda to vrijedi za mene. Bolest je pokvarila račune, te nisam mogao redovno u sjemenište i da nije bilo salezijanaca, veliko je pitanje da li bih ikada postao svećenik. Osim toga, drugi svjetski rat je ionako sve poremetio, te ponavljam, što bi bilo sa mnom, da nisam našao oazu mira kod salezijanaca? Usprkos ratnom vihoru, mi smo u zavodu bili jedna živa i radosna zajednica. Salezijanski zavod u D. Miholjcu bio je pogodan. Zavod praktičan i lijep, okružen ravnicom, dok u neposrednoj blizini teče Drava. Tu smo se vježbali u učenju, ali i u radu. U slobodno smo vrijeme pomagali u vrtu, pilili i cijepali drva, okapali krumpir i kukuruz. Svaki su se mjesec mijenjale naše dužnosti, tako da smo uz studij naučili i mnogo toga, što nam je dobro došlo u kasnijem životu, držeći se one: ora et labora! Ozračje je bilo izvanredno lijepo: poglavari uzorni, pristupačni, uvijek nasmijani, kolege simpatični, a i ostalo osoblje susretljivo i učtivo. Jednako tako bilo je kada sam preselio u Zagreb, u konvikt. Salezijanski poletni duh prožimao je naš rad.

Ponavljam, imao sam veliku milost i sreću, što sam prošao

kroz salezijansku formaciju, te uz solidnu naobrazbu i preventivni don Boscov odgoj polučio svoj cilj.

Primivši dekret za Krasno i Kutarevo, otplovio sam brodom od Rijeke do Senja zajedno s nadbiskupom Pavlišićem koji se odvezao u Brinje radi krizme. Ja sam autobusom otputovao u Otočac k dekanu, vlč. gospodinu Vilku Kodriću. Prespavao sam kod njega, a ujutro smo se kamionom odvezli u Krasno. Prvi puta stupio sam na tlo Like i na obronke Velebita prema Hrvatskom Primorju. Lijepo je ime Krasno, ali vjerski život je bio na mrtvoj točki. Apostazije i ratne pustoši ostavile su svoje duboke tragove. Župe su vapile za duhovnom i materijalnom obnovom. Crkve i crkvene objekte trebalo je popravljati, a crkve prazne, nema vjernika, pa logično ni prihoda za popravke. Nema ministranata, ne održavaju se ni listopadske, ni svibanjske pobožnosti, a ni pobožnosti prvih petaka. Stanovnicima je sve ovo bilo nepoznato. Vladala je ovdje prava duhovna pustoš o kojoj govori prorok Jeremija.

Nije bilo vremena filozofirati, već je trebalo u Ime Božje zasukati rukave i ozbiljno zaorati i spašavati, što se još dalo spasiti. Ljudski govoreći, jalov posao već unaprijed osuđen, ali računajući na Božju pomoć i držeći se svega onoga što sam čuo od svojih dragih poglavara salezijanaca i – rezultat nije izostao. Najprije je došlo u crkvu desetak osoba, onda dvadesetak... i tako su se sve više ljudi obraćali i uključivali u vjerski život. Led se počeo topiti. Broj vjernika je rastao, djeca su rado pohađala vjeronauk, a imao sam i desetak ministranata. Ljudi su počeli dolaziti na zornice, na križni put. Opet su oživjele svibanjske i listopadske pobožnosti, kao i pobožnost prvih petaka u čast Srca Isusova. Za prve petke morao sam već u tri sata iza ponoći biti u ispovjedaonici, jer su ljudi koji rade na pilani i drugim mjestima, morali već u pet sati biti na radnom mjestu. Iza radnika dolazili su đaci na ispovijed, a onda oni kojima se nije toliko žurilo. Sveta misa je završavala oko jedanaest sati. Poslije podne redovno sam išao u Kutarevo kamo sam morao pješačiti i po dva sata, jer je Velebit brdovit i naporan. U Kutarevu je opet trebalo do kasno u noć ispovijedati i učiniti ljudima razne usluge. U jednoj i drugoj župi narod je dobar, rado susreće svoga svećenika i brine se za svog duhovnog pastira. Čudno mi je bilo i boljelo me u duši, što iz mojih župa nije bilo nijednog svećenika,

ni redovnika, niti redovnice. Pokušao sam, ali propaganda je bila više nego smiješna. Govorkalo se, kako u sjemeništu kopaju oči, režu uši... Prirodno, tko bi se dobrovoljno htio podvrći toj „torturi". To zvuči naivno, ali je trebalo razbiti led i dokazati, da su naša draga sjemeništa oaze mira i radina života, gdje se služi Bogu vesela srca i gdje se spremaju za odlazak u Gospodnji vinograd. Krist je rekao: „Molite i dobit ćete..." Molio sam s vjernicima za svećenički i redovnički podmladak. Prikazao sam i sav onaj znoj pješačenja iz jedne župe u drugu, gaženje snijega koji bi napadao i do krovova. Sve sam to namijenio za moje drage sjemeništarce i za djevojčice koje su stupile u samostan, da ustraju. Bog je čuo naše vapaje, pogledao na naš trud i znoj, pa naše drage župe Krasno i Kutarevo imaju danas svećenike i časne sestre iz svojih župa. Bog nije nikome ostao dužan. Pogledao je na molitve i potrebe svoga naroda. Teško mi je bilo shvatiti, kako to, da iz mojih župa nikada nije bilo svećeničkih ni redovničkih kandidata, a narod po duši dobar i pobožan. Svećenika rado dočeka u kući, pomaže ga u njegovu nastojanju oko širenja kraljevstva Božjega. Jednom zgodom rekao mi je pokojni nadbiskup Burić, da ni on, ni njegovi predšasnici, poslije pokojnog Milana Pavelića, pjesnika, koji je prije šezdesetak godina bio župnik u Krasnu, nisu uspjeli u Krasno staviti odlučnog i požrtvovnog svećenika. Tada mi je postalo sve jasno. To su cijele generacije koje su bile slabo vjerski poučene i prirodno, da su bili pasivni, kada su pastiri površno shvatili svoj poziv.

Uz brigu za vjerski preobražaj župe, bio sam prisiljen popravljati crkve i crkvene objekte. Ne smijem se ni sjetiti, kako je to bolno i stravično izgledalo. Crkve prazne, prihodi tako reći nikakvi, pustinjski predjeli, pa ako hoćeš ostati na visini, onda trebaš pješačiti dvadeset pet kilometara u Otočac ili u Senj radi svete ispovijedi. Građevni materijal može se nabaviti u Senju, trideset jedan kilometar udaljeno od župa, Otočcu ili u Gospiću, ali to su velike udaljenosti, a prijevoza nema. Sve je to trebalo rješavati i obnavljati materijalno i moralno. Samo se uz žrtve, odricanja i molitve moglo nešto postići. Bog je po zagovoru Blažene Djevice Marije obilno blagoslovio naš trud i znoj. U jednoj i drugoj župi procvao je vjerski život. Crkve su ponovno pune. Vjernici aktivno sudjeluju, poštuju svećenika i žao im je, što se toliko muče. Šalju čak delegaciju biskupu da mi zabrani, da sva-

ke nedjelje pješačim u drugu župu, da tamo obnavljam crkvene objekte i brinem se za vjernike. Biskup mi je rekao, da je to jedinstveni slučaj. Naime, vjernici dolaze obično da se potuže na svećenike, ali da dolaze moliti da svećeniku zabrani prekomjerni rad i umor.

– Preuzvišeni, u Krasnu su duše, u Kutarevu isto tako.

– Dobro, dragi, neka ti bude! Neka te Marija čuva i neka ti izmoli daljnji rad...

Kroz cijelo vrijeme spavao sam na slami i to sam namijenio za svoje vjernike, a osobito za svoje drage sjemeništarce, da ustraju. Razni problemi kroz tolike godine narušili su i moje zdravlje. Na neko vrijeme sklonuo sam se u Križevce, ali živci su trebali jednu dužu terapiju, pa sam produžio u Austriju na oporavak. Tako sam ovdje ostao sve do danas. Zamolili su me da preuzmem brigu za naše radnike u Salzburgu povremeno, a kasnije stalno. Sada obilazim oko dvadesetak mjesta i posvuda dođem dva puta mjesečno. Mjesečno prevalim i do šest tisuća kilometara. Ustajem u ranu zoru i do pola noći sam u pokretu, jer pored duhovnih treba rješavati i socijalne probleme. Ljudi se posvuda rado odazivaju Božjem pozivu i rado pristupaju k svetim sakramentima ispovijedi i pričesti i aktivno sudjeluju kod sv. mise. U nekim mjestima, gdje su ugostiteljski objekti, služim sv. misu u 22,30 sati, jer im je slobodno vrijeme različito. Rade do 22 sata, a onda se za pola sata spreme i prisustvuju sv. misi. Obavljamo i pobožnost sv. križnog puta. Gdje je moguće, izmolimo križni put posebno, ali ponekad ga spojim sa sv. misom. Najprije križni put, a onda misa. Jedan mladić nosi križ, a prate ga dvojica s upaljenim svijećama od postaje do postaje. Svake večeri u mjestima koja gravitiraju Salzburgu, skupimo se u 21 sat, uvijek u drugom mjestu, te zajednički izmolimo krunicu za sv. Crkvu, Svetog oca, za Domovinu, za prijatelje i neprijatelje, za obraćenje grešnika, za dobar i brojni svećenički i redovnički podmladak. Na kraju slijedi ispit savjesti, pjesma i blagoslov. U međuvremenu predbilježim potrebe: nekog treba odvesti k liječniku, drugog zubaru, provjeriti tko je u bolnici, da ga mogu pohoditi i još stotinu drugih usluga. To se ne može opisati, to se mora doživjeti. Majke s djecom u naručju, mladići i djevojke, očevi i majke, svi koji su slobodni, mole sa svojim svećenikom. Poslije slijedi čašica ugodnog razgovora. Uz molitvu bude i pite

i kave, pa i paškog „zemljotresa" i domaće „šljive", per modum medicina.

Već sam sastanak u ovakvoj atmosferi mnogo znači. Sličimo prvoj kršćanskoj zajednici koja je bila jedno srce i jedna duša. Nekoliko puta godišnje hodočastimo u razna prošteništa Majke Božje. Usput izmolimo sva tri dijela svete krunice, Anđeo Gospodnji i druge molitve, a sve to uz pratnju marijanskih pjesama. Nikome ne dosadi moliti sva tri dijela krunice. Na večernjim molitvama opet molimo za uspjeh svete ispovijedi, jer je to danas veoma važno i služi kao barometar vjerskog života. Hvala Bogu i Majci Božjoj, kao i ocu Leopoldu, svi koji su slobodni, ispovijedaju se i pričešćuju. Nalazimo se u poplavi modernog poganstva, ali praktični kršćanski život najbolja je protuteža suvremenoj pokvarenosti Sodome i Gomore. Kada čovjek ponekad čita ili sluša primjedbe na račun celibata, dođe mu teško, jer mi bismo morali biti prezahvalni Gospodinu za tu veliku milost, jer smo oslobođeni od zemaljština i možemo se potpuno predati Gospodinu i bratu bližnjemu.

Dođem u jedno, drugo, treće... mjesto, posvuda radost i osjećaj da pripadam njima kao duhovni otac, pastir. Žrtva je trčati na sve strane i koliko je moguće svima udovoljiti, ali iz svega izvire neopisiva radost, što mogu biti svima sve po nauci apostola naroda, sv. Pavla. Ima i konverzija...

Na Majčin dan (druga nedjelja u mjesecu svibnju) okupimo se u procesiji i hodočastimo k Majci Božjoj. Slijedi sv. ispovijed, zatim sv. misa, propovijed o majci naravnoj i Božjoj Majci Mariji, blagoslov s Presvetim i na kraju recitacije i pjesme u čast Majci. Iz svetišta izlazimo natraške, pjevajući: Zbogom, zbogom, Marijo... Austrijanci, svećenici i laici veoma su impresionirani ovakvim pietetom prema Mariji. Oduševljeni su.

Kako vidite, bez plesa i modernih tekovina glede zabave i razonode, može se služiti Gospodinu u radosti i pjesmi i na „drugi način" kojem se veseli i nebo i zemlja.

Duhovni pastir je svećenik svoje Žrtve Isusa Krista i žrtva svog svećeništva. Kada bih se rodio još i devedeset devet puta, ništa drugo ne bih htio, nego ponovno i ponovno postati svećenik Isusa Krista. Lijepo je biti liječnik i spašavati tijelo, lijepo je biti i nastavnik i prosvjećivati mladež. Svako zvanje ima svoje čari, ali biti svećenik Isusa Krista, to nadilazi okvire prostora i

vremena. Stoga bih htio „prišapnuti" mladićima koji nisu mogli redovito pohađati školu ili su se kolebali poći u sjemenište, neka samo odvažno zasuču rukave i neka se ne boje, jer Bog bdije nad sudbinom svakog pojedinog čovjeka i cijele povijesti, pa će i njima pomoći ostvariti ideal svoga života. Tako će se na svršetku svijeta pridružiti dvanaestorici plemena Izraelova koji će s Vrhovnim Svećenikom Isusom Kristom suditi svijetu i biti dionici vječne Božje ljubavi.

Ivan Olujić

IVICA GRAĐEVINAR – SVEĆENIK

Susreli su se prvi puta kod kipa sv. Ante u dnu crkve, gdje se nakon studentske mise mladi rado zaustavljaju i preporučuju se svecu za njegov zagovor. A onda su se redovito viđali na studentskom vjeronauku. On, Ivica B. iz Slavonije, studirao je treću godinu građevinarstva; ona, Vesna K., Zagrepčanka, studentica prve godine medicine.

Pomalo su se približili jedno drugome, sprijateljili se i zavoljeli. Oboje su ozbiljno radili na svome studiju, a odmor im je bio zajednička šetnja u zagrebačkoj okolici. Te su ih šetnje potpuno zbližile i bili su sretni u svojoj ljubavi. A onda u svibnju dogodilo se nešto što će duboko zahvatiti u njihov život.

Bio je ponedjeljak nakon Svjetskog dana za duhovna zvanja. Nadovezujući se na jučerašnji dan, vjeroučitelj je na vjeronauku ispričao studentima svoj neobični san: „Čitao sam ovih dana, kako je u Francuskoj velika kriza duhovnih zvanja. Došlo je dotle, da nekim župama upravljaju laici, nekima časne sestre, jer nema svećenika. Dakako, župljani tih župa nemaju duhovne pomoći, koju im može dati samo svećenik. To me je duboko dirnulo – i valjda uslijed toga – usnuo sam čudnovati san: pišem pismo francuskim mladićima: 'Sramota! Stid vas bilo, mladići Francuske! Kako možete dopustiti da tisuće vaše braće i sestara nemaju duhovne pomoći svećenika? Zašto ne idete u svećenike, da vodite svoju braću k Bogu?' Katolicima pišem: 'Gdje vam je duh vjere i ljubavi? Ljubav prema Kristu i Božjem narodu?...' Probudio sam se i nisam više mogao zaspati do jutra. Čudan san... A onda mi je zaista došla želja da napišem francuskim mladićima takvo pismo i pošaljem ga svim katoličkim listovima mladih u Francuskoj..."

Ivica je sjedio pokraj Vesne. Značajno su se pogledali... No, nije ostalo kod toga. Od toga dana Ivica se ozbiljno uznemirio. Da, on će diplomirati, razmišljao je. Ona će biti liječnica, on građevinar. Ona će liječiti bolesnike, on će graditi kuće... A zašto ne bi umjesto kuća od opeke, gradio hramove Duha Svetoga u dušama vjernika? Zašto kao životni poziv ne bi uzeo du-

hovno zvanje i postao Kristov svećenik? Građevinara ima dosta. Narodu su potrebni svećenici.

S Vesnom je razgovarao o pomanjkanju svećenika. Ona mu je rekla: „Čuj, kako je lijepo, da mi ovdje u Zagrebu imamo duhovne pomoći u izobilju..." On ju je prekinuo: „Da, mi imamo, a ne mislimo da postoje župe sa starim, već iznemoglim župnikom, da ima župa bez svećenika. Gdje nema svećenika, netko bi tamo morao doći. Gdje je župnik star, trebalo bi ga zamijeniti... Znaš, meni to neprestano kopka po glavi. To, kao da se i mene tiče. Ne mogu se smiriti. Mislim, da bih morao poći u svećenike. A opet, volim tebe. Što bih ja bez tebe? Ti si Vesna proljeće moga života!" „A ti, ti si moje sve", rekla je ona.

Međutim, navečer je Ivicu ponovno zahvatio nemir. Već je legao, a misli su mu se neprestano vraćale: zašto ne bi išao u svećenike i gradio duhovne hramove u dušama, zašto ne bi učio djecu i mlade putu koji vodi Bogu... Onda mu je pred očima iskrsla Vesna u svoj svojoj djevojačkoj privlačnosti... Prekrižio se i s tim mislima, s tom slikom zaspao...

Slijedeće je nedjelje Ivica pošao na sv. ispovijed i pitao ispovjednika za savjet. On mu je savjetovao, neka za vrijeme praznika sudjeluje na nekom tečaju duhovnih vježbi za mlade i neka se onda odluči. Učinio je tako. Nakon temeljitog razgovora s vođom duhovnih vježbi, konačno je došao do odluke: postat će svećenik! I, zanimljivo, nakon te odluke potpuno se smirio.

Sada je trebalo razgovarati s Vesnom. Najesen je došao u Zagreb. Vesna sva sretna. U nedjelju popodne pošli su na šetnju u Remete, u Gospino svetište. Na povratku iz Remeta Ivica je pomalo drhtavim glasom, ali ipak smireno, iznio Vesni svoj plan: poći će u novicijat jednog poznatog i zaslužnog Reda, a nju moli za dozvolu... Vesna, kao da je slutila da će doći do toga. Na čas je zašutjela, zaustavila suze koje su htjele navrijeti i onda – pomislite, kako je duboka vjera! – otvoreno ga je pogledala u oči i ozbiljnim glasom progovorila: „Ivice, ti znaš, da si ti moje sve! Ali, mi smo i Božji! Nismo svoji gospodari i ja ne smijem, niti hoću, imati tebe za sebe, ako te Bog zove u svoju službu. Ja ne bih mogla podnijeti, kada bi ti mene ostavio i pošao s drugom djevojkom, ali kada ideš za ovako uzvišenim pozivom, ja sam sretna radi tebe, jer te volim i želim ti dobro. Želim ti sve ono veliko dobro, koje ćeš imati u svom duhovnom zvanju. I

zato ti od srca dajem dozvolu. Idi za pozivom Božjim! Ja ću moliti za tebe da budeš dobar svećenik, dobar vjeroučitelj mnogima, a možda jednom, tko zna, i mojoj djeci."

„Hvala, Vesna", tronutim glasom zahvalio je Ivica. Poljubili su se od radosti, što je ovaj razgovor tako sretno završio i što su nakon velike žrtve odricanja ostali oboje radosni radi žrtve prinesene Bogu. Dakako, na kraju su ipak potekle i suze. No, uglavnom su to bile suze radosnice... Bila je to posljednja šetnja i posljednji poljubac Ivice i Vesne.

Ivica je završio teološki studij, zaređen je za svećenika i već je službovao kao svećenik u nekim malim mjestima, a onda je premješten u Zagreb. Među ostalim dužnostima povjeren mu je i vjeronauk studentima. Bilo mu je to posebno drago. Ta pred dvadesetak godina i on je kao student dolazio ovamo na vjeronauk. U ovu istu dvoranu. Kolike li su ga lijepe uspomene vezale uz ovo mjesto!

Kada je došao prvi puta k svojim studentima, pozdravili su ga burnim pljeskom. On im je srdačno odzdravio i pošao od jednog do drugog, da se sa svima osobno upozna. No, već je kod prvog reda zastao, malo se zbunio i lagano zadrhtao. Pred njim je stajala – Vesna! Isti stas, ista plava valovita kosa, isto milo lice, iste blage plave oči...

„Ti se zoveš"? – zapitao je studenticu. „Ivana." „Što studiraš?" „Medicinu." „Koga imaš kod kuće?" „Tatu, mamu i brata." „Kako ti se zove majka?" „Vesna." „Što je po zanimanju?" „Liječnica..."

„Da, to je Vesnina kćerka!" Drhtavom rukom načinio joj je Ivica znak križa na čelu – i već je bio kod slijedećeg studenta.

Nakon predavanja, kasno navečer, Ivica je pošao u crkvu da se prije spavanja pozdravi s Gospodinom. Ove je večeri ostao duže nego obično. Cijeli njegov razgovor s Gospodinom bio je u znaku zahvale.

„Hvala ti, Isuse! Hvala ti na ovim mladima, koje si mi danas dao. Hvala ti na svoj onoj djeci i mladima koje sam dosad kao svećenik učio putu koji vodi k Ocu i vječnoj sreći. Hvala ti i na Ivani. Da sam pošao s Vesnom u život, imao bih danas dvoje, troje, pa možda i petero djece, a ovako ih dosad imam već stotine koji me zovu svojim ocem, a ja njih svojom djecom. A imat ću ih, ako me poživiš, i tisuće. Hvala ti na njima! Hvala ti na

njihovim očevima i majkama, kojima sam pomogao ili ću im još pomoći, da vode djecu putem koji vodi u sretan život. Sretan zemaljski i sretan vječni život. Hvala ti na svima onima, kojima preko mojih svećeničkih ruku daješ oproštenje grijeha, smirenje savjesti i pomiruješ ih s Ocem. Hvala ti na svim bolesnicima, koje u tvoje ime tješim, kojima pomažem nositi križ, kojim si ih ti obdario, a oni ga bez moje svećeničke pomoći ne bi bili kadri nositi do vrha Kalvarije – da nakon Kalvarije dožive i uskrsno jutro! Hvala ti i na svim umirućima kojima pomažem da – izmireni s Ocem – pođu na drugi svijet s pouzdanjem da će u tebi naći, ne strogog Suca, nego dragog Spasitelja. Hvala ti na snazi koju mi daješ, da sve potrebne žrtve svećeničkog života s ljubavlju i rado primam i prikazujem ti ih za posvećenje i spasenje duša. Hvala ti i na svim radostima kojima mi ispunjaš dušu u mojem svećeničkom životu i radu. I molim te i danas, kao i svake večeri: blagoslovi sve, koje sam danas i u životu susreo. Daj mi, da svi oni i svi koje ikada susretnem na svom životnom putu, sretno stignu u vječnu domovinu... Blagoslovi i mene, svoga slugu, i daj mi milost da ispunim sve zadatke koje mi ti, Učitelj i Vođa moj, dadneš da ih izvršujem."

I – načinivši veliki znak križa, pošao je na zasluženi počinak.

Ivana je došla kući. Oduševljena predavanjem i novim vjeroučiteljem, veselo je obavijestila majku: „Mama, imamo novog vjeroučitelja! Da znaš, pitao me, kako mi se zove majka i onda mi je načinio na čelu veliki znak križa."

Doktorica Vesna, nekako zbunjena, nježno obuhvati glavu svoje Ivane i posebnim poštovanjem poljubi joj čelo na mjestu gdje je Ivica načinio znak svoga svećeničkog blagoslova.

Davorin

(Časopis „Mi" –lipanj–srpanj–kolovoz, 1985)

I KOVAČ MOŽE POSTATI SVEĆENIK

Rođen sam 3. rujna 1921. godine u selu Butkovec, u ondašnjoj općini Breznički Hum, kotar Novi Marof. Četiri razreda osnovne škole završio sam u Humu. U obitelji nas je bilo devetero djece, šest dječaka i tri djevojčice, a ja sam bio najstariji. Otac nam je umro još 1935. godine, te je za mene rano počeo moj križni put koji traje i danas. Sa četrnaest godina potucao sam se kao nadničar po službama. U ono vrijeme nije bilo prevoznih sredstava, te je u Zagreb trebalo pješačiti 48 kilometara. Iako je Zagreb od moga mjesta bio onda vrlo daleko, ipak sam svake subote dolazio kući i donosio majci nešto novaca, kako bi mogla kupiti hranu za obitelj. To je trajalo nepune dvije godine i tada mi se konačno ispunila želja da učim neki zanat. Učio sam za kovača i uspješno sam završio naukovanje kod svoga rođaka, pokojnog Đure Vručina u Breznici.

Došla je 1941. godina. Planuo je rat i ja sam morao u vojsku. Radio sam u vojno-tehničkom zavodu do kraja 1947, a zatim sam do 1952. godine radio u riječkom brodogradilištu. Bio sam deset puta udarnik.

U očinskom domu bila je obavezna zajednička molitva, pa sam tako već kao dijete stekao lijepu naviku molitve. Budući da sam iz Zagorja, posebno sam se zajedno sa svojima molio Majci Božjoj Bistričkoj. Kada sam došao na Rijeku, upoznao sam se s ocima kapucinima kod Naše Gospe Lurdske. Tamo sam 1948. postao član Franjevačkog trećeg reda. U jednom privatnom razgovoru s ocem kapucinom Alojzijem Novakom, on mi je rekao: „Franjo, ti bi mogao negdje na bogosloviju!" Ova me misao više nikada nije napuštala. Nisam imao ni malu maturu, pa sam morao čekati i moliti. Jednom zgodom zapitao me zubar Emil Vidmar, zašto se ne ženim, a ja sam mu odgovorio, da želim u školu za svećenike. On je to otkrio dr. Milanu Šesniću, dominikancu, a ovaj dr. Šojatu, tadašnjem vice-rektoru sjemeništa za kasnija zvanja. Pokojni Šime Sironić i dr. Josip Šojat nisu bili prestrogi na prijemnom ispitu, pa sam 1952. primljen u prvi razred klasične gimnazije.

Završio sam četiri razreda klasične gimnazije, kada je riječko sjemenište zatvoreno i mi smo svi otišli u Pazin, gdje sam završio peti i šesti razred. Tada me biskup Pavlišić predložio za bogosloviju. Svećenički red primio sam 1. svibnja 1960. na Rijeci u katedrali Sv. Vida. Do Petrova sam polagao ispite, a mladu misu služio sam 17. srpnja 1960. u Brezničkom Humu. Preuzvišeni Pavlišić bio je u to vrijeme župnik u Ogulinu, te me je uzeo za svoga kapelana. Nakon tri mjeseca poslao me na župu, na kojoj se nalazim još i danas.

Punih deset godina vodila je moje gospodarstvo na župi moja majka, a poslije njezine smrti došla je k meni moja sestra, udovica. Sada smo već oboje iscrpljeni, bolježljivi. Prvih godina, dok je bilo zdravlja, obrađivali smo zemlju, jer župa ima mnogo zemlje, hranili smo i blago, ali sam prošle zime sve prodao.

Ova je župa osamnaest godina bila bez svećenika i zato je bila zapuštena. Moj najveći životni uspjeh je, Bogu hvala, što sam svojim snagama podigao dva mlada svećenika: Juru Moguša i Vladu Živčića. Jure je 1975. imao svoju mladu misu, a Vlado 1980. Obojica su iz istog sela Gorinci. Bilo je još nekih kandidata iz drugih sela, ali nisu uspjeli.

Kada bi mi postavili pitanje, da li bih ponovo izabrao svećeničko zvanje, iskreno odgovaram: DA.

Franjo Horvat

KAKO SAM POSTAO SVEĆENIK

Jedan moj kolega, popularan i ugledan svećenik, često je, kada bismo se našli u društvu, govorio, da je svećeničko zvanje imao njegov otac, a ne on. Znao je reći: „Da me je otac poslao u medresu, ja bih bio hodža! Budući da me je uputio u sjemenište, postao sam svećenik." Iako je on to govorio u šali, ima u tome ipak mnogo istine. Roditelji su često puta odlučivali, kamo će usmjeriti dijete, odnosno, za koje će se zvanje njihovo dijete opredijeliti.

Kod mene je bilo posve drugačije. Istina, roditelji su kao dobri vjernici možda i priželjkivali, da jedan od njihovih pet sinova postane svećenik, ali to je za ondašnje prilike bilo neostvarljivo. Prije rata u sjemenište su primana djeca, čiji su roditelji svakog mjeseca mogli odvojiti 400 do 500 dinara. To je u ono vrijeme bio veliki novac, a moji roditelji to nisu mogli plaćati. Opet spominjem već citiranog kolegu koji je znao reći: „Moj je otac svakog mjeseca morao prodati kravu ili vola za moje školovanje u sjemeništu."

Često sam kao dijete slušao prijatelje svoga oca, kako mu u šali predbacuju, da ću mu ja kao najmlađi sin postati „pop". Otac se na to samo smješkao, a ja sam se crvenio. Iako sam često slušao ta „bockanja", nikada nisam pomišljao da bih mogao postati svećenik. Ne zato što ne bih imao želju, već zato što sam bio svjestan, da ne postoji nikakva materijalna mogućnost da se to ostvari. Otac je bio teški invalid, a nas desetero djece. Živjelo se samo od onoga što nam je darivala često puta škrta dalmatinska zemlja. Više se oskudjevalo nego obilovalo. Do svoje pete godine života hodao sam u suknjici, a hlače sam obukao tek kada sam krenuo u školu. Ni osnovnu školu nisam mogao redovito upisati. Kuća nam je bila više od deset kilometara udaljena od škole, a u školu su mogla ići samo djeca koja su najdalje tri kilometra stanovala od škole. Tako ni moja starija braća nisu završila redovnu školu, nego su svi samouci. Da bih upisao osnovnu školu, morao sam godinu dana stanovati kod jednog rođaka, čija je kuća bila samo dva kilometra udaljena od škole.

Nakon prve godine redovito sam pješačio u oba smjera, tako da sam dnevno prošao po dvadeset kilometara.

Nakon završenih šest razreda osnovne škole (1939) čuvao sam stoku i pomagao ocu i starijoj braći u težačkim poslovima. Dakle, preda mnom je stajao seljački ili radnički život, kojem su se posvetila i moja dva starija brata, od kojih je jedan s osamnaest godina radio u rudniku u Belgiji, a drugi s istim godinama na argentinskim poljima.

Otac je umro ujesen 1940. godine. Ostao sam na brizi majke i starije braće. Obrisi rata već su se nazirali i uskoro su ratne strahote zahvatile i naše krajeve. Tri starija brata već su bila u ratnom vrtlogu, a ja kao maloljetnik ostao sam uz majku kod kuće, ali ne zadugo. U kolovozu su četnici i Talijani zapalili moje selo i još nekoliko susjednih sela. Tom prilikom poklali su sve muškarce koje su uhvatili, tako da je samo u našem selu poklano trideset devetero ljudi. Među njima na zvjerski su način zaklali i trojicu svećenika iz tri granične župe. Stradao je tom prilikom i moj župnik don Ivan Čondić. Od malo ljudi na njegovoj sahrani bio sam i ja. Njegov iznakaženi leš ostavio je na mene snažan dojam. I sada, kada se toga sjetim, sav protrnem. Od tada počeo sam razmišljati o svećeništvu i o mučeništvu svoga župnika. Ne znam, da li se tada u meni začela želja da postanem svećenik.

Radi ovakvih strahota morao sam ostaviti rodno mjesto i odseliti u okolicu Bjelovara kod svoje najstarije sestre koja je živjela u tom kraju. Nije prošlo ni petnaest dana od moga dolaska sestri, primio sam pismo od starijeg brata iz Banja Luke. U pismu me pitao, da li bih htio nastaviti školu kod salezijanaca u Donjem Miholjcu, gdje se već nalazio jedan moj vršnjak iz moga mjesta. U pismu me hrabrio i poticao i obećao, da će on snositi troškove školovanja. Tko sretniji od mene?! Odmah sam odgovorio da pristajem, iako nisam imao pojma tko su salezijanci, ni čime se bave. Do tada nikada za njih nisam čuo.

Početkom mjeseca studenog 1942. našao sam se u Donjem Miholjcu, kod meni uvijek dragih salezijanaca. Našao sam ovdje mnoge vršnjake iz mnogih krajeva Hrvatske. Bilo je tu osamnaestogodišnjaka, devetnaestogodišnjaka, a i starijih. Svi smo mi bili kasna zvanja koje su primali salezijanci kao svoje kandidate. Svi su oni privatno učili i to dva razreda kroz godinu, da nadokade ono što su propustili. Na kraju školske godine razred se polagao na državnoj gimnaziji u Osijeku. Tu sam naišao na veliku teškoću, koju ću i kasnije osjećati. Kako na početku nisam došao u zavod, svi su oni već završili predmete prvog razreda gimnazije. Poglavari, što je i razumljivo, nisu mogli za mene samoga držati predavanja, pa sam počeo učiti drugi razred s ostalima, dok me je predmete za prvi razred poučavao kolega koji ih je tek bio završio. To je bilo isto kao da se kuća počinje graditi od krova, a ne od podruma. Nije išlo lako. Od završetka osnovne škole prošlo je pet godina i ja kroz sve to vrijeme nisam otvorio knjige.

U proljeće 1943. godine poginuo mi je brat koji se brinuo za mene. Bila je to velika žalost, ali i veliki gubitak. Tko će se sada brinuti za mene? Brigu je preuzeo moj drugi brat koji je prodavao i svoje vojničke cigarete, samo da bi meni mogao osigurati ono najpotrebnije. U tom trenutku i moji poglavari pokazali su veliko razumijevanje, oživio je pravi don Boscov duh. Rekoše mi, da se ne trebam bojati, jer ako bude potrebno, da će me zavod besplatno školovati.

U lipnju 1943. godine položio sam prvi razred gimnazije u Osijeku. Nismo išli na praznike. Svi smo ostali u zavodu i radili na ekonomiji koju je zavod posjedovao. U školskoj 1943/44. godini završio sam treći i četvrti razred srednje škole i te sam godine stupio u novicijat salezijanaca u Marijinom Dvoru kraj Daruvara. Iako je rat bio u strahovitom zamahu, mi smo ovdje živjeli kao u jednoj maloj oazi, pod brižnim vodstvom magistra, sada već pokojnog, Antona Hanžela. Bio je to svet i razborit svećenik koji je uživao veliko povjerenje svih nas četrnaest novaka. Na žalost, rat je bio previše krut, da bi nas ostavio na miru. U veljači 1945. naš novicijat bio je raspušten, jer smo svi novaci bili mobilizirani. Medutim, nakon mjesec dana opet smo se našli svi na okupu u Zagrebu, u nadbiskupskom konviktu u Vlaškoj ulici. Tada sam se razbolio od upale porebrice na obje strane i tako sam dočekao završetak rata. Dogodilo se, da sam 12. svibnja 1945. otpušten iz novicijata i Salezijanske družbe, iako ne svojom krivnjom. Formalno sam se našao na ulici. Kući nisam mogao, jer su veze s Dalmacijom bile prekinute, a ja nisam ni znao tko je kod kuće živ i da li uopće ima nekoga tamo. Ni danas mi nije jasno, zašto su moji poglavari onda tako postupili

sa mnom? U novicijatu sam bio primjeran, a na skrutinijima dobivao sam ocjenu A.

U tim teškim trenucima Providnost me je uz pomoć velečasnog Stanka, koji je u ono vrijeme bio klerik, upoznala s pokojnim dr. Milanom Beluhanom, kanonikom i župnikom Sv. Marije na Kaptolu. Ta divna svećenička duša svaki je mjesec redovito slao svoj novčani prilog za moje školovanje. Poslije njegove smrti njega će u dobrotvornoj ulozi zamijeniti, također svećenik Zagrebačke nadbiskupije, župnik u Kutini, sada pokojni, Ferdo Orlović. I on će svaki mjesec sve do moje mlade mise redovito mi slati svoj novčani prilog.

Ujesen 1945. godine opet sam se našao kod salezijanaca u Donjem Miholjcu. Tu sam se spremao za četvrti razred gimnazije, kojeg sam položio na prvom polugodištu na državnoj gimnaziji u Donjem Miholjcu.

Ljeti 1946. vratio sam se u svoju Dalmaciju i stupio u biskupsko sjemenište u Splitu. Ujesen iste godine privatno sam položio peti razred u biskupskoj srednjoj školi i tada sam redovno upisao u šesti razred. Tako sam se u šestom razredu tek uključio u redovitu nastavu. Bilo je teškoća, jer do tada nisam učio klasične jezike, a trebalo je odmah prevoditi Ovidija, Cicerona, Horacija i druge.

Školske godine 1947/48. završio sam zajedno s kolegama sedmi i osmi razred i ispit zrelosti. Međutim, ispit zrelosti ipak sam morao odgoditi za jesen, jer sam se upravo pred maturu razbolio. Kod pisanja maturalne zadaće iz matematike naglo mi je pozlilo i ja sam završio u bolnici. Dijagnoza: parathiphus! I dok su moji kolege slavili maturu na vrhu Mosora, ja sam u visokoj temperaturi ležao u bolnici...

Godine 1948. stupio sam u prvi tečaj bogoslovije u Splitu kao svećenički kandidat Splitsko-Makarske biskupije. Tu sam ostao samo godinu dana, a tada sam zamolio biskupa dr. Kvirina-Klementa Bonefačića, da mi iz obiteljskih razloga dozvoli nastavak studija na Bogoslovskom fakultetu u Zagrebu. On je taj prijedlog velikodušno prihvatio, iako se tome energično suprotstavio tadašnji vicerektor bogoslovije. Tadašnji generalni vikar Splitske biskupije, msgr. Vicko Fulgosi sam je napisao molbu na bogoslovsko sjemenište u Zagrebu, kamo sam primljen ujesen 1949. godine. U toj školskoj godini završio sam četiri

semestra. Tada je opet nastala petogodišnja stanka i prekid teološkog studija. Nastupili su za mene teški dani. Proboravio sam u Lepoglavi pet godina. Uz ostale nedaće bio sam i teško bolestan, čak više puta suočen sa smrću. Obostrani pleuritis ponavljao se nekoliko puta, peritonitis, aktivan proces na plućima, upala srčane opne i srčanih mišića, sve je to bilo upisano u moju diagnozu.

U proljeće 1956. opet sam se našao u školskim klupama u splitskoj bogosloviji. Iste godine, ujesen, splitski se bogoslovi preseliše u Đakovo i tako smo se svi našli u Štrosmajerovu gradu, u sjeni njegove veličanstvene katedrale. To je bila i posljednja godina moga studija. Iako sam po godinama bio stariji od svojih kolega, vrlo sam se lijepo uklopio u novu sredinu. Pokojni biskup Bäuerlein i sadašnji biskup Ćiril Kos koji je tada bio duhovnik, a i ostali poglavari, imali su prema svima nama veliko razumijevanje, pa smo se svi osjećali kao u Splitu.

Ali, ni ovdje nisu izostale kušnje. Kada sam pred Uskrs 1957. godine trebao primiti više redove, od Ordinarija iz Splita stiže mi odgoda primanja subđakonata. Radilo se o nesporazumu koji je ubrzo bio otklonjen, ali je i taj detalj u mojoj duši ostavio ožiljak.

U Đakovu sam zajedno s ostalim kolegama primio subđakonat, a u Županji đakonat. Konačno je 7. srpnja 1957. u splitskoj katedrali Sv. Duje biskup položio ruku na mene i pomazao me svetim uljem. Postao sam misnik Božji u trideset četvrtoj godini svoga života. Put do oltara bio je težak, krivudav i trnovit. Često puta sam razmišljao o tom putu i postavljao sam sebi pitanje, koja je to bila ruka koja me vodila? Jedno je sigurno: neka nevidljiva ruka vodila me do oltara! Ta je ruka bila snažnija i čvršća od mene. Dapače, bila je jača od moje bolesti i od svih drugih nedaća koje su me pratile na tom putu. Možda me je pratila i žrtva moga župnika – mučenika, molitve i žrtve moje majke i mnogih mojih dobrotvora?! Svakako, može se ponoviti toliko puta ponavljana izreka: „Božji su putevi nedokučivi i neistraživi!" Nije na nama da ih podrobno istražujemo, nego da ih slijedimo! Sve kada bismo ih i istraživali, nikada ih ne bismo otkrili. To će nam biti znano i otkriveno tek kada se sjedinimo iza smrti s Onim koji nas je pozvao!

Bog uvijek nađe načina, kako će odabrati svoje pomagače.

Ni Petar, ni Ivan, ni Jakov, ni Andrija, nisu očekivali da će ih Gospodin pozvati da ostave mreže, da ostave obitelji i da ga slijede. Ipak ih je pozvao, a oni su ostavili sve i krenuli za njim. Zašto je baš njih pozvao? Bilo je i drugih u okolici Genezaretskog jezera, možda i sposobnijih od njih, a ipak je njih odabrao! Važno je odazvati se i potpuno predati se u njegove ruke. Bez oklijevanja: „Tko stavlja ruke na plug i osvrće se natrag, nije dostojan da bude njegov učenik!" I kasnije, kada se već dođe do cilja, ne treba se osvrtati unazad. Treba ići naprijed, bez obzira na prigovore, nepravde i žrtve. Oni koji se osvrću, ne stižu daleko, niti postižu mnogo. Bolje je i ne biti svećenik, nego biti mlak i polovičan. Isus je rekao, da se ne može služiti dva gospodara. Ako je Cezar za sebe mogao reći: „Aut Caesar, aut nihil!" – onda i svećenik može i mora reći za sebe: „Aut sacerdos, aut nihil!"

Možda ni sam sotona ne može prouzročiti toliko moralne pustoši, koliko to može svojom mlakošću učiniti mlak i polovičan svećenik! Svećenik mora biti potpuno Božji! Ako to nije, onda je promašio! To se mora očitovati u svakom njegovom pokretu, u cijelom njegovom biću. Narod to izvrsno zapaža i cijeni.

Teško je u bilo kojem zvanju naći toliko radosti, toliko zadovoljstva, kao u svećeničkom zvanju. Susreti s djecom od njihova krštenja, te pratiti ih u njihovu rastu i pripremati ih za svete sakramente: ispovijed, pričest, krizmu. Zar može biti išta ljepše i uzvišenije? Pohađanje bolesnika, staraca, njihovo pripremanje za put u vječnost? Zar može biti išta dostojanstvenije?

Povjerenje koje se iskazuje svećeniku, ne može se ničim usporediti! Ta zar se onda ne isplati podnijeti i najveće žrtve, da se to ostvari? Ja sam to osjetio i s milošću Božjom ostvario i zato sam sretan!

Don Mate Selak

P. S.

„Duša je čovjekova iskaznica

U našu se redakciju svratio Ismet Hadžić (Sarajevo, Emila Zole 8/I) i zamolio nas da svakako zabilježimo i objavimo njegov iskaz o tome kako je iznenada, baš kad mu je bilo najpotrebnije, susreo čovjeka kojemu nije bila potrebna osobna karta da bi se predstavio. Raspolagao je nečim sasvim drugim.

Ismet je otpratio svoju bolesnu ženu u Kaštele kod Splita, smjestio je u bolnicu i odmah je htio telefonirati svojima u Sarajevo. Nema javne telefonske govornice, ne vidi poštu. Na ulici u Kaštel Starom zaustavi jednog prolaznika i zamoli ga da ga uputi. Kad je nepoznati doznao za Ismetovu nepriliku, uzme ga pod ruku i povede u župni ured u Kaštel Starom. Počasti ga, ne naplati mu razgovor, obeća da će obići njegovu bolesnicu, brinuti se oko nje. Ismet, uzbuđen veli: „To se opisat ne može. Ne pita me ni ko sam, ni šta sam, jesam li Ciganin, katolik, musliman, vjernik, nevjernik, ništa. Nudi mi pojest, popit, odmorit se, da preko njega mogu slati pakete svojoj ženi. Ja to, molim vas, nikad zaboravit ne mogu i ne bih mu državom mogao platiti."

Ismet je kasnije doznao od jedne časne sestre koju je vozio svojim automobilom od Splita do Makarske da je ova 'duša od čovjeka' bio župnik u Kaštel Starom – Mate Selak, i da se mnogi koji ga poznaju neće nad ovim iznenaditi. A mi Ismetovu priču o čovjeku na djelu rado objavljujemo, jer je danas velika potražnja za pravim ljudima."

(„Svjetlo riječi", vjerski list, broj 23, veljača 1985)

IZVANREDNI ZAHVAT MILOSTI BOŽJE

Putujući Bosnom, upoznao sam se na jednoj katoličkoj župi s tamošnjim vlč. kapelanom. O njemu sam već nešto čuo na drugom mjestu; naime, da je nedavno, te godine bio zaređen za svećenika.

Dok smo sjedjeli u župnom vrtu, reče mi spomenuti mladomisnik:

„Nedavno sam zaređen za svećenika, iako više ne izgledam baš mlad, kao što bi se očekivalo za mladomisničku dob."

Rekao sam mu: „Istina je, da baš niste tako mladi, kao što su to obično mladomisnici sa svojih dvadeset šest, dvadeset sedam godina. Recite, velečasni, kako to da ste kao stariji odlučili postati svećenik?"

On mi je u kratkim crtama iznio svoj životni put do svećeništva. Ispričao mi je slijedeće:

„Za vrijeme drugog svjetskog rata bio sam među partizanima, te sam postigao i oficirski čin. Po uvjerenju bio sam ateista. Poslije rata prolazio sam u Osijeku kraj jedne katoličke crkve. Čuo sam, kako u crkvi svećenik propovijeda. Tada rekoh u sebi: Baš idem da čujem, što taj pop laže! Ušao sam i pažljivo slušao propovijedi. Sam sebi sam postavio pitanje: A što će biti sa mnom, ako je sve ono istina, što je on propovijedao? U meni se dogodilo čudo milosti Božje. Gospodin Isus dobro je uzdrmao moju bijednu dušu, duboko je zahvatio u moje srce, u moj život. Od ateiste postao sam vjernik. Gospodin me obratio kao Savla pred Damaskom. Počeo sam moliti, razmišljajući o svom dotadašnjem životu, o svojoj duši, o Božjem sudu, o vječnosti kojoj idem u susret. Kakva će biti ta vječnost? Da li blagoslovljena ili zauvijek prokleta? Dugo sam razmišljao o svrsi ljudskog života, o trpljenju, o zloći, o grijehu. I ta razmišljanja, ne samo da su me dovela do vjere, nego se čak u meni rodilo i svećeničko zvanje. Prionuo sam uz redoviti vjerski život, te zahvaćen utjecajem milosti Božje, kao snažnim orkanom, odlučio sam ostaviti svijet i poći u sjemenište. Morao sam najprije svršiti srednju školu. Svršio sam licej u đakovačkom sjemeništu, a onda sam

upisao visoku teološku školu, te sam poslije završenog studija bio zaređen za svećenika.

Nikada neću moći dovoljno zahvaliti Bogu i Gospi na toj izvanrednoj milosti koju nisam zavrijedio. Ali, nedokučivi su i neistraživi putovi Božji. Bog nas ljubi i onakve kakvi jesmo: griješne i nedostojne. Hvala mu i čast u sve vijeke!"

Tako je moj sugovornik završio svoj kratki opis svoga svećeničkog zvanja.

Otada ga više nisam vidio, ali sam saznao od drugih, da je službovao na više župa kao kapelan, a kasnije kao župnik. Saznao sam, da je još uvijek mladenački svjež, gorljiv svećenik, koji se čitavom dušom posvetio svetoj svećeničkoj službi, služenju i propovijedanju Evanđelja, te da je mnogo dobra učinio za dobrobit duša, svete katoličke vjere i svete Katoličke Crkve.

Dakle, nikada nije prekasno stupiti u redove Kristovih službenika, Isusovih apostola, Isusovih svećenika. Žetva je velika, a radnika je još uvijek premalo. Zato, dragi brate, ako Isus pokuca i na vrata tvoga srca, te ti rekne: „Dođi i slijedi me!" – rado se odazovi, jer te čekaju velika polja, jer te čeka velika žetva, jer te čekaju duše koje vape za spoznajom Boga, koje vape za spasenjem! Ne odugovlači, nego se nakon zrelog razmišljanja i molitve odazovi i pođi za Božanskim Učiteljem, da budeš sretan i da tu sreću donosiš i drugim dušama, napose dušama mladih.

N. N.

ZIDAR – SVEĆENIK

Rođen sam 7. svibnja 1924. godine u pravoj kršćanskoj obitelji. Bilo nas je petero braće, pet sinova. Sestre nismo imali. Otac je bio tvornički radnik i bilo je svega, ali već 1925. godine sve je krenulo nizbrdo. Otac je umro, socijalnog nije bilo, nitko nije brinuo za sirotinju i u kući je uskoro zavladala bijeda. Da stvar bude gora, majka je pala, kada je jednom prilikom nosila vodu iz jarka i povrijedila je slezenu, tako da je bila više bolesna nego zdrava.

Moj otac nikada nije pošao na počinak, a da prije nije izmolio krunicu. Svake večeri molila se zajednička krunica, makar samo jedna desetica, ako više nismo stigli ili mogli zbog umora. Otac je planirao da srednji sin bude svećenik, a eto, to je zapalo mene. Svaki moj brat, čim je stasao da može raditi, krenuo je za kruhom, pa tako sam i ja nakon završena četiri razreda pučke škole otišao svojoj teti u Pregradu. Ovdje sam radio mnogo, pa i one poslove koji su bili preteški za moju dob i moju sposobnost. Ovdje sam postao ministrant. Uvijek sam želio biti svećenik, ali na to nisam smio ni pomisliti, a kamoli reći, jer su u više škole mogli samo oni iz bogatijih obitelji. Godine 1938. molio sam mamu, da zamoli našeg velečasnog kapelana, gosp. Rukelja, da me preporuči franjevcima. Zaljubio sam se u franjevačku halju i želio sam postati barem brat laik. Međutim, taj svećenik odgovorio je mami, da sam previše živ za samostan. Godine 1940. nalazio sam se u Ivanić-Gradu i odavde sam pisao svojoj sestričini koja je stanovala u Zagrebu blizu Knežije, da me poveže sa franjevcima. Nije mi ni odgovorila. Istom nakon nekog vremena kada smo se sreli, rekla je da o tome treba dobro razmisliti. Vrijeme je prolazilo. Počeo je rat, a ja sam učio zidarski zanat kod jednog majstora, kod kojeg su učila i dva moja brata. Morao sam u vojsku. Proživio sam ratne strahote kao i milijuni drugih, ali sam, hvala Bogu, ostao živ. Poslije rata zaposlio sam se u „Visokogradnji" i stanovao sam kod moje sestrične u blizini Knežije. Dolazio sam u crkvu na Knežiju, a kod velečasnog Ivana Ljubića počeo sam učiti svirati harmonij i došao sam do

šezdesete vježbe. Ovdje sam upoznao salezijance. Shvatio sam da su to redovnici i godine 1947. obratio sam se na jednog klerika koji je u to vrijeme radio s dječacima.

Predajmo riječ sada tom nekadašnjem kleriku, a današnjem svećeniku, s kojim se taj mladić susreo.

„Bilo je lijepo sunčano poslijepodne. Asistirao sam dječake na dvorištu našeg salezijanskog sjemeništa na Knežiji. Pristupio mi je nepoznati mladić, pozdravio me i predstavio se:

– Ja sam Štef I. Dolazam k vama u oratorij vježbati harmonij.

– To je lijepo, samo ustrajte, jer glazba oplemenjuje ljudska srca, razveseljuje i unosi u život vedrinu, optimizam i dobro raspoloženje.

U daljnjem razgovoru moj sugovornik iznenada me upita:

– Velečasni, da li bih ja još mogao postati svećenik?

– Odakle ste? Koliko vam je godina? Koliko ste razreda završili?

– Rodom sam iz Hrvatskog Zagorja, imam dvadeset četiri godine, a svršio sam samo četiri razreda osnovne škole. Izučio sam zidarski zanat.

– Još niste prestar! Mogli biste u naše salezijansko sjemenište i ovdje biste učili gimnaziju. Mi salezijanci primamo na školovanje tzv. kasna zvanja. U našem sjemeništu imamo privatnu gimnaziju koju pohađaju naši sjemeništarci, a na kraju školske godine polaže se ispit na državnoj gimnaziji.

– Velečasni, ja sam siromašan, roditelje više nemam, osim četiri brata, ali oni nisu vjernici. Tko će me školovati? Tko će plaćati za mene?

– Što se toga tiče, budite mirni! Ako dragi Isus želi da postanete svećenik, on će naći i sredstva da ćete se moći školovati.

– Velečasni, muči me još jedan problem! Hoću li biti sposoban za učenje, jer sam već stariji?

– Ići će i učenje, samo imajte veliko pouzdanje u pomoć Božju i Majke Božje, Pomoćnice kršćana. I ja sam najprije izučio zanat i kao stariji počeo sam učiti gimnaziju i već sam maturirao. Tako ćete i vi, tim lakše, jer poznajete prirodu, znate što je pšenica, što je raž itd. Poznajete domaće životinje i vidite da već pola prirodopisa znate.

Štef se slatko smijao, jer je po naravi ionako veseljak.

– A kako, onda, da to uredim, da dodem k vama u sjemenište?

– Napišite molbu na ravnateljstvo, opišite svoju biografiju, navedite razloge zbog čega želite postati svećenik. Priložite krsni list, školsku svjedodžbu, liječničko uvjerenje, svoju radnu knjižicu i preporuku od svoga župnika. Kada prikupite sve ove dokumente, dođite, potražite me i ja ću vas odvesti k ravnatelju. Ostalo ćete s njime urediti.

Zaista, nekoliko dana kasnije došao je Štef k nama. Kod nas je već bilo nekoliko starijih mladića, svi kasna zvanja. Preko jedne dobre duše, sada već pokojne gospođe Emilije, Providnost se pobrinula za Štefovo uzdržavanje. Brzo se uživio u svoju sredinu. Odavao je pobožnost, poslušnost, marljivost. Istina, u početku mu je učenje išlo malo teže, što nije čudo, jer četrnaest godina nije imao knjigu u rukama. Poučavao sam ga latinski, ali i druge predmete. Iako je malo „škripalo", na kraju je ipak vrlo lijepo završio prvi razred gimnazije. Slijedeće školske godine mene su poglavari poslali na teološki studij u Ljubljanu.

Poslije nekoliko mjeseci javio mi se Štef pismom, u kojem mi javlja da je napustio sjemenište, jer je neki subrat pomoćnik pred nekim u kući izjavio, da će on samo na račun salezijanaca završiti škole, a da neće postati svećenik. Pisao mi je: 'Mene je ta izjava zaboljela i uvrijedila, da sam odlučio radije izaći iz sjemeništa, nego da me netko smatra lopovom i prevarantom. Zaposlio sam se na pošti i na trokolici razvažam pakete. Pohađam večernju gimnaziju.' Odgovorio sam mu:

– Razumijem tvoju bol i neraspoloženje, ali si se malo morao strpjeti, zaletio si se. Nije to baš tako jednostavno u tvojim godinama istovremeno raditi i učiti. Ustraj, završi večernju gimnaziju, a poslije mature možeš upisati teološki fakultet.

Došli su ljetni praznici i mi hrvatski salezijanci vratili smo se iz Slovenije u Zagreb, gdje su nas oci konventualci primili pod svoj krov na Sv. Duhu. Iznajmili su nam nekoliko prostorija i mi smo se kod njih, praćeni njihovom očinskom i bratskom ljubavlju, izvrsno osjećali. Čim sam se vratio u Zagreb, potražio sam Štefa. Bio je još uvijek veseo, ali je jako smršavio, što je i razumljivo, jer je natovario na sebe pretežak teret: rad i učenje. Razgovarajući s njime, rekao sam mu:

– Dragi Štef, bolje živ magarac, nego krepani doktor! Jako

si oslabio. Oboljet ćeš, ako tako nastaviš. Zato najbolje da pustiš posao i da se posvetiš učenju.

– A gdje ću stanovati? Tko će me uzdržavati? Tko će me poučavati?

– Božja se Providnost pobrinula za tebe prvi puta, pa će se i opet. Ti samo ostani vjeran svome svećeničkom zvanju.

Tadašnji župnik Sv. Marije na Dolcu, monsinjor Milan Beluhan, zauzeo se za nj, preporučio ga prečasnom rektoru bogoslovije, kasnijem zagrebačkom nadbiskupu i kardinalu, dr. Franji Šeperu koji ga je besplatno primio na stan i hranu u sjemenište. Instruirali su ga bogoslovi, mi salezijanci i dr. Drago Ćepulić. Štef je ozbiljno nastavio učenje. Ispite je polagao na gimnaziji u malom sjemeništu na Šalati. Sjećam se, stisla je zima. Bio je siječanj. Posjetio sam Štefa, a on je stanovao i učio u jednoj velikoj sobi, koja je bila posve hladna. On, sav umotan u deke, sjedi kod stola i uči.

– Štef, kako ide?

– Ide, ide, velečasni, ali ne ide baš onako, kako ste mi rekli prigodom našeg prvog razgovora na Knežiji. Učim njemački, malo prije sam učio grčki, a kasnije ću latinski, a zima je.

– Dragi Štef, znao sam da ćeš imati problema s učenjem, jer si ipak stariji. Ali da sam ti rekao, kako je ponekad učenje teško, uplašio bi se i ne bi ni počeo učiti, a sad kada si već zagrizao u taj orah, pregrizi ga do kraja i uspjet ćeš. Za velike ideale, kao što je svećeničko zvanje, isplati se žrtvovati. Kada ćeš postati svećenik, znat ćeš možda više nego sada cijeniti svoje zvanje, do kojega ćeš doći preko žrtava, a što se postiže u životu sa žrtvama, to se onda zna i cijeniti. Žrtve i postignuti cilj dio su nas samih. Ja ću i dalje moliti za tebe, za tvoje zvanje i za tvoju ustrajnost.

Doista, 1952. Štef je završio gimnaziju i iste godine najesen upisao Bogoslovski fakultet u Zagrebu. Teologiju je završio 1958. i na Petrovo iste godine zagrebački nadbiskup, dr. Franjo Šeper zaredio ga je za svećenika. U svojoj plemenitosti pozvao me na svečanost svoje mlade mise koja se održala u velikoj zagorskoj župnoj crkvi u Pregradi, njegovoj rodnoj župi. Uz njegova tri živa brata, prisustvovalo je mnoštvo vjernika i mnogo svećenika.

Mladomisničko slavlje nastavilo se kod mladomisničkog sto-

la uz prisutnost mnogih gostiju. Sve se odvijalo u veselom raspoloženju. Mladomisnik je bio sretan, jer su se ispunili njegovi ideali. Postao je Kristov svećenik zauvijek. Postao je širitelj Radosne riječi, svećenik oltara, molitve, djelitelj svetih sakramenata, vjeroučitelj, zaštitnik slabih, prijatelj siromašnih, tješitelj žalosnih, širitelj Božjeg kraljevstva, širitelj štovanja Majke Božje koju je uvijek žarko štovao i kojoj se s pouzdanjem molio.

Danas je velečasni Štef dugogodišnji župnik koji revno pase svoje duhovno stado. Još uvijek je veseo i nasmijan, jer uživa u svom Gospodinu Isusu Kristu, u svom svetom svećeničkom zvanju."

Da završimo riječima svećenika Štefa:

„Kada bih se nanovo rodio, da se rodim i sto puta, uvijek bih odabrao svećeničko zvanje, jer sam u službi Najsvetijeg i jedino Pravednog i Vječnog."

Prijatelj

DIPLOMIRANI EKONOMIST – DIREKTOR ZAVODA ZA PLANIRANJE – SVEĆENIK

Ivan Mršo (56) župnik je najveće katoličke župe u Evropi. Njegova župa sa središtem u Palama nedaleko Sarajeva, obuhvaća područje veće od područja što ga zajedno pokrivaju splitska nadbiskupija, dubrovačka, hvarska i krčka biskupija.

„Kada sam u kasnu jesen 1980. došao kao župnik na to prostrano područje, prvo mi je bilo da pokušam pronaći vjernike. Nisam naslijedio nikakve kartoteke, nego sam počeo sam od jedne osobe", govori župnik Mršo, koji djeluje na području, na kojem su prije rata bila župna sjedišta Pale, Goražde i Zvornik, s filijalama u Čajniću, Rogatici, Foči i Višegradu. „Premda nije bilo 30, 40 godina nikakva kontakta sa svećenikom, ovdašnji katolici sačuvali su neke oblike vjerničkog života, osobito slavlje svih blagdana. Stariji ljudi odrasli su u vjerskim sredinama, sačuvali vjeru, ali je mnogo toga tijekom dugog niza godina izblijedjelo. U istočnoj Bosni osjetio sam koliko je kršćanstvo vjera zajednice. Oni bi se tek u crkvi upoznali, jer se inače slabo znaju. Imao sam slučajeva, da su ljudi, kada sam ih slučajno pronašao, plakali od uzbuđenja: 'Zar je moguće, da svećenik nakon trideset, četrdeset godina opet dođe u moju kuću?' – pitali su.

Radnim danom služim sv. misu potpuno sam u praznoj crkvi, a i nedjeljom u Palama dođe tek nekoliko osoba. U drugim gradovima, kada sam tamo, isto je tako. Čuo sam onu: 'Jedna duša je vrijednija, nego čitav svijet', a ovdje ih ima više od jedne... I misionari kad idu u misije počinju ni od čega, a ovo je ipak naš stari teren. Tu je nekad bilo more župa, svećenika, samostana... Bosna Srebrna i danas nosi tu titulu po Srebrenici, grada na području bivše župe Zvornik, gdje im je stoljećima bilo sjedište. Čudim se da franjevci nisu u Srebrenici napravili barem neku spomen-kapelicu. Možda će to jednom i biti. Zidine starog samostana i danas dobro stoje."

Župnik Mršo okuplja rasute katolike, koji su manjina prema pravoslavnim i islamskim vjernicima. On ističe, da su odnosi s pripadnicima drugih vjerskih zajednica izvrsni. Ivan Mršo, ko-

jemu je povjerena prostorno četvrtina vrhbosanske nadbiskupije, dok na druge tri četvrtine dolazi šesto pedeset biskupijskih i redovničkih svećenika.

Rodio se od oca ugostitelja i majke kućanice u Bugojnu. Srednji je od trojice braće.

Vjerski život i odgoj u obitelji bio je sasvim kršćanski, kako su uglavnom živjele sve kršćanske obitelji u Bugojnu. Redovita sv. misa svake nedjelje bilo je nešto sasvim normalno. Roditelji su sa župom i svećenicima u njoj bili živo povezani. Osnovna škola u školi sestara milosrdnica sv. Vinka u Bugojnu sigurno je dala svoje temelje sa svim lijepim predblagdanskim i blagdanskim običajima u crkvi i u školi. Daleko dublje tragove ostavio je četverogodišnji život u travničkom sjemeništu od 1940. do 1944. godine. Da isusovci nisu potjerani i gimnazija ukinuta možda bi pošao redovitim putem. „Viša četiri razreda gimnazije svršio sam na državnoj gimnaziji u Sarajevu. Uvijek sam sanjao o nekom zvanju, u kojem bih mogao pomagati ljudima. Na prvom mjestu bila je medicina, koja mi je nudila nešto takvo.

Nakon mature 1948. tko je htio studirati medicinu, morao je studirati u Sarajevu, jer je taj fakultet otvoren već 1946. godine. Ja sam pošto-poto želio u Zagreb i po planskoj rasporedbi zapao me ekonomski fakultet. Studirao sam od 1498. do 1952. i počeo raditi 1. listopada 1952. godine kao direktor Zavoda za planiranje kotara Bugojno.

Taj me posao nije zadovoljio. Raditi uglavnom u uredu bez velike veze sa svijetom, prevrtati i proučavati Službene listove, bez mogućnosti za neku kreativnost, nikako mi se nije svidjelo.

Po odsluženju vojnog roka, umjesto na posao, otišao sam u đakovačku bogosloviju. Kao bogoslov osuđen sam na dvije i pol godine zatvora. Kada sam se vratio iz zatvora, nastavio sam studij bogoslovije u Zagrebu, te sam 1962. godine zaređen za svećenika. Bio sam kapelan u Brčkom i Vidovicama, zatim sam dvije godine bio tajnik nadbiskupu Alaupoviću. Kao župnik djelovao sam u Vidovicama tri godine, u Sarajevu, u katedralnoj župi osam godina, u Zenici, u župi sv. Josipa tri godine, a sada sam već petu godinu u Palama, odakle sam obnovio kapelice u Čajnićima i Rogatici."

„Glas koncila", br. 19 od 12. V 1985.

PASTIR POSTAJE SVEĆENIK

Svjetlo ovoga svijeta ugledao sam prije pedeset i tri godine, u krilu skromne, siromašne obitelji našega prigorja, u jednoj župi nedaleko kraljevskog grada Križevaca. Bilo nas je četvero djece: tri sina i jedna kćerka. Roditelji su bili zemljoradnici na malom posjedu, ali vrlo škrtoj zemlji, tako da nije bilo moguće svakoga dana do sita nahraniti svih šestero ustiju u kući. Nije čudo, da sam ja odmah nakon završenih četiri razreda osnovne škole prihvatio se posla da nešto zaradim, da olakšam teret svojim roditeljima oko uzdržavanja čitave obitelji.

Čim sam toliko porastao da sam mogao čuvati stada, odmah sam se prihvatio poslova seoskog čordaša, kako kod nas ljudi nazivaju seoskog pastira. Dobro se sjećam: imao sam veliki rog, u kojega sam već zarana ujutro trubio, prolazeći kroz selo. To je bio znak gazdama i domaćicama, da iz svojih dvorišta istjeraju na glavnu cestu koja vodi kroz selo, čopore svinja i stada krava, koja sam ja prihvaćao i odlazio s njima na seoski pašnjak. Tamo sam proboravio od rana jutra pa sve do zalaska sunca, čuvajući i pasući blago. Podvečer, vraćajući se u selo, opet sam trubio, pozivajući gazde i domaćice da otvore svoja dvorišta i prihvate svoje blago. Ispaša je počinjala već u rano proljeće i trajala je sve do kasne jeseni, gotovo do pred samu zimu. Za svoju službu dobivao sam od sela skromnu nagradu, toliko, da se s tom siromašnom plaćicom moglo donekle preživjeti. Kada sam bio slobodan, pomagao sam roditeljima u poljoprivrednim poslovima, kojih nikada nije uzmanjkalo.

Što se tiče moga vjerskog života, u želji da budem iskren, moram priznati da baš nisam bio suviše revan. Nisam gajio, a ni pokazivao neku naročitu pobožnost, što dakako ne znači da sam bio seoska lola, fakin, probisvijet.

Tako sam uz svoje roditelje, braću i sestre, te uz svoju dužnost seoskog pastira, proveo sve do odsluženja vojnog roka. Bilo mi je dvadeset godina, kada sam otišao u vojsku i ostao sam u njoj pune dvije godine. Poslije vojske ostao sam još godinu dana kod kuće.

Dodijao mi je seoski život i zaželio sam malo grada, gdje bih barem nešto naučio, izučio kakav zanat. Obratio sam se svome domaćem gospodinu župniku, zamolivši ga da me negdje smjesti. u neki zavod ili u neki samostan. On me je preporučio salezijancima u Zagreb, na Knežiji. Primili su me kao aspiranta, tj. kao kandidata za subrata pomoćnika. Kada sam došao salezijancima, imao sam već dvadeset tri godine. Zaposlili su me u kuhinji, uz jednog starijeg salezijanca – subrata, kuhara, kod kojeg sam učio kuhati. Brzo sam se uživio u novu sredinu, tako da sam i zavolio salezijanski život koji je sav bio ispunjen pobožnošću, pjesmom, svirkom, predstavama, raznim igrama, veseljem, koje se odražavalo na cijelom vladanju svih članova salezijanske zajednice.

Neko sam vrijeme proveo na Knežiji, a onda me poglavari premjestiše u svoj salezijanski zavod, u malo sjemenište, na Rijeci. Ovdje sam uz jednog drugog subrata – kuhara nastavio učiti za kuhara. Taj čovjek bio je vrlo sposoban u tom poslu, a osim toga uvijek je bio veseo, dobar, plemenit, radin i požrtvovan. Živio je za zajednicu, za dječake, neumorno se žrtvujući za njih i za svu svoju subraću. Nakon završenog pripravništva za novicijat, odlučio sam, da se i sam priključim veseloj redovničkoj zajednici, koja se brine za siromašnu mladež. Napisao sam molbu, da me poglavari prime u novicijat kao kandidata za subrata – pomoćnika, jer sam želio u zajednici služiti Bogu kao redovnik, subrat, kuhar. Veselilo me kuhanje i za taj posao imao sam dobru volju, jer sam uz starije kuhare dobro naučio kuhati, te sam gotovo već samostalno mogao preuzeti vođenje kuhinje, a i samo kuhanje.

Iznenada je u meni buknula iskrica svećeničkog zvanja, ali se nisam usudio to nikome reći. Počele su i duhovne novicijatske vježbe. Postao sam nemiran. Jednoga dana povjerio sam svoju tajnu o svećeničkom zvanju jednom mladom svećeniku, a on me je savjetovao: „Idi k našem provincijalu (onda je nosio titulu 'inspektor'), te mu iznesi svoju želju." Učinio sam, kako me je savjetovao taj mladi svećenik. Povjerio sam provincijalu svoju želju, a ujedno mu i rekao svoju molbu. Na moju veliku žalost, on o tome nije htio ni čuti. Rekao mi je pomalo ogorčeno: „Pa što ti misliš, već imaš dvadeset četiri godine, a samo četiri razreda osnovne škole! Gdje su još četiri razreda osmoljetke, pa gimnazija, onda filozofsko-teološki studij koji sam traje šest godina. Za tebe će biti najbolje da se smiriš i da u Družbi budeš subrat pomoćnik, pa ćeš i tako moći služiti Bogu i učiniti mnoga dobra djela za zajednicu i za Družbu."

Opet sam se obratio onom mladom svećeniku i izvjestio sam ga o neuspjehu. Na to mi on reče: „Ovih dana izlazi mandat našem provincijalu, pa kada imenuju novog provincijala, obrati se k njegovom nasljedniku. On će ovih dana doći ovamo." I tako je i bilo. Obratio sam se novom provincijalu, iznio mu svoju želju i molbu, da mi dopusti učiti, kako bih jednoga dana postao svećenik. Bio je to plemenit čovjek, pun razumijevanja, te je pristao, da i dalje pomažem u kuhinji, ali da uz posao i učim uz pomoć klerika i poglavara koji će me instruirati. Tako nisam započeo novicijat, nego sam i dalje radio u kuhinji, ali i učio, spremajući se tako za peti razred osmoljetke. Peti, šesti i sedmi razred osmoljetke položio sam na državnoj školi u Rijeci, a onda me provincijal premjestio na salezijansku župu u Arbanase, gdje sam također pomagao u kuhinji subratu – kuharu i opet učio, spremajući se za polaganje osmog razreda osmoljetke. Sve sam uspješno položio, tako da sam imao uvjet za upis kao redoviti đak u sjemenišnoj gimnaziji. Upisao sam se u prvi razred klasične gimnazije u sjemeništu u Zadru, gdje su salezijanci držali svoje sjemeništarce, kada je njihovo sjemenište na Rijeci bilo zatvoreno.

Tako je započelo moje učenje u sjemenišnoj gimnaziji zadarske dijeceze „Zmajević". Nije baš išlo glatko, jer nisam imao dobre temelje, budući da sam obično sam učio. Dobro se sjećam jedne zgodice iz vremena moga učenja u spomenutoj gimnaziji. Tadašnji direktor gimnazije, otac Bandera, predavao nam je latinski. Jednoga dana nešto nisam znao, tako da se on naljutio i viknuo: „Tako ti tvoga..., pa kako to ne znaš?" Ja sam se zacrvenio, ali sam mu odvratio: „Oče direktore, ja se čudim vama, kako to da vi mene ne razumijete, pa vi ste ipak nekakav rimski doktor!" Moji saučenici prasnuli su u grohotan smijeh. Tada se i sam direktor nasmijao, pomislivši: „Vidi ti njega, on je, dakle, pametniji od mene, a ja sam toliko glup, da ga ne razumijem, makar imam rimski doktorat!" „Sjedni!", rekao mi je i time je to završilo bez ikakvih negativnih posljedica za mene.

Iako su od tog događaja prošle mnoge i mnoge godine, još ga se uvijek rado sjećam i nasmijem se uvijek iznova.

Uspješno sam završio novicijat i gimnaziju, te sam se iza mature upisao u Zagrebu na filozofsko-teološki fakultet, kojega sam pohađao šest godina. Za vrijeme moje sjemenišne i redovničke formacije, u sebi sam učvršćivao svoju vjeru, trudeći se oko napretka u krepostima, koje su nužno potrebne budućem katoličkom svećeniku, salezijancu i odgojitelju. Iz dana u dan postajao sam sve sretniji, jer sam mnogo molio i razmatrao, stavljajući svoju životnu zaštitu pod okrilje i zaštitu Majke Božje i sv. Ivana Bosca.

Tako je konačno stigao najljepši i najradosniji dan u mojem životu, koji je bio okrunjen uspjehom: svršio sam fakultet, te sam bio zaređen za svećenika 1967. godine. Svoju prvu mladu misu pjevao sam iste godine na blagdan svetih apostola Petra i Pavla. Stajao sam na vrhuncu svoje životne sreće, koju ne bih mijenjao ni za što na svijetu.

Sada sam već osamnaest godina svećenik, uvijek veseo i sretan u svome Bogu, kome slava i čast, kao i Preblaženoj Djevici Mariji. Srdačna hvala i mojim roditeljima, braći i sestrama, svim mojim poglavarima, profesorima i dobročiniteljima, koji su mi pomagali i molitvama i materijalnim sredstvima.

Bog nikoga ne prezire, već sve poziva u svoju svetu svećeničku službu. Zove one najprezrenije u očima svijeta, da ih učini svojim prijateljima, svojim službenicima oltara. Njima Bog uzvraća ljubav s neograničenom ljubavlju i dijeli im svoj sveti blagoslov radosti, sreće i mira, kakvoga svijet ne poznaje.

Svećenik

POVIJEST MOJEGA ZVANJA

Roden sam 16. studenoga 1928. u selu Nova Ploščica u seljačkoj obitelji koja je bila tradicionalno religiozna, kao i čitava okolina. Bavili smo se isključivo zemljoradnjom u seljačkom gazdinstvu. Bilo je to srednje gospodarstvo, uz petnaest hektara zemlje, dva para konja, desetak goveda i dvadesetak svinja. Bio je redoviti svakidašnji posao oko blaga i na zemlji, naravno, samo radnim danom. Svi su se radovi obavljali ručno: košnja, kopanje, oranje i sve ostalo. Kraj tolikih radova sam roden, rastao i uzrastao do svoje dvadeset treće godine života. U dvadesetoj godini pozvali su me u vojsku i služio sam vojni rok od dvadeset šest mjeseci. Poslije odsluženja vojnog roka opet sam se vratio poljoprivredi i tu sam radio sve do jeseni 1952. godine.

Moji roditelji, Ivan Plantek i Terezija r. Godinac, živjeli su u skladnom kršćanskom braku. Imali su nas osmero djece, od toga dva sina i šest kćeri. Po rođenju brat je prvi, zatim dvije sestre, a onda ja. Poslije mene rodile su se još četiri sestre, ali nam je jedna umrla u dobi od dva mjeseca.

Kućni i obiteljski odgoj djece bio je strogo vjerski, a i cijeli obiteljski život odisao je vjerom. Bog, svakidašnja molitva i sv. misa svake nedjelje i blagdanom bili su ozračje, u kojem smo se rodili, rasli i odrasli. Ova prava vjera i vjerski život, kao i duboko poštivanje svećenika i svećeničkog staleža, snažno je djelovalo na moje buduće svećeničko zvanje.

U rodnom mjestu završio sam četiri razreda osnovne škole (tadanju formaciju osnovnog školstva) s dobrim uspjehom. Nakon ove moje završene pučke škole (1940) planuo je ratni vihor, koji je trajao pune četiri godine. U svim godinama rata bio sam kod kuće i radio sam sve poslove u poljoprivredi.

U vrijeme moga uzrasta nisu djeca išla u gimnaziju. Bili smo daleko od grada, a u gradu nismo imali nikoga, kod koga bih mogao stanovati i pohađati gimnaziju. Nisu postojale ni materijalne prilike, ni mogućnosti za školovanje u gradu, te je uglavnom zato i ostajala sva mladež kod kuće, te se posvetila poljoprivredi.

Tako sam sve do završetka rata radio kod kuće na poljoprivredi, a u međuvremenu sam kao mladić dva puta bio na radnim akcijama.

Moj osobni vjerski život, kojeg sam svjesno prihvatio od roditelja i kao mladić nastavio sam provoditi u svakidašnjoj molitvi i u pohađanju nedjeljne i blagdanske sv. mise. Do crkve sam morao pješačiti šest kilometara, po vrućini i prašini ljeti, po kiši, blatu i snijegu zimi. Za mene je sve ovo bilo slatki jaram i lako breme. Rastući i razvijajući se u ovakvoj sredini uz prijatelje i kolege koji su svi bili približno jednako dobri kršćani, nikla je klica moga svećeničkog zvanja.

U vrijeme moga djetinjstva i uzrasta, do moje dvadeset treće godine života, u mojoj bližoj okolici nije bilo nijedne mlade mise. Stoga nikada nisam vidio, kako mladi svećenik i miljenik Božji po prvi puta stupa k oltaru Božjem i prikazuje svetu žrtvu Kristovu. Za mene je svećenik i svećenički poziv bio pojam, najveća svetinja i radost moga bića. Tada sam 20. srpnja 1952. prvi puta vidio takovu svečanost. Po prvi puta sam prisustvovao mladoj misi u Garešnici, koju je služio mladomisnik Viktor Štimac.

Ove osjećaje što sam tada proživljavao i čuvstva tih trenutaka što se zbivalo u meni, mladiću od dvadeset tri godine, teško je opisati. To se mora samo proživjeti. Onaj tko to proživi, samo taj može razumjeti.

Ono Božje svjetlo ili oganj koji je gorio u mojoj mladenačkoj duši, tada se još jače raspalio i razbuktao u veliku vatru ljubavi Božje koja je i mene neodoljivom snagom vodila do Božjeg oltara. Od toga dana, od te mlade mise, ja sam postao sasvim druga osoba i otada mi je jedina bila misao, kako učiniti prvi korak prema Božjem oltaru. Od toga dana neki stalni tajanstveni glas viče u meni: „Zašto i ti ne bi mogao ovako, a zašto i ti ne bi mogao biti moj svećenik?" Odgovaram sam sebi: „A kako i kamo? Seljak sam, zemljoradnik s četiri razreda osnovne škole, a sada su mi dvadeset tri godine? Ali, Bog svojih ne ostavlja!"

Naime, znao sam da ne mogu sam od sebe, niti sam po sebi nikuda krenuti. Odmah iza ove mlade mise, kada sam došao kući, izrazio sam moje osjećaje i volju, zapravo Božji poziv za svećeničko zvanje svojim dobrim roditeljima koji su u svojoj podsvijesti priželjkivali da netko od njihove brojne djece bude ili

svećenik, ili časna sestra. Ali, sada se i njima nametnulo ovo isto pitanje, kako sada i kamo u tim godinama i s četiri razreda osnovne škole? U dogovoru s roditeljima, za nekoliko sam se dana prijavio svom župniku Nikoli Stojanoviću.

Te sretne nedjelje bio sam u župnoj crkvi kod sv. mise, kao što sam to i inače redovno činio. Ali, ovaj puta bio sam posve drugačiji. U meni su se javljala drugačija čuvstva. Stalno mi se nametala pomisao, poći i načiniti prvi korak prema svećeničkom pozivu. Za vrijeme sv. mise nikoga nisam vidio kraj sebe. U meni je sve drhtalo od silnog uzbuđenja: poslije mise ići ću župniku u stan i javiti se za svećeničkog kandidata.

Sv. misa je završila. Uzbuđen, sačekao sam župnika na izlazu iz crkve:

— Velečasni, želio bih s vama nešto razgovarati.

— O, vrlo rado! Izvolite u moj ured.

Župnik – mlad, novodošao, sretan je što jedan mladić želi s njim razgovarati. U sebi razmišlja što bi to moglo biti. Možda se radi o ženidbi? Ali, sasvim je nešto drugo.

— Izvolite sjesti!

Odmah, neposredno iznosim svoje želje, svoje osjećaje. Slijedi prvo pitanje:

— Velečasni, da li bih mogao ići u sjemenište? Želio bih postati svećenik.

Župnik se nasmiješio.

— O, zašto ne, ako postoje svi uvjeti.

Slijedi niz župnikovih pitanja, na koja uzbuđeno odgovaram.

— Koliko vam je godina? Kakva vam je školska sprema...?

Župnik vidi, tu je iskreno svećeničko zvanje, pa sada i on ozbiljno razmišlja, kamo i kako. Pronalazi put za sjemenište, za kasnija zvanja i to u Rijeci, gdje je formirano biskupijsko sjemenište u zajedništvu sa salezijancima. Novodošli župnik još čeka nekoliko dana, dok se dobro propita tko je taj mladić, što želi ići u sjemenište.

Nakon petnaest dana napišemo molbu riječko-senjskom biskupu za prijem u sjemenište. Bio sam odmah primljen za svećeničkog kandidata riječko-senjske biskupije. Vijest sam primio s velikom radošću.

Vrijeme očekivanja početka nove školske godine, kao i svoj odlazak, očekivao sam s velikim nestrpljenjem i radošću. Ovo

sam vrijeme već proživljavao u svetim osjećajima, kao da sam već sjemeništarac.

Dode tako i dan moga odlaska i prvi korak k Božjem oltaru, ali i dan rastanka s rodnom kućom, s roditeljima, braćom i prijateljima. S jedne strane bio je to težak rastanak, sasvim ljudski, ali sam s druge strane osjećao u duši neopisivu radost i sreću, što mi je dobri Bog poklonio tu milost, da krećem na ovaj sveti put kojim se želim sav posvetiti Bogu.

Dolazeći u Rijeku u sjemenište, u tu svetu kuću, za kojom sam toliko čeznuo, ulazim među mlade ljude, sjemeništarce, bogoslove i profesore, među ljude koji su moji ideali. Eto, to su moji snovi koji se ovdje ispunjavaju. Počima novi život: dnevni red sjemeništarskog života, škola, školska disciplina, učenje. To je za mene jedna skladna harmonija u kojoj moja duša pjeva svom Bogu. Takav život teče osam razreda gimnazije onog vremena. Početak nove školske godine 1952. Sjemenišni život, kao i učenje teče redovito uz razne zgode i nezgode, uz poteškoće i uspjehe, ali sve teče s velikom ljubavlju i nadom. Postoji samo jedan cilj: postati Kristov svećenik i radnik na njivi Gospodnjoj.

Dode vrijeme teologije, studiranja svete Božje nauke.

Osmog prosinca 1958. godine postajem klerik sa svetim redom „tonzure". S kolikom radošću i srećom oblačim svećeničko odijelo i već se osjećam u neposrednoj blizini Krista. Gledam u sebi bliskog službenika oltara i radnika u Božjem vinogradu. Dani i godine bogoslovskog studija produ sretno i prebrzo. Pripravljen, odlučno stupam osmog travnja 1962. pred Kristov oltar, gdje iz biskupovih ruku primam sveti red svećeništva. Postajem zauvijek Kristov svećenik. Oh, neopisive sreće! Evo, sada su se ispunili svi moji snovi, sve moje želje i nade. Postignut je vrhunac moje sreće. Postao sam ono, za čim je moja mladenačka duša čeznula. Postigao sam ono, za što me je Stvoritelj stvorio. Postigao sam ono, za što su moji roditelji molili i što su priželjkivali. Mojoj majci je ispunjena želja i molitva koju je uputila daleke 1928. godine, žarko moleći u svetištu Majke Božje Bistričke, moleći pred njezinim milosnim kipom: „O, Marijo, u blagoslovljenom sam stanju po četvrti puta, daj, da ovo moje dijete bude tvoje u bližoj službi tebi – ako bude dječak, kao svećenik, ili, ako bude djevojčica, kao časna sestra." To je bila molitva Zaharije i bi uslišana njezina molitva. Ovo

mi je otkrila moja majka, kada sam postao svećenik.

Dan moje mlade mise, osmog srpnja 1962. godine, bio je neopisiva radost i sreća koju smo zajedno dijelili: roditelji, braća, prijatelji i znanci, rodbina i cijela župa s okolicom. Bio je to zaista sretan, sunčani dan.

Za nekoliko dana odlazim na široko polje rada na Božju njivu u žetvu Gospodnju, u vrijeme žetve. U srpnju 1962. dolazim u Ogulin tadašnjem župniku, biskupu Josipu Pavlišiću za kapelana. U radu uz vrijednog, iskusnog župnika – biskupa, sabirem i dalje vrijedno znanje i iskustvo za slavu Božju i spas duša, što me je i nukalo u ovom pozivu baš za ovaj rad. To je moja sreća, moj život radeći na Božjoj njivi, sijući riječi Božje koje u svoje vrijeme trebaju donijeti svoj plod.

Nakon godinu dana kapelanske službe, odlazim 16. kolovoza 1963. u župu Saborsko, blizu Plitvičkih jezera, kao samostalni župnik. Tu ostajem punih sedam godina. Ovdje dolazim u novu sredinu, na novo polje rada. Kao samostalan župnik susrećem se s različitim uspjesima i neuspjesima. Ali, uz molitve i Božju pomoć, ide se naprijed.

Ujesen, 9. rujna 1970. godine, napuštam župu Saborsko, te dekretom svoga biskupa primam dvije župe, Josipdol i Cerovnik blizu Ogulina. Već utrtim putem i žuljavim rukama u radu, dobro se snalazim i u ovim župama. Tu sam morao puno obnavljati crkvene objekte, počevši od crkava, pa do gospodarskih zgrada. U Josipdolu sam obnovio crkveni krov, toranj i sakristiju i to od nove građe. Crkvu sam obnovio i iznutra, stavio nove prozore – vitraje, nove klupe i ispovjedaonicu, oltar stavio prema puku i ostalo. Na župnom stanu prekrio sam krov i načinio gospodarske zgrade. Glavni cilj bila je vjeronaučna dvorana s novim namještajem.

I u drugoj župi, u Cerovniku, također sam obnovio crkvu iznutra. Obojio sam zidove, nabavio nove klupe i okrenuo oltar prema puku.

U međuvremenu dobio sam i treću župu sv. Ane u Plaškom. Ova je župa gotovo propala. Crkva je bila potpuno uništena u ratu. Ostalo je samo nešto crkvenog zida i toranj s jednim malim zvonom. Crkvu smo potpuno obnovili i osposobili za službu Božju. Stanovnici, 99% su pravoslavni, a 1% je mješano stanovništvo. Župa mi je dodijeljena samo utoliko, da se obnovi naša

katolička starina lijepe crkve sv. Ane. Naime, prije prvog i drugog svjetskog rata to je bila brojna župa s katoličkim stanovništvom.

Kroz ovih sedam godina rada u ove tri župe bilo je uspjeha i neuspjeha, ali uz velike žrtve i poteškoće, Bog dopušta i kušnje. „Sotona me ćuška i rešeta kao pljevu, ali je Gospodin bio uza me i krijepio me."

Nakon sedam godina mukotrpnog rada u ove tri župe, dekretom svog biskupa napuštam ovaj položaj i prelazim na drugu njivu Gospodnju, u župu Skrad–Divjake, gdje sam i sada.

I tu postoji široko i teško polje rada. Već pomalo osjećam umor u radu, ali se još uvijek s velikom ljubavlju i žarom trudim i radim od zore do mraka. Ovdje sam na dvije crkve, u Skradu i Divjakama obnovio tornjeve i nešto u unutrašnjosti crkava. U trećoj crkvi, u Kupjaku, prekrio sam svetište i sakristiju, dok sada obnavljamo prozore i vitraje.

Sada imam 56 godina života, a 22 godine radim na Božjoj njivi. Već se osjećaju umorne ruke, ali je duh jak. Želim i dalje nastaviti raditi, dok bude tjelesne snage i dok bude Božja volja, do onoga dana, dok Gospodar vinograda ne reče: „Dosta je!" I dok ne reče: „Dodi i primi plaću za svoj trud, kada počne isplaćivati od onih koji su došli posljednji, pa do prvih."

Eto, to je moj životni put, odazivajući se Gospodinu koji me je pozvao u svoj vinograd u jedanaestoj uri dana. To je životni put do oltara mene, svećenika, Ivana Planteka.

Kada bih se i nekoliko puta rodio kao mladić, uvijek bih birao ovo zvanje. Samo iz motiva, raditi za slavu Božju i za spas duša, u pravom smislu ono što Bog traži od svećenika kojeg on pozove u svoju službu.

Ovo pišem u želji, da čitajući ove retke, Gospodin na sličan način potakne neku dobru dušu za svećeničko zvanje, za rad u žetvi Gospodnjoj, jer „žetva je velika, a radnika je malo". I svi zajedno molimo Gospodara žetve, da pošalje radnike u žetvu svoju.

Ivan Plantek

U ŠKOLI SVETOG FRANJE

Fra Andrija Vlašić (53) rodio se kao osmo dijete u selu Sovići u Hercegovini, gdje je završio ondašnju osnovnu školu.

„U šestoj godini života pao sam s krova kuće na veliki kamen. Sumnjali su da ću ostati živ. U drugom razredu gimnazije, koju sam polazio u Imotskom, godine 1946. hrvao sam se s vukom i izvukao deblji kraj, čije posljedice i danas nosim na nozi kao „uspomenu".

U šestom razredu gimnazije u Mostaru, najednom sam se 17. studenoga 1950. našao u zatvoru, a ni dan danas ne znam zašto. Pod istragom su me stalno pitali zašto idem u crkvu i zašto vjerujem i tko me tako odgojio. Nakon trećeg suđenja, 24. lipnja 1951. proglašen sam nevinim, a tri dana kasnije pušten sam kući. Izgubih tu školsku godinu i nikome ništa. Na jesen se ponovo upisujem u šesti razred u Mostaru, a nakon tog razreda odlučih se za svećenički stalež.

Pred očima sam imao samo franjevce, jer drugih nisam ni poznavao. Obratih se na provincijala mostarskog Leku, i on me odbi, a ja se s navršenih 20 godina obratih provincijalu u Zadru i on me primi po zagovoru moga rođaka, koji je već bio u toj provinciji."

Fra Andrija je maturirao u Pazinu, novicijat završio na Košljunu, a teologiju u Zagrebu, gdje je 1963. zaređen za svećenika. Godinu dana djelovao je na Košljunu, a zatim je bio poslan na pastoralni tečaj u Veneciju. „Teško sam dobio pasoš za Veneciju. Nekoliko sam puta putovao u Rijeku te išao na Odjel za unutrašnje poslove na razgovor. Na posljednjem razgovoru jedan mi se službenik približi i reče: 'Dobili smo karakteristike za katoličke sjemeništarce koji su u armiji. Sve su karakteristike, koje smo tražili i dobili, saželi u jednu riječ: 'savjesni'. 'Drago mi je to čuti' – odgovorih. Onda će on: 'U čemu je tajna vašeg odgoja?' 'Mi učimo sve ljude, a posebno sjemeništarce, da vole Boga iznad svega, a domovinu i sve ljude kao samoga sebe' – odgovorih. Još smo malo ostali u razgovoru i neki treći donese mi pasoš govoreći: 'Takvih bi mi trebali u Partiji' 'Niste vi prvi koji ste tako rekli.' U vojsci su me pozvali da uđem u Partiju, ali sam uljudno odbio, jer me je Bog pozvao snažnije u partiju sv. Franje Asiškoga nešto ranije."

Kao svećenik djelovao je zatim u Kotoru, Puli, Rijeci, Krapnju, Podgorju nad Orebićem (gdje je 9 godina bio čuvar svetišta Vele Gospe) i sad je već tri godine župnik sv. Tripuna u Kotoru.

„Glas Koncila", br. 27 od 7. srpnja 1985.

TEOFILOV ZIVOTNI PUT DO SVEĆENIŠTVA

Rođen sam u jednom selu na obali Jadrana, 15. srpnja 1934. godine, od oca Antuna i majke Kate. Bilo nas je sedmero djece: dvije sestre i petoro braće. Ja sam se rodio peti po redu. U rodnom mjestu završio sam četiri razreda osnovne škole i ostao sam kod kuće, da budem zemljoradnik, kao i moj otac. Uvijek me je veselila poljoprivreda, pa i dan danas rado uređujem vrtove pred kućom, te oko moje kuće ima mnogo cvijeća. To naglašavam zato, jer pojedinci znaju reći, da sam postao svećenik samo zato, što nisam volio kopati. Za mene vele, da sam „kasno zvanje", ali to se može reći samo zato, jer su moji vršnjaci pošli mnogo ranije u sjemenište, nego ja. Međutim, ja sam već od najranijeg djetinjstva osjećao Božji zov. Negdje oko šeste godine svoga života postao sam ministrant i sjećam se već tada svoje želje: ja bih rado bio kao naš župnik. Ta je želja u meni bila veoma jaka i za cijelog moga djetinjstva nikada me nije minula. Moji roditelji bili su siromašni i ja sam kao dijete mislio, da zbog siromaštva i nižeg položaja u društvu mojih roditelja ne mogu postati svećenik. Meni je svećeništvo izgledalo nešto tako veliko i uzvišeno, da sam gotovo mislio, da je grijeh oholosti poželjeti biti svećenik i zbog toga sam u djetinjstvu često puta bio žalostan. Želio sam biti svećenik, a izgledalo mi je to previsoko za mene iz siromašne obitelji. Često sam se zatvarao u sobu i po raznim stolićima „pjevao misu". Ipak, tu želju za svećeništvom nisam se usudio povjeriti ni svojoj majci, jer sam u svojoj dječjoj glavi mislio, da ta velika čast nije za mene.

Došao je i drugi svjetski rat i ja sam ostao kod kuće. Dobro se sjećam svojih suza u polju. Nekada su te suze kapale i po mojoj motiki. Bilo mi je teško, što ja ne mogu postati svećenik.

Moji roditelji su svu svoju djecu od najranijih dana učili kršćanski živjeti i to ne samo teoretski, nego su i sami živjeli kao praktični vjernici. U našoj se obitelji svakoga dana molilo, napose prije večere krunica i druge molitve. Moj otac je rado čitao knjige i na temelju tih knjiga nas je poučavao. U većini slučajeva te su knjige bile vjerskog sadržaja. Nedjeljom i blagdanom nikada se nije ispuštala sv. misa, osim radi bolesti, a često puta išlo se na sv. misu i kroz tjedan. U nedjelju kod ručka, mi djeca morali smo nešto ispričati iz nedjeljne propovijedi. Svi smo mi mnogo pomagali roditeljima u poljskim i kućnim poslovima, tako da nije bilo vremena za skitnju po ulicama. Osobito je naša mama budno pazila na naše vladanje i često puta nas je upozoravala: „Dica, pazite, da se netko na vas ne bi potužio! Poštujte starije ljude, starije nemojte vrijeđati, tuđe stvari ne dirajte, nemojte ići u loše društvo", itd. Svi mi osobito smo voljeli mamu i njezina smrt prije osam godina teško nas je pogodila.

Starija braća pošla su po svijetu, a ja sam po očevu planu trebao ostati kod kuće. Naime, kod nas je običaj, da sva djeca završe neki zanat ili školu, dok jedan ostaje kod kuće kao poljoprivrednik i nasljednik većeg dijela imanja. Međutim, ja sam u šesnaestoj godini odlučio, ako već ne mogu postati svećenik, da idem u neki samostan, da postanem brat – pomoćnik.

Bogu hvala, 1952. godine došao je u naše selo novi mladi svećenik, koji je okupio oko sebe grupicu mladića, te nam širom otvorio svoj dom i svoje srce. Njemu sam povjerio svoju veliku želju. Taj svećenik bio je dobar kao otac, te je zato i zadobio povjerenje nas mladih. Ohrabrio me, ali se najprije htio uvjeriti, da li ja ozbiljno tako mislim i želim. Predložio mi je molitvu i pokoru, jer se samo tim putem dolazi do ostvarenja ovakvih želja. Tih mjeseci jako sam mnogo molio. Najteže mi je bilo postiti, jer sam imao dobar apetit, a i radio sam teške poljske poslove. Nekada sam za pokoru stavljao kamenčiće u cipele, klečao na kamenčićima, trpio žed u polju za vrijeme velike vrućine i sl. U to vrijeme trebalo je udobrovoljiti roditelje, da me puste u sjemenište. Nisu oni bili protiv, ali nije im bilo jasno da mladić od osamnaest godina ide u sjemenište i to tek u peti razred osmoljetke, jer su u to vrijeme u sjemenište odlazila djeca odmah iza četvrtog razreda osnovne škole, tj. sa oko jedanaest godina života. Majka se u sebi radovala, ali se i bojala da ću kasnije odustati i tako osramotiti obitelj. Otac je u meni imao mladog i zdravog pomoćnika i zamjenika u poljskim radovima i teško mu je bilo ostati sam na polju. Ja sam mu već i zarađivao novac, radeći drugima na dnevnice, a sada se toga trebao odreći i

još za mene trošiti, makar su mu prihodi bili skromni. I jednoga dana otac mi je, teško uzdišući, rekao: „Sine, da me tražiš da postaneš inženjer ili doktor, ne bih te pustio, jer si mi potreban, ali kad želiš biti svećenik, pođi i neka te Bog blagoslovi!" Tada sam vidio suze u njegovim očima.

Sutradan mi je župnik pomogao napisati molbu biskupu, da me primi u sjemenište, gdje su primali starije mladiće, koji su željeli postati svećenici. I tako sam prvog rujna 1952. godine došao u sjemenište. Meni se činilo da sam već stigao u raj. I danas se sam sebi čudim, kako sam to sve previše idealno shvaćao. Gotovo se pitam, je li to onda bila seoska primitivnost ili naivnost ili velika radost, da ću jednoga dana postati svećenik. Gotovo sam plovio u zanosu mladenačkih snova.

U dvije godine završio sam osmoljetku, a onda sam morao ići na dvije godine u vojsku. Proveo sam u vojsci dvadeset dva mjeseca. Za dva mjeseca skratili su vojni rok. Zbog svoga zvanja imao sam u vojsci velikih poteškoća. Neki oficiri pozivali su me na razgovore. Obećavali su mi stipendiju za daljnje školovanje, obećavali su sve i svašta, samo da se ne vraćam u sjemenište. Nisam se dao nagovoriti. Danas je od toga vremena prošlo već trideset godina...

Nakon odsluženja vojnog roka vratio sam se u sjemenište. Bilo mi je teško, jer su moji školski drugovi imali petnaest, a ja već dvadeset dvije godine. Želio sam mirno i ozbiljno raditi, a oni su još bili mladi – kao djeca. U razredu nas je bilo oko četrdeset, pa kada su ta djeca načinila neku glupost, primili su od sjemenišnih poglavara ukor kao razred. Budući da sam i ja pripadao tom razredu, opomene sam doživljavao i na svoju adresu, iako nisam bio kriv. I tu sam kroz tri godine sjemenišnog života završio četiri razreda gimnazije, tako da sam 1959. godine maturirao s vrlo dobrim uspjehom.

U listopadu iste godine započeo sam teološki studij. Bio sam vrlo marljiv i uporan, te sam sve ispite polagao u ispitnim rokovima i s vrlo dobrim ocjenama. Posebno me veselio studij filozofije, teologije i morala. Mogu reći, da sam studirajući sa užitkom meditirao svete tajne naše vjere.

Konačno je došao dan moga svećeničkog ređenja, 30. lipnja 1963. godine. To je i dan-danas jedini datum kojega slavim kao najsretniji dan moga života. Obično toga dana imam sv. misu

u zahvalnost Bogu što sam svećenik i nastojim taj dan i za stolom malo svečanije proslaviti sa svojim prijateljima.

Mladu misu slavio sam 28. srpnja 1963. sa svojim radosnim roditeljima, braćom i prijateljima. Samo petnaest dana iza mlade mise preuzeo sam jednu župu u svojoj biskupiji. Sedam godina službovao sam u jednoj župi izvan svoje biskupije. Zatim sam se vratio u svoju biskupiju i preuzeo jednu našu župu i vodio je osam godina. Sada sam već šest godina župnik u jednoj drugoj župi. Ukratko, župnik sam već dvadeset dvije godine, a postao sam svećenik u svojoj dvadeset devetoj godini života.

Namjerno prešućujem sva mjesta svoga školovanja i službovanja. Izmijenio sam i svoje ime, dok sam sve ostalo točno i istinski napisao.

Što da rečem o svome svećeničkom životu? Ja sam sretan čovjek. Dobri Bog mnogo mi je time dao, što me je pozvao u svećeničko zvanje i što mi je udijelio svećeničko dostojanstvo. Želio sam biti svećenik i moja se želja na kraju ispunila. I u tom svojem svećeničkom životu želim vjerno služiti Bogu, činiti mnogo dobra za Božju Crkvu. Želim sve svoje životne snage utrošiti Bogu na slavu i na dobro neumrlih duša. Ponekad mnogo radim na svim poljima svećeničke službe, ali rad me ne umara, kada su u pitanju moji ideali. Nadam se da su moje godine svećeništva dobro upotrijebljene za moje ideale, ali ne želim stati i ne želim biti umoran u službi Božjoj.

Kao što u svakom životu ima poteškoća, tako ih je bilo i kod mene kroz ove dvadeset dvije godine svećeništva, no, još do danas nisam ni jedne sekunde požalio ili se pokajao što sam svećenik. Kada bih se ponovo rodio i kada bih se trebao odlučiti za životni poziv, čini mi se, da bih najradije izabrao svećeništvo, ukoliko bih osjetio da me Bog zove. Zaista, čini mi se, da je svećenički stalež, posebno stalež radosnog života. To je stalež, u koji Bog poziva i ako se čovjek odazove, tada se Bog ne da nadmašiti u darivanju. Bog izabranu dušu ispunja svojom radošću, samo ako se duša velikodušno daruje Bogu. Uvjeren sam, da svećenici, koji se tek polovično žrtvuju za Božju stvar, koji se ne daruju Bogu cijelim svojim bićem, ne mogu biti zadovoljni u svojoj službi, jer: „Tko oskudno sije, oskudno će i žeti!"

Teofil Obad

PO TRNJU DO SVEĆENIŠTVA

Obično se postavlja pitanje: „Kada ste prvi put osjetili da vas Bog zove u svećenike? Što je utjecalo na vas, da izaberete svećeničko zvanje?" Ja na takva pitanja ne znam i ne mogu odgovoriti. Jedino što znam, otkada sam svjestan sebe, oduvijek nosim u srcu istu želju s obzirom na životno zvanje: oduvijek sam želio biti svećenik. Vjerujem, da nitko nije slutio, kakvu želju nosim u dubini svoga srca. Nikada nisam prolazio kroz neka osobna krizna razdoblja, nitko nije utjecao na mene, niti da me nagovori da budem svećenik, niti da me od toga odgovara. Nikada me ništa nije moglo tako privući, da bi mi zamračilo ljepotu tog zvanja. Nikada nisam mogao shvatiti, da svećenički kandidat, čitajući neku knjigu ili gledajući neki film, može izgubiti zvanje. Smatram, da takav kandidat nije ni imao zvanja. Za mene nikada nije postojalo pitanje, biti ili ne biti svećenik, nego jedino, kako to postići.

Ovaj svoj veliki cilj ostvario sam deset godina kasnije od svojih vršnjaka i to iz jednostavnog razloga, jer nije bilo materijalnih sredstava, nije bilo novaca ni u predratno, ni u ratno vrijeme.

Rođen sam i djetinjstvo sam proveo u divnom kraju Hrvatskog Zagorja. Moj svijet bila su brdašca pokrivena šumom ili vinogradima, polja, na kojima se talasalo žito, potoci, što su žuborili kroz lugove. Kako je taj svijet za mene bio velik, zagonetan, pun ljepote, privlačan. Nisam u njemu zamišljao nikakova bića iz legendi ili priča, gledao sam ga i usijao u sebe u njegovoj prirodnoj ljepoti kakvu je Bog u nj udahnuo. Ležati negdje sam u travi i gledati vedro nebo ili oblačiće što nekud putuju, rasplinjuju se u beskraju. Biti na suncem obasjanoj livadi prepunoj cvijeća, s leptirima i pčelicama! Ili biti sam u šumi, osluškivati šum grana, gledati kako breza treperi na lahoru. Ili, kod kleti u vinogradu čekati, da se oglasi podnevno zvono! Trčati bos po mekim stazama dragog kraja! O, koliko bi se toga lijepoga moglo nabrojiti iz divnih dana bezbrižnog djetinjstva! I sve to mogu još i danas doživjeti, iako je prošlo već pola stoljeća i bjelina mi glavu pokrila. To su uistinu bili „zlatni danci" Jagode

Truhelke. Bilo je to selo moga djetinjstva, kada tehnika još nije taknula ono što je Bog dao, a priroda njegovala i stoljećima čuvala.

Čini mi se da sam se jednako iskreno molio Bogu kroz tjedan u takovoj sredini, kao i nedjeljom u punoj crkvi pobožnih suseljana, među vječno živom i nemirnom djecom, sa svim njihovim nedužnim nestašlucima. Ja sam u ono vrijeme zadivljeno gledao župnika kod oltara. Zamišljao sam sebe na njegovu mjestu. Bilo mi je to posve naravno i tako jednostavno. Tebalo je samo završiti škole.

Polazak u osnovnu školu bio je za mene radosni događaj. Tu mi se otvorio novi svijet, svijet knjiga. Čim sam svladao slova, čitao sam sve što mi je došlo pod ruku. A toga nije bilo mnogo, barem ne u našoj kući. Molitvenici, razni časopisi vjerskog sadržaja, poneke novine, te poneka knjiga. Jednom me učiteljica uhvatila, kako pod klupom na koljenima držim knjigu priča i čitam. Samo me pogladila po kosi i rekla mi, neka to čitam izvan škole. Bilo joj je drago, da jedno dijete na selu voli toliko čitati. Od susjeda sam posuđivao knjige za čitanje. Bila su to uglavnom svetojeronimska izdanja, „Danica" i ostalo.

Završavao sam četvrti razred osnovne škole i to je značio u ono vrijeme kraj osnovnog školovanja. Neki su se đaci spremali u gimnaziju. Počela je priprema za prijemni ispit i učiteljica je računala i na mene. Kada sam to spomenuo kod kuće, odgovor je glasio, da za školu nema novaca. Posljednjeg dana pripreme za prijemni ispit, pošli smo u „delegaciji" k mojemu ocu: „Dajte, da ide s nama!" Vidio sam, kako mu je bilo teško, kada je morao reći: „Nemam, dečki, novaca za školarinu!" Nisam mu zamjerio, jer sam znao da zaista nema. A i on je volio knjigu. Nije mogao misliti na moje školovanje, jer je bilo u kući još šestero djece. Na selu se prije rata živjelo jednostavno i oskudno, a novac se trošio tek za ono osnovno: porez, obuća, odjeća i još nešto malo za drugo.

U mom rodnom kraju svećenik je bio poštivan i cijenjen i gledalo se na nj kao na nešto uzvišeno. Tako je bilo i u mojoj kući. Da li su moji roditelji sanjali o tome, da njihov najstariji sin bude svećenik? Mislim, da upravo zbog materijalnih poteškoća nikada nisu na to ozbiljno pomišljali. Bilo je mnogo mladih koji zbog materijalne nemogućnosti nisu mogli nastaviti školo-

vanje. Takva su onda bila vremena. Teška i surova. Župnik se nije brinuo za to, ali niti drugdje u gradu nije bilo ljudi, koji bi bili voljni pomoći siromašnim đacima.

Bilo je pred rat i za pola godine sručio se ratni vihor drugog svjetskog rata i na našu domovinu. Nastale su velike promjene. Ratne godine proveo sam kod kuće, na selu i pomagao ocu u poljoprivrednim poslovima. Zamjenjivao sam ga i u zadružnom mlinu, a ovdje je bilo barem vremena za čitanje. Susjed i kum bio je službenik i imao je mnogo knjiga, pa mi je kao ozbiljnom čitaču rado posuđivao one, za koje je mislio da su za me prikladne. Bila je to uglavnom lijepa književnost, izdanja Matice Hrvatske i Društva sv. Jeronima. Ako je bilo moguće, posuđivao sam i one od svojih vršnjaka – gimnazijalaca, te sam se čak bavio mišlju, da se spremim za privatno polaganje ispita. Da mi je netko u tome htio pomoći, zacijelo bih uspio.

A svećeničko zvanje? Uopće nisam gubio nadu, da ću to ipak jednom ostvariti. Nisam puno ni razmišljao, već sam se tješio s onom: Dat će Bog! Naravno, nitko nije ni slutio, o čemu ja razmišljam, jer da sam nešto rekao, ismijali bi me u vlastitoj kući. A tko bi im zamjerio!

Nešto sam ipak poduzimao. U Glasniku Srca Isusova našao sam obavijest, da isusovci u Travniku imaju svoje Malo sjemenište, u koje primaju mladiće koji nisu mogli redovito ići u gimnaziju. Pisao sam im, ali bio je rat (1944) i oni su odande protjerani. Čitao sam i za salezijance na Knežiji u Zagrebu, propitkivao sam se, ali... Toliko je tih – ali! Odlučio sam da nakon rata nešto poduzmem, da u Zagrebu, gdje je postojala takva mogućnost, privatno završim gimnaziju.

Dvije godine iza rata našao sam se u sjemeništu u Zagrebu, ali kao radnik, uglavnom u mehaničarskoj kućnoj radionici. Dakako, saznalo se da bih i ja htio u sjemenište. Moji vršnjaci već su bili u zadnjim razredima gimnazije. Ništa se nije moglo učiniti. Kuća je bila prepuna đaka, pa tko bi mislio o mojem problemu... Ali...

Jednoga dana u proljeće 1948. godine rekao mi je kućni ekonom, da se salezijanci zanimaju za mene, da im se javim zbog – učenja. Nisam mogao vjerovati. Dosada sam ja tražio mogućnost za učenje, ali bez uspjeha, a sada se, eto, drugi zanimaju za mene. Nikoga od salezijanaca nisam poznavao, čak nisam ni

znao gdje je Knežija. Ipak sam prve nedjelje pošao tamo. Najprije sam se javio u Vlašku ulicu, a odande su me uputili na tramvaj broj 14. Bilo je oko četiri sata popodne, kada sam pozvonio na staroj zgradi Omiška 2. Potražio sam bogoslova koji se zanimao za mene. Rekao mi je, kako je saznao za mene. Na teološkom fakultetu saznao je od isusovačkih bogoslova za mene i za moju želju da postanem svećenik.

Otada sam bio česti posjetilac na Knežiji. Rečeno mi je da mogu biti njihov pitomac, da na Knežiji drže pouke iz gimnazijskih predmeta tako, da godišnje mogu svladati dva razreda. Uzdržavanje nije nerješiv problem, naći će se mogućnosti, potrebna je samo iskrena nakana, marljivost... A toga sam imao, zasigurno sam imao! Dogovoreno je da bih mogao početi na jesen u rujnu, a do tog vremena neka prikupim dokumente.

Moji kod kuće nisu to ozbiljno shvatili. Nije ni čudo, jer tako nešto bilo je do tada nezamislivo. Donio sam sve tražene dokumente i salezijanci su bili zadovoljni mojim svjedodžbama. Vidio sam da se crkva Marije Pomoćnice uređuje iznutra i da se priprema otvaranje. Bio sam na toj svečanosti na Veliku Gospu 1948. godine. Čekao sam početak rujna, pa da se preselim na Knežiju i počnem s učenjem.

A onda je došlo iznenađenje. Salezijanci su morali napustiti staru kuću na Knežiji i od primanja novih kandidata nije bilo ništa. Vratili su mi dokumente. Zar je potrebno govoriti, što je to za mene značilo?!

Došao je rujan i u sjemeništu je počela škola. Jednog dana potražio me jedan đak s Knežije, što je dolazio u sjemenište u gimnaziju i rekao mi, neka odmah dođem na Knežiju, jer da je tamo pouka počela još prije tjedan dana. Oprostio sam se sa Šalatom i odmah otišao na Knežiju. Uključio sam se među đake. Prvog dana sve mi je izgledalo neobično, nestvarno. Nakon osam godina ponovno sam se našao u školskim klupama. Za mene je to bila više svečanost, nego škola. Vjerojatno sam tog prvog dana bio rastresen. Kao da sam otvorio neka mistična vrata, dosad za mene zatvorena, iza kojih postoji jedan svijet, za mene do tada nedohvatljiv, a sada mi se, evo, pruža mogućnost, da zakoračim u nj...

Učenje mi uopće nije bilo teško. Uhvatio sam se knjige, kao izgladnjeli jela. Napose mi se svidio latinski, jer me je stalno

podsjećao na svećeništvo. Glavno, da sam konačno zakoračio na put ostvarenja svog životnog ideala. Bilo bi suviše lijepo i jednostavno, da se opet ne pojavi neki neželjeni „ali". I, došao je!

Došla je odluka da ispraznimo kuću. Prekinuli smo školu i praznili staru dragu kamenu zgradu. Stvari smo smjestili u potkrovlje novootvorene crkve Marije Pomoćnice, a mi đaci preselili smo se na Sveti Duh franjevcima-konventualcima koji su nam velikodušno prepustili nekoliko prostorija i staru crkvu Sv. Duha. Nas desetak nastavilo je učenje. Neki su odlazili u grad u školu, a mi ostali učili smo kod kuće. I sve je opet bilo u redu. Tu se moglo još sabranije učiti, jer smo bili gosti i trebalo je paziti na mir i sabranost ostalih u kući. Tako su nam dani prolazili u miru, tišini, sabranosti i učenju. Stara crkva Sv. Duha, po kojoj je cijeli onaj kraj dobio ime, bila je tako pogodna za molitvu. I blizu nam je bila: nekoliko koraka hodnikom. Odahnuli smo, ta tu ćemo moći u miru učiti, učiniti prve korake prema odabranom cilju. Ta svi smo ovamo došli s tom nakanom, da postanemo svećenici!

Za mene ipak nije bilo tako određeno. Sjećam se 21. listopada 1948. Pozvao me ravnatelj naše male zajednice i nakon kratkog pažljivog uvoda, pružio mi je telegram od kuće: Dođi odmah, 24. ideš u vojsku... Da, to sam potpuno smetnuo s uma: odsluženje vojnog roka. I to je baš sada došlo...

Nakon tjedan dana našao sam se kao vojnik s određenim vojnim rokom službe od tri godine specijalnih jedinica. Našao sam se u novom svijetu, sasvim drugačijim od svega što sam do sada prošao. Sve mi je bilo strano. Bilo je to posebno delikatno vrijeme na našem geopolitičkom položaju. I u toj dugotrajnoj vojsci prošao sam jednu veliku školu života. U vojsci sam zajedno bio s jednim svećenikom, koji mi je uz pomoć jednog latinskog malog misala pomogao, da pomalo učim latinski. Istina, gramatike nismo imali, ali i to nam je dobro došlo. U vojsci sam se upisao na tečaj mašinskog smjera, pa kada sam se uključio u rad, izgubio sam vezu s tim svećenikom, te je i moj latinski zastao.

Sve na ovom svijetu prođe, pa sam tako i ja završio svoj vojni rok. Sada sam se našao opet među đacima, ali ne u Zagrebu, nego u Rijeci. Škola je već bila u punom jeku. Nije mi bilo teško stići gradivo, jer sam imao „zalihe" gotovo u svim predmetima,

a volje na pretek. Materijalne probleme riješili su salezijanci i drugi dobri ljudi. Tu je konačno i došao kraj mojim „putešestvijama". Od sada je sve išlo bez posebnih problema. Kao redoviti đak biskupskog sjemeništa, svladao sam u dvije godine četiri razreda tamošnje klasične gimnazije. Nakon toga ušao sam u jednogodišnji novicijat salezijanaca i kroz to vrijeme pripremio se za peti razred i položio ga nakon novicijata.

Ponovno smo se selili. Iz Rijeke smo krenuli u Zadar. Tu sam kroz tri slijedeće godine završio ostale razrede i maturu, a na jesen 1958. upisao sam se na zagrebački Teološki fakultet. Polovinom lipnja 1964. konačno sam i diplomirao.

Sve moje školovanje prohujalo je kao lijepi san. Što se tiče učenja, sve je bilo onako, kako sam zamišljao. Imao sam vrijedne, sposobne i radine profesore, od kojih sam mnogo naučio i izvan školskih predmeta. Ostala mi je samo jedna neispunjena želja, a to je, da uz teologiju upišem i fakultet za hrvatski jezik, ali potrebe u pastoralu diktirale su poglavarima druge planove sa mnom.

Da, ono najvažnije! Moja mlada misa! Bila je godinu dana prije diplomiranja. Bilo je to veliko slavlje u mojem rodnom selu, u divni srpanjski sunčani dan, u danima žetve, godine Gospodnje 1963. Tisuće ljudi sabralo se pod stoljetnim lipama oko drage kapele, u čijoj sjeni počivaju moji pokojni pretci. I otac. Propovijedao mi je kolega svećenik, s kojim sam proveo i teške dane svoga života. Svojim je riječima izmamio suze mnogih koji su došli na ovo slavlje...

Danas, kada se osvrnem na svoj prijeđeni put, vidim da je sav moj život bio lijep i da je prošao kao san. Svaki me svećenički rad veseli. I onaj s djecom, i onaj s bolesnicima, i onaj u ispovjedaonici. Možda moj pogled na život i na rad svećenika objašnjavaju riječi iz molitve Isusu Svećeniku koje sam stavio na spomen-sličicu mlade mise: „Vrati se k nama po svojim svećenicima; živi, dobri Isuse, u njima, djeluj po njima i opet stupaj svijetom učeći, praštajući, tješeći, žrtvujući se, spajajući svete veze ljubavi među Božjim i čovječjim srcem!"

I čime završiti ovo kratko izlaganje? Možda bi bilo najprikladnije s onim, što je zapisano na zadnjoj stranici albuma s fotografijama moje mlade mise:

„Prošao je i taj prelijepi dan mlade mise. Završilo se je i slavlje kod rodne kuće. Razišli se uzvanici; samo oni najbliži, i Nikodemi, ostali su do duboko u noć. Pjevalo se je, šalilo, prepričavali se davni događaji i uspomene...

A mladomisnik? Ostavio je na čas raspoloženo društvo i otišao na mjesto gdje je nekada tako često sanjario — o današnjem danu.

Zvijezde su žmirkale u beskonačnim daljinama, u dolini, na potoku, kloparala je vodenica, čuo se lavež pasa... Bila je tiha zvjezdana noć. Srpanjska noć u danima žetve, Gospodnje godine 1963. Kao i nekada...

Kako je vrijeme brzo i neprimjetno prošlo. Godine, jedna za drugom. Kao san... Svećenik sam! San djetinjstva se je ostvario. Uvijek sam vjerovao u taj dan. Pa i onda kada je to izgledalo nemoguće... Pred mojim očima prošao je sav moj dosadašnji život. Sve ono što je prethodilo ovome danu...

Svećenik sam! Sada je to stvarnost. Svjestan sam da je to ipak samo početak novog odsjeka moga života...

Ispunio me osjećaj velike zahvalnosti. Bogu i ljudima. Svima onima koji su mi pomogli doći do današnjeg slavlja...

A za budućnost? Želja i molitva:

'Gospodine! Neka moja duša bude svijetla luč i moje ruke tihi blagoslov za sve one koji stojeći umorno čekaju na mojem životnom putu!..."'

F. K.

TRGOVAČKI POMOĆNIK – SVEĆENIK – ŽUPNIK

Rodio sam se 19. veljače 1934. godine. Kada mi je bilo dva mjeseca, moja se sestra već udavala u svojoj dvadeset prvoj godini života. Upravo ta moja velika sestra bila mi je kasnije, mogu reći, kao majka. Jedan brat ostao je na ratnom bojištu, a drugi je umro, kada sam već bio na drugoj godini bogoslovije. Iza njegove smrti ostalo je troje djece. Sestra je ostala udovica 1942. godine. Ostala je s dvoje male djece. Već se prije mnogo namučila, jer joj je muž bolovao punih sedam godina.

Točno na moj peti rođendan umro mi je otac, a majka mi je umrla nakon moje petnaeste godine. Po oporuci trebao sam izučiti zanat, jer mi je stric bio postolar. Kratko vrijeme nakon očeve smrti, zapitala me sestrična u njegovoj radionici, gdje su i drugi bili prisutni:

– Što ćeš ti biti?

– Bit ću pop! – odgovorio sam.

Svi su u radionici zastali i pogledali me. Slijedilo je drugo pitanje:

– Dobro, ali nećeš se smjeti ženiti.

– Pa neka! – odvažno sam odgovorio.

Svećenika sam jedino vidio na sprovodu ili na blagoslovu kuća. Ne sjećam se nikakvih posebnih susreta sa svećenikom, jer smo živjeli osam kilometara udaljeni od crkve. U selu na križanju stajalo je raspelo i zvonik. Toga se prisjetila kod moje mlade mise i moja sestrična i rekla je, da je u ono vrijeme uzdahnula:

– Siroče, a tko će te školovati!

Prvi i četvrti razred pučke škole završio sam u rodnom mjestu u Ivanovom Selu, drugi kod salezijanaca u Marijinom Dvoru, a treći, 1945. u Uljaniku. Nakon četvrtog razreda bio sam spreman ići salezijancima u Donji Miholjac, ali zbog plaćanja školovanja to nije bilo moguće. I dalje sam ostao vjeran u službi crkve kao ministrant. U to vrijeme, 1949. umrla mi je i mama. Tada sam nekuda morao otići.

Počeo sam učiti za stolara, ali nisam mogao dobiti liječničku svjedodžbu, te sam se prihvatio učenja za trgovca. Ovdje sam kao pomoćnik radio pet godina. Kako u školi, tako i u trgovini cijenili su me radi zalaganja i poštenja. U tim godinama moga naukovanja obolio sam na pluća. Bilo je to vrijeme rasta, razvitka, ali i vrijeme slabije ishrane i zalaganja na radu.

Kada sam nekako zakrpao svoje zdravlje, otišao sam početkom 1955. posjetiti svećenika koji je bio u Siraču, a prije u mojoj rodnoj župi. Njemu sam dugo bio ministrant. Ostavio je na mene duboki utisak, jer je živio svoje svećeništvo, tako da me nije moglo ništa pokolebati ono, što se govorilo protiv svećenika. Za vrijeme tog posjeta, ovaj mi je svećenik otkrio, da ga je moja mama molila, da me nagovori da idem za svećenika, ali on joj je odgovorio, da su svi koji su nagovoreni ili prisiljeni na svećeničko zvanje, kasnije nesretni u životu. Savjetovao joj je, da ona kao majka moli na tu nakanu.

U meni je, u dubini moga bića nešto govorilo, da ja moram biti nešto drugo. Iste godine došao je na ferije jedan sjemeništarac, gdje sam radio, pa kada sam vidio kako ide u crkvu, ponovo me nešto dirnulo, iako sam svake nedjelje u svom rodnom mjestu išao na sv. misu.

Bili su obredi Velikog tjedna, a ja sam pred radnjom nasuprot crkve meo pločnik. Kada sam vidio toga sjemeništarca i sjetio se tih obreda, nešto se pomaklo u meni i ja sam se zapitao, zašto nisam i ja pošao tim putem. Kada je ponovo došao na ferije, otišao sam k njemu i interesirao se o školovanju za svećenika.

Iste godine ujesen, u dvadeset drugoj godini života, sa zakašnjenjem bio sam primljen u sjemenište. Došao sam među mnoge mlađe đake u gimnaziju. Nije bilo lako. Liječnik, specijalista, kod kojeg sam se liječio, savjetovao mi je prije ulaska u sjemenište, da mi ne preporučuje da idem tamo, jer da je tamo slaba hrana. Koliko mi je poznato, taj liječnik bio je vjernik, ali samo zbog mog slabog zdravlja dao mi je taj savjet.

Usprkos tome, pošao sam u sjemenište. Svaki početak je težak, pa ni meni prvi dani nisu bili laki. Mislio sam da ću morati sve napustiti, ali posebno moram zahvaliti poglavaru koji me je primio, da me tješio i bodrio da ne klonem. Hvala mu!

Tako sam uz slabo zdravlje i naporan studij završio gimnaziju i teologiju u Zagrebu, u malom i velikom sjemeništu. Mogu

reći, da ljepših i radosnijih dana nikada nisam proveo, kao ovdje u školi za spremanje svećenika. Ali, koga Bog zove, tome daje i milost, pomoć, da na tom putu može ustrajati. Medutim, i sa strane pojedinca treba dati iskrenu suradnju.

U odlučivanju da pođem u sjemenište susreo sam se kod spomenutog svećenika, s kandidatom za svećenika koji je počeo studirati s trideset godina života. Sjećam se njegovih riječi, da se isplati sva žrtva samo zbog jedne mise, ako se doživi ta sreća svećeništva.

Došao je dan moje mlade mise, 5. srpnja 1964. godine. Imao sam već trideset godina života. Radost nije bila samo moja, nego su je dijelili sa mnom svi moji i cijela moja rodna župa.

Posebno sam zahvalan sestri i obitelji njezina sina i kćeri koji su mi naročito pomogli u mojim potrebama, a zahvalan sam i ostalim dobročiniteljima...

Iza slavlja mlade mise otišao sam na grob svojih roditelja i odnio im vijenac u znak svoje zahvalnosti. Iako sam ih rano izgubio, još i dan-danas osjećam prema njima duboku zahvalnost, jer im mnogo dugujem za sve što su mi dali... Moja mama, ne sjećam se da me nagovarala da budem svećenik, ali sam osjetio da je to bila njezina želja. Jedino, na proštenju Imena Marijina u Grubišnom Polju, sjećam se da je rekla: „A kako bi to učinili, da možeš ići u sjemenište!" Moje je uvjerenje, da je njezina molitva mnogo doprinijela da sam danas svećenik.

Biti bez roditelja u najpotrebnijim danima života! Kada sam već bio malo veći ministrant, koliko me je puta poslala u crkvu ministrirati, a sama je s blagom otišla na pašu. Ja sam znao iza večernice doći za njom i našao sam je, kako moli krunicu.

Otac nije išao u crkvu, jer je bio slabog zdravlja, a crkva je bila osam kilometara daleko od naše kuće. Prema pričanju mojih, bio je velika poštenjačina. Posebno se sjećam, kada je umirao, tražio je raspelo. Sjećam se, kako su se u sobi okupili susjedi, da je bila puna soba. Netko je rekao: „Nemoj davati križ, da mu ne bude teško", a on je odgovorio: „Samo mi ga dajte, ja još neću umrijeti!" Poljubio je križ, pritisnuo ga na prsa i umro. To mi je najljepša oporuka moga oca.

Moj pokojni brat ispratio me u sjemenište s riječima:

– Kad ideš za svećenika, onda budi ono što trebaš biti, jer ljudi očekuju dobre svećenike.

I te riječi često mi zvone u ušima.

Iza mlade mise bio sam kapelan u Bjelovaru, a poslije sam došao u novoosnovanu župu u čast Kraljice Mira u Marince (Hrvatsko Zagorje). Crkva je 1942. godine bila građena od sirove, nepečene cigle, te se počela raspadati. Svećenik, Ivan Sirovec, uzeo je na leđa teret brige za gradnju nove crkve. Trebalo ju je još iznutra urediti, što nije bilo lako, jer je župa bila mala i nova, a k tome su i ljudi bili siromašni. Imao sam pouzdanje u Božju pomoć, sjećajući se svoje novoosnovane župe. Crkva je u njoj sagrađena odmah iza rata, 1946. godine. I kada je iste godine u novoj crkvi služena ponoćka, mnogi su plakali, jer sami nisu mogli vjerovati, da li je to san ili java. Sjetimo se vremena, kada se ništa nije moglo nabaviti, crkva se gradila. Tu je na djelu Božja Providnost, na koju mnogi premalo računaju.

Isto sam se tako i ovdje prihvatio uređanja crkve, a zatim gradnje samostana za časne sestre, koje su ovamo došle 1942. godine radi Kraljice Mira. Stari samostan je dotrajao, jer je za vrijeme rata bio samo privremeno građen. Tako je u deset godina (1965–1975) sagrađena nova crkva i samostan. Sjetimo se i riječi Svetog pisma: „Ako Gospodin kuću ne gradi, uzalud se muče graditelji!" Tako je i sa zvanjem, Božjim pozivom. Bog daje sa svoje strane, ali odgovor mora doći s druge strane. Tu treba prihvatiti milost, Božju pomoć i treba biti spreman na žrtvu. Žalosno je da danas mnogi bježe od žrtve, a ona je danas i te kako potrebna.

Svećenički život je žrtva, da se živi za druge, za dobro. Vjerojatno se ni u jednom zvanju ne može toliko dobra učiniti, koliko u svećeničkom. Tu je susret s djetetom, kao i sa starcem, s mladima i onima u najboljim godinama. Dolazi se u dodir s vjernicima, pa i s onima koji ne idu u crkvu. I moja je radost u toj žrtvi, da po vjeri moj život ima smisla u tom dobru koja je najveća vrednota našeg života.

Istina, da i svećenik naiđe na nerazumijevanje, jer ni Krista nisu razumjeli njegovi suvremenici, pa čak ponekad ni njegovi učenici. Svećenik ne radi samo za zemaljsko dobro, nego i za vječno, u kojem po vjeri naš život ima smisla. Svećenik se odriče mnogih zemaljskih radosti, ali su mu one nadomještene duhovnim radostima, koje su daleko veće od tjelesnih.

Vinko Sedlaček

LIJEČNIK – SVEĆENIK – ISUSOVAC

Rodio sam se 10. rujna 1932. godine u Brežicama. Otac je u to vrijeme bio samostalni obrtnik, pekar u Krškom. Majka je bila domaćica. Otac, pok. Josip, rodom je iz okolice Ljutomera, a majka, Franciska r. Brulc, još živuća, rodom je iz okolice Novog Mesta. Otac je umro od raka još 1963. godine u Ljubljani.

Imao sam starijeg brata Franca (r. 1924) koji je nestao u ratnom vihoru. Sestra (r. 1934) poslije završene srednje medicinske škole radila je neko vrijeme u bolnici, a onda je stupila u uršulinski red. Kasnije je bila exlaustrirana, jer je morala pomagati ostarjeloj i oboljeloj majci. Vjerski život u obitelji bio je na visini i uvijek aktivan.

Za svoje redovničko i svećeničko zvanje ponajprije moram zahvaliti svojoj majci koja je kao vjernica bila žena duboke vjere i koju je praktično proživljavala. Njezina živa vjera uvijek mi je davala odgovor na sva vjerska pitanja. Čvrsto je vjerovala u Isusa, a napose joj je bila na srcu sv. misa, pod kojom se uvijek pričešćivala. Svake smo večeri zajedno obavljali večernju molitvu, pa i onda kada sam već bio student na Medicinskom fakultetu. Za vrijeme rata cijela se naša obitelj posvetila Srcu Isusovu i Marijinu. Na tu nakanu često smo molili jednu deseticu krunice, a ponekad i cijelu krunicu. U početku mi je moljenje krunice bilo nekako nelagodno, pomalo i dosadno, ali kasnije mi je ta molitva postala vrlo omiljela.

U očevu sam primjeru uvijek nalazio čvrsti oslonac vlastite vjere. Dobro se sjećam, s kakvom je pobožnošću i pažnjom pratio sv. misu s malim misalom u ruci. Za vrijeme rata, kao još i iza rata, molio je pod sv. misom krunicu. To je na me djelovalo vrlo pobudno. Otac je kao pekar u svom poslu bio vrlo pošten, skroman i radin. U pekari je na zid objesio geslo: „Rad je sveto služenje svojemu narodu." Nakon rata bio je zastupnik jednog osiguravajućeg društva, a onda se zaposlio kao skladištar u tvornici tekstila i ostao je ovdje sve do umirovljenja koje je dočekao tek na samrtnoj postelji.

Kada je naša obitelj doselila 1937. godine u Ljubljanu, iz

okolice Celja, počeo sam polaziti u obližnju crkvu Sv. Jakova. Pred kućom, u kojoj smo stanovali, bio je župni dvor. Kroz župni dvor, preko malog dvorišta dode se u sakristiju, a zatim u crkvu. Tako mi je blizina crkve postala životna okolina. Prvi puta sam ministrirao, kada mi je bilo pet godina. Doskora sam počeo redovno ministrirati, te uz prekid jedne godine, ministrirao sam sve do 1957. godine, dok nisam diplomirao na Medicinskom fakultetu. Tako sam ministirao gotovo dvadeset godina.

Za vrijeme rata ministrante je vodio velečasni Jože Snoj, koji nas je lijepo pripremao u sudjelovanju kod službe Božje. Još prije polaska u osnovnu školu, godinu dana sam pohadao dječji vrtić kod sestara Marije Pomoćnice. Kasnije sam opet bio u Marijinom vrtiću, kojeg je u župi Sv. Jakova vodila, sada već pokojna učiteljica Marija Pirc. Godine 1944, pod Marijinim okriljem primio sam i sv. potvrdu.

Dok sam još polazio osnovnu školu, u Sloveniji je izlazio misijski list „Zamorček". Čitajući razne misionarske doživljaje, u meni je sve više rasla želja, da i ja postanem misionar i to u Africi, a da mi moja sestra bude kuharica. Otada sam neprestano mislio na to, kako bih postao svećenik. U župi se uvijek lijepo slavio Marijin mjesec svibanj. Imali smo u maloj dvorani uz crkvu i vjerske priredbe, na kojima sam i ja više puta nastupao. Jednom, u jednoj božićnoj predstavi, glumio sam Maloga Isusa.

Poslije završene osnovne škole upisali su me u Ljubljani u klasičnu gimnaziju, jer je ona pripremala i usmjeravala na studij teologije. To je bilo 1943. godine, a na jesen 1945. spojile su se muška i ženska klasična gimnazija i tako sam stigao u mješoviti razred. Blizina djevojaka i poslijeratne prilike potisnuše u meni odluku za svećeničko zvanje. Nisam o tome više razmišljao, već sam razmišljao o obiteljskom životu. Kada je došlo vrijeme odluke, kamo bih se upisao na studij, odlučio sam s mojim kolegama i kolegicama, da ću upisati medicinu. Činilo mi se da bih kao liječnik mogao najviše dobra učiniti ljudima, napose siromašnima i bolesnima.

Moj mladenački ideal bio je, ljudima činiti dobro. Volio sam pomagati svojim roditeljima, nosio sam im ugljen i drva koja sam i cijepao. Najesen 1945. godine počeo sam se baviti i gimnasticiranjem. I u tome sam bio vrlo aktivan, tako da sam postao predsjednik uglednog gimnastičkog društva „Partizan" u

Ljubljani. Volio sam gimnastiku, jer sam smatrao da je gimnasticiranje odlično sredstvo u odgajanju karaktera. Gotovo sam se čitav život bavio sportom i gimnastikom, a donekle se time bavim i danas.

Moja odluka da studiram medicinu, zapravo je bila jedini izlaz iz teške situacije. U dnu srca još sam uvijek osjećao, da bi bilo najbolje da postanem svećenik. Međutim, prilike za takav korak nisu baš bile najpovoljnije. U svećeništvo me tada nije ništa vuklo zato, što bi mi crkva i oltar bili suviše domaći. Dugogodišnje ministriranje ostavilo je u meni osjećaj formalizma u vjerskom pogledu.

Bogoslovi koje sam više puta promatrao kod službe Božje u katedrali, nisu na mene učinili takav utisak, da bi me vuklo u bogosloviju. U vrijeme kada sam u Ljubljani počeo studirati medicinu, neprestano sam sanjao o kolegici iz gimnazije koja bi možda mogla postati moja životna pratilica. Nu, ona je uskoro otišla svome ocu u tuđinu i tako sam s njom izgubio svaku vezu.

Jako sam se udubio u studij medicine. Vrlo me je privlačila medicina. Dobro sam se osjećao. Čitao sam neke knjige iz povijesti medicine, te sam se jako oduševio za slavne liječnike. Dobro sam se osjećao i među kolegicama, te sam opet počeo razmišljati o svojoj budućoj obitelji.

Onda je iznenada došlo do promjene u mojem životu. Još u posljednjem razredu gimnazije (1950) došao je u naš razred novi kolega. Doskora smo postali dobri prijatelji. Svi smo naslućivali, da želi postati svećenik. Kada je nekoliko godina kasnije taj moj prijatelj otišao u novicijat Družbe Isusove, kadgod sam dolazio u Zagreb u posjete teti i na Zagrebački velesajam, posjetio sam i tog prijatelja na Fratrovcu. Jednom me zapitao, da li sam zadovoljan sa studijem medicine, odnosno, da li sam zadovoljan s donesenom odlukom, da budem liječnik. Priznao sam, da nisam posve miran. Savjetovao mi je da kod isusovaca obavim duhovne vježbe. Zaista, ja sam dva puta kod isusovaca obavio duhovne vježbe, želeći saznati, što Bog zapravo želi od mene. Kada sam drugi puta obavljao duhovne vježbe, već sam diplomirao medicinu u Ljubljani, u svibnju 1957. godine. Za vrijeme ovih drugih duhovnih vježbi sasvim sam jasno spoznao, da Bog želi da mu služim u Družbi Isusovoj.

Kada sam bio načistu sa svojom odlukom, povjerio sam se

poglavaru isusovaca u Bogenšperku, pok. patru Janku Demšaru, koji me je najprije zapitao, zar se ne bojim dugogodišnjeg studija, a zatim mi reče, da je netko morao moliti za mene. Dakako, to je najprije bila moja mama koja mi je kasnije priznala da je mnogo molila za me i za moju sestru pred čudotvornom slikom Majke Božje Marije (Marije Pomagaj, na Brezjama), koja se tada nalazila u Ljubljani.

Poslije obavljenih duhovnih vježbi obavio sam obavezni liječnički staž u Ljubljani, na klinici za zarazne bolesti i na internoj klinici. Tada sam otišao na odsluženje vojnog roka. Najprije sam bio u podoficirskoj školi u Beogradu, a zatim sam radio u ambulanti na aerodromu Zemunik, nedaleko Zadra.

Odsluživši vojni rok, ušao sam 11. rujna 1958. godine, uoči svoga imendana u novicijat. Bio sam već u dvadeset šestoj godini života. Primio me tadašnji provincijal, sada već pokojni pater Ivan Kukula i magister novaka, pater Franjo Ivanušec. Novicijat se nalazio u Zagrebu na Fratrovcu. Nakon dvogodišnjeg novicijata nastavio sam studij filozofije i teologije na Visokom filozofsko-teološkom institutu u Zagrebu, na Jordanovcu. Subdakonat i dakonat primio sam u Zagrebu, u bazilici Srca Isusova u Palmotićevoj ulici, a sveti svećenički red podijelio mi je nadbiskup Jože Pogačnik, u ljubljanskoj katedrali, 29. lipnja 1966. godine. Mladu misu prikazao sam Bogu 3. srpnja u crkvi Sv. Jakova u Ljubljani. Imao sam tada trideset četiri godine. Zatim sam završio i četvrtu godinu teologije u Zagrebu. Prema vlastitoj želji otišao sam u „treću provinciju" u Belgiju, u Wepion, nedaleko Namura. Tamo sam ostao jedanaest mjeseci. Za to vrijeme vršio sam u dva navrata, po šest mjeseci dužnost bolničkog svećenika u gradskoj bolnici u Reimsu, u Francuskoj. Pomagao sam stalnom bolničkom duhovniku.

Kada sam se vratio u domovinu, ondašnji me je poglavar slovenskog distrikta, pater Miha Žužek, poslao u Maribor. Tu sam vršio službu odgojitelja novoosnovanog internata za male sjemeništarce Družbe Isusove. Vršio sam i kapelansku službu, a zatim sam bio i predavač pastoralne medicine na novootvorenom mariborskom odjelku teološkog fakulteta u Ljubljani. Nakon četiri godine predavanja pastoralne medicine u Mariboru, godinu dana sam pauzirao radi promjene satnice na teološkom fakultetu. Posavjetovavši se sa sada već pokojnim patrom

Pavlom Berdenom, tadašnjim slovenskim provincijalom, odlučio sam da u šk. godini 1972/73. završim liječnički staž. To sam i učinio, a u listopadu 1973. položio sam i stručni ispit. Želio sam specijalizirati psihijatriju, ali me na klinici nisu primili.

Te iste godine osnovan je u Ljubljani skolastikat. To je Družbina ustanova za odgoj bogoslova. Tada sam imenovan odgojiteljem (prefektom) bogoslova, koji su stigli iz Zagreba, gdje su dotada studirali.

Svoje vječne zavjete u Družbi položio sam 31. svibnja 1975. godine. Uskoro me nakon toga vrhovni poglavar Družbe Isusove, p. Arrupe imenovao za provincijala slovenske vice-provincije Družbe Isusove. Cijelo vrijeme provincijalne službe nastavio sam predavati na Teološkom fakultetu slušačima prve godine medicinsku antropologiju, a slušačima šeste godine u Ljubljani i Mariboru, pastoralnu medicinu. Tu dužnost obavljam još i danas.

Poslije isteka provincijalne službe nisam više u redovničkoj zajednici obavljao neke posebne dužnosti, te sam na taj način imao više vremena za svoje redovite obaveze. Uz predavanja na fakultetu, napose se posvećujem obiteljskom pastoralu, a zadnje godine također i dakonatu. U toj službi sam referent za Sloveniju i predsjednik sam komisije dakonata kod biskupijskog pastoralnog savjeta u Ljubljanskoj nadbiskupiji. Povremeno održavam seminare s područja odgoja i medicine za medicinsko osoblje u Sloveniji i Hrvatskoj. Održavam i duhovne vježbe za manje grupe.

Što me je potaklo, da sam odlučio postati svećenik? Kako sam već rekao: duboka vjera u obitelji, poštivanje svećenika, odgoj kojeg sam dobio u vjerskim krugovima i ideali koje sam spoznao. Već onda sam mnogo toga čuo o Isusovcima, jer je crkva Sv. Jakova nekada bila isusovačka crkva, uz koju se nalazio i isusovački kolegij u Ljubljani, već početkom 16. stoljeća. Život dijecezanskih svećenika nije me privlačio. Zato sam tim ozbiljnije razmišljao o isusovcima, medu kojima je i moj, već prije spomenuti prijatelj, p. F. Z. Isusovce, kao i njihov život bolje sam upoznao dok sam dva puta kod njih obavljao duhovne vježbe. Njihov način života, kao i njihovi medusobni odnosi, privukli su me, te mi se činilo posve naravnim, da sam odlučio stupiti u Družbu Isusovu i postati svećenik – isusovac.

Kao svećenik i redovnik sretan sam, te do danas nisam ni jednu sekundu požalio, što sam odlučio poći tim putem. Zapravo, neizmjerno sam zahvalan Bogu, što me je pozvao da budem s Njime. To, dakle, nije moja, već njegova odluka.

Kada bih ponovo živio, želio bih izabrati sličan životni put. Sigurno bih se trudio da živim više evandeoski, nego što sam živio do sada.

p. Marijan Šef, DI

NEODOLJIVI BOŽJI POZIV – PROFESOR – SVEĆENIK

Roden sam u Kutima, župa Oprisavci, deset kilometara istočno od Slavonskog Broda. Bilo nas je petero braće, od kojih sam ja najstariji. Četverogodišnju osnovnu školu završio sam u rodnom selu, a osam razreda gimnazije u Slavonskom Brodu. Nakon toga studirao sam jezike na Filozofskom fakultetu u Zagrebu i diplomirao sam 1959. godine: njemački i latinski, te hrvatski i grčki.

Kao mladi profesor službovao sam u Derventi i Doboju po godinu dana, a onda još četiri godine na učiteljskoj školi i gimnaziji u Slavonskom Brodu. Volio sam učenike i oni mene. Bio sam, kako se kaže, „gotov čovjek", pred kojim je bio život.

Medutim, nisam bio ograničen samo na školu. Još kao gimnazijalac sudjelovao sam u izgradnji električne centrale u Vinodolu, preko ljeta sam radio u drvnoj industriji u Slavonskom Brodu, a kao profesor pomagao sam s dacima u PIK-u u berbi grožda i šećerne repe. Sve je to bilo zanimljivo i društveno korisno.

Pa ipak, nešto mi je nedostajalo. Nakon godina profesorske službe rekao sam sam sebi: Lijepo je biti profesor i odgojitelj mladih, lijepo je raditi s mladima, ali cijeli život samo to? Mnogo sam čitao. Čitao sam i sve ono, što je u ono vrijeme izdala Crkva, a toga nije bilo baš mnogo: vjerski tjednik „Gore srca", pokoji novi molitvenik, a veliki radosni doživljaj bio je „Novi zavjet", kojeg je oko 1960. izdao Ljudevit Rupčić. Taj „Novi Zavjet" pročitao sam na dušak. Kakva ljepota, kakva dobrota, kakvo osvježenje, ne samo za mene, nego i za mnoge druge! Neki, još nejasni glas, govorio mi je: Pa i ti bi mogao biti propovjednik Evandelja, kao nekoć sveti Pavao, sveti Petar i sveti Ivan. Još 1943. godine bio je jedan pokušaj da odem u dječačko sjemenište i u školu za spremanje svećenika u Zagreb. Do toga onda nije došlo, vjerojatno zbog ratnih neprilika.

Imao sam divnu učiteljicu u osnovnoj školi. Bila je to Mila Matić, koja nas je učila ne samo čitati i pisati, nego i vjeronauk i crkvene pjesme. Još i danas se živo sjećam, kako nas je spremala na prvu svetu pričest i kako smo s njom pjevali „Moj Isuse",

„Svemožni Bože, milosti vrelo" i divne hrvatske božićne pjesme. Ona nas je redovito poučavala u vjeri, jer svećenik nije mogao redovito dolaziti. I upravo je ona željela i nastojala, da ja nakon osnovne škole odem u dječačko sjemenište. Nije u tome uspjela, ali je ipak doživjela, možda najsretniji dan u svom životu, kada sam ja 1969. godine postao svećenik. Nakon 1945. godine ona je ubrzo morala napustiti svoju učiteljsku službu. Ne znam, da li je to morala zbog osobnog kršćanskog uvjerenja ili je bila otpuštena. To je za nju bio veliki preokret. Našla se na ulici. Kasnije je u Zagrebu u nekim župama postala vjeroučiteljicom, te je u Zagrebu i umrla 1974. godine.

Za mene je sudbonosna odluka pala 1965. godine. Napustio sam državnu službu profesora. Prijavio sam se đakovačkom biskupu Stjepanu Bäuerleinu i ušao u Visoku bogoslovnu školu u Đakovu. Moji bivši đaci posjećivali su me nekoliko puta grupno i pojedinačno i „divili" mi se, jer tko je danas spreman za Isusov poziv „Pođi sa mnom", zaista „ostaviti sve" i poći za Njim u neizvjesnost?! Pa ipak, primjeri pokazuju, da takvih ljudi ima i danas. Božji je poziv neodoljiv. Ljudi to ne mogu shvatiti, pa ni ja sam ne mogu objasniti, zašto je to tako, pa kada me netko pita, kako se to dogodilo, mogu reći samo to, da je tako bilo i ništa više. „Ljudima je nemoguće, ali ne i Bogu! Ta Bogu je sve moguće!" (Evandelje po Marku, poglavlje 10, redak 27).

Kao svećenik i nadalje sam ostao profesor. Odgajam mlade kandidate za svećeništvo, a posebno ih poučavam u jezicima, jer je to danas veoma potrebno. Crkva nije samo u Hrvatskoj, nego i u cijelom svijetu. Crkva je sveopća, katolička, a za vezu s katolicima u svijetu potrebno je poznavati barem neki strani jezik. Bogoslovima predajem njemački i latinski, a po potrebi francuski i ruski. Upućujem ih u teoriju i praksu vjerske pouke, tj. u navješćivanje Evandelja djeci i mladima, neoženjenima i oženjenima, zdravima i bolesnima, vjernicima i nevjernicima. Gotovo svake nedjelje odlazim na neku župu đakovačke biskupije medu narod. Bogat je, lijep i raznolik svećenički svakodnevni praktični život, a susreti s ljudima obogaćuju i svećenika i ljude. Susreti mogu biti prijateljski i neprijateljski, dobrohotni ili odbojni. Doživljavao sam svašta na ulici, u automobilu ili vlaku.

Susreti s mladima i s bolesnicima za svećenike su najutješniji. Samo svećenik može teškom bolesniku saopćiti njegovu

stvarnost, njegov životni realizam i suočiti ga sa smrću, ne kao da je to neizbježni i fatalni završetak, iza kojega dolazi grozno ništavilo, nego da je to prelaz iz života u život. Kršćanska vjera daje čovjeku stvarnu utjehu i nadu, koju nitko drugi ne može dati. Blago onima koji prihvaćaju taj božanski dar nade i utjehe kroz molitvu i sakramente Crkve.

Svećenički je život bogat i ispunjen. Vrhunac toga bogastva i ispunjenosti nalazi se u svetoj Euharistiji, u obnavljanju Isusove žrtve i proslavljenja koje svećenik čini s vjernicima u službi Božjoj, u svakoj misi. One riječi i čin: „Ovo je moje Tijelo, ovo je moja Krv", te zapovijed: „To činite meni na spomen", nisu ostali historijski osamljeni u dalekoj prošlosti, nego se životno ostvaruju i danas, kad svećenik u Ime Isusovo izgovara te riječi i čini što je Isus učinio. „Svećenik je drugi Krist", to je vjera i uvjerenje kršćanskog puka na temelju Isusovih riječi: „Kao što je mene poslao Otac i ja šaljem vas" (Evandelje po Ivanu, 20, 21).

Zahvaljujem Bogu na tom daru, što je i mene ubrojio u red svojih svećenika. A onima, koji u sebi osjećaju svećenički poziv, poručujem, neka poslušaju taj poziv, neka se odazovu i neka se pridruže redu svećenika, koji u Crkvi nastavljaju Isusovo djelo spasenja. Ne bojte se, Isus je s vama!

Prijavite se svome župniku ili svome biskupu koji će vas primiti kao otac. Nećete biti sami. Uz vas su svećenici Crkve, vjernički narod. Svećenički je život najljepši, najbogatiji i najispunjeniji život na ovome svijetu.

F. G.

ZEMLJORADNIK – SVEĆENIK – REDOVNIK

Svećenik Janez Ulaga rodio se 8. lipnja 1936. u Trobnom, župa Sv. Rupert iznad Laškoga. Kada je imao sedam godina, izgubio je oca i ostao s majkom i sa tri sestre. Pobožna majka preuzela je na sebe veliki teret brige za obitelj. Sa svojom dubokom vjerom postavljala je temelje Božjega djelovanja, omogućivši da u obitelji sazrijevaju duhovna zvanja. Zbog teških prilika nije završio obavezno školovanje i zato se kasnije trudio svim silama i ustrajnošću pripremio put za ostvarenje svojega zvanja.

Ljeti 1946. godine hodočastio je sa svojom majkom k Mariji Pomoćnici na Rakovnik kraj Ljubljane. Već se tada oduševio za velikog sveca, sv. Ivana Bosca. Poslije petnaest godina napornog rada na selu, poslije toliko trpljenja, kušnja i uz majčinu pomoć, odlučio se da stupi u salezijanske redove, medu duhovne sinove don Bosca, odgajatelja siromašne mladeži. Poslije završenog drugog razreda klasične gimnazije, 16. kolovoza 1964. postao je don Boscov duhovni sin. Ušao je u salezijansko sjemenište u svojoj 26. godini života. Ozbiljno je shvatio taj korak. Stupio je na stazu za Kristom i dosljedno je išao tom stazom.

Nakon položene mature u Križevcima, gdje su hrvatski salezijanci imali svoje malo sjemenište i u njemu klasičnu gimnaziju, proživio je jednu godinu odgojne prakse kao asistent – odgojitelj u dačkom domu Mohorove družbe u Celovcu. Teologiju je studirao na ljubljanskom Teološkom fakultetu, a zareden je za svećenika u svojoj 36. godini života, na blagdan svetih apostola Petra i Pavla, 1972. godine u Celju.

Veći dio svoga svećeničkog života posvetio je mladima u odgojnim zavodima. Djelovao je medu mladim salezijanskim kandidatima u Želimlju, te je već po drugi puta otišao na Koruško, a 1979. godine postao je upravitelj dviju župa Škofije i Tinjan u Koparskoj biskupiji. Posljednje dvije godine vršio je službu ekonoma u salezijanskom zavodu za bogoslove, na Rakovniku i u malom sjemeništu u Želimlju. Bio je i duhovni kapelan u župi Golo iznad Iga.

Na početku školske godine 1985/86. Gospodin ga je pozvao k sebi, 12. rujna 1985. Poginuo je u automobilskoj nesreći s još jednim novakom, nedaleko Grosuplja, dok je išao nabavljati zimnicu za zavod. Obavljajući jutarnju molitvu u autu, neočekivano stupiše na posljednji put, odgrnuvši zastor vječnosti.

Utihnuo je njegov smijeh, zaustavilo se njegovo dobro i plemenito srce. Njegova mu je dobrota otvarala vrata i srca, zato je i stekao brojne prijatelje. Sreća u svećeničkom zvanju i ozbiljnost, s kojom je vršio svoje svećeničke dužnosti, postadoše jasni znak, privlačiv kao magnet za mnoge, koji se, ugledavši u njegov primjer, odlučiše za duhovna zvanja.

Kada se čovjek, makar i u kasnijim godinama ozbiljno odazove Božjem pozivu, može mnogo dobra učiniti kao uzoran svećenik i redovnik, kao apostol novih zvanja, kao što je to bio i naš nezaboravni velečasni, Janez Ulaga, na čijem se sprovodu na Žalama, u Ljubljani skupilo sto i tridesetero subraće svećenika. Bile su prisutne i mnoge časne sestre iz raznih redovničkih zajednica, a bilo je i mnogo njegovih znanaca i prijatelja. Biskup dr. Stanislav Lenič vodio je sprovodne obrede 16. rujna. Život pokojnog svećenika opisao je salezijanski inspektor Anton Košir. Posljednju oproštajnu riječ izrekla mu je rodena sestra Agata, provincijalna glavarica Marijinih sestara.

Preveo: Stanko Belaj, SDB

„Družina", br. 37 – 1985. str. 4.

ŽIVOTNI PUT JEDNOG SVEĆENIKA

Danomice je Krist prolazio Galilejom i u silnom mnoštvu što je grnulo za njim, odabrao Dvanaestoricu. Na Posljednjoj večeri upućuje im one potresne riječi: „Ovo činite meni na spomen" i time ih posvećuje, da budu vršitelji najdivnijih tajni – svećenici dovijeka. Isus Krist povjerava svojim apostolima veliku misiju: da podu po svem svijetu i propovijedaju njegovu Radosnu vijest.

Od tog trenutka, pa do danas, a tako će biti sve do vječnosti, Kristov zov odjekuje kroz vremena i prostore. On odabire, osposobljuje, posvećuje nove učenike da budu djelitelji njegovih tajni. Kristov je poziv upućen mnogima. On ne pita za godine, sredinu i stalež. On zahvaća odlučno, ali poziva nježno, puštajući čovjeku da ga prihvati ili odbije. Neki začuju njegov glas još u nježnoj djetinjoj dobi i rastu s njime, dok ne ostvare svoj poziv. Drugi se opet ne osjećaju dovoljno spremni, da već u djetinjstvu učine taj korak i podu za njim. Mnogima su opet složene obiteljske prilike ili kakva bolest stajale na putu kao zapreka za ostvarenje životnog poziva. A Isus stoji i kuca. Prizor s mladićem iz Evanđelja ponovio se nebrojeno puta kroz vjekove povijesti čovječanstva: „Pogleda ga i zavoli!" (Mk 10,21). Ali, ljudsko srce, prionulo uz materiju, teško prepoznaje veličinu dara, žar pogleda, radost poslanja. A oni koji shvate taj pogled, osjete u sebi nešto veliko – radanje novog života. Radost preplavi dušu koja je svjesna tog pogleda na sebi. Biti svjestan, da Bog želi baš tebe da ga ti pozoveš u zajednicu ljudi, da dijeliš njegovo Tijelo, da propovijedaš njegove Riječi i da ljude privodiš k njemu. Divan je to dar i velika odgovornost. Biti svećenik, znači, biti uzet od ljudi za ljude. On je poslan od Gospodina braći koja su u bijedi, koja su potrebna spasenja. Kada je posvećen, postaje točka susreta ovdašnjeg svijeta sa svom njegovom „obmanom kićenosti" i svijeta vječnosti s njegovim veličanstvom i sjajem.

Kristov pogled ljubavi i odabranja zaustavio se i na meni. Susreo me kao nestašnog dječaka i uputio mi poziv, a njegov je glas snažno odjeknuo u mojoj nutrini. I kada je vihor života i

protivljenja sa sviju strana zavitlao u mojoj duši, njegov je glas tiho odzvanjao u hridi moga bića. Jecao je u meni, dok sam se lomio između tisuću mogućnosti, a onda je kriknuo u očajničkom vapaju jednog sudbonosnog trenutka, kada sam satrven od lutanja, ugledavši jednog svećenika, zavapio: „Možda još nije kasno da postanem svećenik!" Vječnome, koji me strpljivo čekao, nije bilo prekasno. Dade mi milost da postanem svećenik. Svjestan sam da sam čovjek s krhkom ljudskom naravi grešnika, ali odabran od Krista da budem točka između dvaju svjetova. Postavljen sam da podržavam vezu između zemlje i neba, da živim Evanđelje i da se razdijelim među braću, da im darujem svega sebe i da trajno budem na liniji služenja. Stav i ulogu svećenika prema ljudima divno je ocrtao milanski kardinal Montini, kasniji papa Pavao VI. pišući svome kleru: „S jedne strane biti blizu, posve blizu našem vremenu. Poznavati ga, biti uza nj, suosjećati s njim, diviti mu se, otkupljivati ga. No, s druge strane, ne povjeravati mu se, braniti se, udaljavati se. S jedne strane tiskati se k njemu, s druge strane, sebe imunizirati."

Krist, prvi Učitelj apostola koji odgaja s divnom strpljivošću i ljubavlju, vodio je i moje staze. On koji ima neiscrpivo vrelo milosti, koji beskrajno obogaćuje svakog tko ga s pouzdanjem moli, imao je rješenje za svaki moj problem, blažio je utjehom svaku moju žalost. Njegov blagi glas uvijek je iznova odjekivao u mojim tjeskobama: „Ne boj se! Ja sam!" A njegova davno izgovorena riječ ponovno je oživjela u tamnim časovima klonuća: „Dodite k meni svi koji ste umorni i opterećeni i ja ću vas odmoriti!"

Moje djetinjstvo

Rođen sam u ratnom vihoru drugog svjetskog rata. U drugoj godini života ostao sam bez voljenog oca, koji pada kao nevina žrtva rata, ubijen na stražarskom mjestu za vrijeme odsluženja redovnog vojnog roka. Po pričanju majke i ljudi naslutio sam da je on bio čovjek vanredne dobrote, plemenita i poštena osoba. Gubitak voljenog oca ostavio je u meni bolnu prazninu i učinio me sjetnim i povučenim. Njegov sam nedostatak osjećao kroz cijeli život, a osobito u djetinjstvu. Majka, mlada udovica, ostala

je s dvoje nejake djece: sedam godina starijom sestrom i sa mnom. Imala je dobro majčinsko srce. Mučila ju je pomisao na našu i njezinu budućnost. Postojala je opasnost da budemo odbačeni u vlastitom domu i stoga se odlučuje na drugi brak, da bi izbjegla za sebe i za nas, taj nemili doživljaj. Udala se za čovjeka, koji nam na žalost nije pružio očinske ljubavi. U drugom braku majka je rodila još tri djevojčice. Među nama je vladala velika ljubav i sloga i nikada nismo ni pomišljali ni na bilo kakove razlike. Iako se drugi nisu brinuli da nam život učine lijepim i radosnim, mi smo to međusobno znali učiniti na svoj način, u svojoj velikoj ljubavi. Bile su to nedužne šale i nestašluci, kojima se i danas od srca nasmijemo.

Majka nam je bila dobra, ali i stroga. Mnogo je držala do molitve i nikada nam nije dopustila da podemo na spavanje, prije nego što izmolimo cijelu večernju molitvu. Znajući njezin stav, poslije završenog posla redovno smo se okupljali na molitvu koju smo namijenili na različite nakane. Prisutnost, ne znam koliko poštovanih gostiju, nije mogla spriječiti obavljanje ove druge večernje molitve. Danas se s radošću sjećam tih dragih trenutaka iz djetinjstva i zahvaljujem majci za njezinu dosljednost i čvrstoću življenih načela.

Rađanje zvanja

Premda se u kući održavala redovita molitva o duhovnom zvanju, kod nas se o tome nikada nije govorilo. Razmišljajući danas o svemu tome, zaključujem, da je Bog izabrao našu obitelj po svojem beskrajnom milosrđu i da je svoj put u tu našu obitelj probio jednim nemilim događajem. Bila je to nesreća koju je doživjela jedna od mojih polusestara. Igrajući se sa svojom blizankinjom, djevojčica je pala u lonac vrele vode i teško se opekla. Primajući dijete u bolnicu, liječnici su zatražili, da netko od starijih ostane uz dijete. Ta sreća je zapala moju najstariju sestru. Boraveći u bolnici, gdje su radile časne sestre milosrdnice, često im je pomagala u slobodno vrijeme. Gledajući sestre izbliza, promatrajući njihovu požrtvovnu ljubav i dobrotu i sama se odlučila za redovnički život. Ni snažni otpor roditelja, ni brojna odgovaranja sa strane drugih, nisu je mogli odvratiti od nje-

zine odluke. Preko nje saznao sam nešto više o svećeništvu. Ponekad mi je spominjala svećeničko zvanje, a u mojoj se duši budio neki tihi nemir. Neprimjetno, ali snažno, rasla je u meni želja za svećeništvom i nakon sedmog razreda zatražio sam prijem u sjemenište. Pojavila se prva zapreka. Nisam bio primljen, jer nisam završio osmi razred, a u mojem mjestu nije bilo tog osmog razreda. Nakon godine dana pauziranja završio sam osmi razred, ali moji planovi da nastavim školovanje u sjemeništu, bili su posve razbijeni.

Tome je pridonijela moja majka, zamolivši svoga oca, a moga djeda, koji je preko trideset godina radio u Kanadi, da me uzme k sebi, kako bi mi na taj način spriječila odlazak u sjemenište. Budući da sam u obitelji bio jedino muško dijete, htjeli su me pod svaku cijenu zadržati za sebe. Djed je odmah prihvatio majčin prijedlog i tako sam se u sedamnaestoj godini života, mlad i neiskusan, našao u vrtlogu modernog života Kanade. Još me snažnije zapeklo djedovo upozorenje: neka zauvijek zaboravim svaku misao o svećeništvu, ukoliko još išta postoji u meni. Trenuci kušnje bili su teški i pomalo sam se počeo hladiti za svećenički poziv. Moja okolina, osobito pojedine osobe, trudile su se da me uvuku u svoj, unaprijed smišljeni plan. Iako sam bio mlad, daleko od doma i iskrenih prijatelja, borio sam se i nisam olako prihvaćao sumnjive prijedloge, jer u meni je živio jedan glas koji je neodoljivo vapio i uznemirivao moju nutrinu.

Životni uslovi prilikom moga dolaska u Kanadu, bili su za mene sjajni. Marljivim radom kroz dugi niz godina u rudniku, djed je stekao prilično bogatstvo. Posjedovao je dvije kuće i prilično novca u banki, iako je redovito slao pomoć u rodni kraj, pomažući tako oko kupovanja posjeda i izgradnje kuća svojih dviju kćeri.

Po dolasku u Kanadu započeo sam školovanje s namjerom da naučim jezik i nađem zaposlenje u nekom poduzeću. Posao nisam mogao dobiti: nešto zbog mladosti, a nešto zbog velike nezaposlenosti brojnih obitelji iseljenika. Još prije mojeg dolaska u Kanadu, djed je počeo poboljevati. I dalje je radio, ali sve češći bolovi, slabost i naglo mršavljenje ozbiljno su nas zabrinjavali. Nakon temeljitog liječničkog pregleda ustanovljen je rak koji je zahvatio jednjak i proširio se na želudac. Uslijedila je operacija, nakon koje je djedu ostalo još nekoliko mjeseci života.

Tjeskoban, s nesigurnom budućnošću u tuđini, još više sam nastojao da nađem bilo kakvo zaposlenje i tako osiguram svoju budućnost. Računao sam da ću u tome uspjeti, oslanjajući se na veliki ugled svoga djeda, kojeg je uživao kod radne kompanije. Zabrinjavalo me i moje zdravlje koje je od prvih dana moga dolaska u Kanadu bilo prilično loše.

U tom vrtlogu života, kada sam se našao na raskrsnici rastrgan i satrven tjeskobama i brigama, Bog mi je pristupio kao prijatelj i pružio mi ruku, da pođemo zajedno. Bilo je to 10. veljače 1960. godine. Zbog teške situacije u kući i blizine djedove smrti, šetao sam žalostan gradom i razmišljao, kako usmjeriti svoj život? A tada se dogodilo nešto, što nikada u životu neću zaboraviti. Prolazeći ispred crkve Krista Kralja, ugledao sam svećenika koji se stepenicama uspinjao u crkvu. Toga trena moju je dušu zahvatio orkan, potresao čitavo moje biće, a davno zaboravljen Božji glas, pritisnut tjeskobom i životnim brigama zazvonio je snažno kroz moje riječi, koje sam gotovo nesvjesno glasno izgovorio: „Moj Bože, možda još nije prekasno da postanem svećenik?!" Pred snažnom zrakom Božjeg poziva raspršile su se u jednom trenu sve magle života. Imao sam samo jedan cilj: biti svećenik. U tim mislima vratio sam se kući, no promjena što se zbila u mojoj duši, ostavila je vidljiv trag na čitavom mojem biću. I, premda je djed od mog samog dolaska poduzimao sve da me odvrati od pomisli na svećeništvo, šaljući me na razne priredbe i zabave, te gotovo skoro i uspio da utrne žar želje za svećeništvom, jedan pogled na Kristova službenika, bio je dovoljan da se utrnula iskra ponovno rasplamsa i da se pretvori u plamen, za kojeg želim da uvijek gori u meni. Vrativši se kući, postao sam tih, zamišljen. Da razbijem misli, otvorim televiziju da čujem vijesti. Toga časa voditelj dnevnika najavi za mene potresnu vijest, da je toga dana preminuo zagrebački kardinal Alojzije Stepinac. Odmah je u mojoj duši još snažnije odjeknula misao: Bit ću svećenik!

Ukućani, kao i djed koji se vratio iz bolnice neizliječen, primijetili su na meni snažnu promjenu. Postao sam povučeniji, sve češće sam odlazio na sv. misu, počeo sam čitati nabožne knjige, čeznuo sam za duhovnim stvarima. Sve je to prilično zabrinjavalo ukućane i mog djeda, koji je svakog dana bio sve bliže smrti. Jednog dana postavio mi je direktno pitanje, što kanim

učiniti u svojoj budućnosti. Sa strahom sam mu otkrio svoju veliku želju, da postanem svećenik. I danas se s boli sjećam tog trenutka: od bolesti ispaćeno lice postalo je još bljeđe, crte lica bolno su se iskrivile, a s umirućih ustiju oteo se uzdah. Sada je zaista čuo ono, čega se stalno pribojavao. Trenuci moje kušnje došli su do vrhunca. U mojoj se duši sve kidalo od boli, ali tajanstveni glas je zvao i ja nisam imao snage reći – NE!

Djed mi je dao dva dana za razmišljanje s izjavom: Obećam li da ću odbaciti misao na svećeništvo i osnovati obitelj, postajem baštinik svega njegova imanja (koje nije bilo maleno), ali, ne odstupim li od svoje ideje, dobivam samo najnužniji dio koji mi po zakonu pripada za uzdržavanje. Ostao sam stalan u svojoj odluci. Nisam htio mijenjati blago koje nikad ne prolazi, za varava bogatstva ovoga svijeta. Nakon dva dana izjavio sam da ostajem kod svoje odluke. Čekao je još nekoliko tjedana misleći da ću se predomisliti, a onda je pred smrt načinio oporuku, u kojoj je trećinu svega što je imao, prepisao na mene. Umro je u velikim bolovima, ali pomiren s Bogom i okrepljen svetim sakramentima.

Poslije djedove smrti ostao sam s kumovima koji su stanovali zajedno s njime. Budući da više nisam imao zapreke za svećeništvo, u istom gradu započeo sam školovanje. Ali, do moga željenog cilja trebalo je prebroditi još mnogo zapreka. Gospodin je htio iskušati moju ljubav. Bolest je kod mene uzimala sve više maha i ja sam se odlučio vratiti u domovinu.

Nakon nekoliko mjeseci liječenja zdravlje mi se donekle popravilo, te sam potražio zgodno rješenje, da ubrzo ne potrošim sav novac. Zamolio sam da budem primljen u bogosloviju na stan, a svakodnevno sam odlazio na Šalatu u sjemenište. No, moja sreća nije dugo potrajala. Nakon nekog vremena opet sam morao prekinuti školovanje, a započeti liječenje po raznim bolnicama. Upotrebljavao sam i različite domaće lijekove i masaže. Sve je to malo koristilo, a ponekad čak i škodilo mojem zdravlju. Već sam gotovo izgubio svaku nadu, da ću doći do oltara. Ali, i u tim najtamnijim časovima moga života, Božje je oko bdjelo nada mnom.

Moj dolazak salezijancima

Bog je htio da sam se u zagrebačkoj bogosloviji susreo s čovjekom, koji se također teškom mukom probijao do svećeništva. Bio je to Josip Rački. Imao je mnogo zapreka, ali upornošću, jakom voljom uz Božju pomoć, postigao je svoj cilj. Školovao se u Rijeci, u salezijanskom sjemeništu. U razgovoru smo iznijeli jedan drugome probleme i teškoće, koje nas priječe do željenog cilja. Nakon izvjesnog vremena (u proljeće 1965) dobio sam pismo od prijatelja Josipa Račkog, u kojem me pita za zdravlje i poziva me da dodem na Rijeku, gdje bih se mogao porazgovoriti sa svećenikom, kojemu je on već iznio moj složeni problem. Spremno sam mu odgovorio i krenuo na Rijeku. Po prvi puta sam se susreo sa svećenikom koji je imao divne odgojiteljske sposobnosti i toplo očinsko srce. Njemu mogu najviše, poslije dragog Boga, zahvaliti, što sam postao svećenik. Bio je to velečasni, kojemu uz niz drugih osoba zaslužnih za moje zvanje i svećeništvo, dugujem doživotnu zahvalnost. On je ostvarivao načela svoga duhovnog oca don Ivana Bosca. Kada mislim na njegov način rada, kao da čitam ono što je Ivan Bosco napisao o svom odgojnom stavu. „Moj odgojni stav? Veoma je jednostavan: pustiti mladima posve na slobodu da rade ono što im se najviše svida. Zatim treba u njima otkriti klicu njihovih dobrih sklonosti i gledati da se one razviju. Budući da svatko želi činiti ono, za što smatra da može postići, držim se toga načela. Zato moji pitomci rade ne samo iz dužnosti, već i iz ljubavi." Tako je radio i ovaj plemeniti svećenik za dobro mladića i danas ima priličan broj ljudi u domovini i izvan nje, koji ga se sjećaju sa zahvalnošću.

Isto tako veliko razumijevanje i spremnost susreo sam i kod ostalih svećenika i redovničkih pripravnika. Bilo je dogovoreno da učim i polažem ispite koji su mi nedostajali. Nezaboravni su oni ugodni trenuci koje sam proživio u zajednici salezijanaca, u kojoj je osobito naglašen duh međusobne suradnje i pomaganja. Duboko me se dojmila blizina i povezanost redovničkih poglavara i profesora – svećenika s njihovim pripravnicima. U slobodno vrijeme često puta zajedno šeću, te kroz srdačan razgovor mladi mnogo nauče i za svoj budući život, kao i za odgoj budućih generacija. I dok se u velikim sjemeništima najčešće

malo pažnje posvećuje pojedincima koji u nekim stvarima teže napreduju, salezijanci znaju cijeniti svakog čovjeka i svako zvanje. Ne žale trud, ulažući mnogo strpljivosti i ljubavi, da mladićima pomognu svladati teškoće. Svojom su požrtvovnošću mnoge mlade osposobili za daljnji studij i tako sačuvali mnoga zvanja.

Bilo mi je dvadeset pet godina, kada sam došao salezijancima. Okružen dobrotom i ljubavlju, život mi je kod njih bio doista lijep. Bio sam sretan, gledajući ljude koji posve žive za druge, koji su nas životom i riječima učili, da postanemo velikani duha, te radosno kročimo kroz životne teškoće, kako bi postali bogatstvo za Crkvu i narod, kojemu služimo. Već tada sam duboko shvatio istinitost Isusovih riječi: „Zaista, kažem vam, nema ga tko bi ostavio kuću ili ženu ili braću ili roditelje ili djecu poradi Kraljevstva Božjega, a da ne bi primio mnogostruko već u ovom vremenu i u budućem vijeku život vječni" (Lk 18,29–30).

Godine na bogosloviji

Ujesen 1967. godine došao sam na bogosloviju. I opet je more teškoća iskrslo preda mnom i ispriječilo se kao klisura, da mi zamrači svjetlo moga ideala. U obitelji je nastala strašna uzbuna, jer je te iste godine Bog iznenada zahvatio srce moje najmlađe sestre i pozvao je u samostan sestara milosrdnica, a ja sam krenuo na bogosloviju. Bio je to težak udarac za roditelje. Razočarani i ogorčeni s velikim imanjem: nova kuća, mlin, brojni vinogradi i golemo zemljište, a oni ostaju bez nasljednika. Dvije su se sestre već ranije udale na bogata imanja, te nije bilo nikakve nade da se vrate i žive kod roditelja. Osjetio sam se strahovito ugroženim, te sam svom snagom vapio Gospodinu, da me ojača za novu borbu. Marija mi je bila saveznik kroz cijelo vrijeme moga života, pa i u mojim svećeničkim danima i osobito Pomoćnica u najtežim časovima, prije ulaska u bogosloviju.

Život na bogosloviji bio je za mene život radosti i sreće, pa ni stanovite laži i nepovjerenja nisu mogli ugušiti moje radosti. Duboko me osvajao ideal Krista, jer sam znao kome sam povjerovao i za čijim sam stopama pošao. Svaki čin i stupanj, po ko-

me sam se približavao k oltaru i svome konačnom cilju, ostavljao je u meni duboke tragove. Primanje kolara, tonzure, subđakonata i đakonata, bili su za mene nezaboravni trenuci. Tu radost povećavalo je društvo mojih kolega koji su se sa mnom iskreno radovali, jer su nas nosile iste želje i privlačili isti ideali. Sve snažnija rasla je u meni želja, da ljudima donesem radost, da im budem na pomoć kada ih pritisnu boli i životni križevi. Duboko u mojoj duši odzvanjali su stihovi velikog pjesnika i svećenika Izidora Poljaka: „Neću da moji dani proteku mračni u tihu lijuć se rijeku Vječnosti. Putove moje pjesan nek prati orla, što s plamenim suncem se brati. Kuda koracam, hoću da bacam, snopove zlatne svjetlosti."

Svanuo je davno željkovani dan, 25. lipnja 1972. godine. Prvi traci jutarnjeg sunca razlijevali su se nad velebnom katedralom, a zvona su zvala, kao da me Gospodin ponovo zove. Njihov srebrni glas propjevao je nad pospanim gradom, a u

mojoj duši rasla je ona tajnovita radost što je osjeća srce, kada mu se ispunja davno željena sreća. Danas ću zauvijek postati svećenik. Bog danas silazi k meni i u moje ruke stavlja beskrajnu moć, da samog Boga dijelim umornim dušama. Te su me velike misli okupljale, dok sam stupao k oltaru da primim svećeničko redenje i da se od njega vratim kao – svećenik dovijeka – te podem k onima, što pružaju ruke za pomoć. Svoje sam redenje shvatio i želio proživjeti kao osobni dar Gospodinu za veliku ljubav koju mi je iskazao. Želio sam da to bude potpuni dar, jer Evandelje zahtijeva velikodušnost i darivanje sebe u potpunoj slobodi. Još dublje sam shvatio, da je svako zvanje, a osobito moje, čin dvostruke ljubavi: vječne ljubavi Božje i nestalne i često puta tako slabe moje ljubavi. Bilo je toliko sposobnijih i boljih mladića, a on je izabrao mene, tražio me ustrajno na dugim putovima lutanja i ponudio mi da budem njegov službenik. Želio sam da tu veliku ljubav Boga prema meni izražava i moto moje mladomisničke sličice. Nakon dugog traženja, izabrao sam ovaj tekst: „Ljubavlju vječnom ljubim te, zato ti sačuvah milost!" (Jer 31,3). Duboko sam svjestan, da sam samo njegovom milošću, koju mi je vjerno čuvao, postao svećenik.

Reden sam nakon završene pete godine bogoslovije, u trideset prvoj godini života. Kroz šestu, pastoralnu godinu išao sam na razne župe da pomognem svećenicima i da se pomalo uključim u svoj budući rad. A onda je stigao dekret, te sam imenovan upraviteljem župe, gdje se i danas nalazim. Počeci su bili teški. Okružen nepovjerenjem, oklevetan od nekih osoba, sam, bez igdje ikoga u staroj zapuštenoj kući. Ali, Bog je bio sa mnom. Drugovali smo u teškoćama i u lijepim časovima. Veselio sam se svakom novom danu, kada ću pristupiti oltaru i prinijeti najuzvišeniju žrtvu.

Želio sam svojim životom vratiti Gospodinu beskrajnu ljubav kojom me je ljubio i pokazati mu da cijenim njegov veliki dar. A Bog je za mene spremao uvijek nova iznenađenja. Prvotno nepovjerenje zamijenila je ljubav i povjerenje župljana, a prva svećenička zvanja što su nikla u mojoj župi, otkrivaju mi da je Bog s ljubavlju gledao na moje borbe i potaknuo i druge da krenu tim putem.

U svom svećeničkom životu držim se, koliko mogu, rečenice koju sam zapisao u svoj dnevnik: ljubiti, moliti, služiti, da bih

bio sretan i da bi drugi preko mene upoznali vječnu sreću. Na takav život obavezuju me i riječi našega Natpastira, koju nam je napisao na sličici na dan redenja i koje zapisane trajno nosim u svome časoslovu: „Tu es sacerdos in aeternam! Esto fidelis...!"

S. B.

ZAPRETENA ISKRA

Roden sam 1942. godine u jednoj brdovitoj župi srednje Bosne. Bilo nas je dvanaestero djece: sedmero braće i pet sestara, od kojih je jedna umrla. U obitelji je vladao pravi kršćanski duh, u čemu su svojim praktičnim kršćanskim životom prednjačili naši dragi roditelji. Kršćanski život bio je u našoj kući vrlo živ. Redovita zajednička molitva bila je na prvom mjestu. Jutarnju i večernju molitvu, te molitvu prije jela, obavezno smo molili zajedno. Svake smo nedjelje s roditeljima odlazili na sv. misu, jer, ako netko ne bi išao, ne samo da bi teško sagriješio, nego je to bila i sramota pred susjedima i pred svim vjernicima župe.

Taj vjerski duh, kao i vršenje svih vjerskih dužnosti, naši su roditelji pretočili i u srca nas djece, tako da je i u obiteljima moje braće i sestara još uvijek prisutna zajednička obiteljska molitva, redoviti zajednički polazak sv. misi, pristupanje svetim sakramentima i gajenje pobožnosti prema Majci Božjoj.

Odgajan u takvom vjerskom ozračju, već kao dijete zavolio sam sve što je Božje. Volio sam prisustvovati sv. misi, volio sam moliti i zajedno s roditeljima i braćom vršiti razne pobožnosti. Već zarana želio sam postati katolički svećenik, imajući pred očima žive uzore svećeničkog života, Božje ljude, kreposne misnike, medu kojima su bili i naši župnici, prečasni g. Mijo Thon, prečasni Anto Zajc i sada već pokojni prečasni Anto Čondrić. Svi ovi naši požrtvovni župnici svijetlili su svojim primjerom nesebične žrtve, pobožnosti, ljubavi prema svome stadu, a napose prema nama najmladima, svojim najmanjim ovčicama.

U svome selu završio sam osnovnu školu, iako sam morao dobrano pješačiti. Poslije osmoljetke želio sam poći u sjemenište Vrhbosanske nadbiskupije. Poslao sam molbu, ali na moju veliku žalost, dobio sam negativan odgovor, budući da su već sva mjesta bila popunjena. Zato sam u obližnjem gradiću počeo učiti elektrobravarski zanat. U zanatu sam proveo godinu dana, ali nikako nisam bio zadovoljan, jer je u mojoj duši još uvijek tinjala zapretena iskrica svećeničkog zvanja. Ta se iskrica jednoga dana rasplamsala, tako da je postala prava buktinja. Više joj nisam

mogao odoljevati, jer sam bio zahvaćen njezinom vatrom, njezinom silom. Zbog toga sam se jednoga dana uputio našemu župniku Anti.

Rekao sam mu da želim postati svećenik i zamolio sam ga, da me preporuči u neko sjemenište. Preporučio me salezijancima, koji su u ono vrijeme imali sjemenište u Križevcima. I tako, prekinuvši naukovanje u zanatu, stupio sam – već u svojoj osamnaestoj godini, kada bih već morao maturirati – u prvi razred salezijanske gimnazije.

U Križevcima sam završio prvi i drugi razred klasične gimnazije, a zatim sam stupio u novicijat, koji je trajao godinu dana. Položio sam trogodišnje zavjete i tako sam postao član Salezijanske družbe. Tokom dvogodišnjeg života u sjemeništu i tokom novicijata još sam bolje upoznao Salezijansku družbu i njezinu misiju. Upoznao sam odgoj mladeži, napose one siromašne, te sam se još više oduševio za salezijanski život i apostolat mladeži. Poslije novicijata završio sam treći i četvrti razred gimnazije, te sam položio maturu.

Nakon toga poglavari su me uputili na Rijeku, gdje sam godinu dana vršio službu asistenta, tj. odgajatelja medu našim sjemeništarcima. U meduvremenu odslužio sam i vojsku, te sam se nakon vojne službe upisao na filozofsko-teološki fakultet u Zagrebu (1973). U svojoj tridesetoj godini života bio sam zaređen za svećenika, u salezijanskoj župnoj crkvi Marije Pomoćnice na Kneziji u Zagrebu. Mladu misu slavio sam u rodnoj župi na veliku moju radost, kao i na radost oca, braće i sestara, cijele rodbine, župe, a i na radost mojih poglavara i moje salezijanske braće. Jedna kap gorkog pelina mutila je tu radost: moja dobra i nezaboravna majka umrla je godinu dana prije mojih primicija.

Uvijek sam veseo i vedar, jer sam svjestan da kao svećenik služim Bogu i da sam baš kod sv. mise najbliži Božanskom Spasitelju, dok ga držim u svojim posvećenim rukama.

Ako itko ima pravo veselje i duhovnu radost, onda to s pravom ima katolički svećenik po svom svetom svećeničkom redu i po svojoj svetoj službi koju mu je sam Bog povjerio po svojoj svetoj Katoličkoj Crkvi.

OD ČASNOGA BRATA DO SVEĆENIKA

U ovoj knjizi, već spomenuti velečasni gospodin Vinko, bio je iz svoje dotadašnje podravske župe premješten na drugu župu, u Slavoniju. Jednog mi se dana javio odande:

„Dragi moj prijatelju!

Nedavno mi je ovamo naša Nadbiskupija poslala mladića, koji ima već dvadeset osam godina, a želi postati svećenik. Zove se Josip. Vrlo je dobar i u svemu uzoran mladić. Poslali ga k meni, da ga opskrbim sa stanom i hranom i da ga poučavam, jer je završio samo četiri razreda osnovne škole. Što se tiče prvoga, nije problem, ali ja sam toliko zaposlen duhovnom pastvom, jer mi je župa velika s nekoliko filijala, pa ja ne stignem još i njega podučavati. Sada se sprema za peti razred osmoljetke. Kod mene je već četiri mjeseca i uskoro mora na ispite. Primite ga vi, salezijanci, mjesec-dva, te ga poučavajte, da se dobro pripremi za polaganje ispita na osmoljetki."

Tada je naše salezijansko sjemenište bilo smješteno u Križevcima, u biskupskoj rezidenciji grkokatoličkog vladike, preuzvišenoga gospodina Bukatka. Zamolio sam našeg tadašnjeg ravnatelja sjemeništa, da primi Josipa u zvod, kako bi se pod vodstvom naših profesora mogao spremiti za ispite. Gospodin ravnatelj rado ga je primio i Josip je za nekoliko dana stigao. Bio je to visok, jak momak, goranin. Prije toga već je nekoliko godina proboravio kod otaca franjevaca, kao časni brat. Želio je postati svećenik, ali u redovima nije običaj, da bi već zavjetovana časna braća počela studirati, da postanu svećenici.

Primio ga je zagrebački nadbiskup. Josip se brzo uklopio u naš sjemenišni život, pridržavajući se točno dnevnog reda, marljivo je učio. Uskoro smo u njemu upoznali blagu dušu, lijepo odgojena čovjeka. Svima nam je u sjemeništu davao divan primjer pobožnosti prema Majci Božjoj. Redovito je primao sv. sakramente, pobožno je prisustvovao sv. misi i sjemenišnim pobožnostima. Uvijek je bio vedar, veseo i sa svime zadovoljan. Dva mjeseca smo ga poučavali, te je nakon dva mjeseca dobro pripremljen, s lijepim uspjehom položio peti razred osmoljetke.

Ostao je kod nas, te se počeo spremati za šesti razred, kojeg je položio na polugodištu, a na kraju školske godine položio je sedmi, a ujesen, osmi razred osmoljetke. Bio je vrlo bistar i imao je dobro pamćenje.

Jednoga dana za vrijeme šetnje na dvorištu, opazio je jednog sjemeništarca, svog imenjaka, kako ima poderane cipele, da mu sve prsti vire. Rekao mi je: „Vidite, velečasni, taj dečko nema cipela, nema nikoga svoga, nema roditelja i sam si ne može kupiti. Evo vam dvije tisuće, a druge dvije još pronadite kod nekog dobrotvora, pa mu kupite cipele!" Bio sam zadivljen tom njegovom plemenitošću, jer, iako sam siromah kojeg su drugi dobrotvori pomagali, znao je otkinuti od svojih usana i dati siromašnijem. A to nije bilo samo jednom. Zaista, imao je veliko, plemenito srce za tudu bijedu. Zato sam rekao poglavarima: „Ovog mladića moramo rukama i nogama gurati prema oltaru, jer će on jednoga dana biti vrijedan, uzoran Isusov svećenik."

Svršivši osmoljetku, Josip se upisao u našu salezijansku gimnaziju na Rijeci u prvi razred. Poučavao sam ga vjeronauk, latinski i povijest. Iako je bio vrlo marljiv, ipak mu je tu i tamo, kao i svakom daku, zaškripalo. Jednom mu navriješe suze na

oči. Stao sam ga tješiti: „Josipe, nemojte se ništa žalostiti, jer smo svi mi prošli istim putem. Vi samo ustrajte, budite i dalje dobar i marljiv, pa Božji blagoslov i zaštita Majke Božje neće izostati. Vi ćete prije postati svećenik, negoli sva ova mladarija." Naime, u razredu, uz još jednog kolegu, bio je najstariji, dok su svi ostali bili petnaestogodišnjaci. „Josipe, sve će to proći, a kada ćete vi slaviti svoju prvu mladu misu, tada ćemo kod stola zapjevati: 'Bista-ha, bista-hi, mi smo ipak spelali!'" Svi su se nasmijali, pa se i Josip razvedrio i pošao odvažno naprijed u život.

Poslije propisanih završenih razreda gimnazije, Josip se u Zagrebu upisao na filozofsko-teološki fakultet. Sretno je završio studij i konačno je bio zareden za svećenika. Pozvao me je na svoju mladu misu. Odazvao sam se. Bio je divan sunčani dan. Njegova rodna župna crkva bila je nabijena pobožnim pukom. Na svim je licima blistala radost, neopisiva radost na licu samog mladomisnika, njegove majke, rodaka, prijatelja, znanaca, kolega, gostiju i vjernika. Poslije primicija bio je svečani objed u župnom dvoru. Kod mladomisničkog stola održao sam mu govor, kojeg sam završio: „Sada, dragi mladomisniče, dragi velečasni Josipe, možemo s pravom zapjevati onu pjesmu, koju sam vam prije nekoliko godina navijestio na satu latinskog, da ćemo je pjevati u ovoj prigodi: 'Bista-ha, bista-hi, mi smo ipak spelali!' Nastao je općeniti smijeh, te smo tako u vedrom raspoloženju nastavili mladomisničko slavlje. Taj divan dan ostao mi je nezaboravan za cijeli život.

Poslije mlade mise ponudio je Ordinarij mladomisniku župu: „Velečasni, to vam je jedna od najtežih i najzapuštenijih župa na teritoriju naše zagrebačke dijeceze. Nalazi se u Prigorju, u brdovitom kraju. Ja vas ne silim, nego samo lijepo molim, da je preuzmete." Mladomisnik mu je odgovorio: „Preuzvišeni, drage volje ću je preuzeti. Učinit ću, što ću najviše moći za Boga i duše."

Početkom nove školske godine velečasni Josip je preuzeo ponudenu župu, gdje je našao duhovne i materijalne ruševine. Pun mladenačkog, mladomisničkog žara, bacio se na pastoralni posao župe. Najprije je uveo redovito održavanje vjeronauka za djecu. Nedjeljom je služio dvije sv. mise, odlazio među ljude, postao im blizak kao katolički svećenik i njihov duhovni pastir.

Ubrzo je gotovo sve osvojio svojom svećeničkom ljubavlju, dobrotom, blagošću i finoćom. Imao je veliko srce, znao je opraštati, a napose je bio gostoljubiv. Svakoga je podvorio, okrijepio, nadario. Kada je već uspio okupiti oko sebe cijelu župsku zajednicu, latio se uredivanja crkve, najprije iznutra, a onda izvana. Crkvica je postala čista, uredna kao kutijica, a za kratko vrijeme uredio je i župnu kuću iznutra i izvana. Uredio je i lijepi park, sve u cvijeću i zelenilu, a onda je sagradio i novu vjeronaučnu dvoranu. Kod njega sam uzastopce proveo tri godine po dva tjedna preko ljetnih praznika, te sam imao prilike izbliza promatrati njegovo djelovanje. Sv. misu služio je pobožno, lijepo, mirno, jasno je propovijedao, tako da su ga vjernici rado slušali. Tokom tjedna svakog je jutra služio sv. misu za pokojne, tako da je uvijek došla pokojnikova rodbina. Poslije sv. mise sve je pozvao u župni dvor, te svima ponudio doručak. Našla se ovdje i čašica rakije. Ljudi su također i sami donosili razna jela, koja su onda svi zajedno jeli zajedno sa župnikom. Gledajući tog svećenika sa svojim vjernicima kod zajedničkog stola, sjetio sam se i prvih kršćana i njihovih zajedničkih agapa. Rekao sam sam sebi: „To su prava kršćanska vremena, to su doista prave agape."

Jednog dana jedna je žena donijela u tepsiji pečene „štrukle", te smo svi zajedno jeli. Ta žena mi je rekla: „Velečasni, sve to što nama velečasni pruža na stolu, mi imamo i doma, ali nam se lijepo vidi, kada nas on podvori, kada s nama porazgovara kao otac sa svojom djecom."

Jedne nedjelje nakon pučke mise zadržao sam se s vjernicima pred crkvom. Tada mi je rekao jedan ugledan muž, otac obitelji: „Velečasni, ovakve nam odgajajte u sjemeništu i šaljite na župe, jer trebamo uzorne Božje svećenike, koji će, kao naš župnik, živjeti za Isusa, koji će izgarati za sv. vjeru, za Crkvu i puk Božji." Druge nedjelje opet se javilo još više muževa pred crkvom: „Ovakvoga još nikada nismo imali, niti ćemo imati!"

Ovaj svećenik je redovno posjećivao sve bolesnike, pa i bezvjerce. Svakoga je znao tješiti, hrabriti, svakome je pružio lijepu, blagu riječ, svakome je donio poneki dar. Na taj način umekšao je i najokorjelija srca, duše. Približio se ljudima, koji se godinama nisu ispovijedali, koji su čak bili i poznati kao tvrdokorni ateisti. Sve je znao prigrliti svojom svećeničkom ljubavlju i nikoga nije odbio. U župi je procvao bujan vjerski život, a sve

pod vodstvom požrtvovnog duhovnika, pastira, koji je svojim svećeničkim životom svijetlio svome stadu. Svuda sam o njemu čuo samo pohvale. Da, pohvale, jer je bio Božji čovjek, jer je bio slika Dobrog Pastira, jer je bio svećenik po Srcu Isusovu i Marijinu. Nije se stidio nikakvih fizičkih poslova. Bio je čovjek žrtve, ljubavi i rada i zato je ubirao tako divne plodove uspjeha među vjernicima, koji još i danas za njim uzdišu.

Bio je premješten na drugu župu. Skroman, ponizan svećenik osvaja duše. Da, velečasni Josip čovjek je duboke vjere, velike ljubavi prema Gospodinu Isusu i Crkvi, prema dušama, a napose prema siromašnima.

Zato ga Gospodin Bog i blagoslivlje.

Prijatelj

(Velečasni Josip rođen je 1. 9. 1935. godine u Gorskom Kotaru, zaređen je za svećenika 1. 9. 1972. godine, u trideset sedmoj godini života.

BOŽJI PLANOVI

Roden sam devet dana prije nego li je sv. Ivan Bosco proglašen svetim, tj. 23. ožujka 1934. godine, u malom selu Malence, na području župe Kostanjevica na Krki, u Sloveniji. Roditelji su mi bili siromašni, ali duboko religiozni. Majka Ana bila je krojačica, te je već kao djevojka svojim marljivim radom toliko uštedjela, da je kupila malu kućicu. Sada je već u 87. godini života, ali bolesna, pomalo se gasi kao svijeća. Cijeli je njezin život samo jedno duboko predanje u vršenje volje Božje, ljubav prema euharistijskom Isusu i duboko štovanje nebeske Majke Marije. Pokojni otac, siromašni seljak, izučio je i postolarski zanat. Po naravi je bio veseljak, ugledan i praktičan vjernik, dobar muž i dobar otac obitelji.

Ne samo očeve riječi, već i što sam ga gledao u redu pred ispovjedaonicom, bila je za mene velika propovijed, ne samo u djetinjstvu, već i u vrijeme kada sam bio odrastao mladić.

Moj brat Stanko, godinu dana mladi od mene, izučio je krojački zanat i preuzeo je brigu za kuću i gospodarstvo, a i za roditelje. I meni je za vrijeme cijelog moga školovanja bio čvrsti oslonac. Ima četvero djece, a meni je želja, da se barem jedan od njih posveti Bogu kao svećenik.

S bratom sam počeo pohadati osnovnu školu u rodnom kraju Kostanjevici baš 1941, kada je počeo drugi svjetski rat. Župa nam je bila razdijeljena na njemačko-talijansku granicu. U pograničnom pojasu Nijemci su sve stanovništvo selili u Njemačku i tamo trpali ljude u koncentracione logore. Stanovnici našega sela pravovremenu su pobjegli na talijansko područje. I mi smo ostavili rodni dom i cijelo gospodarstvo i sve četiri godine živjeli smo kod tudih ljudi, dijeleći s njima sve ratne nevolje, strahote i stradanja.

Već kao dječak jako sam bio vezan uz našu župnu crkvu, te sam rado ministrirao. Sastavljao sam posebne molitve, koje sam tiho molio kod sv. mise. Pisao sam propovijedi, veselio sam se svakom blagdanu, te sam duboko u srcu osjećao živu želju, da

postanem svećenik. Ali za svećenika potrebno je dugo školovanje, treba imati sposobnosti za učenje, a mladost je jedina sposobna da postigne svaki cilj. Od mojih rodaka nitko nije pohađao visoke škole. Kada sam 1948. godine završio osnovnu školu, trebalo je donijeti odluku za daljnji život. Roditelji su smatrali, da bi bilo dobro, da u rodnom mjestu izučim neki zanat. U gradovima je hrana bila na karte, odlazak na školovanje bio je potpuno nesiguran i sam Bog zna, što se sve može dogoditi u budućnosti.

U rodnom kraju možeš ostati i pošten i vjernik; dok naprotiv gradovi nerijetko iskvare mladog čovjeka, te od njegove mladosti ostanu samo ruševine. Iskreno rečeno, nisam baš s velikim oduševljenjem postao naučnik limarske struke. Vrijeme naukovanja trajalo je tri godine. Zatim sam odslužio vojni rok, a nakon povratka iz vojske opet sam se zaposlio u limarskoj radionici.

U poduzeću, u kojem sam radio, poslali su me u majstorsku školu koju sam završio 1960. godine u Novom Mestu, te sam postao viši kvalificirani majstor. Dalje sam radio u limarskom poduzeću. Kao voda skupine limara obavljao sam razne poslove ne samo u Sloveniji, nego i širom Jugoslavije. Imao sam lijepu plaću, dobro sam živio, te sam s uspjehom napredovao u struci. Ali, svećenički poziv u meni nije utihnuo. Vruća želja, postati svećenik, postala je potreba mojega života. Kako krenuti na put do ostvarenja svećeničkog zvanja?

Već sam se kao ministrant upoznao sa svećenikom, patrom Emanuelom Karabegovićem, kartuzijancem, iz Kartuzije Pleterje. To je bio redovnik koji je živio iz svojega zvanja – biti u službi Bogu i Mariji. Sam je prošao težak put do svećeništva. Sam je bio duboko uvjeren: „Koga Bog i Marija hoće, taj ne može pobjeći Božjim planovima!" Otkrio sam mu svoju dušu, svoju uznemirenost, svoje teškoće i svoju želju za svećeništvom. Bio je devet godina moj duhovni voda, ispovjednik, prijatelj. Pripremao me je na kušnje u zvanju, preporučivao mi je molitvu, savjetovao me, hrabrio i mnogo za mene molio.

Salezijanci primaju starija zvanja po primjeru svoga osnivača sv. Ivana Bosca. Za blagdan Marije Pomoćnice hodočastio sam na Rakovnik, u Ljubljani, gdje je središte salezijanaca u Sloveniji. Posavjetovao sam se tom prilikom s inspektorom, g. Jakobom Augustinom. Spomenuo sam mu, da bih se kao stariji sin morao brinuti za roditelje i za gospodarstvo. Na rastanku mi je dao medaljicu Marije Pomoćnice i rekao mi je: „Ako te Marija Pomoćnica hoće dovesti u Salezijansku družbu, još ima vremena. Ako Marija hoće, tada nikada nije prekasno. Pouzdaj se u Mariju Pomoćnicu po primjeru sv. Ivana Bosca, pa ćeš vidjeti što su čudesa!" Tu medaljicu još i danas nosim obješenu na krunicu. Nosim je, kao najveće blago. Već sam je više puta na nekoliko sati izgubio, ali sam je uvijek našao. U toj medaljici osjećam zaštitu, prisutnost naročitog zahvata Majke Božje u moj život, kao i blagoslov na putu mojega svećeničkog zvanja.

Šest godina nakon moga posjeta Rakovniku, moj se brat oženio, preuzevši gospodarstvo i brigu za roditelje. Iste godine (1965) stupio sam u salezijansko sjemenište i počeo pohađati sjemenišnu gimnaziju, koja je tada bila na Rijeci. Imao sam trideset jednu godinu, a učio sam zajedno s petnaestogodišnjacima koji su mi nadjenuli nadimak „čale". Često puta su me obeshrabrile teškoće u učenju i ponekad sam poželio, da se vratim natrag među radnike, k svom limarskom zanatu. Mnogi su sumnjali u moj uspjeh, a kada sam odlazio iz poduzeća, smatrali su me doslovno nenormalnim. Poglavari i profesori imali su mnogo razumijevanja za moje poteškoće u učenju. Tadanji ravnatelj sjemeništa i profesor, velečasni S. B. često puta me je hrabrio sa svojim zdravim humorom, rekavši mi: „Stari, ti samo plivaj! Bačen si u more i sada nema druge, nego moliti, boriti se i plivati dok ne isplivaš. Ništa se nemoj bojati! Ti ćeš postati dobar svećenik!"

Uz učenje nastale su i duhovne poteškoće, kušnje, sumnje o zvanju, kada su neki nadareni i sposobni mladići napuštali sjemenište. Bilo je to krizno vrijeme, kada su i svećenici i redovnici napuštali svoje zvanje, sablažnjavajući tako tolike vjernike. Na Rijeci sam završio prvi i drugi razred klasične gimnazije, otišao u novicijat u Želimlje, u Sloveniji. Odlučio sam da budem svećenik – salezijanac, redovnik. U Želimlju sam nastavio učenje trećeg i četvrtog razreda gimnazije. Godine 1970. u svojoj 36. godini života upisao sam se na filozofsko-teološki fakultet u Ljubljani. Opet sam osjetio da mi manjkaju temelji za teški i naporan studij i počeo sam sumnjati u svoje svećeničko zvanje. Htio sam postati subrat-pomoćnik. Poglavari i profesori opet su

me hrabrili i oduševljavali, stavljajući mi pred oči primjer svetog arškog župnika, njegove teškoće na putu prema oltaru i kasniji njegov svetački apostolski rad, njegove velike uspjehe u vođenju duša.

Moj duhovni voda jednom mi je rekao: „Hoćeš li biti velika svijeća na oltaru koja će gorjeti samo na velike blagdane, ili ćeš biti mala svijeća koja će izgarati i sagorjevati svakoga dana?" Takvi savjeti ulijevali su mi nove energije, poticali me i hrabrili na mom putu. Jako sam osjećao plodove molitava i žrtava patra Emanuela, mojih roditelja, rodaka i svih onih znanih i neznanih duša, za koje jedino Bog zna...

Došla je i sveta 1975. godina, kada sam primio sveti red dakonata. Gledao sam radost na licu svojih roditelja. Župa je osjetila, da će ipak iz toga starog limara postati svećenik, da će ipak ta „stara barka" sretno doplivati i preko bura i oluja do svog cilja, da ću biti Isusov svećenik.

Konačno sam 6. srpnja 1975. godine zareden za svećenika u svojoj 41. godini života, u svom rodnom kraju, u hodočasničkoj crkvi Majke Božje dobrog savjeta. Zaredio me po ocu daljnji rodak, pomoćni ljubljanski biskup, Stanislav Lenič.

Za mene je ta godina zaista bila sveta godina, kada sam pred oltarom Marije dobrog savjeta, pred svojim roditeljima, rodacima, bivšim kolegama – radnicima iz poduzeća, suškolarcima, primio sveti svećenički red.

Još kao dječak, a napose kao mladić, osjećao sam veliko pouzdanje i pobožnost prema Mariji dobrog savjeta, ugledajući se na primjer svoje majke. Poslije 1959. godine, kada sam na poticaj tadašnjeg inspektora posjetio Rakovnik, osjetio sam uz Marijinu pomoć još veće oduševljenje i odvažnost na svom putu prema svećeništvu.

Napose sam uvijek na prijelazu iz jedne godine u drugu, probdio noć klečeći pred oltarom Majke dobrog savjeta moleći krunicu, uvijek iznova sam te noći predao Mariji u ruke i sebe i svu svoju budućnost. Prilikom svećeničkog redenja i mlade mise, osjećao sam duboko u duši da sam veliki Marijin dužnik.

Kod mladomisničkog stola svi su mi od srca čestitali, što sam postao svećenik, a bio sam sretan, što je i moj otac, iako bolestan dočekao moju mladu misu. Često puta mi je znao reći: „Ja to neću dočekati!" – a ipak je dočekao. Hvala Bogu i Mariji!

Otac je umro prije tri godine. Došao sam kući i našao ga u nesvjesnom stanju. Svi smo uz njegov samrtnički krevet molili krunicu. Uvečer sam rekao majci: „Ovo je očeva već druga bolest i zato ću mu podijeliti sakramenat svetog bolesničkog pomazanja." Kada sam izmolio sve molitve i pomazao očevo čelo svetim uljem, otac je otvorio oči, pogledao me, zatvorio oči i – izdahnuo. Kao da je htio reći: „Neka ti ne bude žao što si svećenik! Dao si mi najviše što si mi mogao dati, sakramenat Božjeg milosrđa!" Za mene je to bio veliki dokaz sreće, što je svećenik uživa u službi Isusa Krista.

Svećenik se svojom službom sav predaje Bogu i bližnjemu, a to služenje iziskuje neprestano samoodricanje, umiranje samome sebi, a to znači svaki dan uzeti svoj križ i ići za Isusom Kristom, Dobrim Pastirom.

Sretan sam kao svećenik-salezijanac, odgojitelj mladeži. Često puta trpim, gledajući indiferentnost, nevjeru današnjih roditelja, mladeži, odgojitelja. Često puta slušam i osjećam mržnju protiv Crkve i njezinih predstavnika: pape, biskupa, svećenika, redovnika i redovnica.

Snagu za svoju svećeničku misiju crpim iz euharistijske žrtve i molitve svete krunice. Moja je želja, ostati vjeran sin sv. Ivana Bosca, biti odvažan Kristov svećenik. Želim, da uzmognem svakoga dana izreći svoj „DA", po primjeru Majke Marije.

Sveti Pavao od Križa, svećenik, uči nas: „Kada ćete istinski uzljubiti Isusa Krista, tada ćete u svetištu svoje duše neprestano slaviti blagdan križa, blagdan svojega zvanja."

Franc Drobnič

JEDNA STAZA DO OLTARA

Krist na različite načine i u različito vrijeme poziva mladiće u svoju službu. Upravo onako, kako nam opisuje sv. Matej (20. 4–11), kako je Gospodar vinograda pozvao radnike: jedne u trećoj uri, druge u šestoj, a one posljednje tek u jedanaestoj uri. Krist računa na svakoga i svakome iskazuje puno povjerenje. Zato je svako svećeničko i redovničko zvanje, a posebno ako je u pitanju ono kasnije zvanje, ima svoju vlastitu povijest, te kao takovo može biti vrlo zanimljivo, a za nekoga i poticajno, da i on krene tim Kristovim putem.

Povijest svoga života mogu podijeliti u dva pravca: prvi, od rodenja, života u obitelji, pa sve do odsluženja vojnog roka, a drugi, odlazak u sjemenište, završavanje srednje škole, novicijata, teološkog studija, primanje svećeničkog reda, pa sve do danas, kada živim i radim kao svećenik-salezijanac na jednoj našoj župi.

Zahvalan sam dragome Bogu, što sam roden u pravoj kršćanskoj obitelji koja je Crkvi i našem narodu dala devetero djece. Ja sam četvrti po redu. Šestero nas je živih, a troje je Bog uzeo k sebi. Uz mene svećenika-redovnika salezijanca imam i sestru redovnicu, a i dvije moje nećakinje izabrale su redovničko zvanje.

Bez sumnje, da je svako svećeničko-redovničko zvanje veliki Božji dar i plod zdrave kršćanske obitelji. Župa kojoj pripadam, dala je Crkvi sada živih dvadeset dva svećenika-redovnika, isto toliko časnih sestara i nekoliko sjemeništaraca koji se spremaju za svećeničko zvanje.

Na moj izbor svećeničko-redovničkog zvanja u mnogome je utjecao primjer mojih dragih jednostavnih, ali nadasve pobožnih roditelja. U našoj kući živjela je svakodnevna molitva, nedjeljna sv. misa, sakramentalni život, a večernja zajednička sveta krunica još i danas se moli u mojoj rodnoj kući. U svim tim pobožnostima roditelji su nam prednjačili svojim primjerom. Nikada se u našoj kući nije čula nijedna prosta riječ, kletva ili bilo kakva

psovka. U ovakvom kršćanskom ozračju niklo je i raslo moje i sestrino redovničko zvanje.

Osim roditelja, sigurno je da su na moje zvanje utjecali i naši dragi svećenici-salezijanci koji su godinama radili u župi. Svojim nesebičnim i požrtvovnim salezijanskim radom, a osobito prema nama ministrantima kojima su poklanjali mnogo pažnje i ljubavi, Bog je nagradio njihov požrtvovni rad, da su poslali u sjemenište petnaestero, sada živih svećenika i redovnika.

Već u ranom djetinjstvu počeo sam ministrirati i volio sam biti uza svoje drage svećenike. Kod svake mlade mise u župi, uvijek sam govorio u sebi: Bože moj, daj, da i ja jednom budem jedan od ovih sretnika! Uvijek sam razmišljao i sanjario, da bih i ja jednoga dana bio Kristov svećenik. Već u šestom razredu osmoljetke stvorio sam odluku, da ću ići u sjemenište. Svećenik koji je radio s nama ministrantima, rado je govorio na našim ministrantskim sastancima o ljepoti svećeničkog zvanja. Nakon završenog osmog razreda osmoljetke odlučio sam poći u sjemenište. Ali, upravo za vrijeme ferija Gospodin je pokucao na našu obitelj jednim životnim križem, tj. kušnjom. Moj najmladi brat od nas devetero koji je imao šest godina, iznenada se razbolio i za svega tri dana umro. To je bio veliki udarac za cijelu našu obitelj, a posebno za roditelje, ali smo svi s vjerom i s kršćanskom nadom prihvatili i podnijeli taj udarac.

U takvom teškom trenutku nisam imao snage da roditeljima izjavim svoju želju i odluku, da želim u sjemenište. Mislio sam da bih im time još više ranio ionako ranjena srca. Otišao sam župniku koji je već znao za moju odluku i pitao sam ga za savjet, što da radim. Rekao mi je, neka za sada prepustim Bogu svoj plan i neka pričekam da se situacija malo smiri. Tako sam i učinio.

Moji školski kolege otputovali su, a ja sam morao izabrati drugi pravac, te sam se u jednom poduzeću upisao u školu učenika u privredi. Nakon tri godine položio sam ispit zrelosti i radio sam kao majstor sve do odlaska na odsluženje vojnog roka. U vojsci sam upoznao jednog svećeničkog kandidata. Brzo smo se sprijateljili. Svake smo večeri molili krunicu, a kad god nam se pružila prilika, otišli smo u obližnju crkvu i tamo obavili sv. ispovijed i kod sv. mise smo se pričestili. Uvijek mi je govo-

rio taj prijatelj: „Ti ćeš biti svećenik, ti nisi za svijet!" Nikada mu nisam spominjao moju prethodnu odluku.

Nakon odsluženja vojne obaveze, vrativši se kući, radio sam svoj posao, a svake večeri redovito sam išao na sv. misu. Tako jedne večeri iza sv. mise, ljudi su se već gotovo razišli, a ja sam ostao moliti pred Gospinim kipom. Molio sam za milost, da ostvarim svoju životnu želju. Dok sam molio, nečujno mi se približio gospodin župnik i šapnuo mi, da li mogu doći malo u župni ured. Naravno, došao sam župniku na razgovor. I upravo te večeri Gospa mi je preko župnika odgovorila, da je situacija zrela i neka budem spreman odgovoriti svoj DA! Župnik me pitao, jesam li se možda predomislio ili još uvijek mislim na svoje svećeničko zvanje. Rekao sam mu da još uvijek o tome mislim i da sam spreman još i sada poći u sjemenište.

O ovom našem razgovoru nikome nisam govorio, nego sam još više molio i postio. Velečasni župnik odmah je pisao poglavarima u sjemenište, a oni su za nekoliko dana pozitivno odgovorili. Tako me je jedne večeri opet u crkvi pozvao župnik, da mi javi da sam primljen i da se polako trebam spremati. Bio sam presretan. S druge strane ipak mi je bilo teško s obzirom na roditelje, kako ću im reći ovu svoju odluku.

Cijeli dan sam postio i molio Gospodina i Gospu da mi pomognu, da sretno riješim ovaj svoj problem. Iste večeri, vrativši se kući sa sv. mise, našao sam u kući same roditelje, kako mole kao obično. Nakon mog uobičajenog pozdrava, izmenivši s njima nekoliko riječi, prešao sam na samu stvar. Rekao sam: „Dragi oče, draga majko! Večeras vam imam nešto važno reći. Sigurno ćete se iznenaditi, ali moja odluka je neopoziva. Odlučio sam poći u sjemenište, jer me Bog zove u svoju službu!"

Moram priznati, da ih je ova vijest malko potresla, a i šokirala. Ništa mi nisu odgovorili, samo su oboje počeli plakati.

Došao je konačno i sretan dan moga odlaska. Došli su velečasni župnik i kapelan, te mnogobrojna rodbina da me otprate. Svi su mi zaželjeli sretan put, sretan uspjeh i Božji blagoslov. Posljednji, s kojima sam se oprostio, bili su moji dragi roditelji. Čuo sam oca, kako mi govori kroz suze: „Sinko, dragi, neka te Bog blagoslovi, čuva i brani, i nemoj mu se nikada iznevjeriti! Od danas, pa ubuduće, mi ćemo posebno moliti za tvoju ustrajnost. Bog dragi zna, hoću li dočekati taj sretan trenutak. Prepo-

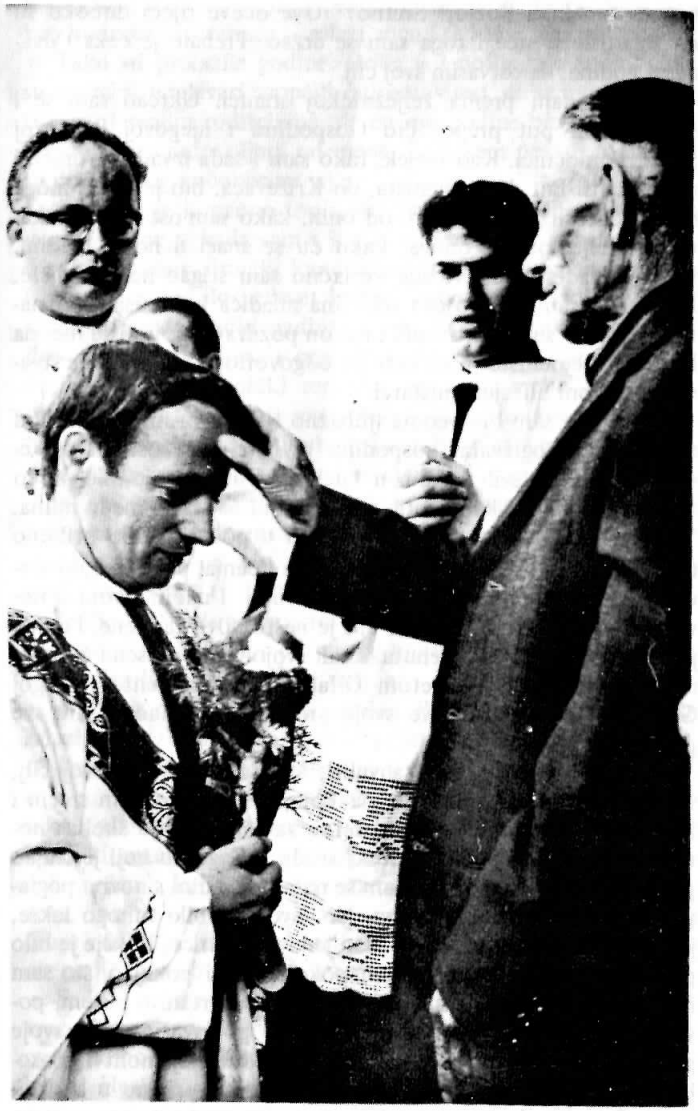

ručam te Majci Božjoj! Sretno!" Ove očeve riječi duboko su mi se utisle u srce i toga sam se držao. Trebalo je čekati dvanaest godina, da ostvarim svoj cilj.

Krenuo sam prema željezničkoj stanici. Ukrcao sam se i svoj životni put preporučio Gospodinu i njegovoj Presvetoj Majci, Pomoćnici. Kao uvijek, tako sam i sada izvadio krunicu i stao moliti. Put do sjemeništa, do Križevaca, bio je dug. Mnoge su mi se misli vrzle glavom, od onih, kako sam ostavio zaplakane roditelje, pa do onoga, kako ću se snaći u novoj sredini. Nakon dvadeset sati vožnje konačno sam stigao na odredište. Na stanici sam opazio dva vrlo fina mladića koje nisam poznavao. Ali, oni su mi pristupili i nakon pozdrava, upitali su me, da li tražim sjemenište. Čim sam im odgovorio, uzeli su moje stvari, jer su i oni bili sjemeništarci.

U zavodu sam bio veoma ljubazno i toplo primljen kako od sjemenišnih poglavara, gospodina ravnatelja i ostalih profesora, tako i od svih ostalih u kući. U sjemeništu je bilo preko stotinu i dvadeset kandidata, a ja sam bio najstariji među njima. Svaki je početak težak, pa je i meni u početku bilo prilično teško. Prošlo je sedam godina od moga učenja, pa je trebalo vremena da se uklopim u svakodnevni studij. I način života u novoj, posve drugačijoj sredini, bio je nešto novo za mene. Priznajem, da je bilo teških trenutaka, ali svojom upornošću i žarkom molitvom Isusu u Presvetom Oltarskom Sakramentu i dragoj Gospi povjeravao sam sve svoje probleme i konačno sam sve prebrodio.

Svakako, puno imam zahvaliti, što sam postigao svoj cilj, svojim sjemenišnim poglavarima koji su svojim velikim srcem i ljubaznošću pomogli, da sam sretno završio srednju školu i novicijat. Zatim je slijedio teološki studij u Zagrebu koji je trajao punih šest godina. Ponovo sam se našao u sredini s novim poglavarima i braćom bogoslovima. No, ovdje je bilo mnogo lakše, jer sam sada već bio redoviti član jedne zajednice. I ovdje je bilo poteškoća, ali se nikada nisam pokolebao ni pokajao, što sam izabrao ovo zvanje. Nastavio sam svojim zacrtanim putem, povjeravajući i dalje Gospodinu i svojim poglavarima sve svoje probleme. Intenzivno sam prionuo svakodnevnoj molitvi, a osobito me jačao Krist kojeg sam svakodnevno primao u sv. pričesti. On mi je davao snage, da sam mogao punim žarom prionuti uza svoj teološki studij i produbljivati svoje znanje koje mi je kao budućem svećeniku – salezijancu i te kako bilo potrebno.

Tako su prolazile godine. Došla je i posljednja godina, kada su mi moji poglavari saopćili radosnu vijest, da se mogu spremati i javiti svojim roditeljima, da ću ove godine biti zaređen. Nitko sretniji i zadovoljniji od mene. Brzo sam poslao roditeljima tu divnu i dugo očekivanu vijest.

Osvanuo je konačno topli, sunčani lipanjski dan. Bila je nedjelja, 24. lipnja, kada sam s još jednim subratom – salezijancem i s mnoštvom drugih kandidata – bogoslova bio zaređen. Ukupno nas je bilo pedeset kojima je toga dana sadašnji uzoriti kardinal i zagrebački nadbiskup dr. Franjo Kuharić uza svoja dva pomoćna biskupa i profesora, provincijala i braće svećenika, podijelio svećenički red. Za ovu jedinstvenu zgodu došli su i moji roditelji, moja sestra redovnica i još mnoga druga rodbina. Katedrala je bila dupkom puna Božjega naroda. U ozračju se osjećala neopisiva radost i veselje. Dok su prije dvanaest godina u očima mojih roditelja bile suze žalosnice, sada su im oči bile pune suza radosnica. Nakon sv. mise prvi mi je čestitao moj dragi otac koji mi je ponovno kroz plač rekao riječi u obliku molitve: „Hvala ti, Bože i premila Nebeska Majko, što ste mi udijelili ovu beskrajnu milost, da oči moje danas gledaju sina svećenika! Sada mogu mirno zaklopiti svoje umorne i radosne oči!" Zagrlio me i očinski poljubio. Isto je učinila i moja draga majka, a za njom i cijela rodbina. Pridružila su se i braća moje salezijanske zajednice i mnoštvo prijatelja.

Dva tjedna kasnije imao sam u svojoj župi mladu misu. Za ovu se svečanost cijela župska zajednica pripremala trodnevnom duhovnom obnovom, pod kojom su svake večeri propovijedali domaći sinovi – salezijanci. Tako sam ja dvadeset prvi živi svećenik koji sam to postao sa svoje trideset tri godine života. Bila je to velika radost za cijelu župu, a napose za moje drage roditelje, za braću i sestre, kao i za sve one koji su me dugi niz godina pratili svojim ustrajnim molitvama.

Sada kao svećenik – salezijanac, nakon jedanaest godina svećeničkog rada i života, kada promatram svoj prijeđeni put, mogu samo reći: Bogu i dragoj Gospi – Pomoćnici, jedno veliko hvala! Hvala, što me je Krist pozvao u svoju službu kao svećenika – salezijanca koji mi je dao sve potrebne milosti i pomoć

da sam postigao cilj, koji me je do dana današnjega sačuvao da sam radostan i sretan, što mu služim u braći ljudima. Mislim, da samo kao svećenik mogu najviše učiniti za proširenje njegova Kraljevstva u tolikim dušama, za koje je on dao svoj vlastiti život. Sada kao svećenik u svojoj župi, u kojoj radim od prvoga dana čim sam preuzeo župu, svake prve nedjelje u mjesecu sa svojim vjernicima poslijepodne održavam klanjanje Isusu u Presvetom Oltarskom Sakramentu, kao znak moje iskrene zahvalnosti, što me je izabrao za svog svećenika. Druga je nakana tog klanjanja, da Krist svećenik dade našem narodu i svijetu dovoljan broj svetih i uzornih svećenika – redovnika koji će svojim nesebičnim radom i žarom nastaviti djelo njegove spasiteljske Ljubavi koju je iskazao svojom žrtvom na križu. Radostan sam što radim kao svećenik – salezijanac tamo, kamo me moji poglavari šalju. S pravom mogu reći, s punim uvjerenjem, kada bih morao i danas izabrati svoje životno zvanje, ponovno bih izabrao zvanje svećenika–redovnika–salezijanca. I danas kao svećenik redovito molim Gospodina i Gospu da ustrajem do kraja svoga života kao Kristov svećenik.

Evo, pokušao sam barem donekle odgovoriti na pitanje, kako sam postao svećenik i kako je vodio moj put do oltara.

Dao Bog i Gospa, da i drugi mladići koji se možda kolebaju prihvatiti svećeničko zvanje radi svojih poodmaklih godina, neka u ovom kratkom povijesnom hodu prema svećeništvu nađu iskricu poticajnog primjera i neka smjelo i odvažno krenu prema željenom cilju. Budimo sigurni, da Krist nikome neće uskratiti svoju potrebnu milost.

Neka Gospa Pomoćnica, Majka Krista, prvog Svećenika koja je i mene vodila prema oltaru, neka i sve vas koji ćete se povjeravati njoj i koji ćete se pouzdavati u njezin zagovor, dovede do ispunjenja vašeg željenog cilja.

Sa svoje strane obećajem, da ću se za svakog od vas iskreno svakodnevno moliti, da i vi doživite radost i sreću svećeničkog života.

Sve vas u Kristu i njegovoj Presvetoj Majci bratski pozdravlja

S. F.

P.s.: rođen 1. 9. 1940. u Janjevu, zaređen 1. 9. 1973.

ATEISTA POSTAJE SVEĆENIK

Dosada su skoro beziznimno dolazili u svećenike i redovnike mladići iz dobrih i pobožnih obitelji. Nismo mogli niti zamisliti, da bi iz nereligiozne sredine niklo svećeničko zvanje, a pogotovu bilo nam je nepojmljivo, da netko pođe u svećenike, tko u djetinjstvu nije odgajan u vjerskom duhu. Međutim, današnje nas je vrijeme koječemu poučilo. Tako, eto, i tome, da se iz nereligiozne sredine netko nakon vlastitog razmišljanja javi u svećenički stalež.

Preuzeli smo ovaj razgovor novinara s Ivanom Pogačnikom iz slovenskog lista „Ognjišče", VI/1974., kako bi naši čitatelji mogli razmišljati o tome, kako Bog nade svoje sluge i tamo, gdje ljudi ni ne misle.

Novinar: – Ivane, tebi vjera nije bila tradicija, zar ne?

Ivan: – Ni najmanje. Rekao si, čovjek se može odlučiti za vjeru i u odrasloj dobi. Ja bih rekao, da se čovjek MORA odlučiti za vjeru. Uza svu tradiciju, pored vjerskog odgoja u mladosti, taj odgoj je samo neke vrsti priprava, na kojoj se slobodno gradi u zreloj dobi, tj. između šesnaeste i osamnaeste godine života. Ako čovjek želi prihvatiti Krista i za njega se odlučiti, to mora slobodno i svojevoljno učiniti. Inače, sve ostalo je samo neki folklor i običaj.

N.: – Stalno naglašavamo, da vjera u čovjeku mora sazrijeti. U zadnje vrijeme posebno preporučamo mladima, da redovito pohađaju vjeronauk, ne samo u osmoljetki i do krizme, već i kasnije, posebno kroz srednju školu, da bi se tako mogli svjesno odlučiti za vjeru koja je danas nužno potrebna. Razumljivo, potrebna je bila i u prošlosti, ali danas kud i kamo više, jer okolnosti u kojima živimo, zahtijevaju takve svjesne odluke. Vratimo se k tebi. Kod tebe i tvog zvanja je najneobičnije to, da u mladosti nisi imao uopće nikakve veze s vjerom.

I.: – Do dvadeset prve godine života uopće nisam imao nikakav vjerski odgoj. Nisam išao u crkvu, osim ponekad kada sam se igrao s djecom. Tek u dvadeset prvoj godini, kada sam završio

srednju tehničku školu, pa sam se upisao na gradevinski fakultet, tek onda sam se počeo zanimati za vjeru.

N.: – A bio si kršten?

I.: – Da, bio sam kršten bakinom „krivnjom". Došla je u kuću i rekla: 'Gdje vam je onaj poganin, da ga odnesem na krštenje?' Uzela me i odnijela na krštenje. Tako je moja vjera počela i prestala. U dvadeset prvoj godini vjera mi je bila nešto zastarjelo i preživjelo, nešto, što moderni čovjek ne može nikako prihvatiti. Vjera mi je izgledala kao nešto jedino za slabiće i za zaostale ljude. Nikako mi nije išlo u glavu, da netko zaista može vjerovati u Boga. Tako mi je ludo izgledalo, da netko uz današnju znanost i tehniku može vjerovati u Boga. One, koji su vjerovali, blago rečeno, izrugivao sam. Na samom kraju srednje škole, a i kasnije na fakultetu, postao sam toliko strpljiv, da sam poštivao uvjerenje onih koji vjeruju u Boga, iako mi je to još uvijek izgledalo ludo.

N.: – Zanimljivo, ti si u takvom raspoloženju proživio ne samo pubertet, nego i mladenačku dob. Svjesno si se odlučio protiv vjere, jer drugo ništa nije dolazilo u obzir?

I.: – Vjera kao takva nije uopće dolazila u obzir kod izbora vrednota, jer mi se činila kao nepotrebna stvar.

N.: – Pa što je bilo povod, da si promijenio svoje mišljenje i stav prema vjeri?

N.: – Na fakultetu sam upoznao prijatelja koji je vjerovao u Boga. Naše se prijateljstvo iz dana u dan povećavalo. Sasvim slučajno sam saznao da je vjernik. To mi nikako nije išlo u glavu, a ni u račun, iako sam mislio: Ako nema gore mane, nego to, da vjeruje, još uvijek možemo biti prijatelji. Za vrijeme praznika 1967. godine pozvao me svojoj kući. Ubrzo su stavili večeru na stol. Ja sam odmah uzeo žlicu i počeo jesti, a oni su počeli moliti prije jela. Bilo mi je vrlo neugodno i nisam znao, kuda bih. Kradomice sam pogledao prijatelja, da vidim, moli li i on. Vidio sam, i on je molio. To je za mene bio pravi šok. Pitao sam se: Kako je moguće, da ljudi u dvadesetom stoljeću još uvijek mole? – Smatrao sam, da su to pametni, pošteni i normalni ljudi. Sutradan su svi pošli u crkvu. Iz solidarnosti pošao sam i ja s njima. Pod misom sam bio samo daleki promatrač i kritički sam sve gledao što me je zanimalo. I taj posjet u meni je ostavio velike posljedice. Pitao sam se: Kako ljudi, koje ja cijenim, mogu u nešto vjerovati? Možda je meni nešto od toga sakriveno i nepoznato? Počeo sam čitati i studirati sve što mi je napisano dolazilo o vjeri u ruke.

N.: – Dozvoli, da te prekinem. Kakve si knjige i koji tisak čitao?

I.: – Naše vjerske časopise: Družinu, Ognjišče, Janžekovićevu knjigu Smisao života, Lellotovu knjigu Našli smo odgovor. I kada je 1967. godine bio u Ljubljani tečaj za intelektualce, prisustvovao sam tom tečaju. Zatim sam pisao nekom starijem svećeniku, da mi neke stvari objasni. Vrlo prijazno mi je odgovorio i poslao mi knjige za čitanje. Izmedu ostaloga poslao mi je i koncilske dokumente. Dogmatska konstitucija o Crkvi, kao i svi koncilski dokumenti puno su mi toga rekli. Taj mi je svećenik savjetovao, da se osobno povežem s nekim svećenikom, koji će mi pomoći i rasčistiti nejasnoće.

N.: – Dotada uopće nisi imao kontakta sa svećenicima?

I.: – Ne! Samo sam gutao literaturu. Rekao bih da sam počeo s univerzom, a ne s osnovnom školom. Kada nešto nisam razumio, odmah sam pitao studente koji su vjerovali, ali najčešće nisu mi znali rastumačiti. Ustanovio sam da razmjerno malo poznaju vjeru. To mi nikako nije išlo u glavu. – Sa mnom je išlo na dvostrukim tračnicama: čitanje i dopisivanje s tim svećenikom. Ja sam pitao, napadao, a on je odgovarao. Tako smo razmijenili oko tridesetak pisama. Slao mi je teološke skripte, udžbenike i to sam marljivo studirao, dok sam gradevinu bacio na drugi kolosjek. Iako sam apsolvirao, vjerska su me pitanja okupirala. U Kranju sam došao u kontakt s kapelanom. Koliko je bilo muke i patnje prije, nego li sam došao k njemu! Stidio sam se što se ponizujem i razgovaram s jednim svećenikom. Puno puta čekao sam ga u tami uvečer pred župnim uredom, kada će doći, kada će se upaliti svjetlo. I kada se upalilo svjetlo nisam se usudio ući. Puno puta držao sam prst na zvonu, a kada se netko pojavio, pobjegao sam. I, kada sam se konačno jednom okuražio, pitao sam ga tako nezainteresirano, kao da se radi o nekom trećem, a ne o meni. Dao mi je nekoliko knjiga. Kada sam izašao, rekao sam sam sebi: Nikada više nemoj razgovarati sa svećenikom!

Kada sam pročitao sve njegove knjige, stavio sam mu ih pred vrata. Kasnije sam se oslobodio toga kompleksa, jer sam usta-

novio da su svećenici normalni ljudi. Mislio sam da već samim tim vjerujem, ali opet su se pojavile sumnje i s njima je sve počelo propadati. Tada sam počeo čitati protuvjerske knjige i sve što god sam mogao dobiti protuvjerskog. Mislio sam: ja sam slobodan čovjek i imam pravo sve čitati. To sam čitao na svoju propast, jer se sve srušilo, što sam s toliko muke izgradio. Mučio sam se bez potrebe. Više puta mi je dolazilo da sve napustim i odbacim od sebe. „Dosta mi je toga", govorio sam sam sebi, „prije sam imao mira, a sada toliki problemi!" Ipak, to nisam više mogao tek tako jednostavno napustiti. Nisam mogao reći: vjera me više ne zanima! Počeo sam ići u crkvu na neke obrede, koji su me silno zanimali, a njih sam i posebno doživljavao. Kada sam 1968. godine bio u uskrsnoj procesiji, mislio sam: „Sada vjerujem, sada sam siguran!"

Još prije mi se činilo, da su svi uvjeti za tu vjeru – nešto slično kao kod električne instalacije – samo nema struje, nedostajala mi je vjera. Iste sam se godine ispovijedio i krizmao. Kum mi je bio spomenuti prijatelj, mladi od mene pola godine. S time je završeno moje razdoblje traženja.

Iza toga mislio sam: sad moram živjeti kao obični kršćani. Kroz mjesec više-manje griješiš, a kada dođe prvi petak, ideš na ispovijed, i opet sve po starom. Dvostruki život, kao što sam to i vidio kod mnogih. Tada sam rekao sebi: sada sam kako-tako postigao, što sam želio. Nakon toga sam obolio i morao sam na tri tjedna u bolnicu. Tu sam imao vremena za razmišljanje. Razmišljao sam o svom životu i obraćenju i smislio sam, da sam neslavno zastao na pola puta. Boga sam upoznao, a sada se ništa za njega ne trudim. Tada sam rekao sebi: sada počni stvarno ili nikako! Poslije toga produbio sam svoj studij vjere, uključio sam se u studentsku skupinu i stupio u kontakt sa svećenicima. Od samog početka zanimanja za vjeru, nekako sam osjećao, da ću postati svećenik. „Je li to moguće", pitao sam sam sebe. „Onda ne mogu stajati po strani nezainteresiran, jer ja moram postati svećenik." To se još više produbljivalo. I, konačno, u siječnju 1970. godine, kada sam apsolvirao građevinu, upisao sam se na Teološki fakultet. I sada sam svećenik, što često puta i sam ne mogu vjerovati.

N.: – To, što si sada rekao, otkriva mnoge stvari, koje mi kao religiozni ljudi ne možemo nikako razumjeti, a posebno ne

shvaćamo to, kakva je sve borba potrebna od malih nogu da se dođe do vjere. Također i to, da vjera zahtijeva razum, a ne goli osjećaj, kako to često čujemo.

I.: – U meni se sve opiralo i bunilo da se upišem među katolike, među ljude koji mi nisu značili ništa. Bili su mi odbojni samim tim, što moraju vjerovati u Boga. Dugo vremena bilo mi je odvratno slušati riječi: katolik, Isus Krist, Crkva. Nisam ja to toliko u obitelji zamrzio, nego je taj negativni odnos u meni nastajao i od mene. Sada osjećam normalno. Vrlo sam se mučio i u meni se sve tome opiralo. To više nisam mogao izdržati. Kako me je nešto vuklo u crkvu! Morao sam ići! Bilo me je strah pred ljudima, te sam hodao trgom amo-tamo gledajući, da li me netko poznaje. Kada sam ustanovio da me nitko ne poznaje, naprosto sam uletio u crkvu. Zatim sam se zaustavio na mjestu, pored kojeg bi svi morali proći. Osjećao sam se kao na stupu sramote. Uza sve ismijavanje okoline, kada se saznalo da se zanimam za vjeru, jednostavno nisam više mogao prestati. To se nikako ne može ispričati.

N.: – Tako je to, kada se radi o životnoj odluci i opredjeljenju. Često puta neki reknu: „To je interes!" Toliko puta čuje se o svećenicima i njihovu pozivu: „To je posao i zanimanje kao i sva druga zvanja. Oni na taj način zarađuju kruh, jer svatko treba živjeti. Vi tako morate nama govoriti, a mi znamo da je to sve drugačije."

I.: – Svećenički se poziv ni u kom slučaju ne može uspoređivati s bilo kojim drugim pozivom. Ni u kom slučaju ne potcjenjujem druga zvanja i zanimanja. Naprimjer, da radim kao inženjer samo osam sati dnevno, nakon toga sam slobodan od svih briga u kancelariji i slično, dok je svećenik zauzet dvadeset četiri sata na dan. On prvenstveno govori i svjedoči o svom zvanju svojim životom.

Za mladomisničko geslo odabrao sam misao sv. Pavla: „Meni je život Krist!"

To nije nikakva oholost, već mislim da to mora postati geslo svakom kršćaninu. Krista oblikovati. Krist je ona točka, razlog, koji je mene obratio. Da Bog postoji, mene nisu uvjerili filozofski dokazi, nego to, što je Krist rekao da je Bog. Ta činjenica, očitovanje Boga, Bogočovjeka, koji je posve nešto drugo od Boga – filozofa. Bog filozofa je nekako daleko, dok je Bog

Izakov i Jakovljev Bog života, Bog Isusa Krista, taj Bog me je uvjerio i obratio. Krist je zaista najčudesniji Čovjek, koji nije mogao lagati, koji se nije mogao pretvarati. Njegova Osoba, koju nam oslikavaju Evanđelja, tako je skladna, da iz nje diše harmonija i uravnoteženost, mudrost i ljubav, te da ne možeš o njemu reći ništa drugo, nego priznati: Istina je sve, što je rekao o sebi!

N.: – Jesi li u početku čitao Sveto pismo, Evandelja?

I.: – Evanđelja su me oduševila. Stari zavjet bio mi je nekako dalji, što je i razumljivo. Da bi te osvojio lik Isusa Krista, moraš početi čitati Evanđelje. Isusa sam, doslovno rečeno, otkrivao u Evanđelju. Zanimljivo je, iako sam živio u kršćanskoj okolini, nisam imao ispravnog pojma o Isusu. Sve je to bilo nekako sladunjavao, zašećereno i feminizirano. U Evanđeljima sam upoznao Muškarca, moćna i odlučna, koji je tvrd u čovjeku. Sva se pitanja i odgovori sjedinjuju u Kristu. S tim prijateljem, kojeg sam spomenuo, mnogo sam se zanimao o svemu tome. Na kraju sam ostao poražen, a zapravo sam bio pobjednik.

N.: – Sada si već pola godine svećenik. Kako se osjećaš?

I.: – Nedavno sam dobio pismo od dječaka. Između ostaloga pita me, koji mi je dan bio najsretniji u životu. Odgovorio sam mu, da je to bio dan mog svećeničkog ređenja i da taj dan traje još i danas.

N.: – Dakle, da li si sretan, što si odabrao taj put?

I.: – Kada me netko pita: „Kako si?" Ja odgovorim: „Ako bude i upola tako lijepo, kao do sada, bit će još uvijek predobro." Tako sam zadovoljan i sretan, da to nikako ne mogu izreći. Svjestan sam da će doći poteškoće i križevi, ali ako budem povezan s Kristom, nemam se čega bojat. „I kada budem prolazio dolinom smrti, zla se neću bojati", ponavljam sa psalmistom.

N.: – Što osjećaš sada kao svećenik, nakon tolikog traganja? Prošao si kroz tolike kušnje. Kako ćeš drugima posredovati to, što si sam našao?

I.: – U prvom redu moram živjeti ono što propovijedam. Propovijedam ono, u što svim srcem vjerujem. Želim biti do kraja pošten. Dalje treba naviještati Krista s dobrotom i s ljubavlju. Današnjem čovjeku, a posebno mladima, prijeko je potrebno na sve načine posredovati Krista.

N.: – Dakle, i oni, koji su daleko od Boga, najlakše dođu do njega preko ljubavi?

I.: – Da, preko ljubavi i prijaznosti. Treba naviještati Evanđelje. Na to smo svi pozvani. Krist nas je pozvao, ne samo svećenike, već sve kršćane, da naviještamo Krista svojim životom i riječima, bilo pisanim, bilo izrečenim.

N.: – Kada drugima propovijedaš i naviještaš Krista, sjećaš li se svoga iskustva?

I.: – Uvijek. Posebno kada sam s mladima. Razumijem mlade. Razumijem mladog čovjeka, ako se još nije odlučio za Krista ili se možda teško odlučuje. Znam, kakvi su sve problemi i borbe, prije nego dođeš do potpune spoznaje. Nikada nikog ne bih osudio, uvijek bih samo pozivao: „Dodi i vidi!" Ako vidiš Krista, sigurno ćeš ga i zavoljeti, jer je toliko savršen i potpuni ideal, da se ništa drugo ne može dogoditi.

N.: – Što ti se čini kao čovjeku, koji si došao iz posve drugačije sredine, da li je to neka psihološka podloga tisućama studenata i mladih ljudi, kojima je vjera daleko, kao što je nekada bila tebi, ima li Crkva i vjera budućnost, nakon koraka koje si učinio i svih nastojanja da svoju vjeru osmisliš i probudiš?

I.: – Crkva i vjera imaju veliku budućnost. Još je sve pred nama. Po mojem uvjerenju, jedino Krist u budućnosti može dati zadovoljavajući odgovor na vječna pitanja grijeha, smrti, patnje. On daje potpuno novi život. Mir, kojeg obećava, on nam ga stvarno daje. Nije to neki mir ustajalosti, običaja, nego mir koji mora izazvati nemir u čovjeku, da vječno traži Krista: u braći ljudima, u najmanjoj braći i sestrama, u Svetom pismu, u prirodi, u molitvi, u Euharistiji, u sakramentima, itd...

N.: – Nekada su svi ljudi bili vjernici, a danas je sve više nevjernika – barem nam izvana na prvi pogled tako izgleda. Kako se tebi čini ta situacija, npr. kod Slovenaca: da li je to nešto nužno tako ili neki stupanj razvoja čovječanstva? Možda neki put k dubljem i temeljitijem kršćanstvu?

I.: – Puno zavisi od nas, koji smo već kršćani, da li će to biti razvojni put k produbljivanju vjere ili će to biti za nas tragedija. Ako mi budemo dobri kršćani i ako budemo nastojali Krista živjeti, to će biti sigurno razvojni put kršćanstva. Ako mi zatajimo, to će se lako poznati na slijedećim generacijama.

Razgovarao: France Bole

AUTOLIMAR – SVEĆENIK – ISUSOVAC

Roden sam u Bizeku kraj Zagreba, 10. veljače 1934. godine. Bilo nas je samo dvoje djece: moja sestra i ja. Vjerski odgoj sastojao se već po običaju od vjeronauka u četiri razreda osnovne škole, nedjeljne sv. mise, dok je obiteljska molitva trajala samo u doba našeg djetinjstva, da bi kasnije zamrla. Prvu sv. pričest primio sam u drugom, a sv. potvrdu u četvrtom razredu osnovne škole. Osim ovoga što sam nabrojio, druge vjerske izobrazbe nije bilo, ali ja sam ipak volio mnogo čitati vjersku literaturu. Posebno se sjećam, kako su mi dospjele u ruke poslanice sv. Pavla i kako su na mene već u mojoj trinaestoj godini učinile duboki dojam.

Moji su roditelji uglavnom bili zemljoradnici, jer je otac samo nekoliko godina radio na željeznici. Za vrijeme rata završio sam četiri razreda osnovne škole, a onda sam pomagao roditeljima u kući i u polju. U petnaestoj godini počeo sam učiti zanat za autolimara. Pohađao sam stručnu školu učenika u privredi u Podsusedu. U to vrijeme volio sam navraćati u crkvu sv. Ivana Bosca u Podsusedu. Ova me je crkva posebno privlačila.

U devetnaestoj godini završio sam školu i zanat. Zanosio sam se idealom, da nastavim srednjotehničku školu, ali zbog navršenih godina nisam se mogao redovno upisati. Budući da je upis u školu propao, nastavio sam raditi kao pomoćnik kod poslodavca kod kojega sam izučio zanat, te sam kod njega ostao sve do odlaska u vojsku. Nakon završenog vojnog roka ponovno sam radio kod tog čovjeka i odmah sam se počeo spremati za ispit visokokvalificiranog radnika. Nakon položenog stručnog ispita mogao sam otvoriti samostalnu zanatsku radnju, ali za to nisam imao nikakve ambicije ni volje. U meni je još uvijek živjela želja, da završim srednjotehničku školu. Međutim, nisam imao nikakvih izgleda za upis, jer nisam imao završenu osmoljetku, a stručnu školu koju sam završio, nisu priznavali. Pokušao sam s prijavnim ispitom, ali nisam uspio. Duboko razočaran upisao sam osmogodišnju školu, pa sam tada ponovno pokušao upisati se u srednjotehničku, ali bez uspjeha. Shvatio sam, da mi je svaki pokušaj, da se upišem, uzaludan. Kasnije sam spoznao, da je taj moj neuspjeh imao presudnu važnost za moj životni put, koji će uskoro krenuti u sasvim drugom pravcu.

Budući da je moj životni san ostao neispunjen, nisam znao kamo da krenem i što da započnem. Vrijeme je brzo prolazilo, a ja sam se osjećao sve više izgubljen. U međuvremenu zaposlio sam se kod ZET-a, u čijim sam radionicama radio kao autolimar punih osam godina, sve do mojega odlaska u Družbu Isusovu. Naime, moram spomenuti još jedan momenat u mojem životu: moj vjerski i sakramentalni život počeo je sve više slabiti, dok na kraju nisam posve ostao bez vjere. Svakoga dana osjećao sam sve veći besmisao, koji je vodio do apsurda. Ali, jednoga dana dogodilo se nešto, što neću moći nikada posve objasniti. Bio je to doživljaj Kristove prisutnosti, kao nikada prije, niti kasnije. Toga sam časa spoznao, da moj život ima beskrajnu vrijednost, jedino ako je usmjeren prema Kristu.

Počeo sam ponovno živjeti onim životom vjere, kojim sam davno prekinuo. Novoosmišljeni život tekao je mirno i sadržajno, dok se jednoga dana ne rodi u meni iznenada misao: ti bi mogao biti svećenik! Biti svećenik, to je najljepši ideal života, iako to istovremeno znači: odreći se svega, ostaviti iza sebe radni staž od trinaest godina, radno iskustvo s najvišim stručnim kvalifikacijama, srednjoekonomsku školu koju sam međuvremeno završio i koja mi je uz ostale kvalifikacije otvarala vrata karijere. To je značilo odreći se doma, obitelji i svega, što mi je mogao pružiti ovaj svijet. Dugo sam se borio između ove dvije mogućnosti, dok konačno nije pobijedila odluka – za svećenika.

Ni sam ne znam, zašto sam se odlučio za isusovce. Od jednog svećenika dobio sam adrese svih muških redova u Zagrebu, ali ni tada nisam se mogao odlučiti, kamo da pođem. Ipak, napisao sam pismo na provincijalat Družbe Isusove, u kojem sam molio da mi odgovore, postoji li mogućnost da budem primljen u njihovu Družbu, s obzirom na moje godine. Pismo sam dugo nosio u torbi, dok ga jednoga dana ipak nisam ubacio u poštanski sandučić. Nisam ni znao, da je upravo toga dana bio blagdan Srca Isusova. Dugo vremena nisam dobivao odgovor i dugo sam čekao, da budem primljen. Konačno, u svojoj trideset trećoj godini života, uoči Male Gospe ušao sam u novicijat, a da uopće

nisam bio u sjemeništu, jer sam imao završenu srednjoekonomsku školu.

Novicijat je tekao u miru i tišini, u sabranosti molitve, u razmatranju, u duhovnom životu pod vodstvom tadanjega magistra, sada već pokojnog, patra Kukule. Druge godine vodio me pater Prkačin, ali i jedan i drugi ostavili su duboki trag u mojem duhovnom životu.

Nakon završenog novicijata položio sam prve, ali odmah i vječne zavjete. Sada je slijedio studij filozofije, koji je, istina, bio naporan i težak, ali ipak uz pomoć Božju i moje subraće skolastika i profesora redovno sam završio studij filozofije na našem Filozofsko teološkom institutu na Jordanovcu.

Poslije filozofije išao sam odmah na teologiju, iako redovni studenti idu u magisterij koji obično traje dvije godine. Teologija je, čini mi se, bila lakša i jednostavnija, iako opširnija, ali dragi Bog opet je dao snage i jakosti da sam izdržao do kraja. Polagao sam ispit za ispitom, više-manje redovito, tako dok je došlo vrijeme redenja, ja sam već položio sve ispite koji su bili uvjet za redenje.

Na kraju svega trebalo je još jednom dati onaj konačni i neopozivi pristanak da hoću biti svećenik. Dao sam taj pristanak prije jedanaest godina.

Redenje je bilo u katedrali, u nedjelju iza Petrova, a obavio ga je nadbiskup Kuharić.

Kada se osvrnem na svoj životni put, dugo je sve trajalo, a ipak, sve je i brzo došlo. Bilo je teških časova, ali ništa nije bilo nemoguće. Gledam sebe, kako počinjem sa strahom, a završavam s radošću, svjestan, da sam u potpunosti osmislio svoj život. Hvala Bogu i svima koji su mi pomogli da sam u potpunosti osmislio svoj život.

Mladu misu imao sam u Stenjevcu, 21. kolovoza 1974. godine u svojoj župi, u crkvi Uznesenja Marijina. Župnik, vlč. Buhin, sve je lijepo organizirao i pripremio za sv. misu. Sv. misu koncelebrirao sam s tadašnjim provincijalom, patrom Galaunerom i patrom Fučakom, rektorom bogoslovije, koji me primio u Družbu. Pater Fučak održao je i prigodnu propovijed.

To je bila posljednja točka moga uspona, kojeg sam osvojio uz pomoć Božje milosti. Nikada nisam žalio zbog truda i napora, kojeg sam uložio i ponovo bih bio svećenik, ali ne samo svećenik, nego i autolimar, jer i zanat mi je pomogao, da sam ostao bliže uz čovjeka – radnika, da sam više upoznao, shvatio, a i doživio njegove životne probleme. Volim biti i ostati svećenik – radnik.

p. Antun Cvek, DI

OD MOTIKE DO OLTARA

Velečasni Andrija, o kome je ovdje riječ, ugledao je svjetlo dana prije četrdesetak godina u Bosanskoj Posavini, u Tolisi, franjevačkoj župi, koja je tokom stoljeća dala Crkvi Božjoj i hrvatskom narodu do stotinu svećenika. To je divan broj zahvaljujući dubokoj i čvrstoj vjeri tamošnjih katolika vjernika, njihovu visokom moralnom životu i narodu koji je duboko odan Bogu, privržen vjeri, Crkvi i svojim bosanskim ujacima.

Andrija potječe iz siromašne obitelji, ali obogaćen vjerom i brojnom djecom. U Andrijinih roditelja bilo je dvanaestero djece: osam sinova i četiri kćeri. Četiri sinčića umrla su u nježnoj djetinjoj dobi, dok je na životu ostalo osmero djece. Posljednje i najmlađe dijete bio je Andrija, radost čitave obitelji. Kao dijete u kolijevci tri puta se našao na samrti. Majka mu je tri puta držala svijeću, ali Gospodinu se svidjelo da ostane na životu, jer je imao s njime druge planove. Po naravi bio je vesele ćudi, nježan, blag, te su ga svi voljeli kao Benjamina, ne samo roditelji, nego i braća i sestre i cijela rodbina, pa i susjedi. Kao dijete volio se igrati s drugom djecom, pa je i njima bio drag, jer se nikada nije ni svadao, ni tukao.

U njegovu rodnom selu Kostrć, obitelj Živković-Marucić dala je Crkvi zadnjih desetljeća petoricu svećenika, trojicu redovnika franjevaca i dvojicu svjetovnih svećenika.

U Andrijinoj obitelji vladao je pravi kršćanski duh. Živjelo se po vjeri. Redovito se obavljala zajednička obiteljska večernja molitva, odnosno molila se krunica prije počinka. Zimi su molili u kući, a ljeti u dvorištu, sjedeći na travi. Njihovoj su se molitvi pridružili i susjedi. Poslije molitve neko su vrijeme čavrljali, a zatim su otišli na počinak. Andrija kao dijete znao bi za duge večernje molitve zaspati na majčinu krilu ili u krilu najstarije sestre. Redovito su obavljali i zajedničku jutarnju molitvu, kao i molitvu prije i poslije jela. Svi članovi obitelji svake su nedjelje prisustvovali sv. misi, a često puta su pristupali i svetim sakramentima. Majka i sestra posvetile su se Andrijinom vjerskom i moralnom odgoju. Gledale su u njemu dobro dijete.

Kada je imao šest godina, reče mu jednoga dana najstarija sestra: „Andrijice, bi li ti htio biti svećenik franjevac?" Andrija je šutio. Stao je o tome razmišljati. Molio se Bogu i Majci Božjoj, da jednom zaista postane svećenik franjevac.

Poslije sedme godine života morao se upisati u prvi razred osnovne škole, ali je u kući vladalo toliko siromaštvo, da ga roditelji nisu mogli školovati. Imali su malo škrte zemlje, pa i ono što je urodilo, bilo je slabo. Andrija je često puta znao govoriti: „Želio sam malo prove, jer o kruhu nije bilo ni govora!" Budući da nije polazio školu, pomagao je majci u sitnim kućnim poslovima, te je čuvao živad da ne ode u kvar. Igrao se s djecom, ali je izbjegavao one, koji su ružno govorili. U devetoj godini majka ga je s najstarijom kćerkom pripremala za prvu sv. pričest. Tko radosniji od njega, kada je prvi puta u svoje nevino srce primio Božanskog Spasitelja! Istoga dana primio je i škapular Majke Božje, posvetivši se tako dragoj Gospi. Tek u jedanaestoj godini upisali su ga u osnovnu školu, kada ju je već morao završiti. Volio je knjigu, iako je u prvom razredu bio jako plašljiv. Ipak je treći i četvrti razred osnovne škole završio s odličnim uspjehom, ali u petnaestoj godini. U to vrijeme bilo mu je najteže, što nije mogao svake nedjelje prisustvovati nedjeljnoj sv. misi, jer nije imao blagdanskog odijela!

Nakon završenih četiri razreda osnovne škole, zamolio je oca vikara franjevačkog samostana u Tolisi, da ga franjevci prime u svoje sjemenište, jer želi postati svećenik. Odgovorili su mu, da će ga rado primiti s obzirom da je odličan đak, ali da roditelji moraju snašati sve troškove za njegovo školovanje, jer sjemenište ga ne može besplatno uzdržavati. I tako je Andrija zbog siromaštva morao ostati kod kuće. Ipak, nije klonuo, nego je i dalje žarko molio Boga i Majku Božju, da postane svećenik. Postao je mladić, i dok su se njegovi vršnjaci skupljali na raskršćima sela, vodeći ružne razgovore, on nikada nije zalazio u njihovo društvo, želeći sačuvati čistu dušu za Isusa.

Kada mu je bilo sedamnaest godina, morao je s braćom i sestrama preko ljeta na sezonske poslove u Slavoniju, kod bogatih gazda, gdje je okopavao kukuruz i obavljao ostale poljoprivredne poslove. Hrana je bila prilično dobra, ali je morao spavati po stajama i sjenicima. Pokrivao se sa smrdljivim i zamazanim dekama, s kojima su inače pokrivali konje. Dok je spavao

po sjenicima, često puta nije imao ništa čime bi se pokrio, te se zavukao pod sijeno i tako se grijao. Često je kod posla prokisnuo do kože. Radio je neumorno od jutra, pa do kasno navečer. Jedva je čekao da dođe nedjelja, da se malo odmori od naporna rada preko tjedna. Ali, zapravo, ni nedjeljom nije imao pravog odmora. Svake je nedjelje već u praskozorje krenuo iz Slavonije za Bosnu, u svoju rodnu župu, da tamo prisustvuje sv. misi. Uvečer je već opet morao biti kod gazde, u Slavoniji. U oba pravca morao je propješačiti i do osamnaest kilometara. Unatoč takvu naporu, bio je veseo što je mogao biti kod kuće, u svom kraju i što je tu mogao prisustvovati sv. misi. Tako je u napornom, težačkom radu proveo punih deset godina prije i poslije vojske.

U devetnaestoj godini postao je član svjetovnog Trećeg franjevačkog reda. Volio je čitati knjige, koje mu je stalno posuđivao otac gvardijan. Kada je ušao u dvadesetu, bio je pozvan u vojsku. U to vrijeme njegova je majka bila već četiri godine teško bolesna: gušila se danju i noću od teške astme. Prije njegova odlaska u vojsku malo joj se stanje poboljšalo i ona ga je otpratila, idući za kolima sve do druma, plačući, a i Andrija je teško suzdržavao suze. Kada je stigao u mjesto služenja vojnog roka, primio je pismo, da je majci dobro, ali na žalost, tri dana iza te lijepe vijesti, dobio je brzojav: „Mama na samrti. Želi te još vidjeti. Dođi."

Zamolio je starješine da ga puste, ali ga nisu pustili. Tri dana kasnije stigao je drugi brzojav: „Mama je umrla. Dođi!" S neizmjernom tugom i boli krenuo je kući, ali je stigao prekasno. Već je na putu saznao, da su majku pokopali još prije dva dana. Žalost ga je gotovo ubila. Sutradan je pošao s braćom i sestrama na majčin grob, gdje se dugo zadržao u molitvi, klečeći na njezinu grobnom humku, grleći križ, te roneći suze za majkom, koju nikada više neće živu ugledati.

Nakon tri i pol mjeseca u vojsci, radi slabosti u nogama, proglasili su ga privremeno nesposobnim i otpustili ga kući na četiri godine. Vratio se i opet se latio zemljoradnje. U to vrijeme bio je u staroj toliškoj školi otvoren tromjesečni tečaj za učenje korparskog zanata. S ostalim mladićima i naš se Andrija upisao na taj tečaj i nakon tri mjeseca svršio ga s dobrim uspjehom. S korparskim zanatom bavio se kod kuće uza zemljoradnju. Za

prvi zaradeni novac dao je za dušu svoje majke odslužiti trideset sv. misa, „gregorijane", da joj na taj način zahvali za svu njezinu majčinsku ljubav, dobrotu i požrtvovnost...

Proboravivši kod kuće četiri godine, opet je bio pozvan u vojsku u svojoj dvadeset sedmoj godini. Ponovno se opraštao od svojih, ostavivši teško bolesnog oca. Otac je bolovao već šest mjeseci, a posljednjih mjesec dana bio je posve nepokretan. Nakon sedam dana drugi put provedenih u vojsci, dobio je brzojav, da mu je otac umro, nakon što je primio sv. sakramente umirućih. Pun žalosti krenuo je prvim vlakom kući, ali budući da je bio daleko od kuće, a željezničke veze loše, opet nije stigao na vrijeme. Oca su dan prije pokopali. Posjetio je grobove roditelja, pomolio se za pokoj njihovih duša, i vratio se natrag u vojsku. S njime je služio i jedan svećenik, kod kojega se redovno ispovijedao, šećući s njime po dvorištu. Bilo je ovdje i nekoliko katoličkih bogoslova. Razgovarao je s njima i savjetovao se o svojem eventualnom svećeničkom zvanju, kako bi ga ostvario. On je i dalje mnogo molio na tu nakanu, da postane svećenik, redovnik – franjevac.

Poslije odsluženja vojnog roka, davši „Bogu Božje, a caru carevo", bio mu je otvoren put u život. Obratio se jednom svećeniku franjevcu, koji ga je poznavao od djetinjstva, zamolivši ga da ga savjetuje, gdje i kako bi mogao postati svećenik. Imao je već dvadeset osam godina. Upravo je tada bosanskim župama obilazio jedan svećenik, salezijanac, tražeći zvanja za salezijansko sjemenište, te se svratio i dobrim ocima franjevcima, u toliški samostan. Andrija je dobio adresu salezijanskog sjemeništa u Križevcima, kamo je uputio molbu s potrebnim dokumentima, gdje je bio i primljen među salezijanske sjemeništarce, kao stariji mladić.

U sjemeništu se pod vodstvom svećenika i klerika pripremao za polaganje ispita na državnoj školi, te je poslije svaka četiri mjeseca položio po jedan razred. Tako je u dvije godine završio peti, šesti, sedmi i osmi razred osmoljetke, jer bez njih nije mogao upisati gimnaziju. Nakon osmoljetke preselio se Andrija u salezijansko sjemenište na Rijeci, gdje je nastavio učenje u njihovoj gimnaziji. Iako stariji, lijepo se uživio s mladim dacima u zajednički život. Bio je on već formiran, duhovno izgraden čovjek, ozbiljan, ugladen u vladanju, ne samo prema starijima, ne-

go i prema mladima. Marljivo je studirao, dakako uz poteškoće, jer su profesori tražili mnogo znanja od svojih daka, budućih svećenika, odgojitelja, salezijanaca. Budući da je Andrija ostao bez roditelja, u njegovoj je kući još uvijek vladalo siromaštvo. Ipak, Božja se Providnost pobrinula za njegovo uzdržavanje već u Križevcima, u osobi prečasnoga tadašnjega župnika župe Virje, gospodina Ivana Vragovića, a sada zagrebačkoga kanonika.

Poslije propisanih razreda gimnazije, Andrija je u Zagrebu upisao Teološki fakultet, kao kandidat zagrebačke dijeceze. Studij mu je išao mnogo lakše, nego gimnazija i postizavao je mnogo bolje ocjene. Iako kandidat dijecezanskog klera, još uvijek je gajio ljubav prema franjevačkom redu i zato je nakon završene druge godine studija upravio molbu mnogopoštovanom ocu provincijalu franjevačke provincije Bosne Srebrne, da ga primi u njihovu provinciju, jer da želi postati svećenik – franjevac. Uprava provincije odobri njegovu molbu, te je bio primljen i poslan u franjevački novicijat, gdje je proboravio jednu godinu, položivši na kraju novicijata privremene jednogodišnje zavjete, postavši član franjevačkog reda.

Budući da je već u Zagrebu završio dvije godine studija poglavari su ga ponovno poslali u Zagreb, da tamo i nastavi studije, koje je zbog novicijata prekinuo. Za to vrijeme stanovao je u franjevačkom samostanu na Kaptolu, kamo je kao redovnik i pripadao.

Budući da slijedeće godine nije bilo mjesta kod franjevaca, primili su ga dominikanci. To je već bilo vrijeme poslije Drugog vatikanskog koncila, kada su poneki mladi redovnici mnoge stvari Sabora krivo tumačili, posve na svoj način. Andrija se čvrsto pridržavao staroga. Možda je premalo bio savitljiv i zbog toga mu je život u spomenutim zajednicama postao težak. Kada je istekao rok trogodišnjih zavjeta, morao je polagati vječne, ali na temelju nekih izvještaja nije bio prepušten zavjetima, nego ga otpustiše iz reda, s obrazloženjem da je zastario, jer se u mnogim stvarima nije slagao s novim modernističkim duhom, koji je mnogo zla prouzročio, pa i otpade u redovničkim zajednicama po cijelom svijetu, pa i u našoj domovini. Andrija je primio obavijest o otpuštanju nekoliko dana prije božićnih blagdana. To mu je bio najtužniji Božić u životu, jer se protiv svoje volje morao rastati od svoje redovničke franjevačke zajednice koju je

toliko volio već od rana djetinjstva, budući da je tako reći od malih nogu živio s franjevcima.

Doživjevši taj nenadani udarac, mnogo je trpio, ali se našlo mnogo njegovih prijatelja i među franjevcima, koji su ga tješili i bodrili. Sve molbe i zagovaranje kod franjevačkih poglavara ostale su bezuspješne. Svakako je još uvijek želio da postane svećenik, iako je doživio gorka razočaranja i neprilike baš tamo, gdje se najmanje nadao. No, Gospodin i po krivim crtama vodi k cilju. Prokušao se u vatri trpljenja, da ga očeliči za svećeničko zvanje i za budući svećenički apostolat, jer nema svećeničkog života bez trpljenja i križeva.

Odbijen od franjevaca, posjetio je sarajevskog nadbiskupa dr. Smiljana Čekadu, koji ga je očinski primio, shvatio njegovu situaciju, njegove boli i obećao mu da će ga primiti, jer je bio gotovo na kraju teološkog studija.

Nadbiskup je održao obećanje, primio ga kao kandidata svoje nadbiskupije i tako se Andrija smirio i utješio, nastavivši studij na fakultetu.

Primivši niže redove i đakonat, došlo je vrijeme i primanja svećeničkog reda, kojega mu je u sarajevskoj katedrali podijelio preuzvišeni pomoćni biskup dr. Tomislav Jablanović, 1975. godine, na sam Mladi Uskrs.

Tako je i za našeg Andriju osvanuo pobjednički Uskrs, poslije Velikog petka, dan pun svjetla, neopisive radosti, jer je u primanju svetog svećeničkog reda doživio ostvarenje svojih plemenitih mladenačkih ideala. Postao je zauvijek Kristov svećenik. Iste godine, mjeseca svibnja slavio je velečasni Andrija svoju mladu misu, u svojoj rodnoj župi Tolisi, u dvorištu samostanske crkve, u prisutnosti desetak tisuća vjernika, svoje braće i sestara, sve rodbine, uz trideset dvojicu svećenika i dvadesetak bogoslova. Mladomisnik se osjećao presretan, što je doživio dan pobjede, što je poslije dvadesetogodišnje borbe, poslije toliko trpljenja, napora, patnje, siromaštva, kojekakvih neprilika, postao Isusov svećenik. Pod prvom sv. misom iz dna duše zahvaljivao je Bogu i Majci Božjoj za svoje uslišane dugogodišnje molitve. Molio je i za svoje drage pokojne roditelje, za sve svoje dobrotvore i odgojitelje, za braću, sestre, za oce franjevce, za vjernike svoje župe. Njegova je duša kliktala od radosti, pjevajući radosni himan „Veliča duša moja Gospodina!" S njime su se radovali svi njegovi prijatelji, znanci, svećenici, oci franjevci i cijela župa, jer je u svojoj sredini na Božjem oltaru vidjela svoga sina, koji je s darom svećeničkog zvanja počastio i cijelu župu, jer se svećenik uzima iz naroda za narod.

Kod mladomisničkog stola u samostanskom parku bilo je uz svećenike i bogoslove, uz braću i sestre, prisutno još oko tisuću gostiju. Mladomisničko slavlje razvijalo se u veselju. Na svim licima odražavala se radost, napose je zračilo radošću mladomisnikovo lice, koji je, eto, preko trnja, križeva i suza uspio doći od motike do svetog svećeničkog reda, od nadničara slavonskih ravnica, tako reći od tuđeg sluge postaje sluga Božji, svećenik Vječnog Gospodara, Krista – Boga.

Prijatelj

TVORNIČKI RADNIK – SVEĆENIK

Još kao dječak osjećao sam u sebi sklonost prema svećeničkom zvanju, ali do njegova ostvarenja bio je težak i naporan put. Po završetku četvrtog razreda škole u rodnom mjestu, trebao sam nastaviti školovanje osmoljetke u susjednom mjestu. Roditelji su s time bili suglasni, ali sudbina je bila veoma škrta. Da bih mogao pohadati školu, trebalo mi je kupiti odijelo, knjige i ostalo. Da mi to pribave, hranili su dvoje teladi koja su baš onoga jutra, kada ih je trebalo odvesti na sajam, oboje uginula. Tako je propala svaka nada u moje školovanje.

Kada sam bio u sedmom razredu osmoljetke, majka se razboljela od tuberkuloze i bila je upućena na liječenje u Novi Marof, gdje je ostala godinu dana. Za vrijeme njezine odsutnosti, svi su kućni poslovi pali na moja leđa: kuhanje, pranje, krpanje, briga za stoku i živad, sve... Otac je radio na polju. Sva je sreća bila u tome, što smo mladi brat i ja pohadali školu u različito vrijeme, tako da sam ja mogao sve pripremiti i nahraniti, a on kasnije na sve pripaziti.

Po povratku iz bolnice mama se morala oporavljati u kućnoj njezi. Nije smjela raditi. Mi djeca nadali smo se da će ozdraviti i bili smo sretni da je vidimo u svojoj sredini. Nisam mogao zamisliti, kako bih mogao živjeti bez majke i njezine tople ljubavi. Ali, iz dana u dan primjećivao sam, kako joj se život gasi. Često sam je pitao: „Mama, zar ne, da me ti nećeš ostaviti?" A ona je govorila: „Vidiš, Ivek, da sam ja samo vama na teret; moraš me dvoriti i prati kao malo dijete. Bolje je da umrem, jer vam i ovako ne mogu ništa pomoći. No, poslušaj me malo: Mi imamo nebesku Majku kojoj ću se moliti za tebe i za sve vas, a ti se nemoj žalostiti i plakati kad umrem, da ti to ne bi naškodilo zdravlju. Vidiš i sam da sam ti dala zdrave ruke, noge, oči. Moći ćeš i sam zaraditi kruh, samo budi uvijek dobar, pa će te svi voljeti!" Bio sam duboko potresen majčinim riječima, a srce mi obuze neizrecivo čuvstvo ganuća koje nisam htio pokazati, da je ne ražalostim. Te godine, tj. 13. veljače 1957. majka je preminula i odnijela u grob jednu tajnu želju koju su mi kasnije drugi otkri-

li: željela je da postanem svećenik, iako mi to nikada nije rekla, a ja ni njoj nisam otkrio tu istu želju svoga srca.

Dan majčine smrti bio je najbolniji dan u mojem životu. Duboko mi se usjekao u dušu. Ali, ona za me nije mrtva, ona živi u mom srcu, u mojoj duši, u mojoj vjeri koju mi je usadila u mladenački život. Poslije sprovoda otac je kao šumski radnik pošao na svoje radno mjesto, najstariji brat u vojsku, a ja i mladi brat ostali smo kod kuće kao sirote i polazili smo školu.

Tajnu svog svećeničkog zvanja nosio sam duboko u srcu. Nikome je nisam otkrio, jer sam smatrao da je to neostvarivi san za mene, siromašnog seoskog mladića.

Godinu dana nakon majčine smrti otac se ponovno oženio i doveo drugu mamu. Ja sam tada završio osmogodišnju školu i podnio sam molbu za primitak u vojno-podoficirsku akademiju, ali molba je bila odbijena. Budući da su moji školski drugovi otišli na zanat, odlučio sam i ja preko volje poći njihovim putem. Tako sam godinu dana proveo kao naučnik strojobravarskog zanata kod pokojnog Mije Habjanovića u Ruševcu. No, ubrzo sam uvidio da to nije za mene, pogotovo kada mi je njegov kalfa znao više puta osorno reći: „Ti nisi ni za što, nego za popa. Hodaš po radionici, kao po crkvi!"

Radi raznih neugodnosti i nezadovoljstva, napustio sam ovo nesuđeno zanimanje i zaposlio se kao radnik po raznim šumskim radilištima, gdje sam zajedno s ocem radio dvije godine. Od toga vremena jednu sam zimu stanovao kod jedne dobre katoličke obitelji u Sv. Martinu, od koje sam ponio u život najljepše uspomene. Dragi Bog neka im za sve stostruko plati!

Zatim sam otišao u Zagreb i zaposlio se u tvornici tekstila u „TVORPAM-u", gdje sam osjetio svu brigu i teškoću mladog čovjeka koji dolazi sa sela u grad, da vlastitim žuljevima zaradi kruh. Najprije sam kao podstanar proveo dva mjeseca u Dubravi, a zatim u ulici Pavleka Miškine, dok mi konačno stric, koji je dvadeset pet godina proveo na Kaptolu 29 kao familijant, nije ishodio stan i hranu od ekonoma bogoslovije. Tu sam imao sreću upoznati život budućih svećenika. Klica moga zvanja polako je dozrijevala, pogotovo kada sam pročitao knjigu „Svjetlo planina" koju mi je poklonio jedan svećenik. Odvažio sam se i rekao stricu da namjeravam napustiti posao i poći u sjemenište. Na svoje veliko zaprepaštenje dobio sam negativan odgovor:

„Pa ti si prestar za školu, tko će te uzdržavati kroz tolike godine školovanja, kad sam vidiš, da su tvoji kod kuće siromašni i očekuju pomoć od tebe? Izbriši si te misli iz glave!" No, ja sam ostao uporan u svojoj odluci. Nisam se dao smesti. Najprije sam mislio stupiti u franjevački red, jer sam k njima kroz dvije godine, dok sam radio u tvornici, išao na večernju sv. misu. Međutim, preko časnih sestara koje rade na bogosloviji, saznao sam, da oni ne primaju kasnija zvanja. Preko sestara saznao sam za salezijance, da oni primaju ta kasnija zvanja i da se mogu upoznati s jednim salezijanskim bogoslovom koji pohada fakultet. Preko tog bogoslova saznao sam i za don Bosca i pročitao sam njegov životopis, u kome sam našao sebe, te odlučio poći njegovim stopama. Napisao sam molbu, pribavio sve potrebne dokumente i pošao kući, da zamolim oca za pristanak, da stupim u redovnički stalež. Otac je to odmah kategorički odbio, ne shvaćajući kako se mogu dati zatvoriti među zidove. Neobavljena posla vratio sam se u Zagreb, a srce mi se paralo od boli pri pomisli, da neću moći ostvariti svoje želje. Međutim, za moju situaciju saznao je vice-rektor sjemeništa koji se u dogovoru sa stricem pobrinuo za upis u malo sjemenište na Šalati.

Ali moja radost bila je kratka vijeka. U toku školske godine stric je obolio, te nakon povratka iz bolnice „Rebro" bio prikovan uz krevet. Ja sam ga dvorio danju i noću i bio sam kraj njega do njegove smrti. Tako mi je i ovaj puta nemilostiva smrtna kob ugrabila još jednog dobrotvora.

Kada sam završio prvi razred gimnazije, dobio sam poziv za vojsku i to je prekinulo moje planove, ali ne i moju želju da nastavim započeti put. Po odsluženju vojnog roka htio sam nastaviti školovanje, ali na putu su opet stajale teškoće materijalne naravi, jer na pomoć od kuće nisam mogao računati. Nisam se mogao osloniti niti na brata koji je sa ženom i djetetom živio u Zagrebu u tudem stanu, iako je bio spreman da uz velike žrtve prekovremenog rada pomaže i meni. To nisam mogao dopustiti, jer sam predobro iskusio, što znači živjeti od dinara stečenih žuljevima vlastitih ruku.

Odlučio sam se ponovo zaposliti u već spomenutoj tvornici, kako bih pribavio sredstva za školovanje. Ni sam ne znam, kako sam se našao u crkvi Marije Pomoćnice na Knežiji, u kojoj mi je za vrijeme mise sinula blagoslovljena misao: otići ću svećeniku,

ispričati mu svoj slučaj, pa ako će me razumjeti – dobro, ako ne, hvala Bogu.

U to vrijeme sredivao sam dokumente za primitak na posao, gdje su mi objeručke izašli ususret. Nakon kratkog i srdačnog razgovora dotični mi je svećenik obećao da će brzojaviti na Rijeku, pa ako još bude mjesta, uputit će me tamo u salezijanski zavod. Otišao sam radostan, pun nade i zahvalnosti dragom Bogu, koji se na tako čudnovate načine brine za one koji mu žele služiti. Nekoliko dana nakon toga susreta, istovremeno sam primio obavijest iz tvornice da stupim na radno mjesto, i brzojav iz Rijeke, da sam primljen u sjemenište.

Našao sam se na raskršću: da li da primim posao, gdje su mi s toliko razumijevanja izašli ususret, usprkos mnogih koji godinama čekaju na burzi rada ili da slijedim unutarnji glas: „Dodi i slijedi me!" Rekao sam: Evo me, Gospodine, neka bude kako ti hoćeš! Tako sam pošao u don Boscovu obitelj.

Završivši u riječkom sjemeništu prvi i drugi razred klasične gimnazije, stupio sam u salezijanski novicijat kojeg sam sretno završio. Položio sam i prve, privremene, trogodišnje zavjete. Poslije novicijata nastavio sam učenje gimnazije i unatoč teškoća sretno sam maturirao. Tada sam se upisao na Teološki fakultet u Zagrebu i diplomirao sam nakon šest godina. Došao je i dan svetog svećeničkog redenja, kojeg sam primio 1975. u zagrebačkoj katedrali. Uskoro iza toga služio sam u svom rodnom kraju svoju mladu misu, okružen ocem, braćom, brojnom rodbinom, prijateljima, subraćom salezijancima, te mnoštvom pobožnih vjernika. Tko radosniji od mene! Ta ostvario sam želju svoga djetinjstva. Gospodin je naplatio i to obilno, sve moje molitve, trpljenje, sve borbe, sve suze i sve poteškoće koje sam morao svladati na putu prema svetištu. Sretan sam i veseo, što mogu služiti Kristu Bogu, dušama i mladeži kao svećenik, salezijanac.

Neka je neizmjerna hvala Bogu, Blaženoj Djevici Mariji, mojim roditeljima, braći, dobrotvorima koji su za mene toliko molili i pomagali me. Hvala svim mojim poglavarima i profesorima koji su me poučavali u gimnaziji i na fakultetu. Hvala i svim dragim prijateljima, kolegama, radnicima, kao i svim dragim vjernicima iz moje župe koji su svojom prisutnošću uveličali moju radost i moje mladomisničko slavlje koje sam proslavio u svojoj trideset i četvrtoj godini života.

Mladići, nikada nije prekasno stupiti u službu Isusovu! Ako vas je Gospodin Isus pozvao u svoju službu, rado se odazovite! Iskusit ćete što je prava radost i sreća svim srcem služiti Jedinome Pravome i Božanskom Učitelju!

Svećenik salezijanac

DIPLOMIRANI PRAVNIK – SVEĆENIK

– Vi se odlučujete za svećeničko zvanje u zreloj dobi. Možemo reći, da to nije usamljeni slučaj. Nekada su se kandidati za duhovna zvanja „regrutirali" kod mladih gotovo isključivo nakon obaveznog osnovnoškolskog obrazovanja. Danas, eto nije rijedak slučaj da se i odraslije, zrelije osobe odlučuju za takav život. Škola i sredina ne pogoduju dozrijevanju takva izbora. Što vi mislite, koji je glavni motiv koji potiče današnje zrelije osobe, da se odluče za takav izbor?

Radeljak: Morali bismo se vratiti malo unatrag. Prije su mladi rasli u drugačijem ozračju, nego danas. Ondašnja djeca čula su i u crkvi i u kući za mogućnost takva izbora. Doduše, vjerojatno je bilo i drugih motiva. Možda su postojali ekonomski, društveni ili neki drugi razlozi. No, to ne znači, da zvanje i kasnije nije moglo sazreti. Danas upravo to, što je cijelo ozračje u školi i u društvu posve drugačije i ono ne pogoduje da se mladi čovjek odluči na takav korak, to s druge strane uvjetuje, da se čovjek u ozbiljnim godinama odlučuje na takav život. Mi vjerujemo, da Bog nikada neće ostaviti svoju Crkvu bez pastira. Budući da današnje obitelji nisu više kršćanske u onom smislu kao nekada, manji broj djece odabire duhovni poziv. Mladi ljudi uvijek su željni istine, prave istine, pa ako to ne mogu dobiti u ranim godinama, ipak dode razdoblje života, kada požele naći tu istinu. U tom razdoblju osjećaju, kamo bi trebali krenuti. Budući da je to razdoblje mnogo ozbiljnije, prema tome je i odluka ozbiljnija. Ja vjerujem, da će biti sve više takvih situacija, kada će se odrasliji ljudi odlučivati za takav put. Razgovarao sam s još nekim ljudima, koje ovdje neću imenovati, koji po prilici isto tako misle. To su ljudi koji studiraju po drugim fakultetima, koji već rade. Znam i jednog pomorca, koji tako misli. Vjerujem, da bi u današnjoj situaciji takav put mogao postati nešto normalno.

– To je rečeno dosta uopćeno. Vi ste diplomirali pravo, a nedavno i teologiju. Pa ipak, odlučili ste se za svećeničko zvanje. Što vas je konkretno potaklo na taj korak?

Radeljak: Od malih nogu rastao sam u takvoj obitelji, u kojoj je kršćanstvo nešto značilo. Bio sam povezan s Crkvom. Nikada nisam otpao od Crkve; međutim, ipak je postojalo razdoblje života, kada nisam bio pravi, praktični vjernik. To je razdoblje osamnaestih, dvadesetih godina života. To je vrijeme, kada čovjek treba dobiti svoju konačnu formaciju i ozbiljnost. Kasnije, studirajući pravo, počela se u meni buditi ova želja. Počeo sam prakticirati svoj vjerski život, primati sakramente, čitati vjerski tisak. Teško je reći, kada je konačno sazrela ta odluka. Najvjerojatnije, da su korijeni dublji, da sežu sve do mladih dana. Bilo je i drugih razloga, zbog kojih sam ja tek sada odlučio krenuti tim putem.

– Mnogi ljudi skloni su takve odluke komentirati, kao da su plod razočaranja u životu. Takve ocjene znamo čuti i od osoba koje posjećuju crkvu i primaju sakramente. Što biste odgovorili na takav prigovor u vašem konkretnom slučaju?

Radeljak: Ne znam koliko može biti opravdano drugim putem, ako se čovjek razočara na jednom. Čovjek nikada ne može pobjeći od sebe. Mislim, da razočaranje može biti samo prema sebi, a ne prema drugome. Zato ne znam, kamo bih pobjegao od sebe kada bih se razočarao. I ja sam na svojem konkretnom slučaju čuo, kako su neki izravno, neki zaobilazno rekli, da sam se u nečemu morao razočarati. Naime, ja sam, da se izrazim uobičajenim ljudskim mjerilima, bio nekako uspio u životu. Svršio sam fakultet, imao sam dosta unosan posao, sagradio novu kuću i s te ekonomske strane bio sam u životu dobro osiguran. Moj je izbor nešto dublje, a proizlazi iz življene vjere. Da pomognem i sebi i ljudima.

– Vi ste dugo živjeli u svijetu, kako se to kaže. Imali ste svoj krug prijatelja. Kakvu predodžbu imaju ti ljudi o svećeničkom i uopće o duhovnom zvanju?

Radeljak: Pravih prijatelja nisam puno imao, no, bilo je jako puno dobrih poznanika, da tako kažemo. Imao sam ih iz crkvenih i ateističkih krugova. Pa, moram reći, da me iznenađuje to, što su se oni, koji su nekakvi vjernici, više čudili nego drugi, koji su ateisti ili indiferentni. Mislim da je njima to čudno, što na meni nisu vidjeli ništa posebno, pa ih je moj korak morao iznenaditi. Znao sam se ja i ljutiti, eksplodirati, reći nešto neumjesno. Po tome su me valjda i sudili. Kod onih koji su indiferentni

ili ateisti, primjećujem da me više cijene i poštuju. Oni me više cijene, jer misle da je to ipak jedan veliki korak, premda sigurno ne znaju mnogo o tome, što je duhovno zvanje i svećenički poziv. Za njih je to korak koji pokazuje da je čovjek hrabar, da je spreman i u tim godinama i u tom vremenu poduzeti jedan ozbiljniji korak.

– Takvi slučajevi odlučivanja za duhovno zvanje u odrasloj dobi nisu više tako usamljeni. U našoj redovničkoj zajednici ima još takvih primjera i to nas sve raduje. No, ne možemo prešutjeti ni činjenicu, da su duhovna zvanja ipak i kod nas u opadanju. Slažete li se s ovom tvrdnjom?

Radeljak: To je vrlo jednostavna logika brojeva. Zna se, koliko je bilo jučer i koliko ih ima danas. Tu se nemamo što ne slagati. Mene to toliko ne zabrinjava. Važnije je, da ljudi koji su pozvani, doista i žive ono, za što su se odlučili. Dakle, kvaliteta ispred kvantiteta. Sama kvantiteta ne mora ništa značiti, ukoliko ti ljudi nisu kvalitetni, ukoliko ne žive svoje zvanje i ako kao takvi nisu svjedoci Isusa Krista prema drugima. Ne treba nas strašiti, ako bude manje svećenika. Bojmo se, ako bude manje onih koji su pravi svećenici. Volio bih da bude i manje svećenika, ali da budu takvi koji će se zauzimati i truditi oko Evanđelja i kojima to neće biti zvanje, nego poslanje.

– Vi ste diplomirali dva fakulteta i još uvijek spadate u generaciju mladih. Možete li ocrtati lik suvremenog svećenika, koji privlači današnje mlade?

Radeljak: Često se danas govori, kako treba s riječi prijeći na djela. Mislim da to mladi očekuju i od današnjih svećenika. Mladi su danas silom prilika doista dezorijentirani i mislim da žele upravo takvoga svećenika koji neće biti ono, što su oni. Mislim da griješe oni svećenici, koji se žele u svemu izjednačiti s mladima. Oni bi trebali mladima biti izazov. Trebaju pokazati da ima nešto dublje, za što se isplati živjeti. Takav svećenik koji tako postupa, koji će pokazati da žrtve i odricanja imaju vrijednost, imat će više uspjeha od drugih, od onih koji se spuštaju na razinu mišljenja i života mladih, što može biti i dobro, ali nije sve. Takvi svećenici, ako i imaju uspjeha, to je kratkog daha. Mladi ljudi to ne priželjkuju. Oni žele svećenika koji će im biti primjer, koji će životom pokazati ono, što im govori. Jako

mnogo se može postići, ako se govori, ako se živi, ako se moli, i, naravno, ako se vjeruje.

– A koji je najozbiljniji prigovor mladih današnjem svećeniku?

Radeljak: Ovo pitanje prožima prethodno. Prigovarat će za ono što nedostaje, a treba imati. To znači, ako ne živi ono, što propovijeda. Prigovaraju svećeniku ako ne pomaže, ako ne sluša, ako ne poučava, ako ne pomogne onome, koji treba pomoći.

– Vi ste izrazili želju, da odmah nakon svećeničkog ređenja udete u Red franjevaca – konventualaca. Što vas je potaknulo, da se opredijelite za redovnički – franjevački poziv?

Radeljak: Potječem iz kraja, gdje od pamtivijeka taj dio pastoriziraju franjevci. S fratrima sam puno u vezi. Međutim, kada sam se odlučivao za taj korak, osjećao sam dilemu, doduše, ne zbog samoga sebe, već zbog stvari koje su izvan mene. To je problem moje majke, sestara i bolesnog brata. Znao sam, ako se opredijelim za dijecezanski kler, da ću biti slobodniji i samostalniji u tom pogledu. Razmišljajući o tome, ipak sam došao do zaključka, da ne treba raditi kompromis, ako Bog zove, a vjerujem da On zove. Zašto se miješati u njegove poslove? Njemu treba pustiti da se pobrine. Zato sam odlučio krenuti do kraja. U današnjem potrošačkom društvu prevagnuo je kod mene franjevački ideal. Nisam tako dugo ovdje. Bio sam navikao imati i novac, i automobil, i slično, pa sam se u početku bojao kada sam prošlog ljeta došao ovamo. Kako ću se riješiti tih navika? Vjerujte mi, da sam najbezbolnije prešao preko onoga, čega sam se najviše bojao. Mogu biti bez dinara, a osjećati se sretnim. Osim toga, život u zajednici pokazuje mi da ima mnogo vrijednosti za koje se isplati živjeti i tome posvetiti cijeli život.

– Ovo su zaista lijepe misli i smatramo, da nas mogu potaknuti na razmišljanje i akciju. Hvala vam i neka vam ne bude neugodno, što smo progovorili malo i o vašoj osobi...

Radeljak: Najdraže bi mi bilo, kada bi to u srcu kojeg mladog čovjeka ili djevojke probudilo klicu i želju da krene duhovnim putem. Ne bojim se da će tih zvanja uzmanjkati, ali želio bih ipak da bude što više svećenika, redovnika i redovnica.

Razgovor vodio: LJ. M.

VETERINAR – SVEĆENIK – REDOVNIK

Roden sam u ravnoj Slavoniji, u selu Đurdanci, općina Đakovo, dok mi je župa Stari Mikanovci. Uz oca i majku bilo nas je petero djece: tri brata i dvije sestre. Ja sam najstariji. Kao što je u ono vrijeme bilo uobičajeno, vjerski je odgoj i u našem domu bio dobar. Osmogodišnju školu završio sam u Zagrebu, na Šalati, a i šest razreda gimnazije također sam završio u sjemeništu u Zagrebu. Nakon odsluženja vojnog roka maturirao sam na klasičnoj gimnaziji u Bolu na Braču, a vanjsku maturu položio sam u Dubrovniku 1958. godine.

U Zagrebu sam 1959. godine upisao Veterinarski fakultet i apsolvirao sam 1964., tj. u redovnom roku.

Godinama sam nosio u sebi potajnu želju da postanem svećenik, ali istom s trideset šest godina života konačno sam upisao Teološki fakultet. Završio sam ga i mladu misu odslužio sam u rodnom selu 1977. godine.

Budući da sam stanovao blizu Remeta, dugo sam pratio rad karmelićana, čitao sam o njima, promatrao ih i tako se u meni rodila želja, da i ja udem u njihovu zajednicu. Tako sam 1971. ušao u karmelski novicijat, a godinu dana kasnije položio sam i prve zavjete.

Kod primicija, naravno, bili su prisutni i moji roditelji koji su se u početku moje odluke da udem u Karmel, zgražali, smatrajući da je ludost što napuštam unosan posao i posvećujem se strogom redovničkom životu, o kojem su čuli od našeg župnika.

Ja sam do sada, hvala Bogu, zadovoljan svojim svećeničkim zvanjem.

Kada bih morao ponovo birati zvanje, opet bih izabrao ovaj lijepi i dragi svećenički poziv.

o. Josip Orešković

KADA BOG ZOVE

Prošle godine, prigodom održavanja svećeničkog tečaja u Zagrebu, posjetio me jedan moj bivši učenik, naš bivši salezijanski sjemeništarac, sada već svećenik i župnik. U razgovoru obnovili smo stare uspomene ispod križevačkih i riječkih krovova. Uspomene su zaista bile lijepe, pune dragih događaja iz zajedničkog sjemenišnog života. U razgovoru sam mu rekao:

– Dragi brate (braća smo po svećeničkom sakramentu redenja), molim te, budi tako dobar i opiši mi svoj životni put do svećeništva.

– Vrlo rado, reče mi i počne pričati.

– Rodom sam iz Hrvatske Krajine, tamo od Bihaća. Uz oca i majku bilo nas je osmero djece, šestero braće i dvije sestre, od kojih je jedna umrla. Imali smo malo zemlje koju smo obradivali, ali je to bila siromašna i škrta zemlja, da prehrani tolika usta. Zato roditelji odluče, da se preselimo u Slavoniju. Tamo, u jednom selu kupe kuću i jedno malo imanje, zemlju koju smo svi rado obradivali. Vjerski je odgoj u obitelji bio na visini, jer su nam naši roditelji davali lijepi primjer vjerskog kršćanskog života. Tri puta dnevno obavljali smo zajedničku molitvu. Nama je to bilo posve razumljivo i nismo ni pomišljali, da bismo mogli drugačije živjeti, bez Boga i štovanja Majke Božje.

Poslije završene osmoljetke, kada sam se već pomalo zamomčio, pomagao sam roditeljima u obradivanju zemlje. I tako je moj život tekao uz roditelje i braću. Svake sam nedjelje i blagdana prisustvovao sv. misi, pobožno sam slušao riječ Božju koja me nadahnjivala i podržavala u mojim mladenačkim burama. Vjera mi je pomogla, da sam mogao ustrajati na putu kršćanskog života, da nisam upao u loše društvo i da se nisam iskvario.

Došlo je i vrijeme odlaska u vojsku. U vojsci sam proveo pune dvije godine. Nakon odsluženja vojnog roka odlučio sam krenuti u Australiju, kako naš narod veli, „trbuhom za kruhom". Želio sam u životu nešto steći, jer nam je kuća zaista bila prepuna. Trebalo je, dakle, misliti na budućnost, trebalo se osoviti na vlastite noge, vlastitim rukama zaradivati kruh, iako ni kod kuće

nisam ljenčario. I tako sam otputovao u Australiju, gdje sam se zaposlio u jednoj tvornici kao majstor, kao podmazivač strojeva. Posao nije bio težak, ali vrlo odgovoran i prljav. Poštivali su me svi, počevši od direktora tvornice, pa do mojih tvorničkih drugova. Dobro su me plaćali, tako da sam s vremenom kupio i lijepi auto i prištedio prilično svotu novaca. Ovdje sam radio četiri godine.

Navršio sam dvadeset četiri godine života i počeo sam razmišljati o budućnosti. Razmišljao sam da se oženim, da savijem obiteljsko gnijezdo, što je bilo posve prirodno za mladića mojih godina.

Dok sam o tome razmišljao, došla mi je u ruke jedna lijepa, prilično velika knjiga, zapravo životopis našeg zagrebačkog nadbiskupa i kardinala. I kada sam pročitao njegov životopis, jednog mi dana sine misao: kardinal Stepinac radio je s ocem, obradivao zemlju kao seljak, a završio je i maturu i jednu godinu šumarskog fakulteta. Kada je osjetio u sebi Božji poziv, da postane svećenik, otišao je, iako već stariji, kao kasnije zvanje, u Rim na filozofske i teološke studije. Tamo je proveo punih sedam godina i postigao dva doktorata. Mislio sam, kada je on u starijim godinama mogao postati svećenik, zar ne bih to mogao postati i ja.

Napisao sam svom domaćem župniku u Slavoniju pismo, u kojem sam izrazio svoju želju da kanim postati svećenik. Zamolio sam ga, da me smjesti nekud u sjemenište, iako mi je već bilo dvadeset i četiri godine, a završio sam samo osmoljetku.

Upao sam u riječ svome sugovorniku:

— Da, dobro se sjećam sadržaja tog pisma, što ga je tvoj župnik uputio ravnateljstvu našeg salezijanskog sjemeništa u Rijeci. Pisao je: „Imam u Australiji iz moje župe jednog dobrog mladića koji želi postati svećenik. Moli me, da mu nađem mjesto u nekom sjemeništu. Tada sam pomislio na vas, salezijance, jer znam da vi primate tzv. kasnija zvanja. Lijepo vas molim, da ga primite." Odgovorio sam mu, da ćemo te primiti. Iskreno rečeno, pomislio sam u sebi, kako iz toga neće biti ništa. Ta, gdje je Australija i gdje će taj mladić ostaviti posao, na kojem dobro zarađuje. Ali, uskoro su stigli tvoji dokumenti na upravu sjemeništa. Primio sam te. U međuvremenu sjemenište i gimnazija bili su preseljeni iz Rijeke u Križevce, kamo sam i ja sam bio

premješten. Počela je nova školska godina i ti si došao u sjemenište. Na mene si ostavio lijepi utisak dobrog, pobožnog, poslušnog, marljivog i discipliniranog sjemeništarca. Bio si blag i ozbiljan i uvijek si priskočio, kada sam te zamolio za neku uslugu u mojoj bolesti. Dobro se sjećam jednog sitnog događaja na našem dvorištu. Bio je to mali isječak iz tvoga života, ali koji mi je o tebi mnogo rekao. Igrao si „baline" i dok si bio sagnut, dotrčao je jedan mali sjemeništarac, pubertetlija, vrlo oštar po naravi, te bez ikakva povoda, udario te šakom po leđima. Uspravio si se, malo pocrvenio. Vidio sam da si bio uzbuđen, mogao si ga udariti, ali ti si se svladao i sasvim mu mirno rekao: „Zašto si me udario?" „Osvetio sam ti se, jer si me prije nekoliko dana ukorio." Nasmijao se, a ti si ostao miran i dalje nastavio igru, kao da se ništa nije dogodilo. U tom tvom svladavanju uočio sam u tebi čovjeka žrtve, plemenitosti, te sam bio uvjeren da ćeš ustrajati na putu svećeništva, u čemu se, hvala Bogu, nisam prevario.

Tada nastavi moj sugovornik:

— U sjemeništu sam zavolio salezijanski život, te sam imao nakanu da i ja postanem salezijanac. Svršio sam i drugi razred gimnazije, kada sam morao poći u salezijanski novicijat. U to vrijeme moja je mama već prilično ostarjela i poboljevala je. Bolest je iz dana u dan napredovala, što nije bilo nikakvo čudo. Bila je iscrpljena od životnih napora, teškoga rada i briga, dok je s ocem podigla toliku djecu i svima im dala kruh u ruke. Zato sam rekao svojim poglavarima, da ću prijeći u đakovačko sjemenište, da što prije završim studij, budući da kod salezijanaca svaki kandidat mora završiti godinu dana novicijata i biti najmanje godinu dana asistent, a moja mamica toliko želi da dočeka moju mladu misu. Na kraju školske godine lijepo sam se zahvalio svojim poglavarima na žrtvama koje su tokom dvije gimnazijske godine ulagali u mene. Sa svima sam se pozdravio. U Đakovu sam završio treći i četvrti razred gimnazije, maturirao sam i poslije mature upisao se na Visoku bogoslovsku školu. Nakon četiri godine teološkog studija, na moju veliku radost bio sam zaređen za svećenika. Moja je mamica dočekala moju mladu misu, iako je već bila teško bolesna. Želja joj se ispunila, da je dočekala prvu misu svoga sina, a meni je duša pjevala od sreće,

gledajući svoje roditelje, braću i sestru, rođake i prijatelje kod moga mladomisničkog slavlja.

– Molim te, reci mi još jedno: Zar ti nije bilo teško ostaviti Australiju, gdje si imao visok životni standard, unosan posao, visoku plaću i sve ostalo, dok si u kasnijim godinama mogao tek završiti fakultet i poći putovima tolikih žrtava. Sigurno ti nije ni studij u kasnijim godinama bio baš lagan?

– Sve je to istina, što ste rekli, ali, kada Bog zove nekoga u svoju svećeničku službu, tada ništa ne smije biti ni teško, ni preteško, da se ostvari tako uzvišeno zvanje koje svećeničku dušu ispunja mirom, srećom i svetom neopisivom radošću. Poslijeređenja vršio sam nekoliko godina kapelansku službu, a danas sam već župnik. Pastoralni rad na župi iziskuje neprestani život žrtve, vjerno služenje Bogu, Kristu Gospodinu, dušama, Crkvi i vjerničkom narodu. U tome nalazim smisao svoga svećeničkog života, svojih žrtava koje Gospodin prati svojim blagoslovom. Istina je, da je na tom putu prema svećeništvu bilo dosta poteškoća, ali uz pomoć drage Majke Božje, Presvete Djevice Marije koju me je već u ranom djetinjstvu naučila štovati moja majka, sve sam uspio svladati. Hvala Bogu i Gospi na svemu! Hvala braći salezijancima koji su mi kao kasnijem zvanju otvorili vrata sjemeništa, te mi pomogli na putu do oltara. Hvala svima, ponajprije mojim dragim roditeljima, na njihovu divnom primjeru kršćanskog života, na molitvama i žrtvama! Hvala svima ostalima, mojim poglavarima, mojim profesorima u đakovačkom sjemeništu! Hvala mojem župniku koji me je preporučio salezijancima! Hvala svim vjernicima koji su me podupirali svojim molitvama, a koji me još i danas podupiru kao svoga duhovnog pastira.

Prijatelj

INŽENJER ŠUMARSTVA – PROFESOR – SVEĆENIK

Rodio sam se 21. listopada 1942. godine u Novoj Gradiški i tamo sam živio do svoje sedme godine, kada smo se preselili u Ivanić-Grad. Bio sam jedinac i stalno sam živio s majkom koja je kao profesorica radila na školi. Otac mi je umro za vrijeme rata, kada je meni bilo šest mjeseci i majka se više nije udavala. Živjela je samo za mene. Osnovnu sam školu pohađao u Ivanić-Gradu, a gimnaziju i Šumarski fakultet pohađao sam u Zagrebu, gdje sam 1966. i diplomirao. Kao diplomirani inženjer šumarstva radio sam u svojoj struci u svojstvu profesora na nekim srednjim šumarskim školama sve do 9. rujna 1980. godine. Stručni ispit za zvanje profesora srednje škole položio sam 1971. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. To je ukratko što se tiče mojih službenih generalija, a sada želim govoriti o onom najvažnijem: kako se u meni radao poziv za svećenika. Duboko mi se usjekla u sjećanje još iz djetinjstva pripovijest moje majke o mom djedu koji je umro u tridesetoj godini života i koji je na samrti rekao mojoj baki: „I ti si dobra i lijepo mi je s tobom živjeti, ali kada bih se još jednom rodio, onda bih postao svećenikom." Znači, ono najvrednije u životu „postati svećenikom", djed to više nije mogao postati, jer se život ne može ponoviti, ali ja, ja to još uvijek mogu postati. Ta mi je misao bila stalno prisutna.

Istina, da je svećeničko zvanje u prvom redu Božji dar – karizma, i da ga Bog daje za sveopće dobro Crkve. No, jednako tako možemo reći da primjeri svetih svećenika neodoljivo privlače idealne mladiće prema oltaru. Za moj život bio je sudbonosan susret i poznanstvo sa svetim svećenikom, pok. ocem Antom Antićem, franjevcem iz župe Majke Božje Lurdske iz Zagreba. S njime me je još u mojoj osmoj godini života upoznala moja majka, jer je on bio njezin duhovni voda, a to je postao i meni i vodio me sve do svoje smrti 1965. godine.

Mirne duše mogu reći za sebe: sve ono što jesam, u cijelosti zahvaljujem svome dragom duhovnom ocu Anti Antiću. Istina,

nije mi ostavio u baštinu nikakvo zemaljsko blago, ali ostavio mi je ono što je najvrednije – mogućnost da mogu ljubiti i postati svećenikom. U osobi o. Antića upoznao sam i stvarno doživio što je ljubav, shvatio sam da ona nije nedokučivi ideal, nešto čega nema u životu, nego da je istinska zbilja. Njegov je život bio ispunjen zalaganjem za tudu sreću, u kojoj je uživao kao u vlastitoj. Evo, ispričat ću kako sam ja to njegovo zalaganje doživio:

Bio sam dječak od osam godina. Poslije sv. ispovijedi pozvao me o. Ante u svoju sobicu i razgovarao sa mnom srdačno i nježno, da sam ostao zadivljen tolikom pažnjom prema meni stidljivom i plašljivom dječaku. Od tada sam uvijek mogao dolaziti k njemu. Primao me je poslije podne isto tako radosno kao i jutrom istoga dana. Njegov smiješak, pogled, riječi – sve je govorilo da je radostan što me opet vidi makar sam mu dolazio deset i više puta s istim problemom. Uvijek me je strpljivo saslušao, tješio, bodrio, rješavao teškoće i ulijevao novu snagu za životne borbe. Budući da sam bio dak-putnik pozivao me je na zajutrak, dijelio je svoj obrok sa mnom, zadržavao me je na objedu uz dopuštenje kućnog poglavara, a kad sam se nećkao, odgovorio bi: „Sinko, kad ti nudim, uzmi!" Podučavao me je u njemačkom jeziku i htio me je preko ljetnoga školskog odmora poslati u Njemačku, ali zbog vlastite lijenosti, nisam otišao.

Vidio je o. Ante da sam osamljen te mi je tražio prijatelje.

Budući da nisam bio marljivi student, više puta sam padao na ispitima. Rekao sam mu jednom: „Opet sam ražalostio svoju jadnu majku", a on je pripomenuo: „A mene, sinko, mene!" Rekao je to toliko žalosnim glasom, da mi se činilo kako me voli više od rođene majke. Moji su ga neuspjesi boljeli kao vlastiti. Vidio sam kako ga iskreno žalosti moja lijenost i nemar, a silno se radovao i najmanjem mojem uspjehu. Ukratko, osjećao sam da imam oca... ja koji sam sa svojih šest mjeseci života izgubio naravnog oca. Bio sam iskreno radostan što imam duhovnog oca koji me nosi duboko u svojem srcu, nikad me ne zaboravlja. pažljiv je i brižan prema meni, ljubi me više od svih bića na svijetu nesebičnom ljubavi; ja, neznatni mladić za njega sam bio neizmjerna vrednota. Pratio me je izbliza i izdaleka na cijelom životnom putu. Proniknuo je u bit mojega bića, pronašao je moje sklonosti i pogreške, shvatio je nevolje i slabosti ne samo

moje duše, nego i tijela. Po naravi sam bio sanjar, zatvoren u svoj zamišljeni svijet. O. Ante je uložio svu svoju energiju da me vrati iz svijeta iluzija u zbiljski život i da me osposobi za njega. Osnovni moj stav prema životu bio je plašljivost, a fra Ante me je uvijek odlučno umirivao: „Ništa se ne boj, sve će biti dobro!" Poslije svake sv. ispovijedi pitao me je, jesam li veseo i zadovoljan, a u tom pitanju osjećao sam koliko želi uliti u mene radost, vedrinu, optimizam, te da on ne može biti veseo, ako ja nisam radostan. U njegovoj sam se sobi osjećao kao kod svoje kuće, pače još ljepše, jer mi je pružala svetu ozbiljnost i mir Božji.

I tako malo pomalo postajalo mi je sve jasnije: slijediti oca Antića, znači otvoriti svoje srce za druge. To znači da nam odjednom svi ljudi koje sretnemo u životu postaju tako dragi kao naši najbliži. Četvrti razred gimnazije (u moje vrijeme VIII osmoljetke) značio je prekretnicu u mom životu. Do tada mogu reći, da uopće na putu svog života nisam opažao druge ljude, odnosno jesam, koliko su meni koristili. Bio sam u svojoj vjeri okrenut samome sebi. Bilo mi je samo do toga, da vodim brigu o svojoj duhovnosti. Nije mi ni padalo na pamet s nekim razgovarati o vjeri ili nekom govoriti o Bogu. Čak sam želio da drugi ne znaju da li sam i koliko religiozan. No, najednom sam po prvi put osjetio da bih se i za druge trebao moliti: za svoje kolege, kao i za one, s kojima se najčešće susrećem. Preda mnom se počeo otvarati novi svijet, do tada nepoznat. Počeo sam se zanimati i za sudbinu drugih ljudi. Želio sam svoju vjeru prenijeti i drugima. Osjetio sam potrebu da druge moram „obraćati". Pa, ako je išta u mojem svećeničkom zvanju bilo „prijelomno", onda je upravo to saznanje, da i drugima moram pomoći da vjeru životom prihvate. Počeo sam osjećati ljubav prema svim ljudima. Imao sam prilike upoznati se sa vrlo dobrim i plemenitim djevojkama, te sam sa svakom od njih mogao sklopiti sretan kršćanski uspjeli brak. Tako sam barem bio uvjeren, ali mi se to činilo premalo, jer ja sam težio za višim. Krug samo jedne obitelji kojoj bih poklonio svu svoju ljubav, činio mi se preuskim. Godine 1961. razmišljao sam ovako: Kad ja pravo ljubim jednu osobu, nije toliko važno, da ja moram stalno biti uz tu osobu. Ljubiti, znači željeti najveću sreću drugom. Ljubiti, znači biti zajedno u Kristovu kraljevstvu. Ljubiti nekog, znači željeti da vječno budemo zajedno. Nije pritom važno da momen-

talno u prostoru i vremenu budemo zajedno, gdje je ionako život kratak, nego je najvažnije da budemo u vječnom životu zajedno. Tako sam otklonio pomisao na vjenčanje s nekom djevojkom, uvidajući da ništa ne gubim, nego samo dobivam, jer dovoljno je samo Bogu povjeriti osobu koju voliš, a nije važno često se s njom sastajati, niti da ona bude stalno prisutna, niti s njom zajedno živjeti. Ovu odluku: neću se ženiti, Bog me zove na više, smatram odlučujućom na mom putu prema svećeničkom zvanju. Pokušao sam o ovoj svojoj odluci govoriti svojim najbližim prijateljima, ali me nisu razumjeli i činio sam im se čudnim. Tako sam naučio da idem kroz život i bez podrške svojih vršnjaka. Uvidao sam, da vidim više od njih, ja vidim dalje. Oni su me, dakako, plašili pitanjima: Kako ćeš živjeti sam, bez obitelji, pa to nije normalno, tko će te pod starost pomagati, lijepo je imati svoju djecu. Ja bih im na to odgovarao, baš zato što razmišljam o svojoj budućnosti, što razmišljam, a što će biti sa mnom kad me više neće biti na ovom svijetu, odabirem, ne ženiti se i posvetiti se samo Bogu. Tako sam već na kraju gimnazije odlučio da budem svećenik, da je to najidealnije zvanje i spreman sam bio upisati se na bogosloviju.

Sada je došao razgovor s mojim duhovnim vodom o. Antićem. Na moje čudenje, on se nije slagao s takvom mojom odlukom, nego mi je savjetovao, neka najprije završim neki svjetovni fakultet, pa tek onda neka se upišem na bogosloviju. Taj njegov savjet baš u to vrijeme nisam razumio, ali sam ga poslušao, vjerujući da on vidi dalje od mene. Danas smatram, da me je vrlo dobro savjetovao. Sigurno je pretpostavljao, barem ja danas tako mislim, da bi moja majka imala velike neprilike u svojoj službi, ako bih ja otišao u svećenike, pa da će biti pametnije ako pričekam, dok ona ne ode u mirovinu. Ali, danas vidim druge razloge za koje je on znao i vidio ih, samo ih ja onda nisam uočio. Dakle, moja želja za svećeništvom poslije mature bila je odgođena. Kuda sada, razmišljao sam, koji fakultet da odaberem. Privlačila me čista filozofija i to sam želio upisati, ali su mi rekli, neka odaberem nešto praktičnije, da se s filozofijom mogu i privatno baviti. Mislio sam na medicinu, jer mi je ta struka poslije svećeničkog zvanja bila najprihvatljivija. U njoj najviše pomažem ljudima, ali su me i od toga odgovorili. Bio sam pomalo i ljut i mislio sam: pa dobro, nije to tako ni važno koji fakul-

tet, ta svejedno ću poslije upisati teologiju i ne razmišljajući dalje, upisao sam se na šumarstvo. To mi se nekako svidalo: šuma, priroda, čisti zrak, šetnja, zelenilo, lijepi vidici. Poslije sam uvidio da je šumarstvo posve nešto drugo, ali nije mi žao da sam to završio. Godine 1965. umro je o. Antić i tako sam ja ostao bez svog najvećeg savjetnika i prijatelja u životu. Tek poslije njegove smrti uvidio sam, kakvog sam velikog ispovjednika imao. Za vrijeme njegova sprovoda imao sam čudan osjećaj. Osjećaj oduševljenja. Osjećaj pobjede. Nisam bio utučen što je umro. Jedan čovjek je pobijedio. Jedan život je uspio. Za mene o. Antić živi i dalje. U nebu imam jednog prijatelja više.

Godine 1966. diplomirao sam na Šumarskom fakultetu, a iste godine javio sam se biskupu da me primi u bogosloviju. Međutim, na moje iznenađenje, biskup mi je rekao, neka još malo pričekam i još malo razmislim. Ja sam to shvatio, da me je na lijep način odbio, iako to nije rekao. Kuda sada, što sada, iskrslo je novo pitanje. No, meni je nekako i drago bilo da me je biskup odbio. Osjećao sam se opet kao da je sav svijet moj, kao da sam opet na slobodi. Mislio sam: evo, ja sam se dao na raspolaganje, nisu me primili, ja sam učinio sve što sam mogao, valjda je Božja volja da ne budem svećenik; znači, Bog hoće da ostanem u svijetu. Tek danas vidim da tada nije još bila dozrela odluka da budem svećenik. Ona je dozrela samo u razumu, no nije bila ponesena cijelim mojim bićem, nije još doprla do srca, jer bih ja inače osjetio ogromnu žalost kad me je biskup odbio, a prečuo sam i to što mi je rekao, neka ga dođem opet posjetiti. Moja odluka da se ne ženim, ostala je i dalje, samo sad sam smatrao da me Bog zove da ostanem u svijetu i da se kao angažirani laik borim za Kristovo kraljevstvo, kao što je to činio dr. Ivan Merz. Ovo je bilo upravo vrijeme poslije Koncila, kada se je počela posebno naglašavati uloga laika u Crkvi. Počeo sam ponovno proučavati koncilske dokumente, osobito „Dekret o apostolatu laika", a polazna točka bila mi je glava 17. gdje piše: „Laici..., mogu se korisno okupljati u male skupine bez ikakve strože organizacije ili institucije, tako da se uvijek pred drugima očituje znak zajedništva Crkve kao svjedočanstvo prave ljubavi. Na taj se način međusobno duhovno pomažu prijateljstvom i izmjenjivanjem iskustva, očvršćuju da nadvladaju teškoće odvojenog života i djelovanja i donose što obilatije plodove." Tako je

moj san postala mala zajednica prijatelja, okupljenih u Ime Isusa Krista. Naći prijatelje, okupiti prijatelje s kojima ću zajedno naviještati Evandelje i stvarati Crkvu u malom, stvarati obitelj Isusa Krista, to mi je postalá ideja vodilja, to mi je postao smisao života. Naći prijatelje, s kojima ćeš vječno živjeti, to je smisao života. Koliko prijatelja imaš, toliko vrijediš, koliko ljudi možeš ljubiti, toliko vrijediš, a s koliko konkretnih ljudi možeš živjeti i djelovati za spas bližnjega, toliko vrijediš. Počeo sam shvaćati snagu Crkve upravo u onom, što danas zovu „bazične zajednice". Tu se dogodio odredeni pomak u mom mišljenju. Dok je dosad za mene bio ideal sam čovjek koji živi i žrtvuje se za druge; dakle, jedan čovjek koji se žrtvuje, kao na primjer moj otac Antić, bez pomoći drugih, sada sve to što je bilo idealno za jednog čovjeka, prebacujem na više njih. Sada postaje ideal zajednica koja živi i žrtvuje se za druge. Uvidio sam, ako želim nekoga obratiti, ne mogu to izvesti sam, potrebna mi je zajednica, trebam ga dovesti negdje, gdje će on vidjeti i doživjeti Crkvu, gdje će vidjeti na okupu braću koja se ljube, gdje će moći reći, kako je lijepo biti s njima. Dovesti ga samo u zgradu crkve gdje će biti promatrač vjerskih obreda, zacijelo nije dovoljno, treba ga dovesti u živu Crkvu, medu ljude koji sačinjavaju Crkvu u svim njezinim dimenzijama. Posebno, da se na licima ljudi koji izlaze iz crkve, vidi radost. Prije, pokušati obratiti nekog čovjeka, za mene je značilo dovesti ga o. Antiću. To je značilo za mene, dovesti ga u dodir s Crkvom, dovesti ga u dodir s Bogom. Sada, kada o. Antića više nema na životu, sada ga treba dovesti u zajednicu koja živi Evandelje. Gdje naći tu zajednicu? To je postalo moje glavno pitanje. Da li je to studentska vjeronaučna zajednica? I tu sam pokušao, ali ja više nisam student, a ni moji prijatelji više nisu studenti. Svi su već diplomirali i rade. Osim toga, studentski je vjeronauk u ono vrijeme u Zagrebu bio većinom u stilu dobrih i lijepih predavanja, a polaznici vjeronauka bili su samo „slušači". Nije bilo osjećaja, da si medu svojima koji te istinski vole i gdje nalaziš svoju drugu obitelj. Nedostajala je komunikacija, pravo bratstvo i prijateljstvo. Nedostajalo je upravo ono najglavnije, a to je medusobna ljubav. Što učiniti? Postojeće me zajednice ne zadovoljavaju, dakle, sam trebam pokušati naći prijatelje kojima je zaista stalo za Božju stvar, koji žele više od onog što su mogli

dobiti na postojećem studentskom vjeronauku.

Nakon niza neuspjelih pokušaja uspio sam 1967. godine okupiti skupinu mladih ljudi koji su htjeli dublje doživjeti kršćansko zajedništvo i s njima ostajem povezan sve do danas. Ta je zajednica za mene bila posebno važna za očuvanje i usavršavanje moje vjere, jer sam uskoro dobio namještenje, 133 km daleko od Zagreba i to na srednjoj šumarskoj školi kao profesor. Taj me posao vrlo veselio, jer sam želio i volio raditi s mladima. Jedino me je žalostilo to, što im o najvažnijim stvarima života nisam mogao govoriti. Ali nije sve u riječima. Ipak sam mogao životom svjedočiti ljubav. Tek sada vidim, da se ovdje krila velika opasnost, da se malo pomalo udaljim od Boga, baš zato jer mi je bilo vrlo lijepo, jer su me lijepo i dobro primili i jer su mi bili dobri i kolege i direktor. Postojala je opasnost da se udomaćim, da se stopim sa sredinom u kojoj živim, da mi postane važno što oni misle o meni, da ostanem bez unutrašnjeg svijeta, a čim se izgubi to unutarnje, čim čovjek nema odredenog životnog smisla, čovjek je prisiljen da se sve više ponaša prema vanjskim pritiscima, sve se više uklapa u sredinu u kojoj živi. Tu je ta opasnost da ti vjera počinje smetati, da ostaješ čudan, nerazumljiv i da ne možeš napredovati u poslu, a onda prisutan je i strah za biološku egzistenciju, da me ne otkriju, da ne bi radi vjere izgubio posao. Iako, to moram priznati, ovo posljednje nije nikada došlo u pitanje; dapače, bili su vrlo korektni prema meni i to mi nikada nisu spočitnuli. No, ja sam se bojao, iako nije bilo uzroka. Teško je ostati pri svom uvjerenju, kada svi drugi oko tebe drugačije misle. Tu mi je onda došla kao veliko uporište vjera moja kršćanska zajednica u Zagrebu. U njoj sam ponovo bio ohrabren i osnažen, jer sam se opet našao sa svojim istomišljenicima. Ona mi je bila kao oaza u pustinji, ponovo sam se tu napio na izvoru žive vode, ponovo sam se osokolio i obnavljao svoju odanost Bogu. Tako sam svake nedjelje dolazio u Zagreb, bio tu na sv. misi, primao sakramente i odlazio u svoju kršćansku zajednicu, gdje bi čitali Sveto pismo, razgovarali, meditirali, molili i dogovarali se za karitativnu pomoć potrebnima. Ali, najvažniji je bio osjećaj, došao sam k svojima. Lijepo je kad čovjek uvijek ima kamo doći; najgore je kad si sam i nemaš više kome. Ja sam uvijek imao kamo doći i zato sam bio zadovoljan i sretan. Spremao sam teme, referate,

kako bi obogatio svoje prijatelje u Zagrebu, ali sada vidim, da sam time bio najviše sam obogaćen. Pozvao bih ja ili netko drugi i svećenike koji bi nas također duhovno obogaćivali. I tako sam duhovno rastao, premda je bila realna opasnost da se malo pomalo duhovno zapustim. Svagdanje brige, posao, sve me je to moglo odvući od onog bitnog: Bog je prvi u tvom životu, a onda sve drugo! U želji da produbim svoju vjeru, upisao sam se 1969. na „Institut za teološku kulturu laika". Upisali su se i drugi moji prijatelji iz naše kršćanske zajednice. Tako mi je bilo ljepše studirati zajedno sa svojima.

Ali, vrijeme je prolazilo i ja sam sve manje imao izgleda da postanem svećenik. Sve više me je počelo kopkati, posebno poslije razgovora s jednim svećenikom, da li je baš volja Božja da tako živim kao laik u svijetu, a da ne postanem svećenikom. Možda me Bog još uvijek zove u svoju službu? Na ove misli vjerojatno je utjecalo i to, što se većina mojih prijatelja iz „zajednice" oženila, a nitko iz moje blizine nije izabrao baš ovaj smjer u životu – niti se ženiti, niti postati svećenikom. Moja potajna želja, da od svoje „zajednice" stvorim kao neki sekularni institut, gdje bi imali pravila, gdje se nitko ne bi ženio, a živjeli bi doživotno zajedno, polagali doživotne zavjete, a ipak ostali u svijetu, sasvim je propala. Ali, rodila se nova misao: dobro, većina se iz „zajednice" poženila, no zajednica treba stalnog svećenika koji je vodi, pa ja bih mogao postati taj svećenik. Ja još uvijek mogu postati svećenik. Ponovo je počela rasti u meni želja za svećeništvom. Zašto sam se tako lako dao odbiti, treba ponovno pokušati. Ali to iziskuje veliki napor, treba opet učiti, svršiti teološki fakultet, treba ići u sjemenište, a moje godine, moj sada donekle sređeni posao koji me veseli, sve to napustiti i početi opet ispočetka, opet biti početnik. Zar zbilja to Bog traži od mene? Pa to je već moj veliki doprinos, što se neću ženiti, zar Bog još više traži od mene? Ali, tada sam promislio: Bog mi je dao već beskrajno mnogo milosti. Sama pomisao da bih mogao postati svećenik, već je zapravo poziv. To je milost, da možeš sagledati ono najvrednije. Koliko ljudi nema takve milosti, a ni takve mogućnosti. A onda, kada će jednom doći kraj života, kada ću jednom sagledati cijeli svoj život kao kakav film i kada ću doći pred lice Božje, neću li onda shvatiti: vidiš, propustio si šansu, imao si šansu, ponudu da postaneš svećenik, a

nisi to htio postati. Samo si djelomično ispunio Božji plan, nisi imao dovoljno povjerenja u Boga, mogao si puno više ostvariti. Ti učini što možeš, ti pokušaj, ako Bog želi da postaneš svećenik, on će već dati i mogućnosti, a ako ne želi, čemu onda da postaneš! Eto, tako sam razmišljao. Najprije pokušaj svršiti teologiju, pa ćeš vidjeti. Ako uspiješ svršiti teologiju, bit će to znak da podeš dalje. Tako sam sam sebi govorio.

U međuvremenu tri puta sam hodočastio u Lurd s izričitom nakanom, da postanem svećenik. To je bilo 1972, 1973. i 1974. godine. Također sam se uspio 1973. premjestiti u jednu drugu srednju školu, mnogo bliže Zagrebu. Tako sam sada stanovao u Zagrebu i svaki dan putovao autobusom na radno mjesto. Sada mi je bilo mnogo ljepše, jer sam opet bio u Zagrebu. Ne znam točno, koje je to godine bilo, ali jedan događaj jako me ohrabrio u mom nastojanju da postanem svećenik. Čuo sam, naime, da je g. Stjepan Kušan uz rad studirao teologiju i da će uskoro biti zaređen za svećenika. Znači, i tako se može! Pa to ja baš i želim, to je ono, o čemu godinama sanjam. Kasnije sam čuo da je i postao svećenik, ali da i dalje radi; dakle, kod nas prvi svećenik-radnik. Tako sam ja zaželio svim srcem postati svećenik-radnik. Mislio sam, ako me zarede za svećenika-radnika, onda bih promijenio službu. Znao sam, da kao prosvjetni radnik ne bih više mogao raditi, ali to i ne bi bilo potrebno, jer sam ja završio šumarstvo, pa bih mogao raditi u šumarstvu i biti svećenik. Tako sam tih godina razmišljao. Ipak, još je jedna godina otišla na razmišljanje i odlučivanje i nakon ponovnog razgovora s jednim svećenikom, nakon njegova bodrenja, konačno sam se 1975. upisao na Teološki fakultet u Zagrebu. Neke ispite koje sam položio na Institutu za teološku kulturu laika, priznali su mi. U svojoj sam se školi javio za sastavljača rasporeda sati, tako da sam mogao i sebi podesiti raspored, da mogu pratiti predavanja. Sigurno da je za mene sada došlo teško razdoblje: studirati teologiju i raditi. Sve svoje slobodno vrijeme morao sam utrošiti na studij. Ali, to je ono što sam želio, pa mi je to, iako uz veliki trud, pružalo zadovoljstvo. U tom razdoblju (1975. i dalje) pružio mi je veliku duhovnu pomoć pokret „Kursiljo", u koji me je uveo moj prijatelj svećenik Andrija. Ta zajednica bila je za mene ostvarenje svega onoga, o čemu sam u svojim mladim danima razmišljao i za što sam se oduševljavao.

Ono što sam ja mislio, da je to daleki cilj i da tek treba ostvarivati, to je, sad sam tek vidio, već negdje ostvareno, samo ja za to nisam znao. Sada se trebalo samo tome priključiti. I ja sam se priključio i tu sam našao nove prijatelje koji su me poticali na vrlo aktivni duhovni život i uprisutnjivali su mi najveća moguća dostignuća, najveće životne ideale. Tu je za mene posebno značio susret i prijateljstvo s ocem biskupom Mijom Škvorcem. Tako sam u „Kursilju" našao jaki duhovni oslonac.

Mogu reći, da mi je Bog zapravo bio vrlo milostiv, te mi je u svakom razdoblju mog života slao poticaje i ljude koji su me hrabrili i usmjeravali k onom najvrednijem, inače bih ja bez tih poticaja već davno zalutao i skrenuo s pravog puta. Tako mi je Bog ponovo poslao duhovnog vodu u osobi oca Ivana Kukule. Potpomognut tako velikim duhovnim silama, sada već i nije bilo tako teško doći do cilja.

Ipak je ponovo došlo vrijeme zastoja, kolebanja i malodušja. Godine 1978. javio sam se nadbiskupu i saopćio mu izričitu svoju želju da postanem svećenik, a imao sam već i dosta ispita položenih na teologiji. On me je vrlo lijepo primio, ali nije bio baš jako oduševljen mojim prijedlogom. Nadbiskup je zastupao stanovište, da je vrlo dobro što radim na školi i da je po meni upravo prisutna Crkva u toj školi. Ako ja odem, Crkva je izgubila jednu „ambasadu", izgubila je jedan dio zemlje, gdje je bila prisutna. Na to sam rekao, da jedna sv. misa vrijedi više nego sve na svijetu, da je ona veliki doprinos apsolutnom postojanju. Na ovo nadbiskup nije odgovorio. Tada sam ga pitao, koliko imam šanse da postanem svećenik. Dapače, pitao sam, koliko posto. On se nasmijao i odgovorio mi: „Vi hoćete postotak, pa to se ne da postotkom izraziti, ali kad već hoćete, eto, 50%, pola – pola." Ostao sam razočaran, jer sam to smatrao vrlo malim postotkom. Htio sam veću sigurnost. Ali ovaj puta nisam se dao pokolebati, kao ono 1966. godine. Moja odluka ostala je čvrsta: postati svećenik i – gotovo! Sve raditi na tome, da to postignem. Tada, opet potaknut razgovorom s jednim svećenikom, došao sam do proširenja svoje ideje: želim postati svećenik, pa bilo gdje u Jugoslaviji. Znači, ako me ne prime u Zagrebu, javit ću se nekom drugom biskupu. Ako me u cijeloj Jugoslaviji ne primi ni jedan biskup, onda ću biti siguran, da je to izričita Božja volja. Ovo je sasvim drugačiji stav nego 1966,

kada sam jedva čekao da me samo jedan biskup odbije. Smatram, da je moja odluka za svećeničko zvanje sada daleko zrelija. Sada sam to živo želio svim svojim bićem. Strašna mi je bila pomisao, da me neće primiti.

Još jedan događaj dao mi je veliku upornost i bio mi je kao znak, da Bog to traži od mene. Radilo se o jednom telefonskom pozivu. Nalazio sam se na ljetovanju i u polovici ljetovanja prekinuo sam i došao u Zagreb samo na jedno popodne, da bih se odmah vratio natrag. Tog popodneva bio sam kod kuće samo dva sata. I baš tada nazvao me jedan svećenik, neka hitno dođem na razgovor s jednim biskupom koji je slučajno u Zagrebu, također vrlo kratko i u prolazu. Došao sam na taj razgovor i biskup mi je obećao da bi me on primio, samo ako ja želim u svoju biskupiju, te da bi me zaredio za svećenika. Ovo obećanje dalo mi je veliku radost. Znači, ako me u Zagrebu ne prime, idem tamo. Poslije tog razgovora imao sam čvrsto uvjerenje, da Bog želi da postanem svećenik.

Novu sigurnost da ću ipak postati svećenik, dala mi je molitva na grobu oca Leopolda Mandića u Padovi. Dogodilo se to ovako. Još prije godinu i više moja majka mi je dala jednu molitvicu ocu Leopoldu i rekla, neka je čitam svaki dan. Ja sam zaista uzeo tu molitvicu i čitao je svakodnevno. U početku sam mislio: kakvu bi to milost baš sada ta molitvica mogla izmoliti. Tako sam u sebi mislio, ali ipak sam sam sebi rekao: Ne budi umišljen, poslušaj savjet mame, pa to zaista nije puno. Molitvica je bila vrlo kratka i tako sam počeo moliti i molio sam je svaki dan. Za godinu dana doživio sam na grobu sv. Leopolda nešto posebno, nešto neopisivo, kao posebnu snagu. Pobijedit ćeš i postati svećenik! Osjetio sam mir i radost u duši i tu sam imao viziju budućnosti, da ću zaista uspjeti.

Tako je i bilo. Baš na dan sv. Leopolda, 12. svibnja 1980. primio me je ponovno nadbiskup i definitivno odlučio da me zaredi za svećenika uz vrlo povoljne uvjete, da samo dva mjeseca budem u sjemeništu. Tako je i bilo. Konačno sam dočekao taj toliko iščekivani dan, za koji sam živio punih dvadeset godina. Bio sam presretan, kao da sam ponovo rođen. Shvatio sam to rođenje kao novo polazište u mom životu, kao novi početak, kao svoju novu situaciju, u kojoj sam posebno povlašten i posebno obdaren neizmjernom ljubavlju Božjom. Bog me voli,

ljubi. Ima li veće radosti od ove! Cijeli svijet je moj! Pobijedio sam! Osvojio sam tako težak vrhunac! I sada sam tek vidio, da moje žrtve, za tako veliku stvar, kao što je postati svećenik, bile su zbilja neznatne. Čovjek to tek vidi kada je na vrhuncu, kad je podignut Božjom milošću, dok je u dolini na podnožju brda, onda se to ne vidi tako jasno. Dok je u dolini, može se činiti da je svaki put dobar, ali sada, kada gledam s vrhunca, vidim, da je ovaj moj svećenički put, najbolji put. O tome sam se imao prilike osvjedočiti, kada sam već kao svećenik posjetio nek svoje stare prijatelje koji su već imali svoje obitelji i razmjerno lijep život. Ipak, u razgovoru su mi priznali da je moj život ljepši i kada bi još jednom mogli birati, izabrali bi upravo ovaj moj put.

Osvanuo je veliki dan, dan kada sam postao svećenik. Bilo je to osmog prosinca 1980. godine, na blagdan Bezgrešnog Začeća. Bio sam već u trideset osmoj godini života. Za svećenika me zaredio otac biskup Mijo Škvorc u crkvi Majke Božje Lurdske u Zagrebu. Želio sam da budem zaređen baš u ovoj crkvi, jer tu sam upoznao svog dobrog oca Antu Antića koji mi je prvi svjedočio o Božjoj dobroti i prvi me oduševio svojim životom za svećeničko zvanje.

Sada, nakon više od pet godina, mogu mirne duše reći da sam sretan i zadovoljan svojim novim pozivom.

Ima li nešto ljepše nego susret s nevinom djecom u satovima vjeronauka! Kolika li radost, upravljati te nevine duše na put spasenja! Kakva je radost susret s mladima koji traže nešto više od plesnih dvorana! Žele, da ih sam Bog zaštićuje i vodi. Kakva li susreta s bolesnicima i umirućima! Zapaliti svjetlo nade u očima koje se gase, vječno svjetlo, nadu u vječni život! Susret s ljudima opterećene savjesti! Dosta je samo sjediti u ispovjedaonici i uvjeriti se, kako je divno svećeničko zvanje i sveti red, s kojim se s duša skida teško breme i u dušu unosi sveti mir kojega svijet ne može dati!

Marijan Šuvak

PUT RADOSTI JA SAM ODABRAO

Dragi čitaoče!
Pred tebe, eto, rasprostirem ovih nekoliko stranica, na kojima prikazujem svoj hod do svećeništva. Radostan sam što mogu nešto lijepo i istinito prikazati. U 24. godini pokucao sam na salezijanska vrata koja se širom otvoriše. Kažu za mladiće koji se kasnije odluče za duhovni poziv, da su to kasnija zvanja, da su to Marijina zvanja. Iz svoje vjere znam da postoji Netko, tko se uvijek brine za svoj narod, brine se za svoju Crkvu. Vjerovjesnici su potrebni svakom vremenu, pa i ovom našem. Oni imaju časnu službu, da utkaju u ovaj svijet klicu radosti života. Marija koja je Pomoćnica kršćana podupire svojim zagovorom svako duhovno zvanje. Njezina pomoć nije nikad izostala onome, tko je zatražio njezino posredovanje. Želio bih da ovi reci pobude zahvalnost u tvom srcu. Ako si svećenik, da još više uđeš u dubinu svoga zvanja. Smatraš li da si običan vjernik, da se veseliš bogatstvu koje ti iz vjere proizlazi. Možda još ne vjeruješ – pokušaj se zainteresirati. Šansa za tebe uvijek postoji. Jednog dana možeš započeti vjerovati, ako želiš.

Pogled na djetinjstvo

Još i danas postoji kuća u kojoj sam roden. Kuća jednostavna, izgradena od drveta, stoji sa svojim uspomenama pod samim vrhom brežuljka. Ne može se izdaleka ni vidjeti, jer pogled sprečavaju brojne voćke koje su se uzdigle u visinu. Da bi je sunce moglo osvijetliti, mora se probijati, naročito ljeti kroz zelene krošnje stabala. Pod tim krovom osmero je djece došlo na svijet. Pet sinova i tri kćeri. Od brižne majke svako je dijete došlo do svog uzrasta. Budući da smo bili brojna obitelj i to na malom komadiću zemlje, pratila nas je neprestana potreba, da se žilavo i žuljevito borimo za svoj kruh. Bilo je svega. I suza, muka, trpljenja, nerazumijevanja, smijeha i radosti. Više neimaštine, nego obilja. Koliko puta nije u kući bilo korice kruha! Koliko

puta je samo mati morala „prejti v tabor", drugima pomagati kopati vinograd ili okapati kukuruz, da bi na večer mogla donijeti nešto za jelo. I otac je odlazio drugima. Radio je sve poslove. Orao, kopao, kosio sijeno, pokrivao kuće, tesao debla iz šume i još sve ostalo, što je bilo potrebno. I mi djeca, kako bi tko odrastao, odlazili bi u službu kod drugih. Sjećam se, da sam već u desetoj godini bio pastir. Bilo mi je povjereno da preko ljetnih ferija čuvam krave na paši. Ujutro bih otišao, a navečer se vratio. Takav je bio život, posve normalan za ono vrijeme. Svaki dan četiri do pet kilometara trebalo je prevaliti u jednom smjeru. Nije bilo teško. Nama djeci sa sela to nije predstavljalo nikakav problem. Jednoga dana trebalo je poći i na vjeronauk. Ne sjećam se, kada je to bilo prvi put. Samo znam, da na vjeronauk nisam volio ići. Osjetio bih prisutnost nekog straha, a osim toga nije mi bilo ni zanimljivo, o čemu je velečasni govorio. Nekako je sve to bilo daleko i strano za moje uši i za moje shvaćanje. Ni svetoj misi nisam volio ići. Kada sam bio veći, bilo mi je zanimljivo putem do crkve razgovarati s drugima, ali u crkvi ne. Bilo me stid i moliti kod kuće, naročito onda, ako bi netko sa strane bio prisutan. U tim godinama nisam ni od koga čuo, da bi netko, npr. nešto o vjeri lijepo ispričao.

Godine su prolazile i bližio se kraj pohađanja osnovne škole. Mnoga su djeca iz mog sela i moje šire okolice poslije svršene osmoljetke otišla u grad izučiti razne zanate. Otac je jedva nekako smogao sredstva, da starijeg brata pošalje na zanat, da izuči za automehaničara. Kada je i na mene došao red da podem bratovim putem, pojavila se poteškoća. Roditelji nisu imali novčanih sredstava, a s druge strane nije bilo razloga da ostanem u rodnoj kući, pogotovu jer su tu bila još mlada braća i sestre. Srećom priskočila je u pomoć starija sestra. Ona me uzela k sebi. Stanovala je u Zagrebu i bila je redovito namještena. Nije joj bilo teško još mene primiti u svoju podstanarsku sobicu. Uistinu se pobrinula za mene. Najprije me upisala u metalopreradivačku školu u Držićevoj ulici, a iza toga je pronašla poduzeće, kamo sam išao na praksu. Zahvaljujući njezinoj brizi i dobroti, uspješno sam priveo kraju dane naukovanja.

Naročite uspomene iz djetinjstva

a) Sretan spas iz dima

Nema čovjeka koji ne bi imao svojih uspomena. Život ih donese, on ih kroji. Neki događaji ostave dublji trag, neka sjećanja su jača i dulje nose svoju svježinu. Kad sam bio mali, možda sam imao svojih šest godina, skoro me ugušio dim. Kako se to dogodilo? U ono vrijeme ljudi po našim selima voljeli su se skupljati. Bili su to trenuci koje su svi rado iščekivali. Jesen je bila posebno draga sa svojim plodovima. Kada bi se s njiva pobrao kukuruz i došao mladi mošt, ljudi bi jedni drugima dolazili u pomoć, da se ti dragocjeni klipovi zrna što prije spreme na svoje mjesto. Skupili bi se stari i mladi, naročito navečer, da od zrnja odstrane, kako kod nas kažu, belinje. Kad bi se posao zgotovio, stavio bi se na stol mladi mošt, orehnjača ili neki drugi kolači. Nakon toga došla je na red pjesma, razne šale, a bilo je tu i „tanca". Kao malo dijete bio sam, naravno, samo kao promatrač onoga što se zbivalo među starijima. Jednom prilikom bila je i u našoj kući ta zgoda. Meni se počelo drijemati i ja odem spavati. U pokrajnjoj sobi mama je ložila štednjak, da bude toplo. Iznad štednjaka sušile su se krpe. Osušene krpe, po kasnijoj rekonstrukciji, pale su na štednjak i počele se dimiti. Soba se napunila dimom i ja sam se od toga probudio. U velikom mraku i dimu nisam znao gdje je prozor, a gdje su vrata. Ni sam ne znam kako sam se stvorio pred vratima. Međutim, nisam ih mogao otvoriti, jer su s druge strane bila sa željezom u obliku kuke zatvorena. Svojom slabom ručicom kucao sam na vrata, ali nitko me nije čuo, jer se u toj većoj sobi pjevalo, bučilo, galamilo. Nisam imao snage da jače udarim ili lupam po vratima. Nakon nekog vremena netko je ipak čuo kucanje i otvorio je. U istom trenutku svom žestinom suknuo je dim iz sobe, gdje sam ja bio. Još sam i danas zahvalan, što sam ostao živ, što me dim nije ugušio.

b) Malo previše „cugnul"

Bilo je rano proljeće. Snijega više nije bilo, ali zemlja je još uvijek bila smrznuta, naročito po dolinama. Uhvatila me gripa i otjerala u krevet. U kući s nama djecom bila je majka, dok je otac

otišao na put zbog nekog posla. Kod kuće nismo imali ni kapi vina. Tada je mama zapitala nas djecu, tko bi išao u klet po vino. Meni je bilo već dosta toga kreveta, osjećao sam i poboljšanje, iako me neka slabost još uvijek pratila. Prvi sam se javio: „Mama, ja hoću ići po vino!" Za čas mi je spremila dvije veće boce za vino, stavila ih u mrežu i ja krenem na put. Noge su me nosile, kao da su bile na kotačima vjetra. Do vinograda trebalo je pješačiti skoro jedan sat. Tog jutra nisam još ništa okusio, jer jednostavno nisam imao apetita. Jedino, bio sam žedan i to pošteno. „Bum si v kleti popil onak prav", razmišljao sam putem. Poprečnim pravcem za čas sam se našao u kleti pred bačvom, u kojoj je bilo vino. „Potegnul" sam s apetitom i to ne samo jedanput, nego i dvaput, triput. Napunio sam boce i put pod noge. Spustim se niz brijeg i ravno kući. Dok je put bio ravan, problema nije bilo. Noge su me držale i nije bilo teško nositi „litrenjače". Još petnaest minuta i evo me kod kuće, ali prije toga trebalo je svladati strmi put i to dosta dugačak koji vodi kroz šumu. Razmišljao sam o tom putu. Došao sam do podnožja šume, ali dalje ni makac. Sjednem, da prikupim snage. Onda probam, mogu li naprijed. Pođem tri koraka, ali ne ide. Nekoliko puta pokušam uzastopce, ali uzalud. Spustim se na zemlju koja je bila hladna i još smrznuta i – zaspim. Budući da sam već davno trebao biti kod kuće, mama se zabrinula za mene. Poslala je mlađeg brata da me potraži. Kao u polusnu osjetim da me netko našao, ali dalje od toga ne znam ništa. Probudio sam se predvečer u svom krevetu. Majka mi je na usta stavljala toplu kavu i tako me privela k svijesti. Kasnije su mi ispričali, kako sam došao kući. Nakon što me brat pronašao, brzo se vratio natrag kući. Putem u šumi sreo je nekog čovjeka koji je skupljao suho granje i lišće i rekao mu što se dogodilo. Taj dobri čovjek došao je po mene. Ne znam da li me nosio u košu ili na ramenima; uglavnom, odnio me je svojoj kući. Tada je po mene došao tata i odnio me kući. Mama mi je rekla da sam bio smrznut. I, eto sretnog svršetka jedne drame koju nisam mogao predvidjeti, niti izbjeći.

Sada, kada izdaleka gledam na taj događaj, zahvaljujem u svom srcu. Ni tada, ni kasnije, nikada nisam imao nikakve posljedice za zdravlje.

c) Električni stup

Stanovao sam u Sanskoj ulici, mislim na broju 27, u Trnju u Zagrebu. Ta ulica više ne postoji, jer je tu INA izgradila svoje objekte. Već sam završio vojni rok i normalno sam radio u poduzeću. Sa mnom je tada bio i mlađi brat koji se također zaposlio u Zagrebu. Naša podstanarska soba nalazila se u potkrovlju te kuće. Kada bismo se vratili s posla, prva nam je stvar bila, što ćemo jesti. Ponekad smo skoknuli u restoran. Zbog toga je trebalo ići čak u Petrinjsku. Bilo nam je to predaleko, pa smo se zato najviše hranili onako usput, kupujući hranu u raznim trgovinama. Toga dana kupili smo je u dućanu, u Proleterskim brigadama i s dvije vrećice uputimo se u stan. Već smo bili blizu ulaza, kad odjednom podignem glavu: opazim, kako se u tišini ruši električni stup sa žicama i pada ravno na naš ulaz. Brzo zgrabim brata za ruku i povučem ga na stranu. Stup je svom žestinom tresnuo točno na naš ulaz. Obojica smo ostali živi i zdravi, ništa nam se nije dogodilo.

d) Subotom navečer

Sve ima svoje vrijeme, dovikuje nam Propovijednik iz Sv. pisma. Uistinu je tako. Najljepše razdoblje svakog čovjeka je djetinjstvo i mladenačko doba. I kroz taj vremenski period mora se proći dalje u život. To razdoblje je posebno lijepo zato, što je bezbrižno, što ima svoju posebnu draž.

Dok sam radio u Zagrebu, nikako nisam mogao pronaći društvo. Jednostavno nikoga ne poznaš, ni tebe nitko ne pozna. Zbog toga sam bio više orijentiran prema rodnom selu, pa kada bi došla subota, „gas", ravno doma. U selu je bilo mnogo ljudi. Život se osjećao na svakom koraku. Uvijek je bilo događaja i raznih prepričavanja. Za nas mlade bila je najveća radost, kada smo se mogli negdje sastati. Prilike je za to uvijek bilo, napose u jesen i zimu. Da bi se mogli okupiti, trebao je postojati neki razlog. Zbog toga su ljudi po našim selima priređivali neke poslove kao npr. čijanje perja i komušanje kukuruza. To je bio pravi magnet, da se privuče mladi svijet. Cijeli tjedan radiš i razmišljaš, kada će doći subota. Sretna okolnost je htjela, da je sastajalište za polazak često bilo kod naše kuće. Došli bi dečki i

već se unaprijed znalo, u koju ćemo kuću otići, ili u koje selo i kod koga. Znalo nas se skupiti priličan broj. Putem je bilo pjesme i svirke, jer su dva moja brata bili svirači. Na tim sjelima nikada nije bilo dosadno. Zanimljiv program od pjesme, šale, raznih drugih zabava i dosjetki, stvorio bi ugodnu atmosferu. Potrajalo bi to iza ponoći.

Bili su to lijepi trenuci koje život donese i prekine. Ipak, ostanu u sjećanju, pa čovjek kada se sjeti prošlosti, nasmije se tim trenucima.

Spustio se tamni oblak nad obitelj

a) Mamina bolest

Kako li je samo nepredvidiv taj naš život! Nikad se ne zna što će donijeti, da li uspjeh ili neuspjeh, zdravlje ili bolest ili nešto treće. Koji puta se poigrava s nama. Životni se udarci ne mogu izbjeći, jer su oni utkani u tu našu zbilju. Najteže od svega je to, što se ti životni udarci ne znaju iskoristiti za osobno i opće dobro. Tada se može govoriti o trajnom naoblačenju koje ne odlazi s horizonta, već se zadržava. Mudar čovjek očekuje te oblake i to veoma budno. Prethodno ulaže stanovite napore, napose molitvene. Mamina bolest nije došla iznenada, nego je najprije sebi pripremila teren. Evo, kako je to bilo. Siromaštvo kao velika tegoba zadržavalo se veliki dio života u našoj kući. Ono je tražilo i svoju žrtvu. Znam da je mama prehladila noge. Ujutro bi se rano probudila, digla se i onako bosih nogu otišla na njivu ili raditi u dvorištu. Ljeti, kada je toplo, to još ide, ali kada dođe kasna jesen i postane hladno, tada je to opasno za zdravlje.

Nekako smo stalno bili deficitarni u obući, pogotovo je to vrijedilo za majku. Tako je navukla jaku prehladnu. Počela je teško hodati. Noge su otkazivale poslušnost i nije bilo druge, nego da se služi štapom. Liječniku nije išla, jer nije bilo novaca, a nije išla ni u toplice, iako su bile blizu, jer za to nije imala vremena. Tko će je zamijeniti? Tko će kuhati i spremati djecu u školu? Bilo je nezamislivo, da je samo jedan dan nema. Bolje da je majka u kući, makar i bolesna, nego da je nikako nema. Suze su često orosile njezine oči. Tada su počeli i bolovi u glavi. Znali

su biti tako jaki, da je vikala od boli. Pala je u krevet. Upravo sam tada došao na godišnji. Stariji brat i ja brzo smo je otpremili u bolnicu. Uputnica je glasila za bolnicu „Josip Kajfeš" u Zagrebu. Kada smo je doveli, rekli su nam da nema mjesta i neka dođemo za tjedan dana. „Bože dragi, zar neobavljena posla moramo kući?" – pomislio sam. Držeći je pod rukom svaki s jedne strane, razmišljali smo, što da učinimo. U taj čas sjetio sam se jedne dobre starije gospođe u Tkalčićevoj ulici. Pošao sam k njoj i s tjeskobom u srcu ispričao joj naš problem. Pažljivo me saslušala i rekla: „Pa ja vam mogu pomoći. Neka mama dođe ovamo. Dat ću joj jednu sobu, a ti se brini za nju, dok ne ode u bolnicu." I zaista je bilo tako. Smjestili smo je kod te gospođe i ne samo da sam se ja brinuo, nego je i ta žena priskočila u pomoć. Iza toga provela je tjedan dana u bolnici. Bolovi su, istina nestali, ali samo za kratko vrijeme. Nije prošlo ni pola godine, opet su se pojavili. Ponovo je otišla u bolnicu. Primila je neke blokade. I dalje ju je boljela glava, ali nekako je smogla snage i herojski je podnosila bolove. Kada se vratila kući, radila je samo koliko je mogla. Ubrzo su njih dvoje – otac i majka – ostali sami, jer smo sva djeca pošla po svijetu za svojim kruhom. Sve je i dalje kuhala tati i to vrlo ukusno. Samo joj je trebalo do štednjaka donijeti vode, krumpira, drva, sve što je bilo potrebno za spremanje obroka. Uz pomoć svoga štapa znala je posve polako otići i do najbliže njive. Sjedeći na malom stolčiću okapala bi kupus, krumpir ili što je već bilo. Zapjevala bi i Marijinu pjesmu. Nije se tužila ni na što. Znala je govoriti: „Molitva je moj liječnik!" Molitvenik i krunica najviše su se zadržavali u njezinim rukama. Posebno se veselila, kada bi vidjela djecu, kako prestupaju obiteljski prag. Svako dijete je voljela. Dopisivala se s našim ocem misionarom Antom Gabrićem. U 69. godini potpuno su smalaksale sve njezine snage. Smirena u duši, odselila se u sretnu vječnost.

b) Brat Josip

Katkada čovjek niti ne razmišlja o važnim činjenicama koje se ne daju pobiti, kao što su npr. ove: primili smo život od drugih, primili smo vjeru, odgoj, znanje, naobrazbu i sve to od drugih. Drugi su, dakle, zaslužni za mnoga dobra koje mi ljudi

posjedujemo. Ja sam bratu Josipu zahvalan za najveće dobro koje ljudsko biće može imati, a to je vjera.

No, o tome ću kasnije govoriti. Želio bih najprije nešto ispričati o njegovu djetinjstvu. Bio je stariji od mene šest godina. Drugo dijete koje je zaplakalo u našoj kolijevci. Svi smo znali za njegovu nadarenost. U školi mu je najbolje išlo. Volio je knjigu. Primijetio bih kako se uvijek sprema za školu, naročito navečer, jer preko dana nije imao vremena. Bio je viši rastom i nitko ga u tome od nas nije mogao dostići. Bilo mi je drago, što je među vršnjacima bio zapažen. Uvijek se nečim isticao. Drugi su govorili za njega: „Ima dobru glavu, taj zna, bistar je!" Otac ga je posebno volio, te je često znao s njim otići u društvo. Volio je svirati na harmonici. Kako su mu samo prsti spretno skakali po dugmetima! Svršio je osmoljetku i kako sam već spomenuo, otišao je učiti za automehaničara. Još jedna karakteristična crta za njega. San mu je bio, da se lijepo obuče i dotjera. Kad god bi mogao, on bi to ostvario. Nisam primijetio da je u tom vremenskom razdoblju imao nekih poteškoća. Imao ih je, ali o njima nije ni riječi progovorio. Tek kasnije. Prva, malo krupnija stvar je, da nije s voljom otišao na zanat. Znao mi je reći, da je to za njega preteško. Želio je izabrati neko lakše zvanje. Nije mu sve svidalo, da se prostire pod auto. Izgleda, da u času odabiranja zvanja, nije postojala komunikacija između oca i njega. Otac je bio sretan, što mu je barem mogao pronaći mjesto i mislio je, da mora biti zadovoljan s ovim što se našlo. Znam da su to bile teške godine: dinara niotkuda. U obitelji smo s radošću očekivali dan, kada će Joško – tako smo ga zvali – postati mladi kalfa. Imat će svoj dinar, svoj posao i moći će se dalje probijati kroz život.

Došao je i taj dan, ali Joško nije bio radostan. Da, kratko vrijeme bilo je sve u redu, dva–tri mjeseca. Ubrzo je morao otići kod liječnika. Na radnom mjestu dogodio mu se udes, ali ne fizički, nego psihički. Uslijed jakog unutarnjeg naprezanja koje je bilo potencirano izvana i od njega samog, doživio je početak jedne borbe koju će nositi do kraja života. „Kao da se neki veliki teret srušio na me. Osjetio sam, kao da mi je neki živac popustio." Bilo mu je strašno. Otada traži pomoć kod liječnika. Mnogima se tužio, ali nitko ga nije razumio. Znali su govoriti: „Simulira, mlad čovjek i ne da mu se raditi!" Na jesen je trebao

ići u vojsku. Tješio je sam sebe da će to proći, da će biti bolje. U vojsci ništa nije bilo bolje. U prilog tome svjedoče i pisma koja su stizala. Znao sam raspravljati sa sestrom Vilmom, kako da mu pomognemo. Čak smo napisali i jedno pismo s molbom, da ga puste u Zagreb na preglede. S velikom mukom i poteškoćama ipak je uspio doći do kraja vojnog roka. Kada se vratio, kuda će, nego ravno u bolnicu. U Zagrebu na Rebru bio je podvrgnut mnogim pregledima. Odatle je bio upućen i u druge zagrebačke bolnice. Uspostavilo se da je njegova bolest na psihičkoj bazi. Testirali su i njegovu inteligenciju. Često sam ga posjećivao u bolnici, da mu svojim prisustvom koliko-toliko pomognem. Volio je knjige i od njih se nije odvajao. U njima je prvenstveno tražio pomoć za svoje zdravlje. Posebno je volio čitati djela iz filozofije. Sokrat i Platon bili su za njega autoriteti. Što se tiče vjere i vjerskog života, tu je bio na nuli. To mogu reći i za sebe. Kad god bi koju knjigu pročitao, uvijek bi o njoj izrekao svoj sud: knjiga je dobra, ili, knjiga nije dobra. Ili: zadovoljan sam, nisam zadovoljan. Kod svake knjige uočavao bi neke nedostatke i uvijek je tragao za boljim knjigama. Postepeno i polako došao je u susret s najjačom knjigom na svijetu. Osobno mi je to ispričao prilikom jedne posjete u krugu bolnice.

„Jučer sam prvi put u životu čuo za jednu knjigu koja se zove Sveto pismo. Odmah sam pomislio, kakva je to knjiga i gdje ima svoje nedostatke." Kada je počeo čitati, njegov se horizont koji je bio pokriven oblacima, počeo razvedravati. Znao mi je govoriti: „Za mene je to sve istina, što piše u toj knjizi." S toliko oduševljenja i radosti govorio mi je o sadržaju te knjige, da do sada nikada nisam posumnjao, da to ne bi bila istina. Do tad nisam slušao ljepše riječi. One su mi donijele bujicu radosti. Velika se zahvalnost uvukla u njegovo i u moje srce. Ubrzo je ta riznica u toj knjizi sve osmislila u njegovu životu: bolest, patnju, razne neimaštine. Prestao se tužiti na svoje poteškoće i više puta mi je znao reći: „Da nisam obolio, nikada se ne bih obratio i došao do vjere." Nastalo je novo razdoblje u njegovu životu. Neko vrijeme ostao je u bolnici, a tada se vratio kući. Nije bio sposoban za velike fizičke napore, ali je ipak pomagao kod mnogih poslova. Želio je postati praktični vjernik, te je zato redovito odlazio na sv. misu. Budući da smo mi daleko od crkve, sat hoda, nije mu bilo teško ni po blatu, ni po kiši

ići u crkvu. Bilo je to upadno. Mladi čovjek, pa tako redovno ide na sv. misu. Sjećam se što mi je pričala jedna žena. Jednom prilikom mu je rekla: „Joško, ne moraš baš svake nedjelje ići na misu. Što ćeš tamo?" Na vrlo lijep i pristojan način protumačio joj je, zašto ide svake nedjelje. Kada bi mu se stanje pogoršalo, opet bi otišao na preglede i ostao tjedan-dva u bolnici. Od nas braće nitko nije bio financijski jak, da mu više pomogne. Ali, dobrote uvijek ima među ljudima. Tako je ovaj puta ona priskočila. Uspio je dobiti invalidsku penziju. Tome se silno obradovao. Od sada moći će si kupiti cipele, kaput i sve što mu je najpotrebnije.

Njegovo se stanje stabiliziralo u priličnoj mjeri. Primao je i lijekove. Poznato je da je čovjek misterij, nikada dovoljno pročitana knjiga. To se naročito može reći za njega. U prilog tome govori činjenica, da su nakon izvjesnog vremenskog perioda nastupili dublji poremećaji. Nitko nije predvidao kraj njegova života.

Nekoliko dana prije nego li će umrijeti, rekao je jednoj osobi: „Počistite lijepo kuću, doći će mnogo ljudi!" I došlo je u našu kuću mnogo ljudi koji su ga otpratili u sretnu vječnost. Bilo je to na blagdan sv. Triju Kraljeva 1976. godine. Tamni oblak koji se spustio i zamračio vidike jednoj obiteljskoj zajednici, prepustio je svoje mjesto svjetlu vjere.

Mamina žrtva i njegova trajna su mi inspiracija, da razne životne poteškoće lakše svladam.

Moje zvanje

U 22. godini života zaiskrilo se moje zvanje. Iskru je bacio brat Josip i to snažno, jako. Bacio je iskru radosti koja me povela naprijed. Otkrio mi je najveću i najvažniju stvar u životu. Jurnuo sam kao mladi orao iz gnijezda u potragu za plijenom, da ga priskrbim za svoj i tuđi stol. Znao mi je govoriti: „Nema većih stvari na svijetu, neto što su: vjera, Krist, Bog, naše spasenje." Kako li je samo znao pojedine biblijske tekstove mudro protumačiti. Znao mi je govoriti: „Veliku štetu snosi čovjek, ako ne dozvoljava da ga biblijska misao poučava." To me uhvatilo i bacilo na jedan životni put. Tko dobru stvar ne bi zagrizao? Za

prave vrijednosti isplati se žrtvovati, znojiti, mučiti. Bio sam pokrenut. Prva stvar bila je da počnem prakticirati vjeru u osobnom životu. Obilazio sam crkve po Zagrebu i tražio poznanstva, napose među mladima. I običnim danom otišao bih na misu. Ponekad mi se nije išlo, ali sam odlučio da sam sebe gonim.

U Palmotićevoj sam brzo upoznao neke prijatelje. Postao sam i ministrant. Često sam u bazilici Srca Isusova ministrirao. Jednom sam u crkvi Sv. Marije čuo dobru propovijed. Dirnula me. Osjećao sam da moram krenuti na put. Nisu po srijedi bili samo osjećaji, već je to bilo moje unutarnje uvjerenje. Treba postati savršen, moram se izgraditi – to su bile misli koje su me sve češće pratile. Brzo sam uvidio da je to ozbiljna stvar i da to nije lako postići. Osobna molitva mi je pomogla da ustrajno tražim svoje podneblje.

Jednom prilikom odveo me prijatelj na Knežiju. Nisam imao pojma, da su tu salezijanci. Taj prijatelj se natjecao za Kup Dominika Savija. Navratim u crkvu i pred kipom Marije Pomoćnice pomolim se za njezino posredovanje. Nije mi ni na pamet palo, da ću jednom biti u Salezijanskoj družbi. Tada sam se upoznao s jednim prijateljem koji mi je pomogao da kroz razna krivudanja dođem u vezu sa sinovima sv. Ivana Bosca.

Bilo je to ovako. Taj moj prijatelj želio je postati svećenik, te su se naše želje orijentirale u istom pravcu. Dobili smo preporuku blagopokojnog župnika sv. Marije na Dolcu, u Zagrebu, za Riječku nadbiskupiju. Na blagdan sv. Franje Asiškog, 4. listopada 1970. krenemo mi na Rijeku. Nakon ugodne vožnje vlakom, ubrzo smo se našli na Rijeci. Potražili smo adresu, gdje se moramo javiti. Dugo smo čekali, jer je ta osoba toga dana bila zauzeta. Konačno, kada smo bili primljeni, izrekli smo svoju želju. Bila je pročitana i preporuka. Saslušani smo i na kraju nam je bilo rečeno: „Nažalost, ne mogu vas primiti. Prekasno ste došli. U sjemeništu u Pazinu već je davno počela škola."

Kuda sada? Na Rijeci nismo nikoga poznavali. Lutamo mi onako ulicama. Prošli smo pokraj jedne crkve. Prijatelj predloži da navratimo u crkvu i da potražimo svećenika, da nam savjetom pomogne. Primio nas je svećenik salezijanac, Ivo Ljubić. U tom trenutku baš je imao poteškoće sa srcem. Sjedio je na stolici i nije se dizao. Odmah nas uputio salezijancima, u ulicu Narodnog ustanka 62. Rekao nam je kako ćemo do tamo stići

i koliko se stanica moramo voziti. Sa strahom pokucamo i na ta vrata.

Ne sjećam se tko nas je primio, samo znam da su u tom času brzo potražili ravnatelja. Brzo se pred nama stvorio ravnatelj, lijepo nas primio i pozdravio. Pružio nam je ruku.

– Jeste li umorni, gladni? – pitao nas je. Još nismo ni odgovorili, već se pred nama pojavio ručak. To nas je veoma raspoložilo. Velečasni ravnatelj lijepo nas je saslušao i rekao nam, da u Salezijanskoj družbi možemo ostvariti svoj cilj. Primio nas je. Želim osobno reći hvala tom svećeniku – ravnatelju. Imao sam prilike kod njega vidjeti veliku brigu za duhovna zvanja. Tko god bi se njemu obratio, svakom bi izašao u susret. U njegovu ophođenju uvijek su bili prisutni lijepa riječ i savjet. Bilo mu je stalo do svakog mladića koji bi pokazivao barem minimum svog zvanja. Tješio bi, hrabrio i poticao na ustrajnost u pozivu.

Nakon nekoliko dana velečasni nam predloži da otputujemo u Križevce, jer je tamo u ono vrijeme bila salezijanska klasična gimnazija.

Otišli smo. Bila je večer kada smo pozvonili na vrata Račkoga 12 u Križevcima. Došao je gospodin ravnatelj i još jedan svećenik. Odmah kažemo da dolazimo iz Rijeke. Predstavimo se i dajemo do znanja, da nas je poslao velečasni ravnatelj iz Rijeke. Zamolimo da nas prime u gimnaziju. Nakon konzultacije između ravnatelja i tog svećenika, dobili smo slijedeći odgovor: „Ne možemo vas primiti, jer nema mjesta."

Okrenemo pravac i vratimo se na Rijeku. Naš velečasni ravnatelj je upravo obolio i ležao je u bolnici. Tada su priskočili drugi poglavari i izašli nam ususret. Rekoše nam neka se marljivo spremamo, neka redovito učimo i spremamo školsku građu. Na kraju školske godine polagat ćemo pred profesorima ispite.

Mukotrpno školovanje

Svaki početak je težak. Ta se misao može često puta čuti među ljudima. Meni je škola bila naporna. Nikad nisam bio neki naročiti đak. Uvijek su se moje ocjene kretale oko trojke. Prošlo je već šest godina, otkako nisam imao nikakav kontakt s knji-

gom i školom. To se i te kako vidjelo na samom početku. Moj prijatelj bio je dosta nemiran duh. To se vidjelo i po tome, što je nakon nekoliko mjeseci tražio dozvolu poglavara za odlazak u Zagreb, da tu završimo večernju gimnaziju s time, da stanujemo kod salezijanaca u Omiškoj 10. Njemu se dosta žurilo i znao je reći: „Tko će četiri godine biti u gimnaziji? To je predugo!" Budući da je bio stariji, želio je što prije postati svećenik. Nisam s njime u tome dijelio mišljenje; ipak sam ga poslušao i krenuo s njime u Zagreb. Došli smo u bogoslovsku zajednicu, upisali gimnaziju i počeli pohađati predavanja. Ali, nikako da zavolim knjigu. Bježao sam od knjige i učenja. Radio sam sve poslove u kući. Kada je trebalo mesti hodnik ili nešto pomoći u kuhinji, nacijepati drva ili bilo što drugo, uvijek sam bio spreman, samo da ne moram učiti. Jedva nekako svršim prvi razred. Matematiku sam triput polagao. Treći puta sam uspio dobiti dovoljan. Profesorica me tada zapitala: „Jesi li se molio Bogu?" „Jesam", ogovorio sam, a smijeh mi prekri lice.

Potkraj osmog mjeseca 1971. godine na dvorištu na Knežiji pristupi mi velečasni Pelicon i reče mi, da ću na jesen ići u Kri-

ževce da nastavim normalno gimnaziju. Zanimao se, da li sam svršio prvi razred i dao mi garanciju da ću svakako otići. To sam želio i očekivao. Imati svoju generaciju, slijediti jedan kompletan program, razmišljanjem uvidim, da je to najbolje za mene. Zaista sam otišao. Pojavila mi se u srcu nova muka. Pitam sam sebe: kako će me primiti poglavari? Hoće li me prihvatiti pitomci II razreda? Led je ipak probijen. Dobro raspoloženje i srdačnost novih prijatelja ulilo je u me novu vedrinu.

U novoj sredini bio sam prisiljen više učiti. Da, išlo mi je teško, ali uvijek mi je pri ruci bila pomoć. Kad ne bih znao zadaću iz latinskog, ili nekog drugog predmeta, priskočili bi mi u pomoć bolji đaci. Mnogi su profesori imali puno razumijevanje za mene. Uza svoj trud i pomaganje drugih uspijem svršiti gimnaziju. I ne samo gimnaziju, već i novicijat, asistenciju. Svršim i bogosloviju i 24. svibnja 1982., na blagdan Marije Pomoćnice kršćana zaređen sam za svećenika u crkvi na Knežiji u Zagrebu.

Tko je za mene svećenik?

Svećenik je u prvom redu čovjek radosti, prijatelj Božji i prijatelj ljudi. On je onaj koji svojim rukama otkida plodove s nebeskih stabala, da bi ih mogao podariti drugima. Nositelj je dobrih vijesti. Svećenik je čovjek koji se raduje životu i naviješta život. On se muči, svladava, životno se zalaže da bi priskrbio dašak dobrog raspoloženja. Na tih način pomaže da se stvori dobri međuljudski odnosi.

Uzor su mi svećenici jednostavni i priprosti, oni koji svojom dobrotom privlače i osvajaju ljude. Volim susresti svećenika koji posjeduje umilne riječi, koji zna prijateljski pristupiti i pomoći.

Nadalje, svećenik je čovjek koji dozvoljava da ga sila križa prožima. I nezamislivo je svećeničko zvanje bez svakodnevnog križa. Autentični stav svećenika je stav križa. Tim stavom uvijek je originalan, onakav kakav treba biti, spašava sebe i druge. Voli svoj narod i sve narode svijeta. Postavljen je od Crkve da bude na službu ljudima. Prvenstvena mu je uloga da bude zaposlen u službi naviještanja Riječi života. Strpljivo naviješta istinu. Sam žuri, a poziva i druge da pristupe pravim životnim vrlinama. Tko je svećenik? Odgovor je samo jedan: On je prijatelj.

Zaključak

Završavam u kratkim crtama opis svoga puta do svećeništva. Svjestan sam, da dobro započeti ne znači još i dobro završiti. Treba stići do konačnog cilja, jer kaže se: konac djelo krasi. Oči svoje upravljam prema naprijed i mogao bih reći sa sv. Pavlom: „Što je za mnom, zaboravljam, za onim što je preda mnom, prežem, k cilju hitam" (Fil 3,13–14). Stoga trčim u zanosu u napor, da se u srce moje nastani milina života.

Kada bi me netko pitao: Gdje je izvor tvoje radosti, odgovorio bih mu: to je moja vjera. Vjera je pravo bogatstvo. Po tom bogatstvu imam svoju čast i dostojanstvo. Sve imam. Vjera je blago oceanskih razmjera. Divno je vjerovati. Stoga zborim i zborit ću na temelju vjere svoje, ove riječi: Put radosti ja sam odabrao! Krećem naprijed tim putem u nova osvajanja pravih vrijednosti. Da, slab sam, puno puta nisam pravi, ali, dobri Bože, milošću me svojom prati! Prosti meni slabosti moje! Ti si mi vječna inspiracija i vječna zahvalnost. Nek do tebe doprije moja pjesma! Pomozi mi! Obasjaj mi, dobri Kriste, put radosti, da veseo stignem u život za kojim čeznem!

Svećenik, salezijanac

P.s.: S. P. rođen 1. 9. 1946., ređen 1. 9. 1982. u 36. godini života

AUTOMEHANIČAR – SVEĆENIK

Rođen sam prije trideset i jednu godinu u Zagrebu, kao sin radničke obitelji. Majka je imala težak i naporan posao u tekstilnoj industriji. Od malih nogu dobio sam od svoje drage majke čvrsti vjerski odgoj. Rastao sam, kao i svaki drugi dječak uz svoju majku.

Kada sam imao četiri godine, napustio nas je otac. Majka je cijeli život žrtvovala samo za mene, da me lijepo odgoji, da postanem čestit, pošten i dobar čovjek. U djetinjstvu sam redovito išao u crkvu, a bio sam i ministrant kroz dugi niz godina. Doživio sam i mnogo lijepih trenutaka uza svog župnika Marijana Miheljčića, u župi Sv. Obitelji, te poznatog zvonara gospodina Josipa Šestaka. Draga su mi bila pješačka hodočašća na Mariju Bistricu.

Osmoljetku sam završio u Zagrebu, a tada sam stupio na zanat jednom privatniku i kod njega sam učio tri godine za automehaničara. Izučivši zanat, radio sam nekoliko mjeseci u jednom poduzeću. Približavalo se i vrijeme vojne službe, a počeo sam i razmišljati, kako ću jednoga dana saviti obiteljsko gnijezdo, gdje ću sretno živjeti. Otišao sam u vojsku, gdje sam mnogo razmišljao o svrsi ljudskog života. Na svakom koraku pratila me molitva moje drage i dobre majke, a i ja sam molio na čast Blažene Djevice Marije.

Vratio sam se iz vojske i doživio sam nešto, što se ne da opisati. Bio je to Božji poziv. Jedne sam večeri u tišini male kapelice dugo molio pred slikom Blažene Djevice Marije. Uživao sam u tišini tamne kapelice, dok je u mojem srcu vladao sveti mir i radost. Čuo sam u duši Isusov poziv: „Dođi i slijedi me!" Potekle su mi suze radosnice. Netko je baš tada, u toj tišini svirao Šubertovu „Ave Maria". Počeo sam moliti svim žarom svoje mlade duše, da postanem Isusov svećenik.

Put do oltara bio je mučan, trnovit, posut križevima i poteškoćama. Otišao sam na Rijeku, gdje sam stupio u salezijansko sjemenište i tamo sam završio prva dva razreda klasične gimnazije. Tada sam prešao u biskupsko sjemenište, također na Rijeci i ovdje sam završio ostala dva razreda i maturu. Tada sam upisao Visoku teološku školu na Rijeci, gdje sam poslije završenog filozofsko-teološkog studija bio zaređen za svećenika u riječkoj katedrali, u 29. godini života, 1984. godine. Mladu misu pjevao sam u župnoj crkvi Sv. Obitelji, 1. srpnja 1984. godine. Mojoj mladoj misi prisustvovala je i moja draga mama, gledajući sina svećenika na oltaru, gledala je i plod tolikih svojih molitava, žrtava, pregaranja. U mojem mladomisničkom slavlju, uz prečasnog župnika, sudjelovala je i gotovo cijela župa. Bila je prisutna sva naša rodbina, prijatelji i znanci. Tko sretniji od mene na dan moje mlade mise!

Gledao sam i plod svojih molitava i trpljenja, tolikih žrtava, samoodricanja. Zaista, moj put do oltara bio je pun poteškoća, pun zapreka, ponekad i nerazumijevanja, pa čak i očaja. Kad god mi je bilo najteže, tada sam žarko upravljao molitve dragoj Majci Božjoj, Pomoćnici kršćana, moleći je: Majko Božja, pomozi mi! A Gospodinu sam govorio: Neka bude Tvoja volja!

Borio sam se svim svojim silama, da postanem dobar, uzoran, krepostan Isusov svećenik. Sada mogu ponavljati sa sv. Pavlom: „Kad sam slab, onda sam jak!" I zaista, ni danas nisam to ja, to je drugi moj JA, druga osoba u meni!

Zahvaljujem Trojedinom Bogu, Blaženoj Djevici Mariji i svojoj majci, koja mi je molitvom, pokorom i postom izmolila, da sam danas Kristov svećenik. Također i velika hvala, sada već pokojnom ocu Emanuelu koji me je vodio k oltaru. Hvala svima koji su mi na bilo koji način pomogli na mom putu prema svetištu. Hvala svim mojim poglavarima, profesorima, odgojiteljima, salezijancima, kao i svim onim nepoznatim dušama koje su molile za ostvarenje moga svećeničkog zvanja!

Svećeničko zvanje, svećenički poziv je knjiga koja nema početka, ni kraja. Ono traje, a ljubav prema Onome koji poziva i prema Blaženoj Djevici Mariji koja Isusovog svećenika prati ljubavlju, ne smije se nikada ugasiti.

B. D.

STOLARSKI OBRTNIK POSTAO SVEĆENIK

Kao što su se mnogi pitali prije šest godina, tako me i danas mnogi pitaju, zašto sam postao svećenik. Žele saznati za onu nevidljivu silu koja u današnje vrijeme potakne čovjeka, da ostavi sav svoj dosadašnji posao, sve svoje uspjehe i stupi na sasvim novi put.

Već na samom početku moram reći, da taj novi put i nije sasvim novi, nego je s ulaskom u sjemenište postao vidljiv dok je međutim još ranije bio dugi niz godina sakriven u mojoj nutrini.

Mojoj se majci zbog predratnih prilika nije ispunila želja da postane redovnica, pa je željela, da barem jedan od njezinih sinova postane svećenik. Moj brat je imao za to, ljudski gledajući, više sposobnosti, ali je ipak ostao kod kuće. Ja sam, radi ponavljanja prvog razreda, odvratio sa sebe svaku pozornost.

Poslije završene osmoljetke jedan me prijatelj oduševio za stolarski zanat. Iza završene vojne službe nekoliko sam mjeseci bio zaposlen u Ljubljani, ali stalno me je nešto vuklo u rodni kraj. S dvadeset tri godine života postao sam obrtnik, a također i nosilac nade za cijelu okolinu. Uvijek sam bio idealista, te sam pomagao raditi za bolju sutrašnjicu.

Kao obrtnik susretao sam se s mnogim poteškoćama. Bio sam daleko od većeg grada, mlad, neiskusan, a uza sve to morao sam sve poslove obavljati sam. Pokušao sam saviti i svoje obiteljsko gnijezdo, ali u tome nisam uspio. Sve više imam osjećaj, da me djevojke nisu shvaćale. Ali, moram uzeti u obzir i Božji plan koji mi se polako otvarao. Usporedno s razvitkom i napredovanjem radionice, počela je u meni rasti i želja za svećeništvom. Isprva se nisam ni usudio na nešto takvo ni pomisliti, jer bi to prouzročilo dalekosežne posljedice. S druge strane, opet se nisam osjećao sposobnim, a još manje dostojnim za nešto takova.

Na pomisao na svećeništvo, još sam više prianjao uz svoj stolarski posao, a radio sam i na mnogim drugim područjima. Sudjelovao sam u udruženju obrtnika, u vatrogasnom društvu, u folklornoj skupini, u kulturno-umjetničkom društvu, zatim u omladinskoj organizaciji, kao i u mjesnoj zajednici. Dakako, da

sam sudjelovao i u pothvatima rodne župe. Iz tog razdoblja imam mnogo prijatelja i znanaca, gotovo po čitavoj Sloveniji.

Kod nedjeljnih misa uvijek su dolazili na red evandeoski odlomci koji su me sve više i više oduševljavali. Da spomenem samo neke od njih: susret bogatog mladića s Isusom i upozorenje pred bogatstvom (Mt 19,16–26); Isusova poruka apostolima, da idu po cijelom svijetu propovijedati evandelje (usp. Mt 28,19–20). Zar to ne govori i meni? Ali, ja sam potreban ovdje, svojim roditeljima i ljudima. Ipak: „Dodi za mnom i pusti da mrtvi pokapaju svoje mrtve" (Mt 8,22). I opet: „Tko više ljubi oca ili majku, nije mene dostojan" (Mt 10,37). Posebnu sam pažnju posvetio rečenici: „Tko ima uši da čuje, neka sluša!" Kasnije sam došao do uvjerenja, da se tu radi o posebnoj milosti koja je dana onome, kojega Bog želi pozvati u svoju službu. Taj će to na svoj način shvatiti, te će se odazvati.

Tako mi je pomalo bivalo sve jasnije, da imam priliku prihvatiti poziv koji je ožalostio bogatog mladića. A ipak, upitao sam se, da li je to moguće? Kako to, da bih baš ja postao takav vidljiv znak? Ta to je nemoguće! Ne radi se o tome, da bi mi bilo teško ostaviti ono bogatstvo koje je bilo još zapravo u povojima, nego se pojavilo pitanje: kako to, da baš mene Gospodin odabire? Ne, da ne bih htio poći za Isusom i nasljedovati ga, nego, što to vidi u meni, da baš mene odabire.

Na odgovor sam morao čekati sve do prvih duhovnih vježbi u prvoj godini bogoslovije. Svećeničko zvanje je posve nezasluženi Božji dar. Logično je, da ne nalaziš nikakve svoje zasluge, jer je ustvari ni nemaš.

Znam, da mnogi misle, kako mi je bilo najteže odreći se dobre zarade i ugleda kojeg sam uživao kod ljudi. No, to je bilo najmanje, zbog čega ne bih prihvatio svećeničko zvanje. Bilo mi je daleko teže napustiti očinski dom i već stare, bolesne, iznemogle roditelje. Bilo je još bolnije, jer sam znao da ću svojim odlaskom razočarati ukućane, moje suseljane, a prije svega ponajviše radnike koji su polagali velike nade u razvoj moje radionice. Moram istaknuti, da se moja radionica nalazila u jednom od najzabitnijih seoca u Bijeloj Krajini.

Prigodom raznih događaja kasno navečer zapisao sam poneku misao u svoj dnevnik. Misli su obično bile napisane u obliku želja ili odluka. Uskoro sam počeo dodavati: ne moja, nego Tvo-

ja volja neka se vrši (Lk 22,42). U zadnje vrijeme sve više shvaćam, da Bog vrlo ozbiljno uzima naše molitve. Napose kod Očenaša uvijek ponovno obećajemo prednost Božjoj volji, pred svojom voljom. Ako uistinu dajemo prednost Njemu, onda moramo biti spremni i na neki veći zaokret u svojem životu. Što sam više osjećao, da ću trebati zaroniti u dubinu, sve sam više bio zabrinut. Što će biti s roditeljima, ukućanima, suseljanima, radnicima, kako će ići na fakultetu i u sjemeništu? Sada vidim, da je sve dobro završilo. Iz prvotnih razočaranja i proricanih brodoloma, neuspjeha, nastalo je opće oduševljenje i odobravanje. Nisam više slušao predbacivanja, da nikada više neću uspjeti učiniti nešto više, nego što sam to uspio svojom prisutnošću tokom sedam i pol godina u rodnom kraju. Sada je jedina briga ukućana, suseljana, prijatelja i znanaca, da što ljepše i što bolje i pripreme sebe i cijelu okolicu za moju mladu misu.

A moja je želja i jedina briga samo to, da postanem što vidljiviji znak i što bolje upotrebljivo oruđe Božje ljubavi, koja nam se svakoga dana potpuno badava dijeli.

S priličnom sigurnošću mogu reći, da mi se konačno rastvorila zavjesa i da vidim što ustvari Bog hoće od mene. Nadam se da smijem ponoviti sa svetim piscem: „Gle, dolazim da ispunim, o Bože, Tvoju volju!" (Heb 10,9).

Jože Pavlaković

Zaređen za svećenika u svojoj trideset sedmoj godini,
na Petrovo 1985.

„Božje okolje", br. 9–10, 1985.

TRNOVITIM PUTEM DO OLTARA

Rođen sam 16. ožujka 1941. u Janjevu, na Kosovu, gdje žive katolici Hrvati, potomci starih Dubrovčana. Moj otac Antun (Tuna) radio je u poduzeću kao običan radnik, a umro je prije nekoliko godina. Majka Marija još je, hvala Bogu, živa i ona je domaćica. Bilo nas je šestero djece: tri brata i tri sestre. Ja sam treće dijete po redu. Budući da je otac kao običan radnik imao malu plaću, živjeli smo veoma oskudno i to mi je kasnije dalo poticaja da cijenim dinar koji sam zaradio, da budem štedljiv i da pomažem drugima.

Roditelji su bili vrlo pobožni. Išli su svaki dan u crkvu, do koje smo imali samo pet minuta hoda. Svako smo večer zajedno molili krunicu. Roditelji su nas djecu slali i radnim danom u crkvu, a osobito nedjeljom i blagdanom.

Osmoljetku sam završio u Janjevu. Dok sam pohadao osmoljetku, bio sam ministrant. U župi su radili svećenici salezijanci koji su se osobito brinuli za mladež. Imali smo svaki tjedan vjeronauk po razredima, a mi ministranti imali smo posebne pouke. Zahvaljujući velečasnom kapelanu, Francu Kuharu, naučio sam još kao ministrant svirati harmonij, što mi je kasnije u životu mnogo koristilo. Dok sam ministrirao i gledao svećenika na oltaru, poželio sam da i ja jednom budem svećenik. Tako se rodilo u meni svećeničko zvanje. Nakon završene osmoljetke pošao sam zaista u sjemenište, u Pazin (Istra). Poslije mature u Pazinu primljen sam na bogosloviju u Zagrebu, ali već nakon druge godine morao sam zbog čudnih razloga, protiv svoje volje, napustiti bogosloviju. Svima je zbog toga bilo žao: mojim roditeljima, poglavarima, svima koji su znali za moju vruću želju da budem svećenik. Meni je bilo najteže. Ipak, prihvatio sam to od Boga i pomirio sam se sa životom, onakvim kakav je. Postojale su male vjerojatnosti, da će se razlozi moći otkloniti i da ću moći nastaviti bogosloviju. Ipak, oni su milošću Božjom nestali i ja sam nakon četrnaest godina prekida nastavio bogosloviju i danas sam svećenik.

Što sam radio za to vrijeme? Dvije godine bio sam kod rodi-

telja u Janjevu, a onda sam krenuo u Zagreb da bih se zaposlio. Dugo godina radio sam kod privatnika na strojevima za izradu predmeta od plastične mase. Za mene koji nikada prije nisam radio fizičke poslove, posao je bio prilično težak. Kasnije sam i sam imao privatni obrt. Pomagao sam materijalno svojima, pa i drugima koliko sam god mogao. Svaki dan išao sam u crkvu na sv. misu i molio krunicu, pa i onda kada sam po dvanaest sati radio na dan. Vladao sam se skromno, oblačio se kao da sam i dalje bogoslov. Zbog primjernog vladanja mnogi su mi se s povjerenjem obraćali, tražeći savjete u svojim poteškoćama i u očajnim stanjima. Bog je preko mene mnogima pomogao da riješe svoje obiteljske probleme. U sebi sam razmišljao ovako: ako je Bog preko mene laika pomogao tolikim ljudima, koliko bi više mogao pomoći preko mene svećenika? Ti ljudi su se obraćali meni zato, jer nisu mogli doći do svećenika. Spoznao sam koliko je svećenik potreban ljudima, napose mladima. Kome će se oni povjeriti? Od koga će tražiti pomoć i savjet, ako ne od svećenika? I sam sam bezbroj puta u životu dobio od Boga utjehu i mir upravo preko svećenika. Danas ljudi u životnoj žurbi jednostavno nemaju vremena jedan za drugoga. Svećenik je taj, kome se svatko može s povjerenjem obratiti i otkriti mu rane svoga srca, a on će ga strpljivo saslušati i Bogom ispunjen dati mu savjet.

I tako sam milošću Božjom, poslije toliko godina trpljenja, suza, molitava i čeznuća za svećeništvom, konačno doživio onaj najljepši dan svoga života. Ostvario se san moga djetinjstva, ostvarili se ideali moje mladosti.

U Zagrebu, u župnoj crkvi Krista Kralja, u Trnju, 30. siječnja 1986. primio sam sveti svećenički red, a time sam postao i dvadeset četvrti živi janjevački svećenik. U euharistijskom slavlju, što ga je predvodio skopsko-prizrenski biskup Joakim Herbut, sudjelovalo je dvanaest svećenika na čelu s janjevačkim župnikom, Nikolom Dučkićem. Bilo je više albanskih svećenika iz te biskupije, a bili su prisutni i slovenski i zagrebački svećenici. U slavlju je sudjelovao i grkokatolički vladika križevački, Slavomir Miklovš. Časne sestre što djeluju u župi, pripremile su djevojčice i dječake, koji su u narodnim nošnjama prinijeli cvijeće i znakovite prikazne darove, te izrekli recitacije.

U nedjelju, 2. veljače, na samu Svijećnicu, slavio sam mladu misu u crkvi Sv. Mihovila, u zagrebačkoj Dubravi. I ovdje su u mojem mladomisničkom slavlju sudjelovali u koncelebraciji uz domaćeg kapucinskog župnika mnogi janjevački i drugi svećenici koji su sudjelovali i u obredu moga redenja.

Na svoju mladomisničku sličicu stavio sam kao motto: „Gospodine, ispuni me svojim Duhom i daj da liječim srca slomljena!"

Nije mi bilo lako nakon četrnaest godina prekida s knjigom i kao četrdesetogodišnjak sjesti opet u školsku klupu i učiti, ali Božja pomoć, zagovor Majke Božje i svijest da sam kao svećenik potreban ljudima, dali su mi snage da savladam sve poteškoće.

Tko bi mogao opisati moju sreću, što sam postao Isusov svećenik?! O, Bože, veliki Bože! Preblažena Djevice Marijo, draga naša Gospo! Naša Majko, Majko svećenika! Iz dubine svoje duše pjevam Vam zahvalni i veličajni Magnificat za iskazane milosti, do neba!

Hvala Ti, Presveto Trojstvo, do neba Ti hvala! Hvala Ti, Marijo, što si me pratila, čuvala, branila na svim mojim životnim putovima preko trnja i kamenja do svećeništva!

Sretan sam i presretan kao Kristov katolički svećenik. Kada čovjek ima pred sobom veliki ideal, tada će moći podnijeti i najveće žrtve, da taj ideal i postigne. Zato bih svakome, tko osjeća Božji poziv da bude svećenik, preporučio, neka se ne boji, pa makar već bio i u starijim godinama, nego neka sa živom vjerom u Božju pomoć i pun pouzdanja u pomoć i zagovor nebeske Majke Marije, Kraljice svećenika, pode u sjemenište, ili, ako već ima završenu srednju školu, u bogosloviju. Nikada nije prekasno, što dokazuje i moj životni put, jer sam tek u četrdeset petoj godini života postao svećenik. Nitko nije prestar za Isusovu svećeničku službu. Duša će vam pjevati od radosti i sreće koju samo Bog daje onima, koji ga ljube, a ta sreća je takva, da vam je nitko neće i ne može oduzeti. To je sreća u Kristu – Bogu, sreća u svećeničkom zvanju.

Nikola Čibarić

DIPLOMIRANI PRAVNIK NA PUTU U SVETIŠTE

Roden sam u Banjaluci, u radničkoj obitelji. Otac mi je bio fizički radnik, a majka je sve do svoje udaje radila kao čistačica. Rodenjem moje sestre Slavice, majka je po želji oca napustila posao, a otac je sam počeo privredivati za svoju troclanu obitelj. Prvi porod moje majke bio je težak, tako da je moja sestra došla na svijet „carskim rezom". Zbog toga, tek nakon šest godina došao sam ja na svijet. Sestra je rodena 1949, a ja 1955. godine. Majka mi je često pričala, da su joj liječnici savjetovali, kada je mene pod srcem nosila, da učini pobačaj. Moj otac nije o tome htio ni čuti. Postio je o kruhu i vodi, samo da porod sretno prode. Otac me je samo jednom vidio i to, kada me još u bolnici bolničarka donijela na videnje. Tada je rekao: „Nemam ga čime darovati, nisam dobio plaću, ali neka ga Bog blagoslovi!"

Jedanaest dana nakon mog rodenja, otac je umro. Godinama teško radeći, obolio je od upale mokraćnog mjehura i to je dovelo do njegove prerane smrti. Na očev sprovod majka nije mogla ići, jer je toga dana tek došla iz bolnice. Majku je očeva smrt duboko potresla.

No, moralo se dalje živjeti. Skromna očeva mirovina jedva je bila dovoljna, da nekako sastavimo kraj s krajem. Stanovali smo u jednoj maloj vlažnoj sobici stare, još za vrijeme Austrije, gradene kuće. Nakon desetak godina uspjeli smo proširiti prostorije te kuće, tako smo dobili još jednu sobu i kuhinju. S kućevlasnikom proživljavali smo ne baš male probleme koji je zbog svoje koristi želio našu obitelj pošto-poto zadržati u vlažnoj maloj sobi. Te godine, kada smo proširili stan, doživjeli smo još jedan udarac. Umrla je sestra koja je polazila treću godinu škole za kuharice. Umrla je u sedamnaestoj godini života. Dogodilo se to ovako: prije polaska u školu malo se poigrala s podstanarkom koja je tada stanovala kod nas. Škakljale su se i ona se naglo zasmijala i – pala. Više nije otvorila oči. Liječnik je kasnije ustanovio smrt od srčane kapi. Majka je tog popodneva bila u crkvi, na pobožnosti križnog puta. Kada se vratila, doživjela je pravi šok.

Tako je naša, nekada četveročlana obitelj, prepolovljena. Ostali smo sami majka i ja.

Majka je bila nosilac molitvenog života u obitelji koja je i prije, kao i danas svakodnevno molila ujutro i navečer prije spavanja, a mi djeca ponekad zajedno s njom. Molitva: „S križom ligam, križ me čuva s večeri do svita, Bog i Gospa do vika" – koju je molila svako veče, duboko mi se usjekla u svijest, da je i sada ponekad molim. Dok je mogla, slala me na sv. misu, na vjeronauk. Išao sam s kolegom iz komšiluka (u našoj ulici smo nas dvojica bili jedini koji smo išli u crkvu). Početkom zadnjeg razreda osnovne škole, 1969. Banjaluku, moj rodni grad, zadesio je zemljotres. Nas su poslali u Mostar, da završimo započeti razred. Smjestili su nas u jednu ispražnjenu kasarnu. Tu nisam mogao posjećivati misu, jer ozračje nije bilo sklono religiji. Kada sam se vratio kući, bio sam kao i drugi moji vršnjaci. Više su me zanimale svjetovne stvari, nego nešto duhovno. I dalje sam nastavio dolaziti na vjeronauk, gdje sam upoznao vršnjake, s kojima me veže prijateljstvo sve do danas. Tada je biskup Pichler držao vjeronauk za mladež, a poslije vjeronauka malo smo igrali šah, odbojku i drugo.

Dvije godine poslije zemljotresa dobili smo stan u stambenoj zgradi. Tih godina upisao sam gimnaziju u Banjaluci i završio sam je 1975. godine. Za cijelo vrijeme gimnazije redovno sam dolazio na vjeronauk. Neprestana veza sa svećenicima i velika majčina briga, sačuvale su me od težih mladenačkih zastranjenja. Nisam baš bio sjajan učenik. Više bi se moglo govoriti o mojoj lijenosti, nego o marljivosti u učenju. Razmišljao sam, kako osmisliti svoj život. Poslije gimnazije upisao sam pravo, jer su me u srednjoj školi više privlačile sociološke nauke. Ozbiljno sam se prihvatio studija i došlo je do obrata u mojem životu. Nastale su promjene u načinu razmišljanja, vrednovanja sebe i svijeta oko sebe. Ne mogu točno reći koji je trenutak bio preloman u mojem životu, ali sredina u kojoj sam se kretao, crkva, prijatelji, te stalna briga majke, budila mi je savjest u čijem sam svjetlu počeo zrelije razmišljati o svom životu. Postajalo mi je sve janije, da od vjetropirskog načina života nema dostojnog ljudskog, a kamoli autentičnog kršćanskog života. Tada još nisam razmišljao o svećeničkom životu. Više sam želio živjeti životom praktičnog kršćanskog vjernika. Što se tiče mog daljnjeg

poziva, tu sam ostavio otvorenu mogućnost: ili život koji bi do kraja slijedio Krista, pa i u celibatu, ili život koji bi ostvarivao Kristovu ljubav u braku. Mislio sam kroz svoju životnu situaciju i ostale okolnosti sagledati Božji prst, Božju volju, pa što mi ta situacija bude nalagala, to ću i učiniti. Mogao bih reći, da je u želji da što dublje slijedim Krista, bilo i pomalo forsiranog duhovnog života. Ali, kada danas pogledam na svoj životni tijek, osjetim da je sve to vodila Božja ruka, pa čak i kroz pogreške koje sam nesvjesno počinio.

Naša je vjeronaučna grupa često puta odlazila na razna hodočašća. Tako smo svake godine odlazili pješice u poznato bosansko svetište, u Podmilačje, sv. Ivanu Krstitelju. Put je vodio sedamdesetak kilometara od Banjaluke. Zacijelo da su i ta hodočašća imala utjecaja na mene. Pod kraj studija pomalo sam počeo razmišljati i o svećeništvu. I prijateljstvo s našim župnim kapelanom učvršćivalo je moju ustrajnost pred navalama prvih poteškoća. Hodočašća koja je često znao organizirati moj župnik, doživio sam s posebnim osjećajem, jer su mi sve više osvijetljavala univerzalnost Katoličke Crkve. Od tih hodočašća najviše izdvajam Euharistijski kongres u Lurdu, 1981. godine, iza kojeg sam i otišao u sjemenište. Naime, pravne studije završio sam 1980., ali je posljednjih godina studija u meni sve više rasla želja za svećeništvom. U Lurdu mi se definitivno iskristalizirala moja odluka. Nikada nisam radio kao pravnik, jer sam već 1981. ujesen bio u sjemeništu, a godina dana je prekratko vrijeme da se dobije posao.

Otišao sam do svoga biskupa Pichlera kojemu sam i ranije u našim duhovnim razgovorima dao do znanja, da mi svećenički poziv leži na srcu.

Primljen sam i poslan u sarajevsko sjemenište, u bogosloviju. Moram priznati, da se u početku moja majka protivila mojoj odluci, jer sam jedinac, ali poslije se pomirila s mojom željom govoreći, neka mi bude blagoslovljeno.

U Sarajevu je ispočetka bilo malo neobično. Novi ljudi, nova sredina, u koju sam se, kako se meni čini, brzo uklopio. Sada sam na petoj godini teološkog studija i kroz to vrijeme posebno mi se dopalo vrijeme duhovnih vježbi. Tada, kako mi se čini, čovjek polako ponire u tajnu Krista, a i pri tom i sebe i druge upoznaje u novom svjetlu. Kada se osvrnem na proteklo razdob-

lje svog života, osjetim kako rastem k zrelijoj duhovnosti, iako sam se sretao s problemima, o kojima prije polaska u sjemenište nisam puno razmišljao. Što se tiče problema, uvijek ih je bilo i bit će ih, ali kada se nose zajedno s Kristom, tada mi sve jasnije osvjetljavaju evandeosku poruku: „Jaram je moj sladak, a breme je moje lako!"

Do svećeništva imam još dvije godine studija i sada već mogu zahvaliti za svoj životni put. Ostavljajući i dalje otvorenu budućnost, mogu samo zamoliti Krista, da mi bude Svjetlo koje će rasvjetljavati moje životne tmine i voditi me k jedinstvu s Njime.

Z. M.

ZAŠTO SAM NAKON ZAVRŠENOG FAKULTETA DOŠAO U BOGOSLOVIJU?

Gledajući unazad, ne bih mogao točno odrediti, kada sam osjetio svoj poziv. Rekao bih da se poziv razvijao kroz dugi niz godina. Početak je sigurno bio u djetinjstvu, kada sam kao sedmogodišnjak počeo ministrirati. Jako sam volio ministriranje. Naša je crkva bila blizu škole, tako da sam svako jutro ranije ustajao, samo da bih mogao stići na jutarnju misu i ministrirati. Tada sam se zaljubio u vanjštinu Crkve, u njezinu liturgiju i ceremonije. Promatrao sam kako svećenici s dubokom vjerom i pobožnošću obavljaju liturgijske obrede i mislio sam u sebi, kako bih i ja želio biti na njihovu mjestu.

Kasnije, kada sam krenuo u srednju školu, prestao sam ministrirati zajedno sa svojim kolegama, jer se smatralo da je to sramota za dečke koji pohađaju srednju školu. Unatoč tome, naša je obitelj uvijek ostala povezana s Crkvom, konkretno s našom župom, tako da sam ipak i u srednjoj školi ostao dobar vjernik.

Nakon mature, kada sam se trebao odlučiti za studij, našao sam se u nedoumici: što bih zapravo izabrao za svoj životni put? Moji su roditelji htjeli da studiram pravo ili medicinu, ali meni se to nije svidalo. Konačno sam izabrao urbanizam, jer je taj fakultet tada bio popularan i pružao je mogućnost brzog zaposlenja nakon diplomiranja. Sve je bilo u redu do druge godine. U drugoj godini sve sam se češće pitao, da li je ovo moj pravi životni put? Da li sam stvoren, da baš ovako činim, da na ovakav način provedem život?

U to vrijeme pojavila se mogućnost svećeničkog zvanja. Bio sam prilično aktivan u životu naše župe u Mississaugi i kroz svoj rad uočio sam koliko posla imaju naši svećenici. Osjetio sam nedostatak svećenika po našim župama i mislio sam u sebi: Kako bi se ovo najbolje moglo riješiti? Nekako sam se našao u situaciji Izaije proroka, gdje Bog pita: „Koga da šaljem?" – a Izaija odgovara: „Evo me, pošalji mene!" Iako sam već tada osjetio poziv kroz aktuelno stanje Crkve, odnosno župe, još sam bio nesiguran. Želio sam na neki način doći do sigurnosti, da bih mo-

gao biti čvrsto uvjeren, da sam pozvan od Boga. Tada sam počeo moliti. Sjećam se dobro, bila je korizma 1979, kada sam počeo moliti za neki znak, da bih mogao potvrditi svoje osjećaje. Molio sam kroz cijelu korizmu za taj znak i do Velikog četvrtka ništa se nije dogodilo. Tada sam izgubio vjeru, da će Bog uslišati molitvu i izgubio sam i volju za molitvu. Odustao sam. Mislio sam da je sve gotovo, da je time Bog na neki način rekao NE! Ali, evo, što se kasnije dogodilo! Kada sam na uskrsni ponedjeljak zajedno s mladima iz župe pošao na redoviti sastanak vjeronauka kojeg je održavala jedna sestra, doživjeli smo jedno iznenađenje. Naime, sestra je svakome podijelila razne sličice s citatima iz Evandelja. Svaka je sličica bila različita i stavljena u kovertu. Kada je došao red na mene da izaberem, nisam oklijevao, a niti izbirao koju bih uzeo, nego sam uhvatio prvu koja mi je bila nadohvat ruke. Kad sam otvorio kovertu i izvadio sličicu, vidio sam na slici kako ribari stoje kraj obale, drže svoje mreže i gledaju daleko u more, a citat ispod slike glasio je: „Podite za mnom, učinit ću vas ribarima ljudi! Oni brže bolje ostave mreže i podu za njim" (Mt 4,19–20). To je bio odgovor na moju molitvu. Tada sam bio siguran da je i mene Bog pozvao u svoju službu. Ipak, nastavio sam studij, jer sam imao još dvije godine do svršetka, ali sam kroz to vrijeme povjerio svoju tajnu odluku svom župniku.

Iznenadio sam se što župnik nije bio iznenađen, kao da je on već ranije slutio, što će biti sa mnom. On mi je u to vrijeme dao dobre i praktične savjete i mogao sam uvijek računati na njegovu pomoć. Povjerio sam svoju tajnu župniku i drugim svećenicima, ali svojim roditeljima nisam ništa govorio, dok nisam završio fakultet, jer sam se bojao njihove reakcije. Naime, znao sam da seu se duboko razočarali, kada su se u našoj župi dogodili rani skandali. Razočarali su se u vjernicima koji su se odvojili od župe i osnovali novu misiju bez ikakvog dopuštenja crkvenih vlasti. Razočarali su se i nad nekoliko naših svećenika i sestara koji su neko vrijeme djelovali medu nama, a onda napustili svoj poziv. Znao sam da su ti događaji otvorili bolnu ranu u srcima naših vjernika, pa i u srcima mojih roditelja. Zato sam se bojao njihova protivljenja mojoj odluci da idem u bogosloviju.

Kada sam konačno i roditeljima otkrio svoje planove i pokazao pismo mostarskog biskupa koji me prima za kandidata svo-

je biskupije, nisu bili baš oduševljeni. Čak su me pokušali odvratiti od toga. Bilo mi je tada jako teško odlučiti, da li da nastavim slijediti svoj životni plan, ili da udovoljim roditeljima. Mnogo sam molio, da mi Gospodin dade snage i pameti, da izaberem pravi put. Posebno sam doživio Božju pomoć čitajući i razmatrajući Sveto pismo. Jednom prilikom naišao sam na odlomak u Matejevu Evandelju, gdje Isus govori apostolima: „Tko ljubi oca ili majku više nego mene, nije mene dostojan. Tko ne uzme svoga križa i ne pode za mnom, nije mene dostojan!" (Mt 10, 37–38). Ove sam riječi shvatio doslovno i u tom trenutku osjetio sam, da su upućene osobno meni. Tada sam dobio i snage i hrabrosti, da rečem: „Dragi roditelji, ja vas volim, ali više volim Isusa i njegovu Crkvu!" Nakon kratkog vremena moji su roditelji uvidjeli, da sva njihova nastojanja da me odvrate od mog poziva, ne uspijevaju. Tada su se i sami počeli mijenjati i konačno su se pomirili s mojom odlukom.

Moj brat i moja sestra ostali su nekako indiferentni kroz to vrijeme, a isto i moji prijatelji. Neki su bili iznenađeni, kada su to saznali, ali unatoč čudenju svi su manje-više poštivali moju odluku.

Nakon ovih borbi sa samim sobom i s drugima, naišao sam na novi problem: gdje da studiram teologiju? Torontska nadbiskupija bila je u velikoj krizi, nisu imali dovoljno svećenika. Zato su njihovi svećenici i pomoćni biskupi htjeli da ostanem u Torontu. Medutim, na drugoj strani osjetio sam potrebu naših župa i misija u Kanadi. Vidio sam da nema dovoljno svećenika u pastvi medu našim hrvatskim iseljenicima i zato sam odlučio svoj svećenički život posvetiti upravo ovoj misiji za naše iseljenike. Mislio sam da bih se najbolje pripremio za taj rad, kada bih ostavio svoju rodnu Kanadu i pošao na studij teologije u domovinu svojih roditelja. Računao sam da bih takvim potezom najbolje mogao upoznati životne prilike našeg naroda, da bih iz prve ruke mogao osjetiti njihove običaje, a isto tako doživjeti baštinu vjere po raznim mjestima. Također sam mislio, da bih ovako mogao usavršiti svoje znanje hrvatskog jezika. Dakle, bilo je dosta pozitivnih razloga da napustim Kanadu. Na eventualne neugodnosti nisam baš previše računao. Vjerovao sam da me Bog koji me pozvao, neće ostaviti sama, nego će mi davati snage i milosti, da ono što je on u meni započeo, to i dovrši.

Ipak, ljudski gledajući, nije bilo lako ostaviti rodno mjesto, roditelje, brata, sestru i prijatelje. Teško je bilo poduzeti posve novi korak u životu i ostaviti sigurnost obiteljskog života, ali sam shvatio, da ipak moram učiniti taj korak. Opet sam dobio snage kroz molitvu i Sveto pismo. Uvidio sam, da ne mogu Gospodinu dati samo jedan dio sebe i svog života, već da on traži upravo sve od mene: traži, da mu se potpuno predam. Uvidio sam, da se Gospodin nije šalio, kada je rekao: „Jedno ti nedostaje! Idi, prodaj što imaš i podaj siromasima, pa ćeš imat blago na nebu! A onda dođi i idi za mnom!" (Mk 10,21). I na drugom mjestu govori svojim apostolima: „Zaista, kažem vam, nema ga tko bi ostavio kuću ili ženu ili braću ili roditelje ili djecu poradi Kraljevstva Božjega, a da ne bi primio mnogostruko već u ovom vremenu, i u budućem vijeku život vječni" (Lk 18,29–30). Isus je, dakle, obećao svojim sljedbenicima da neće ostati na gubitku, nego da će mnogostruko primiti već na ovom svijetu.

I, evo, već nakon tri godine boravka ovdje u Sarajevu, mogu reći, da sam to i osjetio, jer sam našao toliko prijatelja koji su me prihvatili kao brata, upoznao sam i stekao mnoge majke i očeve koji su me primili kao svoga sina. Dakle, primio sam mnogo više, nego što sam dao.

Unatoč mojim osobnim problemima i križevima, nisam se pokajao što sam poduzeo ovaj korak u svom životu i što mi je Gospodin odredio da moje zvanje sazrijeva baš ovdje u Sarajevu. Drago mi je što sam ovdje, u ovo vrijeme, i što imam vas za svoje prijatelje. Neobično mi je drago, što ste me svi vi prihvatili ovakvoga, kakav jesam. Lijepo mi je ovdje među vama i osjećam se kao jedan od vas. Zato se upravo i zahvaljujem, što ste me bratski prihvatili i što ste strpljivi sa mnom. Do sada ste mi mnogo pomogli i mnogo sam naučio od vas, što je sve pripomoglo da sazrijevam ja osobno i moje zvanje u meni. Bio bih sretan, kada bih mogao barem mrvicu uzvratiti svima vama za sve, što te mi pomogli i što mi i sada pomažete. Zato, na kraju kažem: Hvala ti, Gospodine, za ovaj divni poziv, hvala ti za ovu zajednicu u kojoj živim!

Svima nam pomozi da ostvarimo svoj željeni cilj, izgrađujući sebe i pomažući jedni drugima!

Petar Rajić

POVRATAK NA STARE STAZE

Roden sam 27. kolovoza 1953. u Rastovcima, župa Rankovići kod Novog Travnika, danas Pucarevo. Moji su roditelji Stipo i Ruža r. Vrhovac. Majka je bila prava kršćanska majka i dala je na svijet mnogu djecu. Umrla je u ožujku 1985. godine. Otac je bio zemljoradnik, a sada provodi svoju duboku starost uz svoju djecu.

U kući je bilo uvijek veselo, jer nas petero braće i dvije sestre uvijek smo znali stvoriti veselo raspoloženje. Kasnije, već u svojoj četrdesetoj godini umrla su dva moja brata.

Vjerski život je u našoj obitelji doista bio na visini. Uvijek je bila zajednička večernja i jutarnja molitva. Redovno pohađanje vjeronauka uz sudjelovanje na sv. misi je ono, što je uz roditeljski duh sve nas izgradivalo.

Osnovnu školu završio sam u Novom Travniku, a onda sam se upisao u sjemenište. Po preporuci ondašnjeg župnika otišao sam u biskupsko dubrovačko sjemenište. Moja je majka bila zbog toga jako sretna, ali ocu to nikako nije bilo po volji. Ipak, u sjemeništu sam proveo četiri godine i tu sam položio maturu. Nakon mature vratio sam se kući i tu proveo punu godinu dana, a da se nikuda nisam upisao na studij. Pomagao sam svojima i zajedno s njima bavio se zemljoradnjom.

Pozvan sam u vojsku, a nakon vojnog roka sretno sam se vratio kući, gdje sam ostao pune tri godine obrađujući zemlju. Školovanje nisam nastavio zbog nemogućnosti upisa, a i zbog potrebe da budem na roditeljskom imanju koje je dosta veliko, a malo nas je bilo za obradivanje tolikog posjeda.

Proteklo je već pet godina, kako sam napustio sjemenište. Konačno sam upisao u Skoplju Višu pedagošku, gdje sam studirao povijest i zemljopis. Studij sam završio u redovnom roku.

Za vrijeme samog studija u meni su se događale velike promjene. Proživljavao sam teške krize i žalio sam, što sam tako olako proigrao milost svećeničkog zvanja. Mnogo sam trpio. Bilo mi je zaista teško. Lomio sam se. Ipak, kroz čitavo ovo vrijeme pohađao sam sv. misu.

Nakon studija ubrzo sam se zaposlio u svojstvu nastavnika povijesti i zemljopisa, te sam radio u dvije osnovne škole nedaleko Travnika. U radnom odnosu proveo sam četiri godine. Unatoč svemu, što je moja egzistencija bila osigurana, što sam imao i lijepo radno mjesto, ipak nisam bio zadovoljan sa svojim pozivom. U meni je i dalje rasla želja za svećeničkim zvanjem. Neprestano sam osjećao u sebi Božji poziv. Napose sam osjetio taj zov za vrijeme jedne sv. mise. Međutim, kada sam postao svjestan: „Bog me zove da nastavim gdje sam prekinuo", javili su se drugi problemi. Kako to sve sada izvesti? Nisam li možda previše zakasnio? Kako ću se snaći među mlađima od sebe? Na kraju, da li će me biskup uopće primiti za svoga kandidata?

Unatoč svemu, Bog koji je u meni započeo to djelo, nije ga prestao i dalje voditi. Obratio sam se Nadbiskupu u Sarajevu, najprije usmeno, a zatim i pismeno. Sve je bilo pozitivno riješeno i tako sam konačno upisao studij teologije na Visokoj teološkoj školi u Sarajevu, 1985. godine.

Došavši u bogoslovsko sjemenište, u zajednicu, naišao sam na veliko razumijevanje kod poglavara, profesora, a jednako i kod kolega bogoslova. Iako stariji od svojih kolega, ipak sam se uklopio u način života i rada, te sam sa zadovoljstvom krenuo naprijed, k cilju kojemu me Bog zove. Sada studiram već drugu godinu teologije. Mislim, da je ovo jedini put, na kojem se osjećam sretnim i radosnim i zato s pomoću Božjom idem naprijed.

Dok sam bio u malom sjemeništu, u Dubrovniku, svakog smo dana molili zajedničku večernju i jutarnju molitvu i još posebnu molitvu: „Dobri Isuse, daj da postanem dobar i revan svećenik po Srcu tvome!" Tu sam molitvu još molio jedno vrijeme i nakon što sam napustio sjemenište. S vremenom, kada sam već bio načistu, da nema povratka na staro, učinilo mi se to besmislenim, pa sam tu molitvu preinačio za nove prilike. Sada sam molio: „Dobri Isuse, daj da postanem ili dobar svećenik, ili dobar čovjek po Srcu tvome!" Ni sam ne znam, zašto sam molio ono „ili dobar svećenik", kada sam već bio siguran, da od toga neće biti ništa. Ali, to je postala moja svakodnevna molitva, sve do ulaska u bogoslovsko sjemenište. U molitvi sam žarko molio da postanem dobar čovjek, dok je sve ostalo bilo, tako mi se barem čini, nekako mehanički i samo ponekad sam razmišljao o tome.

Tako je to išlo iz dana u dan. Istina, da se kod sv. mise, ako ne uvijek, a ono često javljala želja za svećeništvom, ali molitva je i dalje ličila na mehaničku. Tek prije nekoliko godina počeo sam razmišljati o povratku u sjemenište. Međutim, nekoliko pokušaja da se vratim, nije uspjelo, jer mi se činilo da sam već zakasnio. Za vrijeme studija u Skoplju često sam razmišljao da se vratim u sjemenište, ali plašio sam se priča: „Nije mogao završiti studije, pa je zato ovdje, jer nema kud." Konačno, nakon završenog studija, napustio sam tu misao.

No, čim sam diplomirao, nisam morao dugo čekati na mjesto. Počeo sam zaradivati, a čovjek kada počne primati novac, onda počne razmišljati o drugim stvarima. Tako se dogodilo i meni, iako nisam materijalista. Tako je to teklo sve dotle, dok konačno nisam odlučio, da se vratim na stare staze...

Imao sam dobru i pobožnu majku koja je jako željela da postanem svećenik, ali otac nimalo nije za to raspoložen i oduševljen. Razlog je imanje, koje sam već spomenuo. Majka je iz dana u dan molila za mene. Često me je pitala, da li bih se mogao vratiti na već započeti, ali prekinuti put. Činilo mi se, da je to samo njezina puka želja. Često puta me je i nagovarala na povratak. Kada sam odlučio vratiti se, povjerio sam majci svoju odluku. Ta ju je moja vijest neizrecivo obradovala, rekavši mi: „O, kada bi samo dobri Bog to dao!" Majka je već bila u dubokoj starosti, imala je 78 godina. Bila je teški srčani bolesnik, a nije ni čudo, jer je u kratko vrijeme izgubila dva moja brata, svoja dva najstarija sina, a izgubila je i snahu, svi u punoj životnoj snazi. Braća su tek navršila četrdesetu. Gubitak najdražih u nepune tri godine morao je slomiti i majčino srce uza sve one patnje i trpljenja što ih je proživjela tijekom života. Otišao sam u bogosloviju, ostavivši bolesnu majku. Nakon dva tjedna brat me je nazvao telefonom i javio mi, da je majci loše, da je teško bolesna. Došao sam kući, ali po majčinu izgledu zaključio sam, da joj nije baš tako loše... Pričao sam s njome i uživao u njezinu zadovoljstvu. Istoga dana posjetio sam i našeg gospodina župnika koji mi je poklonio svoju reverendu, što je njemu bila pretijesna. Rekao mi je, da ne moram naručivati novu, jer je ova još kao nova. Donio sam je kući i obukao u prisustvu svih ukućana. Majka me gledala s vidljivim zadovoljstvom, osmijehom i srećom koja se odražavala na cijelom njezinom biću.

Sutradan sam se vratio u sjemenište veseo, da sam razveselio „Staričicu". Bio sam ganut, gledajući na njezinu licu blagi smiješak, a u očima suze radosnice.

Samo dva dana nakon povratka u sjemenište, opet me je brat nazvao, javivši mi, da je naša dobra majka umrla. U meni se miješala bol i radost. Bol zbog gubitka majke, a radost zbog toga, što je ipak doživjela da me vidjela u reverendi i da se osvjedočila, da sam se vratio u sjemenište, da postanem Isusov svećenik. Obavijest o majčinoj smrti dobio sam baš za vrijeme sv. mise. Nakon razgovora s bratom, vratio sam se na sv. misu. Tada, kao da mi se otvoriše oči. Tu sam u svemu vidio prst Božji. Majka mi je i ranije bila bolesna i to teže nego sada, ali se uvijek oporavila. Bog ju je uzdržao na životu sve do onoga dana, za kojim je toliko čeznula. Vidjela me u reverendi. Shvatio sam da njezina želja nije bila samo puka želja, nego i ostvarenje. „Kraljevstvo nebesko samo se silom dobija i samo siloviti ga grabe."

Moja je majka bila silovita, ustrajna u svojim molitvama. Njezine su molitve probile nebesa, doprijevši do samoga Boga koji se nije oglušio na njezine žarke molitve, prožete dubokom vjerom i ljubavlju.

Majko, hvala Ti!

Ivo Čorić, bogoslov

AUTOSTOPIST

Auto je nečujno klizio po mokroj cesti. Brisači su jedva dospijevali odstranjivati sa stakla vodu i rijetke snježne pahuljice pomiješane s kišom koje su se lijepile na staklu.

Malo prije Postojne kiša je postepeno prešla u snijeg. Tada sam još jače pritisnuo gas, da bih što prije stigao u Ljubljanu. Na drugom kraju Postojne, na vrhu tjesnaca stajao je autostopist. Bio je sav prokisao i prozebao. Vjerojatno je već dugo čekao, da mu se netko smiluje i zaustavi. Možda su se vozači bojali, da im ne smoči sjedala, a možda i nisu imali povjerenja u njega radi njegove duge razbarušene kose. I mene je nešto nukalo, da ponovo pritisnem gas, ali sam se ipak predomislio. Stao sam i otvorio vrata automobila.

Mladić je brzo dotrčao i bez pozdrava upitao:

– Vozite li prema Ljubljani?

– Da, u Ljubljanu! Samo brzo udi, da nas netko ne odgurne s ceste!

Krenuli smo. S njime je u auto ušao val hladnog zraka. Do kraja sam upalio grijače i upitao svoga suputnika:

– Kako se zovete?

– Marijan. Vi mi samo govorite „ti".

– Da li si dugo čekao?

– Dobar sat. Već sam skoro očajavao.

– Student?

– Napola.

– Kako, napola?

– Već nekoliko mjeseci nisam bio na predavanju, a sada me moj stari opet natjerao.

Iz džepa je izvadio cigaretu, ponudivši mi.

– Hvala – otklonio sam.

Zapalio je i duboko u sebe povukao dim.

– Smijem li upaliti radio? – pitao me.

– Izvoli.

Neko vrijeme tražio je prikladnu stanicu i konačno ju je našao. U toplom prostoru odjekivali su zvuci poskočice, a vani, u

divljem vrtlogu plesale su bijele pahuljice. Na cesti je bilo sve više snijega. Uskoro je pred nama osvanula duga kolona automobila.

– Oh, nastradali smo – reče Marijan.

– Izgleda, da je tako!

Kolona se zaustavila u šumi na planinskim serpentinama. Otvorio sam prozor i upitao milicionera koji se upravo dovezao sa suprotne strane:

– Što se dogodilo?

– Teretnjak s prikolicom skliznuo je i prepriječio prolaz. Proći će prilično vremena, dok će ga opet tako postaviti, da će moći krenuti naprijed.

Zatvorio sam prozor.

– No, i to je lijepo! – rekao sam.

Marijan se nasmijao i rekao:

– Za mene je u svakom slučaju mnogo bolje, nego li stajati vani u snijegu i smrzavati se. Ovdje sam ipak pod krovom i toplo mi je.

– A što studiraš – zanimalo me je.

– Kemiju. Vrag je odnio!

– Zar je ne voliš?

– Uopće ne! Stari mi je skuhao tu kašu. Htio sam studirati nešto drugo, ali stari mi je velika glavešina u poduzeću, te hoće da ga ja jednoga dana naslijedim. Hvala lijepa!

Postao je govorljiv. Nastavio je:

Čitave dane prosjediti uz te glupe formule, miješati razne tekućine, slušati bezvezne priče o ugljiku, natriju i o svim tim sličnim glupostima!

– A što bi ti volio studirati?

– Nešto sasvim drugo. Nešto što bi me veselilo.

– Možeš li mi reći, što je to?

Kad bih vam rekao, to bi vam se činilo čudno. Ne biste me shvatili.

– Potrudit ću se, da te shvatim!

– Dobro, reći ću vam: želio sam studirati teologiju i postati svećenik!

Iznenađeno sam ga pogledao:

– Svećenik?

– Da, svećenik! Znao sam da će vam izgledati čudno.

Neko vrijeme smo šutjeli. Smreke uz cestu bivale su sve opterećenije od napadanog snijega, te se povijahu pod njegovom težinom. Snijeg je i dalje padao... I na cesti je također bilo sve više snijega.

– Zašto bi mi izgledalo čudno, ako si želio postati svećenik – prekinuo sam konačno šutnju.

– Mnogi misle da to zvanje danas više nije moderno. Barem tako misle mnogi moji kolege. Kada su, ne znam ni sam kako, saznali za tu moju želju, stali su mi se rugati i pozdravljati me s „velečasni župnik". Zatim su me pozivali u svoje društvo, tako dugo, dok me nisu namamili. Tada sam s njima u njihovu društvu provodio cijele noći, zabavljajući se i provodeći vrijeme u pijenčevanju. Posve sam se promijenio... Konačno, niti sam ne znam, zašto vam to uopće pripovijedam. To vam zapravo i ne bih smio pričati, jer uopće ne znam tko ste i što ste.

– Svećenik sam i zovem se Josip!

– Svećenik? Ha! Ha! Ha! – prasnuo je u smijeh. Sigurno ćete misliti, da ću vam povjerovati. Kakav „štos"!

Nisam izustio ni riječi, ali sam uzeo svoju torbu sa zadnjeg sjedala, te je otvorim pred Marijanom. On je zapanjeno gledao u svećenički ovratnik – kolar.

– Ako mi još ne vjeruješ, pokazat ću ti dokumente.

– Dobro, sada vjerujem! Zanimljiv slučaj!

– Marijane, da li bih ti u čemu mogao pomoći?

– Bilo bi divno da smo se sreli prije dvije godine, ali sada je na žalost, prekasno.

Konačno ssu se automobili ispred nas počeli pomicati naprijed. Išlo je polako, ali je ipak išlo.

– Nikada nije prekasno, rekao sam mu. – Za me je to put!

– U tom divljem životu u Ljubljani izgubio sam vjeru. Više ne vjerujem u Boga, a više niti ne želim postati svećenik. No, unatoč svemu, u meni još uvijek živi želja, da pomognem ljudima. Do proljeća ću još nekako preživjeti na kemiji, a onda ću reći starome, da je svega dosta. Uništio mi je mladost i ideale. Zaposlit ću se u nekoj tvornici. I kada ću dosta zaraditi, upisat ću se na medicinski ili na filozofski fakultet. Od staroga više ne trebam ni novaca, ni savjeta. Žao mi je, što mi niti vi ne možete pomoći.

Sve do Vrhnike obojica smo šutjeli, svaki zavezan u svoje

misli. Vani se stao spuštati mrak, a prestalo je i sniježiti.

Na Vrhniki pred našim očima zasvijetlila su neonska svjetla. Za trenutak pogledah njegovo lice. Bio je zamišljen, a duboke bore na čelu posvjedočile su, da mu je teško.

– Marjane, možda ćeš ipak jednom, unatoč svemu, trebati moju pomoć. Hoćeš li da ti dam adresu?

– Možda, ali ne vjerujem! No, ipak, dajte mi adresu.

Zapisao ju je u svoj notes. Razmišljao je i ja sam ga pustio na miru. Bolje tako, nego da mu solim pamet poukama, savjetima, kojekakvim pričama...

Pojavila su se i svjetla Ljubljane.

– Gdje želiš izaći?

– Na Viču! Ali vi stanite, gdje vama odgovara.

Zaustavio sam pred nekim bufetom. Pozvao sam ga na kavu. Na kraju mi je rekao:

– Oprostite, ako sam vam rekao nešto, što vam nije bilo drago. Oprostite i za ono, što sam odbio vašu pomoć. Možda ću je jednom u životu ipak trebati. Hvala na svemu!

Pružili smo si ruke kao dobri prijatelji.

– Marjane, sretno! – zaželio sam mu na kraju.

Sjeo sam u kola i odvezao se prema središtu grada. Parkirao sam i ušao u franjevačku crkvu i molio Gospodina, da mu pomogne...

Već slijedećeg ljeta bio sam premješten iz grada i imenovan sam za upravitelja jedne male župe podno Alpa. Odavno sam zaboravio poslijepodne u snijegu i na mladog autostopistu. Od tog događaja prošlo je već šest godina. Jednoga dana pred mojom se kućom zaustavio poštar i našalio se:

– Zaista su ljudi čudni. Još vam uvijek pišu!

Nasmijao sam se i otvorio pismo. Rukopis nepoznat. Potražio sam potpis. Marjan. Sa zanimanjem sam počeo čitati:

„Dragi velečasni Josipe!

Možda će vam se činiti čudno što Vam pišem, jer je od našeg susreta prošlo prilično vremena, te me se možda više niti ne sjećate. Iz dana u dan postajem sve uvjerljiviji, da je onaj naš susret na putu iz Postojne prema Ljubljani bio zahvat Božje Providnosti u moj život.

Počeo sam razmišljati. Slijedećeg proljeća zaposlio sam se u

tvornici. Oca je stid i zato sam mu rekao, da ću se upisati na filozofski fakultet. Studirao sam povijest i sociologiju. Sada poučavam na osmoljetki.

Na fakultetu sam se upoznao s mnogim odličnim studentima i studenticama koji su posjećivali vjeronauk za studente. Pozvali su me da im se pridružim, što mi je bilo jako drago. Koliko dobra može čovjeku učiniti dobro društvo. Opet sam polako počeo vjerovati...

Sada poučavam povijest. Zadovoljan sam u svojem zvanju. Volim rad s djecom i s mladima. Unatoč svemu, ipak me često obuzimaju misli, da je moje mjesto drugdje. Osjećam, da bih morao poučavati nešto više, nego što je povijest. Još nisam donio konačnu odluku, ali čini mi se da ću na jesen upisati teološki fakultet. U meni su opet oživjeli ideali moje mladosti.

Kada nađem malo vremena, nastojat ću Vas posjetiti. Htio bih o mnogočemu s Vama razgovarati. Ne znam, da li ste još uvijek tamo na istom mjestu, ali gdje bili da bili, nadam se da će Vas ovo moje pismo ipak naći.

Srdačno Vas pozdravlja Vaš autostopist

Marjan"

Pročitao sam pismo i u duši sam osjećao radost. Otišao sam u crkvu, te sam dugo zahvaljivao Njemu koji je tako lijepo raspleo dramu jednog mladog života.

Veno

(Preveo: Stanko Belaj, SDB)

„Ognjišče", siječanj, 1971, str. 6–8

BRIJAČKI POMOĆNIK – SVEĆENIK

Roden sam 29. VIII. 1944. u jednom podravskom selu – Starin, župa Čađavica, kod Podravske Slatine. Već u svojim ranim godinama, počinjući tamo negdje u svojoj četrnaestoj – petnaestoj godini osjetio sam kao da me Gospodin zove. Ali budući da sam sve tamo od svoje devete godine pa nadalje živio samo sa bakom (maminom mamom), mislio sam da bi to bilo teško nju napustiti samu. Mama mi je sve to vrijeme (od 1952–1965) živjela daleko od nas u Makedoniji. U onim poslijeratnim godinama ona i još nekoliko djevojaka iz našeg sela otisnule su se tako daleko da bi zaradile koji dinar. Ali u meni je klica zvanja polako, iako nečujno, rasla i bujala. U međuvremenu sam u svojem mjestu, Čađavici završio brijački zanat. Radio sam neko kratko vrijeme, a zatim sam otišao k mami u Makedoniju. Tu sam se odmah zaposlio, ali ne u struci kao brijač, već u istom poduzeću u kojem je ona radila i tamo sam vozio neku mašinu. Ali Bog me nije i dalje ostavljao sama i na miru. Došao sam jednog dana kući mami i rekao joj ovo: „Ja ću u svećenike!"

Ona je ostala otvorenih ustiju, iako je znala da me ta misao već godinama proganja. Nije joj, naime, bilo jasno, odakle mi ta moralna sigurnost. I zaista napisao sam molbu na Kaptol 29 na naslov: „Zbor duhovne mladeži", jer u dalekoj Makedoniji i u jednom zabitom mjestu nije mi bilo moguće naći točnu adresu. Čekao sam na odgovor kao što sušna zemlja čeka kap rose. Ali ne bi bilo zanimljivo kada bi sve išlo onako kako to čovjek zamišlja. Odgovor je glasio točno ovako: „Nažalost vašoj molbi ne možemo izaći u susret, budući da imate mamu i baku i zato ste za njih odgovorni. Nego radije vam preporučamo kršćanski brak, i s tim bi bio vaš slučaj riješen..."

To me je godinama poslije mučilo, sve misleći da su ipak u pravu, dok momentalno me je utuklo i razočaralo.

Otišao sam u vojsku i nastojao ugušiti u sebi glas i želju koji su i dalje u meni tinjali. Odslužio sam vojsku i zaposlio se u Ljubljani. Tu sam upoznao jednu djevojku i neko vrijeme išli smo zajedno. Ja još uvijek sam u duši jako podijeljen, zato sam

joj rekao odmah na početku našeg poznanstva što se u meni događa i zato ako nađe odlučnijeg mladića neka me slobodno ostavi. I stvari su se i dalje odvijale svojim tokom. Prepustio sam Bogu i vremenu da učine svoje.

Tu u Ljubljani upoznao sam jednu grupu časnih sestara i naše studente s kojima sam se često sastajao, barem svake nedjelje na misi. Povjerio sam poglavarici svoj unutarnji nemir i svoje probleme. Trebalo je početi i drugu životnu rundu, nakon prvog neuspjeha. Ali trebalo je i snage. Dogovorili smo se jedne subote ići u nacionalno marijansko svetište u Brezje. Ta grupa naših studenata koji su studirali u Ljubljani, časne sestre i ja krenuli smo pješice iz Ljubljane za Brezje. S nama je također bio jedan svećenik – franjevac koji nam je služio nedjeljnu svetu misu. Stigli smo negdje nakon osam-devet sati hoda na Brezje. Imali smo zatim odmah svetu misu i taj je naš svećenik bio u koncelebraciji. Za vrijeme svete pričesti osjetio sam jedno čudno oduševljenje. Jednostavno sam klonuo i u srcu kao da sam čuo odgovor: „Ako ti želiš, ja hoću!"

To mi je bio neki znak da Bog zaista želi da budem uporan i da tražim.

Vrativši se u Ljubljanu, odmah sam se dogovorio sa sestrom da tražimo način kako i s kime stupiti u kontakt. Ipak sam se želio vratiti, ako bi bilo moguće na hrvatsko tlo. Pala nam je misao: Salezijanci primaju kasnija zvanja. Došli smo jednog dana na Knežiju i primio nas je gospodin Litrić, tadašnji ravnatelj kuće. Bilo je to točno u ljetu 1971.

Dao nam je do znanja da nisam jedini slučaj, i da već u devetom mjesecu mogu početi sa gimnazijom u Križevcima. Drugu smo se godinu preselili na Rijeku. Cijelu tu godinu u Križevcima i sada na Rijeci sam nastavio moliti: Gospodine pomozi mi otkriti što i gdje ti želiš da budem!

U međuvremenu, za vrijeme duhovne došla mi je pod ruku knjiga: „Prva pobožnost prema Majci Božjoj", koju je napisao sv. Ljudevit Marija Grignion. I nakon što sam je prvi put pročitao, sve mi je postalo konfuznije nego prije. To sam još nekoliko puta ponovio, ali dobio sam isti rezultat. Tek nakon nekoliko vremena razmišljanja, dobio sam sve veće i jasnije svjetlo. Te iste godine, dakle 1973. odlučio sam poći u Italiju i upoznati tu Družbu. Ostao sam godinu dana kao kandidat, a slijedeće sam

godine ušao u novicijat. Godinu dvije prije mene u novicijat je ušao jedan svećenik Skopsko-prizrenske biskupije, vlč. Luka Cirimotić.

Bio sam ređen za svećenika 15. lipnja 1980. i to sam imao tu milost da me je u Rimu zaredio sam sveti otac Ivan Pavao II. Na ređenju mi je također prisustvovala mama sa još nekoliko prijatelja i poznanika. I završavam: Bog nikada svoje ne ostavlja, samo želi da čovjek bude ustrajan i uporan i da čini s jedne strane kao da sve zavisi od njega, a istovremeno da ima stalno na pameti one Isusove riječi: „Bez mene ne možete ništa učiniti" (Iv 15,5–6).

o. Ivan

BIVŠI ŽANDAR SVEĆENIK

Selo Višnjik, koje pripada župi Žarevac, smješteno je na brežuljku blizu planine Vučjak u Bosni. Selo broji oko sto i pedeset kuća.

U tom selu rođen je Stjepan Guberac. Potječe iz obitelji koja je imala sedmero djece. Otac mu se zvao Anto a majka Kata. Stjepan je šesto dijete po redu. Rođen je 12. I. 1912. Završio je četvrti razred osnovne škole u Žeravcu i bio je najbolji učenik i po učenju i po vladanju. Poslije završene osnovne škole želio je poći u sjemenište i postati katolički svećenik, ali roditelji zbog siromaštva nisu ga mogli školovati. Tako je Stjepan ostao kod kuće baveći se zemljoradnjom sve do dvadeset i sedme godine života.

Već je kao dijete jako štovao Presveto Srce Isusovo i Majku Božju te je znao na dan izmoliti i po petnaest krunica. Tako je molio od svoje dvanaeste godine pa sve do dvadesete.

U svojoj dvadeset i sedmoj godini ostavlja očinski dom i zemljoradnju te stupa u državnu službu, služeći kao žandar sve do 1941. godine, kad je buknuo drugi svjetski rat. U ratu je čudom ostao živ, jer je za vrijeme bombardiranja pala bomba upravo na kuću gdje se bio sklonio. I tu je učinio zavjet: ako ostane živ da će postati u kojem redu brat pomoćnik, tj. časni brat ili svećenik. Poslije rata, proboravivši u zarobljeništvu šest mjeseci, stupa u isusovački red kao časni brat. U redu ostaje punih devet godina vršeći razne službe kao časni brat u isusovačkim kućama. Saznavši da bi mogao postati još svećenik, iako već stariji, napušta isusovački red i odlazi u red otaca Dominikanaca u Zagrebu u Kontakovoj ulici. Tu vrši razne poslove i ujedno se privatno sprema, učeći peti, šesti, sedmi i osmi razred osmoljetke. Sve razrede je svršio i položio na državnoj školi. Zatim nastavlja učiti prvi razred gimnazije, a zatim i drugi te je oba razreda položio na državnoj gimnaziji. Svršivši drugi razred gimnazije odlazi u Karlovac gdje nastavlja učiti treći i četvrti, te ih opet kao privatista polaže na državnoj gimnaziji. Poslije položene državne mature prima ga u biskupsko sjemenište na Ri-

jeci biskup Josip Pavlišić. Radi selidbe biskupskog sjemeništa iz Rijeke u Pazin prekida studij za tri godine. Iz Pazina odlazi na studij bogoslovije u Zadar. Imao je dosta poteškoća glede latinskog jezika koji nije učio u gimnaziji i zbog toga je morao naknadno ga svladavati, kako bi mogao steći dovoljno znanja iz teoloških studija i postati svećenik. Poslije mnogih prepiranja prima ga u svoju biskupiju banjalučki biskup Alfred Pichler. Bio je primljen privremeno dok se biskup nije uvjerio da je sposoban postati svećenikom Biskup ga je zaredio za svećenika 1964.

Poslije ređenja pastoralno je djelovao pune dvije godine u Banja Luci. Tada je postao župnik u Dolini, gdje vrši svećeničku (župničku) službu osam godina. Župa je brojila oko 300 kuća sa oko 1.500 duša. Odatle bi premješten u župu Glamoč, koja ima u svemu 39 kuća s oko 220 duša. Tu je službovao kao dobri pastir dvanaest godina i sigurno je mnogo dobra učinio za Kraljevstvo Božje, za Svetu Crkvu, za povjerene mu duše i za naš hrvatski narod. Vjerujem da je sretan i veseo što je postao svećenik, premda malo kasnije nego da je redovito polazio školu. Njegov put do svećeništva bio je zaista trnovit, ali pouzdao se u pomoć Krista Gospodina i Njegove Presvete Majke, Preblažene Djevice Marije. „Per aspera ad astra" rekli su stari. Tako je i naš velečasni Stjepan preko brojnih poteškoća i neprilika napokon uspio postati Isusov svećenik prema onoj Pavlovoj: „Sve mogu u Onome koji me jača." O njemu izreče divno svjedočanstvo jedan njegov redovnički subrat, svećenik, koji ga je poznavao jako dobro, rekavši: „Što se tiče znanja bio je poput sv. Ivana Arškoga, a što se tiče kreposti čist kao biser. Kao takav mogao je dugi niz godina vjerno služiti Bogu i dušama, pa i tada, kad mu je bilo teško, kad je morao kao svećenik i trpjeti. Danas je već u penziji, ali je još uvijek pun mladenačkog ideala, pun zanosa i ljubavi za Isusa i za svećeničko zvanje, kojem je vjerno služio, našavši u njemu svoju sreću i svoju radost i sreću.

POGOVOR

Dragi i plemeniti suradnici, draga subraćo i braćo svećenici, dragi bogoslovi!

Osjećam svetu dužnost, da vam svakome posebno na ovom mjestu zahvalim na Vašoj plemenitoj suradnji, što ste se potrudili, da ste mi napisali svaki svoj članak, jer bez Vaše suradnje ne bi nastala ni ova knjiga, za koju vjerujem, da će učiniti mnogo dobra mladićima koji u sebi osjećaju Božji poziv. Molim za njih, da uzmognu ostvariti svoje svećeničko zvanje, pa da i oni jednom budu sretni, kao što smo i mi.

Svi nastojmo oko toga, da pronađemo svećeničke kandidate u starijim mladićima. Molimo za njih, recimo im koju riječ, pomozimo im materijalno, nađimo im dobrotvore, da im olakšamo školovanje. Gospodin nam neće ostati dužan, jer se ne da nadvisiti u svojoj ljubavi.

Sve Vas srdačno i bratski pozdravljam, želeći Vam mnogo Božjeg blagoslova i uspjeha u apostolatu za svećenička zvanja. Ne dopustimo, da i jedno svećeničko zvanje, napose ako ga nosi u duši neki stariji mladić, propadne možda zbog našeg nerazumijevanja ili lijenosti. Rado se žrtvujmo za naše nasljednike! Ne oglušimo se na vapaje tolikih vjernika, tolikih duša koje vape za svećenicima po praznim župama. Tolike duše vape za Bogom, za vjerom, za duhovnom srećom koju im može pružiti samo Isus. Izričem također veliki „Hvala" dobrotvorima, koji su omogućili tiskanje ove knjige!

Prilažem popis biskupija, sjemeništa, kamo možete uputiti sjemenišne kandidate, dječake sa završenom osmoljetkom i kasnija zvanja.

Sve Vas srdačno pozdravlja odani u Isusu i don Boscu, Vaš svećenik salezijanac

Stanko Belaj, SDB

Zagreb, u Marijinoj godini
i 100-toj obljetnici don Boscove smrti, 1988.

D O D A T A K

ADRESE BISKUPSKIH I NADBISKUPSKIH ORDINARIJATA:

BANJA LUKA: Biskupski ordinarijat
Maršala Tita 106
78000 BANJA LUKA

BAR: Nadbiskupski ordinarijat
Popovići 98
81350 BAR

BEOGRAD: Nadbiskupski ordinarijat
Svetozara Markovića 20
11000 BEOGRAD

DUBROVNIK: Biskupski ordinarijat
Poljana Marina Držića 3
50000 DUBROVNIK

ĐAKOVO: Biskupski ordinarijat
Strossmayerov trg 6
54400 ĐAKOVO

HVAR: Biskupski ordinarijat
58450 HVAR

KOTOR: Biskupski ordinarijat
81330 KOTOR

KRK: Biskupski ordinarijat
Ulica JNA 12
51500 KRK

MOSTAR: Biskupski ordinarijat
Bulevar JNA 18
79000 MOSTAR

POREČ: Biskupski ordinarijat
Prilaz Jurja Dobrile 3
52360 POREČ

RIJEKA: Nadbiskupski ordinarijat
S. Vajnera Čiče 2
51000 RIJEKA

SARAJEVO: Nadbiskupski ordinarijat
Radojke Lakića 7
71000 SARAJEVO

SKOPLJE: Biskupski ordinarijat
Dimitrija Tucovića 34
91000 SKOPJE

i l i

Lenjingradska 50
38230 UROŠEVAC

SPLIT: Nadbiskupski ordinarijat
Zrinsko-Frankopanska 14
58000 SPLIT

ŠIBENIK: Biskupski ordinarijat
Obala palih omladinaca 1
59000 ŠIBENIK

ZADAR: Nadbiskupski ordinarijat
Zeleni trg 1
57000 ZADAR

ZAGREB: Nadbiskupski ordinarijat
Kaptol 31
41000 ZAGREB

ZAGREB: Mons. Joakim Segedi
Kaptol 20
41000 ZAGREB

ZRENJANIN: Mons. Tomas Jung
Trg slobode 3
23001 ZRENJANIN

ADRESE NEKIH PROVINCIJALATA:

SALEZIJANCI	– PODSUSED:	Hrvatski sal. provincijalat Srebrnjak 101 41000 ZAGREB
	– RIJEKA:	Sale. klasična gimnazija Narodnog ustanka 61 51000 RIJEKA
	– ZAGREB:	KNEŽIJA Dom bogoslova Omiška 10 41000 ZAGREB
BENEDIKTINCI:		57212 TKON – ČOKOVAC
CISTERCITI – TRAPISTI:		Slatinska 1 79001 BANJA LUKA
DOMINIKANCI:		Kontakova 1 41000 ZAGREB
FRANJEVCI:		Fuada Midžića 388 71000 SARAJEVO
FRANJEVCI:		Matije Gubca 14 79000 MOSTAR
FRANJEVCI PR. OTKUPITELJA:		Trg Gaje Bulata 3 58000 SPLIT
FRANJEVCI:		Trg Vranjanina 1 57000 ZADAR
FRANJEVCI:		Kaptol 9 41000 ZAGREB, p.p. 721.
FRANJEVCI KAPUCINI:		V. zemaljske konferencije 47 41040 ZAGREB
FRANJEVCI KONVENTUALCI:		Miškinina 31 41000 ZAGREB

SADRŽAJ

PREDGOVOR 5

KAPETAN – OBRAĆENIK – SVEĆENIK 7
OD POŠTANSKE KAPE DO BISKUPSKE MITRE 13
ČASNIK – PRAVNIK – SVEĆENIK 19
OD RIBARSKE MREŽE DO RIBARA DUŠA 21
STUDENT TEHNIKE – OBRAĆENIK – SVEĆENIK . . . 24
UČITELJ – SVEĆENIK – ŽUPNIK 32
ŽIVOTNI PUT DO SVEĆENIŠTVA 36
NEDOKUČIVI BOŽJI ZOV 39
PASTIR OVACA – PASTIR DUŠA 51
PUT DO SVEĆENIŠTVA 55
„VJEČNA HVALA I SLAVA PRESV. TROJSTVU 58
NEISTRAŽIVI PUTEVI BOŽJI 61
TISKARSKI POMOĆNIK – SVEĆENIK 67
OD PLUGA DO OLTARA 71
IPAK SAM POSTAO SVEĆENIK 78
IVICA GRAĐEVINAR – SVEĆENIK 85
I KOVAČ MOŽE POSTATI SVEĆENIK 89
KAKO SAM POSTAO SVEĆENIK 91
IZVANREDNI ZAHVAT MILOSTI BOŽJE 98
ZIDAR – SVEĆENIK 100
DIPLOMIRANI EKONOMIST – DIREKTOR ZAVODA ZA PLANIRANJE – SVEĆENIK 105
PASTIR POSTAJE SVEĆENIK 107
POVIJEST MOJEGA ZVANJA 111
U ŠKOLI SVETOG FRANJE 118
TEOFILOV ŽIVOTNI PUT DO SVEĆENIŠTVA 120
PO TRNJU DO SVEĆENIŠTVA 124
TRGOVAČKI POMOĆNIK – SVEĆENIK – ŽUPNIK . . 132
LIJEČNIK – SVEĆENIK – ISUSOVAC 136

NEODOLJIVI BOŽJI POZIV –
PROFESOR – SVEĆENIK 142
ZEMLJORADNIK – SVEĆENIK – REDOVNIK 145
ŽIVOTNI PUT JEDNOG SVEĆENIKA 147
ZAPRETENA ISKRA 158
OD ČASNOGA BRATA DO SVEĆENIKA 160
BOŽJI PLANOVI 165
JEDNA STAZA DO OLTARA 170
ATEISTA POSTAJE SVEĆENIK 177
AUTOLIMAR – SVEĆENIK – ISUSOVAC 184
OD MOTIKE DO OLTARA 188
DVORNIČKI RADNIK – SVECENIK 195
DIPLOMIRANI PRAVNIK – SVEĆENIK 200
VETERINAR – SVEĆENIK – REDOVNIK 204
KADA BOG ZOVE 205
INŽENJER ŠUMARSTVA – PROFESOR – SVEĆENIK 209
PUT RADOSTI JA SAM ODABRAO 221
AUTOMEHANIČAR – SVEĆENIK 236
STOLARSKI OBRTNIK POSTAO SVEĆENIK 238
TRNOVITIM PUTEM DO OLTARA 241
DIPLOMIRANI PRAVNIK NA PUTU U SVETIŠTE 245
ZAŠTO SAM NAKON ZAVRŠENOG FAKULTETA
DOŠAO U BOGOSLOVIJU? 249
POVRATAK NA STARE STAZE 253
AUTOSTOPIST 257
BRIJAČKI POMOĆNIK – SVEĆENIK 262
BRIJAČKI POMOĆNIK – SVEĆENIK 262
BIVŠI ŽANDAR SVEĆENIK 265
POGOVOR 267
DODATAK 268

209